

แนวการศึกษา

ชุดวิชาการบริหารจัดการเชิงระบบ ในงานส่งเสริมการเกษตร

หลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะนักส่งเสริมการเกษตรระดับชำนาญการพิเศษ

แก้ไข ๓๑ พ.ค. ๖๑

จัดทำโดย

คณะทำงานจัดทำบทเรียนรูปแบบออนไลน์ (e-Learning)
เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
กรมส่งเสริมการเกษตร

ปี ๒๕๖๑

คณะทำงานพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะนักส่งเสริมการเกษตร ระดับชำนาญการพิเศษ
ชุดวิชาการบริหารจัดการเชิงระบบในงานส่งเสริมการเกษตร

๑. นายสุเทพ โสมภีร์	ปฏิบัติหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญด้านส่งเสริมและจัดการการผลิตไม้ผล ไม้ยืนต้นและยางพารา	ประธาน
๒. นายสายัณห์ ปิกวงศ์	หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ สำนักงานเกษตรจังหวัดตาก	คณะทำงาน
๓. นายจาตุรนต์ สุวรรณพินท์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๖ จังหวัดเชียงใหม่	คณะทำงาน
๔. นางอรุณรัตน์ เอ่งฉ้วน	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๔ จังหวัดขอนแก่น	คณะทำงาน
๕. นายวีระยุทธ์ สมป่าสัก	เกษตรอำเภอตะพานหิน สำนักงานเกษตรจังหวัดพิจิตร	คณะทำงาน
๖. นางวิไลวรรณ ยอดไหม	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรอำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร	คณะทำงาน
๗. นายนฤดม สุริยตัน	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร	คณะทำงาน
๘. นายกฤตวัฒน์ ขันธเกษ	นายช่างเทคนิคปฏิบัติงาน สำนักงานเลขานุการกรม	คณะทำงาน
๙. นางสาวศิริพร มณีโชติ	นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี	คณะทำงานและเลขานุการ

คำนำ

เอกสารฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายให้ เพื่อให้นักส่งเสริมการเกษตรที่ปฏิบัติงานในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ได้เรียนรู้วิชาการบริหารจัดการเชิงระบบในงานส่งเสริมการเกษตร โดยจะมีการกล่าวถึงหลักการ แนวคิด เกี่ยวกับระบบส่งเสริมการเกษตร ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การบูรณาการแบบองค์รวม เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายการทำงานและกระบวนการทำงานส่งเสริมการเกษตร ซึ่งประกอบด้วย การเรียนรู้ชุมชน การแก้ปัญหา รู้สถานการณ์ โดยใช้ระบบการฝึกอบรมและการเยี่ยมเยียนเกษตรกร (Training and Visit System : T&V System) ซึ่งระบบส่งเสริมการเกษตรได้รับการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินการตามสถานการณ์มาโดยลำดับจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ ข้อจำกัดของทรัพยากรและกำลังคน (เจ้าหน้าที่) ที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อนำระบบส่งเสริมการเกษตรไปขับเคลื่อนการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม ทั้งนี้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของวิชานี้มากขึ้นยังมีการศึกษาเรียนรู้จากกรณีศึกษาในการนำรูปแบบส่งเสริมการเกษตร T&V System ไปใช้ในงานส่งเสริมการเกษตรในระดับส่วนกลางและในระดับพื้นที่ นอกจากความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานในเชิงระบบแล้ว เนื้อหาวิชามุ่งเน้นในเรื่องการนำระบบส่งเสริมการเกษตร T&V System ไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ โดยนำเสนอแนวคิดและหลักการเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนางานอื่นๆ เพื่อให้เห็นถึงการทำงานส่งเสริมการเกษตรที่จะต้องมีการคิดและพัฒนางานอย่างเป็นระบบ

ดังนั้น นักส่งเสริมการเกษตรจึงควรมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ดังกล่าวไปใช้เป็นหลักการในการคิด วิเคราะห์ ปฏิบัติงานได้อย่างแท้จริงและเกิดผลเป็นรูปธรรม ซึ่งการผลิตเนื้อหาชุดวิชาการบริหารจัดการเชิงระบบในงานส่งเสริมการเกษตร คณะทำงานได้ร่วมกันศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลเนื้อหาที่เกี่ยวข้องจากเอกสารต่างๆ ตลอดจนประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทั้งในระดับส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อให้นักส่งเสริมการเกษตรได้เรียนรู้ด้วยตนเองผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คณะทำงานผลิตชุดวิชา
การบริหารจัดการเชิงระบบในงานส่งเสริมการเกษตร

สารบัญ

รายการ **หน้า**

คณะทำงาน
คำนำ
สารบัญ
สารบัญตาราง
สารบัญภาพ
รายละเอียดวิชาการบริหารจัดการเชิงระบบในงานส่งเสริมการเกษตร **ก**
- คำอธิบายวิชา
- วัตถุประสงค์
รายชื่อบทการเรียนรู้ **ข**
คำชี้แจงการเรียนรู้ **ค**
- การดำเนินการเรียนรู้
- การทำกิจกรรม e-Leaning
- การประเมินผลการเรียนรู้
- คำแนะนำการเข้าใช้ e-Leaning
- เอกสาร/สื่อคัดสรรและแนะนำ
รายการผลิตสื่อ **ง**
ปฐมนิเทศวิชา
บทที่ ๑ แนวคิด หลักการ ในการบริหารจัดการเชิงระบบในงานส่งเสริมการเกษตร **๑**
ตอนที่ ๑.๑ แนวคิด หลักการ และสถานการณ์ในงานส่งเสริมการเกษตร ๒
เรื่องที่ ๑.๑.๑ แนวคิด หลักการ ๒
เรื่องที่ ๑.๑.๒ สถานการณ์ปัจจุบัน ๔
ตอนที่ ๑.๒ การจัดการการทำงานเชิงระบบและบทบาทของนักส่งเสริมการเกษตร ๑๐
เรื่องที่ ๑.๒.๑ การจัดการ การทำงานเชิงระบบสู่เป้าหมาย ๑๐
เรื่องที่ ๑.๒.๒ บทบาท อัตลักษณ์ของนักส่งเสริมการเกษตร ๑๒
ตอนที่ ๑.๓ การจัดการเชิงระบบในงานส่งเสริมการเกษตร ๑๕
เรื่องที่ ๑.๓.๑ การจัดการด้านคน ๑๕
เรื่องที่ ๑.๓.๒ การจัดการด้านพื้นที่ ๑๖
เรื่องที่ ๑.๓.๓ การจัดการด้านสินค้า ๑๖
เรื่องที่ ๑.๓.๔ การจัดการเชิงบูรณาการ คน พื้นที่ สินค้า ๑๗
บทที่ ๒ กระบวนการทำงานของนักส่งเสริมการเกษตรกับเกษตรกร **๑๙**
ตอนที่ ๒.๑ กระบวนการทำงานของนักส่งเสริมการเกษตรกับเกษตรกร ๒๐
เรื่องที่ ๒.๑.๑ แนวคิด ๒๐
เรื่องที่ ๒.๑.๒ ขั้นตอน ๒๑

สารบัญ (ต่อ)

รายการ **หน้า**

ตอนที่ ๒.๒ แนวคิด และแนวทางของการส่งเสริมการเกษตรรูปแบบ T&V System (Training and Visit System) ๓๑

เรื่องที่ ๒.๒.๑ แนวคิดของการส่งเสริมการเกษตรรูปแบบ T&V System ๓๑

เรื่องที่ ๒.๒.๒ แนวทางของการส่งเสริมการเกษตรรูปแบบ T&V System ๓๒

บทที่ ๓ วิธีปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร T&V System (Training and Visit System) **๔๒**

ตอนที่ ๓.๑ การถ่ายทอดความรู้ (Training) และการเยี่ยมเยียน (Visiting) ๔๓

เรื่องที่ ๓.๑.๑ การถ่ายทอดความรู้ (Training) ๔๓

เรื่องที่ ๓.๑.๒ การเยี่ยมเยียน (Visiting) ๔๗

ตอนที่ ๓.๒ การสนับสนุน (Supporting) การนิเทศงาน (Supervision) และการจัดการข้อมูล (Data management) ๕๗

เรื่องที่ ๓.๒.๑ การสนับสนุน (Supporting) ๕๗

เรื่องที่ ๓.๒.๒ การนิเทศงาน (Supervision) ๖๐

เรื่องที่ ๓.๒.๓ การจัดการข้อมูล (Data management) ๖๓

บทที่ ๔ กรณีศึกษาการนำระบบส่งเสริมการเกษตร T&V System ไปใช้ในงานส่งเสริมการเกษตร **๘๑**

เรื่องที่ ๔.๑ รายงานผลการใช้ระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System) ในการขับเคลื่อนโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ จังหวัดอุบลราชธานี ๘๒

เรื่องที่ ๔.๒ รายงานผลการใช้ระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System) ในการขับเคลื่อนโครงการป้องกันกาจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๑๒๓

บทสรุป ๑๔๖

บรรณานุกรม ๑๔๗

สารบัญตาราง

รายการ **หน้า**

ตารางที่ ๓.๑ สรุปแนวทางการถ่ายทอดความรู้ (Training) ๔๖
ตารางที่ ๓.๒ ตารางการปฏิบัติงานในพื้นที่ ๔๘
ตารางที่ ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการเยี่ยมเยียน ๕๑
ตารางที่ ๓.๔ สรุปวิธีการปฏิบัติงานของระบบการสนับสนุน (Supporting) ๕๙

สารบัญภาพ

รายการ **หน้า**

ภาพที่ ๒.๑ แสดงขั้นตอนในการเรียนรู้ชุมชนของนักส่งเสริมการเกษตร ๒๒
ภาพที่ ๒.๒ กรอบการดำเนินงานระบบส่งเสริมการเกษตร (Training and Visit System) ๓๒
ภาพที่ ๒.๓ การถ่ายทอดความรู้ (Training) ๓๕
ภาพที่ ๒.๔ การเยี่ยมเยียน (Visit) ๓๗
ภาพที่ ๒.๕ การสนับสนุน (Supporting) ๓๘
ภาพที่ ๒.๖ การนิเทศงาน (Supervision) ๔๐
ภาพที่ ๒.๗ การจัดการข้อมูล (Data Management) ๔๑
ภาพที่ ๓.๑ การนิเทศงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร ๖๒
ภาพที่ ๓.๒ ขั้นตอนการจัดเก็บและรายงานข้อมูลภาวการณ์ผลิตพืชระดับตำบล (รต.) ๖๕
ภาพที่ ๓.๓ ขั้นตอนการดำเนินงานระบบ (SSMAP) ๖๗
ภาพที่ ๓.๔ สรุปภาพรวมการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ๗๐
ภาพที่ ๓.๕ ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ๗๑
ภาพที่ ๓.๖ ขั้นตอนการจัดทำแผนการผลิตของเกษตรกร ๘๐

รายละเอียดชุดวิชา

คำอธิบายชุดวิชาการบริหารจัดการเชิงระบบในงานส่งเสริมการเกษตร

การบริหารจัดการเชิงระบบในงานส่งเสริมการเกษตร จะมีการกล่าวถึง หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับระบบส่งเสริมการเกษตร ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การบูรณาการแบบองค์รวม เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายการทำงานและกระบวนการทำงานส่งเสริมการเกษตร ซึ่งประกอบด้วย การเรียนรู้ชุมชน การแก้ปัญหารู้สถานการณ์ การนำระบบ T&V System (Training and Visit System) มาเป็นระบบส่งเสริมการเกษตรและขับเคลื่อนการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม นอกจากความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานในเชิงระบบแล้ว วิชานี้ยังเน้นย้ำในเรื่องการประยุกต์ใช้ระบบ T&V System ในการส่งเสริมการเกษตรและปัจจัยความสำเร็จ โดยนำเสนอแนวคิดและหลักการในการนำระบบ T&V System ไปใช้ในการพัฒนางานอื่นๆ เพื่อให้เห็นถึงการทำงานส่งเสริมการเกษตรที่จะต้องมีการคิดและพัฒนางานอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของวิชานี้มากขึ้น ยังมีการศึกษาเรียนรู้จากกรณีศึกษาในการนำรูปแบบส่งเสริมการเกษตร T&V System ไปขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรทั้งในระดับส่วนกลางและระดับพื้นที่ เช่น รายงานผลการใช้ระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System)ในการขับเคลื่อนโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ จังหวัดอุบลราชธานี และรายงานผลการใช้ระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System) ในการขับเคลื่อนโครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้นักส่งเสริมการเกษตรมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการบริหารจัดการเชิงระบบในงานส่งเสริมการเกษตร

๒. เพื่อให้นักส่งเสริมการเกษตรมีความรู้ความเข้าใจ ในหลักการและแนวคิดของรูปแบบในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร รูปแบบ T&V System

๓. เพื่อให้นักส่งเสริมการเกษตรสามารถนำระบบส่งเสริมการเกษตร T&V System ไปประยุกต์ใช้ได้ในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

รายชื่อบทการเรียนรู้

๑. ปฐมนิเทศวิชาและประเมินผลตนเองก่อนเรียน

๒. บทที่ ๑ แนวคิด หลักการ ในการบริหารจัดการเชิงระบบในงานส่งเสริมการเกษตร

ตอนที่ ๑.๑ แนวคิด หลักการ และสถานการณ์ในงานส่งเสริมการเกษตร

เรื่องที่ ๑.๑.๑ แนวคิด หลักการ

เรื่องที่ ๑.๑.๒ สถานการณ์ปัจจุบัน

ตอนที่ ๑.๒ การจัดการการทำงานเชิงระบบและบทบาทของนักส่งเสริมการเกษตร

เรื่องที่ ๑.๒.๑ การจัดการ การทำงานเชิงระบบสู่เป้าหมาย

เรื่องที่ ๑.๒.๒ บทบาท อัตลักษณ์ของนักส่งเสริมการเกษตร

ตอนที่ ๑.๓ การจัดการเชิงระบบในงานส่งเสริมการเกษตร

เรื่องที่ ๑.๓.๑ การจัดการด้านคน

เรื่องที่ ๑.๓.๒ การจัดการด้านพื้นที่

เรื่องที่ ๑.๓.๓ การจัดการด้านสินค้า

เรื่องที่ ๑.๓.๔ การจัดการเชิงบูรณาการ คน พื้นที่ สินค้า

๓. บทที่ ๒ กระบวนการทำงานของนักส่งเสริมการเกษตรกับเกษตรกร

ตอนที่ ๒.๑ กระบวนการทำงานของนักส่งเสริมการเกษตรกับเกษตรกร

เรื่องที่ ๒.๑.๑ แนวคิด

เรื่องที่ ๒.๑.๒ ขั้นตอน

ตอนที่ ๒.๒ แนวคิด และแนวทางของการส่งเสริมการเกษตร T&V System

เรื่องที่ ๒.๒.๑ แนวคิดของการส่งเสริมการเกษตร T&V System

เรื่องที่ ๒.๒.๒ แนวทางของการส่งเสริมการเกษตร T&V System

๔. บทที่ ๓ วิธีปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร T&V System (Training and Visit System)

ตอนที่ ๓.๑ การถ่ายทอดความรู้ (Training) และการเยี่ยมเยียน (Visiting)

เรื่องที่ ๓.๑.๑ การถ่ายทอดความรู้ (Training)

เรื่องที่ ๓.๑.๒ การเยี่ยมเยียน (Visiting)

ตอนที่ ๓.๒ การสนับสนุน (Supporting) การนิเทศงาน (Supervision) และ
การจัดการข้อมูล (Data management)

เรื่องที่ ๓.๒.๑ การสนับสนุน (Supporting)

เรื่องที่ ๓.๒.๒ การนิเทศงาน (Supervision)

เรื่องที่ ๓.๒.๓ การจัดการข้อมูล (Data management)

๕. บทที่ ๔ กรณีศึกษาการนำระบบส่งเสริมการเกษตร T&V System ไปใช้ในงานส่งเสริมการเกษตร

เรื่องที่ ๔.๑ รายงานผลการใช้ระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System) ในการขับเคลื่อน
โครงการป้องกันกาจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบ
ครอบคลุมพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เรื่องที่ ๔.๒ รายงานผลการใช้ระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System)ในการขับเคลื่อน
โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ จังหวัดอุบลราชธานี

๖. บทสรุปวิชาและประเมินผลตนเองหลังเรียน

คำชี้แจงการเรียนรู้

๑. การดำเนินการเรียนรู้

ดำเนินการเรียนรู้ดังนี้

๑) ศึกษาแนวการเรียนรู้

๒) ศึกษาตามประเด็นเนื้อหาสาระ

๓) ทำกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่กำหนด

๒. การทำกิจกรรม e-learning

ให้ผู้เรียนทำกิจกรรม e-Learning ในประเด็นต่างๆ ในแต่ละสัปดาห์ ดังนี้

สัปดาห์ที่ ๑ ปฐมนิเทศวิชา/ประเมินตนเองก่อนเรียน	สื่อวีดีทัศน์และแบบทดสอบ	เวลา ๒๐ นาที
สัปดาห์ที่ ๒ บทที่ ๑ แนวคิด หลักการ ในการบริหารจัดการเชิงระบบในงานส่งเสริมการเกษตร	สื่อวีดีทัศน์	เวลา ๗๔ นาที
สัปดาห์ที่ ๓ บทที่ ๒ กระบวนการทำงานของนักส่งเสริมการเกษตรกับเกษตรกร	สื่อวีดีทัศน์	เวลา ๗๓ นาที
สัปดาห์ที่ ๔ บทที่ ๓ วิธีปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System)	สื่อวีดีทัศน์	เวลา ๘๙ นาที
สัปดาห์ที่ ๕ บทที่ ๔ กรณีศึกษาการนำระบบส่งเสริมการเกษตร T&V System ไปใช้ในงานส่งเสริมการเกษตร	สื่อวีดีทัศน์	เวลา ๘๔ นาที
สัปดาห์ที่ ๖ บทสรุป/ประเมินผลตนเองหลังเรียน	สื่อวีดีทัศน์	เวลา ๒๐ นาที

๓. การประเมินผลการเรียนรู้

๑) การเข้าร่วมการเรียนรู้ทุกสัปดาห์

๒) การทำกิจกรรมในการเรียนรู้ทุกบท

๓) การประเมินผลจากการสอบวิชาได้คะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๖๐

๔. คำแนะนำการเข้าใช้ e-learning

ให้ผู้เรียนศึกษาการเรียนรู้ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตโดยปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ ดังนี้

๕. เอกสาร/สื่อคัดสรรและแนะนำ

รายการผลิตสื่อวีดีทัศน์

ประเด็นเนื้อหา	เวลา (นาที)	หมายเหตุ (ผู้รับผิดชอบ)
๑. แบบทดสอบก่อนเรียน	**๑๕**	คณะทำงานฯ
๒. แนะนำบทเรียน	**๕**	คณะทำงานฯ
๓. บทที่ ๑ แนวคิด หลักการ ในการบริหารจัดการเชิงระบบในงานส่งเสริมการเกษตร	**๗๔**	คณะทำงานฯ
ตอนที่ ๑.๑ แนวคิด หลักการ และสถานการณ์ในงานส่งเสริมการเกษตร		
เรื่องที่ ๑.๑.๑ แนวคิด หลักการ	๑๐	
เรื่องที่ ๑.๑.๒ สถานการณ์ปัจจุบัน	๒๕	
ตอนที่ ๑.๒ การจัดการการทำงานเชิงระบบและบทบาทของนักส่งเสริมการเกษตร		
เรื่องที่ ๑.๒.๑ การจัดการ การทำงานเชิงระบบสู่เป้าหมาย	๙	
เรื่องที่ ๑.๒.๒ บทบาท อัตลักษณ์ของนักส่งเสริมการเกษตร	๑๔	
ตอนที่ ๑.๓ การจัดการเชิงระบบในงานส่งเสริมการเกษตร		
เรื่องที่ ๑.๓.๑ การจัดการด้านคน	๘	
เรื่องที่ ๑.๓.๒ การจัดการด้านพื้นที่		
เรื่องที่ ๑.๓.๓ การจัดการด้านสินค้า	๘	
เรื่องที่ ๑.๓.๔ การจัดการเชิงบูรณาการ คน พื้นที่ สินค้า		
๔. บทที่ ๒ กระบวนการทำงานของนักส่งเสริมการเกษตรกับเกษตรกร	**๗๓**	คณะทำงานฯ
ตอนที่ ๒.๑ กระบวนการทำงานของนักส่งเสริมการเกษตรกับเกษตรกร		
เรื่องที่ ๒.๑.๑ แนวคิด	๙	
เรื่องที่ ๒.๑.๒ ขั้นตอน	๓๗	
ตอนที่ ๒.๒ แนวคิดและแนวทางของการส่งเสริมการเกษตร T&V System(Training and Visit System)		
เรื่องที่ ๒.๒.๑ แนวคิดของการส่งเสริมการเกษตร T&V System	๒	
เรื่องที่ ๒.๒.๒ แนวทางของการส่งเสริมการเกษตร T&V System	๒๕	

ประเด็นเนื้อหา	เวลา (นาที)	หมายเหตุ (ผู้รับผิดชอบ)
๕. บทที่ ๓ วิธีปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร T&V System (Training and Visit System)	**๘๙**	คณะทำงานฯ
ตอนที่ ๓.๑ การถ่ายทอดความรู้ (Training) และการเยี่ยมเยียน (Visiting)		
เรื่องที่ ๓.๑.๑ การถ่ายทอดความรู้ (Training)	๑๕	
เรื่องที่ ๓.๑.๒ การเยี่ยมเยียน (Visiting)	๒๐	
ตอนที่ ๓.๒ การสนับสนุน (Supporting) การนิเทศงาน (Supervision) และการจัดการข้อมูล (Data management)		
เรื่องที่ ๓.๒.๑ การสนับสนุน (Supporting)	๑๐	
เรื่องที่ ๓.๒.๒ การนิเทศงาน (Supervision)	๙	
เรื่องที่ ๓.๒.๓ การจัดการข้อมูล (Data management)	๓๕	
๖. บทที่ ๔ กรณีศึกษาการนำระบบส่งเสริมการเกษตร T&V System ไปใช้ในงานส่งเสริมการเกษตร	**๘๔**	
เรื่องที่ ๔.๑ กรณีศึกษารายงานผลการใช้ระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System)ในการขับเคลื่อนโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร(ศพก.) ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ จังหวัดอุบลราชธานี	๔๗	นางรัชนีกร พบบุญ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี
เรื่องที่ ๔.๒ กรณีศึกษารายงานผลการใช้ระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System) ในการขับเคลื่อนโครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	๓๗	นางพรทิพย์ สุนทรโสภา นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
๗. บทสรุป	**๕**	คณะทำงานฯ
๘. แบบทดสอบหลังเรียน	**๑๕**	คณะทำงานฯ
รวมเวลาทั้งหมด	**๓๖๐**	

ปฐมนิเทศ

ชุดวิชาการบริหารจัดการเชิงระบบในงานส่งเสริมการเกษตร

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้นักส่งเสริมการเกษตรมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการบริหารจัดการเชิงระบบในงานส่งเสริมการเกษตร

๒. เพื่อให้นักส่งเสริมการเกษตรมีความรู้ความเข้าใจ ในหลักการและแนวคิดของรูปแบบในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร รูปแบบ T&V System (Training and Visit System)

๓. เพื่อให้นักส่งเสริมการเกษตรสามารถนำระบบส่งเสริมการเกษตร T&V System ไปประยุกต์ใช้ได้ในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เอกสารฉบับนี้จัดทำขึ้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักส่งเสริมการเกษตรที่ปฏิบัติงานในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ได้เรียนรู้วิชาการบริหารจัดการเชิงระบบในงานส่งเสริมการเกษตร เนื้อหาในชุดวิชาประกอบด้วย ๔ บท ได้แก่ บทที่ ๑ แนวคิด หลักการ ในการบริหารจัดการเชิงระบบในงานส่งเสริมการเกษตร บทที่ ๒ กระบวนการทำงานของนักส่งเสริมการเกษตรกับเกษตรกร บทที่ ๓ วิธีปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System) และบทที่ ๔ กรณีศึกษาการนำระบบส่งเสริมการเกษตร T&V System ไปใช้ในงานส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตรได้ พัฒนาการดำเนินงานระบบส่งเสริมการเกษตรมาโดยลำดับจนถึงปัจจุบัน ซึ่งการทำการเกษตรในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน ได้แก่ ด้านพื้นที่ ด้านวิชาการเกษตร ด้านข้อจำกัดของทรัพยากรและกำลังคน (เจ้าหน้าที่) ที่มีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้น การนำระบบส่งเสริมการเกษตรไปขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นรูปธรรม มุ่งเน้นการดำเนินการบูรณาการแบบองค์รวม เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายการทำงานและกระบวนการทำงานส่งเสริมการเกษตร ซึ่งประกอบด้วย การเรียนรู้ชุมชน การแก้ปัญหา รู้สถานการณ์ โดยใช้ระบบการฝึกอบรมและการเยี่ยมเยียนเกษตรกร (Training and Visit System : T&V System) โดยประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ การถ่ายทอดความรู้ (Training) การเยี่ยมเยียน (Visiting) การสนับสนุน (Supporting) การนิเทศงาน (Supervision) และการจัดการข้อมูล (Data management) ซึ่งมีเป้าหมายการดำเนินการใน 2 ประเด็น คือ งานตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และงานตามภารกิจของกรมส่งเสริมการเกษตร ทั้งนี้ เพื่อให้นักส่งเสริมการเกษตรมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของวิชานี้มากขึ้น ยังมีการศึกษาเรียนรู้จากกรณีศึกษาการนำระบบส่งเสริมการเกษตร T&V System ไปใช้ในงานส่งเสริมการเกษตรในระดับพื้นที่ ได้แก่ การใช้ระบบส่งเสริมการเกษตร T&V System ในการขับเคลื่อนโครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และการใช้ระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System) ในการขับเคลื่อนโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ จังหวัดอุบลราชธานี

นักส่งเสริมการเกษตรควรมีความรู้ ความเข้าใจ ระบบส่งเสริมการเกษตร T&V System และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ โดยใช้เป็นหลักในการคิด วิเคราะห์ เพื่อปฏิบัติงานได้อย่างแท้จริงและเกิดผลเป็นรูปธรรม ซึ่งการผลิตเนื้อหาชุดวิชาการบริหารจัดการเชิงระบบในงานส่งเสริมการเกษตร คณะทำงานได้ร่วมกันศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลเนื้อหาที่เกี่ยวข้องจากเอกสารต่างๆ ตลอดจนประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานในพื้นที่ของเจ้าหน้าที่ เพื่อให้นักส่งเสริมการเกษตรได้เรียนรู้ด้วยตนเองผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คณะทำงานผลิตชุดวิชา
การบริหารจัดการเชิงระบบในงานส่งเสริมการเกษตร

บทที่ ๑
แนวคิด หลักการ ในการบริหารจัดการเชิงระบบในงานส่งเสริมการเกษตร

๑. นายสุเทพ โสมภีร์
ปฏิบัติหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญด้านส่งเสริมและจัดการการผลิตไม้ผล ไม้ยืนต้น และยางพารา
๒. นายจาตุรนต์ สุวรรณพินท์
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๖ จังหวัดเชียงใหม่
๓. นางอรุณรัตน์ เอ่งฉ้วน
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๔ จังหวัดขอนแก่น
๔. นางสาวศิริพร มณีโชติ
นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ
สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี

บทที่ ๑
แนวคิด หลักการ ในการบริหารจัดการเชิงระบบในงานส่งเสริมการเกษตร

การบริหารจัดการเชิงระบบในงานส่งเสริมการเกษตร จะมีการกล่าวถึง หลักการ แนวคิด เกี่ยวกับระบบส่งเสริมการเกษตร ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การบูรณาการแบบองค์รวม เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายการทำงานและกระบวนการทำงานส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑.๑ แนวคิด หลักการ และสถานการณ์ในงานส่งเสริมการเกษตร
- เรื่องที่ ๑.๑.๑ แนวคิด หลักการ
- เรื่องที่ ๑.๑.๒ สถานการณ์ปัจจุบัน

ตอนที่ ๑.๒ การจัดการการทำงานเชิงระบบและบทบาทของนักส่งเสริมการเกษตร
- เรื่องที่ ๑.๒.๑ การจัดการ การทำงานเชิงระบบสู่เป้าหมาย
- เรื่องที่ ๑.๒.๒ บทบาท อัตลักษณ์ของนักส่งเสริมการเกษตร

ตอนที่ ๑.๓ การจัดการเชิงระบบในงานส่งเสริมการเกษตร
- เรื่องที่ ๑.๓.๑ การจัดการด้านคน
- เรื่องที่ ๑.๓.๒ การจัดการด้านพื้นที่
- เรื่องที่ ๑.๓.๓ การจัดการด้านสินค้า
- เรื่องที่ ๑.๓.๔ การจัดการเชิงบูรณาการ คน พื้นที่ สินค้า

ตอนที่ ๑.๑ แนวคิด หลักการ และสถานการณ์ในงานส่งเสริมการเกษตร

การส่งเสริมการเกษตรโดยทั่วไปแล้ว หมายถึง งานพัฒนาด้านการเกษตร ซึ่งเป็นการให้การศึกษาแก่เกษตรกรในลักษณะของการให้การศึกษาแบบนอกระบบโรงเรียน ซึ่งมีแนวคิดและหลักการในงานส่งเสริมการเกษตร ดังนี้

เรื่องที่ ๑.๑.๑ แนวคิด หลักการ ในงานส่งเสริมการเกษตร

แนวคิด หลักการของการส่งเสริมการเกษตร คือ การสนับสนุนงานส่งเสริมการเกษตร การให้บริการ หรือช่วยเหลือเกษตรกร โดยวิธีการให้การศึกษา เพื่อปรับปรุงวิธีการและเทคนิคทางการเกษตร เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและรายได้ รวมทั้งการปรับปรุงระดับความเป็นอยู่และสังคมในพื้นที่ให้ดีขึ้น แต่มิได้จำกัดเฉพาะเพียงการสอนเท่านั้น ยังเกี่ยวข้องกับกิจกรรมและบริการต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชนอย่างกว้างขวาง โดยให้คำปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อให้เกษตรกรได้รับความรู้นำไปปฏิบัติด้วยตัวเองจนสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ โดยเน้นให้เกษตรกรช่วยเหลือตนเองบนพื้นฐานความต้องการอย่างแท้จริง ซึ่งเป้าหมายสุดท้ายของการส่งเสริมก็คือ “การพัฒนาคน” อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการปกครองตนเองของเกษตรกร ซึ่งจะส่งผลให้เกิดภาวะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

กิจกรรมทางส่งเสริมการเกษตรเพื่อพัฒนาเกษตรกรและการเกษตรของประเทศมีอย่างมากมาย จึงต้องมีการวางรูปแบบและโครงสร้างของแผนงานและโครงการส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้บริการแก่เกษตรกร ในทางปฏิบัติจะต้องดำเนินการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ เช่น งบประมาณ สำนักงาน บุคลากร และปัจจัยการผลิตต่างๆ เพื่อใช้ในงานส่งเสริม และการวางแผนแก้ไขปัญหาให้แก่เกษตรกร หลักการของการส่งเสริมการเกษตรที่สำคัญ มีดังต่อไปนี้

๑. การส่งเสริมการเกษตรต้องทำร่วมกับเกษตรกร

การส่งเสริมการเกษตรเป็นการทำงานร่วมกับเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติในสิ่งที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้ด้วยตนเอง การตัดสินใจต่างๆ ในการทำการเกษตรควรเป็นการตัดสินใจของเกษตรกร เกษตรกรต้องเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงเอง บทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ก็คือ การให้ข้อมูลข่าวสารแก่เกษตรกร ให้คำแนะนำในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในทิศทางที่ถูกต้อง เกษตรกรจะเป็นผู้ระบุปัญหา วิเคราะห์ปัญหา กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา กำหนดวิธีการต่างๆ ที่จะทำให้สามารถบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ต้องการ เพื่อให้เกษตรกรเกิดความมั่นใจในตนเอง

๒. การส่งเสริมการเกษตรต้องทำงานร่วมกับองค์กรพัฒนาอื่นๆ ในพื้นที่

การส่งเสริมการเกษตรมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องร่วมมือและประสานงานกับองค์กรพัฒนาอื่นๆ ทั้งองค์กรของรัฐและเอกชนที่ให้บริการที่มีความชำนาญและมีทรัพยากรต่างๆ ที่สามารถช่วยเกษตรกรได้ ตัวอย่างเช่น เจ้าหน้าที่ปกครอง พัฒนากร สาธารณสุข ประมง ปศุสัตว์ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรธุรกิจเอกชน ตลอดจนหน่วยวิชาการที่ทำหน้าที่สร้างความรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ

๓. การส่งเสริมการเกษตรเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารแบบยุคลวิถี (Two-Way)

เทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการผลิตพืชและสัตว์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการแก้ปัญหาในการทำการเกษตรของเกษตรกร แต่ในขณะเดียวกันภูมิปัญญาของเกษตรกรก็มีความสำคัญต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและนักวิจัย ดังนั้น การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันระหว่างนักวิจัย เจ้าหน้าที่ส่งเสริม และเกษตรกร จะทำให้งานส่งเสริมเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน วิธีการแบบนี้อาจเรียกว่าเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารแบบยุคลวิถี ซึ่งการแลกเปลี่ยนข้อมูลแบบนี้ทำให้ต่างฝ่ายต่างได้ประโยชน์ร่วมกัน (win-win Situation)

๔. การส่งเสริมการเกษตรทำงานกับกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน

การทำงานส่งเสริมในพื้นที่ต่างๆ ต้องเผชิญกับปัญหาของเกษตรกรมากมายหลายอย่างตามกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย ซึ่งเกษตรกรกลุ่มต่างๆ มีปัญหาและความจำเป็นแตกต่างกันไป เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจึงไม่ควรจะกำหนดรูปแบบของการส่งเสริมเพียงแบบเดียวเพื่อนำไปใช้กับเกษตรกรทุกคนเหมือนๆ กัน ควรจะพัฒนาโครงการส่งเสริมให้เหมาะสมกับปัญหา ความต้องการ และทรัพยากรที่เกษตรกรของแต่ละกลุ่มให้มีแตกต่างกันออกไป

๕. เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของงานส่งเสริม

เพื่อให้เกษตรกรสามารถช่วยเหลือตนเองได้ เกษตรกรไม่ควรเป็นเพียงผู้รับการส่งเสริมเท่านั้น แต่ควรจะมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมของการส่งเสริม เช่น การวิเคราะห์ปัญหา การกำหนดแผนงานและโครงการ การทดสอบ และการปฏิบัติงานตามแผน ในขณะเดียวกันเกษตรกรควรจะมีส่วนร่วมในการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับศักยภาพของตนเองด้วย นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของเกษตรกรยังเป็นการเสริมสร้างเกษตรกรให้ใช้สติปัญญาของตนเอง คิดเป็น ตัดสินใจได้ด้วยตนเอง และสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง การทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมและเกษตรกรต้องทำร่วมกันไปในทุกขั้นตอน ไม่ควรให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเป็นเพียงผู้ถ่ายทอด และเกษตรกรเป็นเพียงผู้รับการส่งเสริมเท่านั้น

๖. การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินงาน

การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบและคุณธรรมประกอบการวางแผนการตัดสินใจและการกระทำ การขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การผ่านการจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างปราชญ์ชาวบ้าน อาสาสมัครเกษตร วิทยากร เกษตรกร และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเทคโนโลยีการเกษตร เน้นการพึ่งพาตนเอง โดยเลือกกิจกรรมการเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่และแรงงานในครัวเรือน ตามความรู้ความสามารถของตนเอง เพื่อการบริโภคในครัวเรือนและลดรายจ่าย ควรเลือกกิจกรรมการเกษตรที่หลากหลายเพื่อลดความเสี่ยงจาก ภัยธรรมชาติและภาวะราคาผลผลิตที่มีความผันผวน เพื่อให้เกษตรกรและชุมชนการเกษตรมีความยั่งยืนต่อไป

เรื่องที่ ๑.๑.๒ สถานการณ์ปัจจุบัน

การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรต้องเผชิญกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งนี้เราจะกล่าวถึงในส่วนของสถานการณ์เปลี่ยนแปลงระดับโลก สถานการณ์เปลี่ยนแปลงระดับประเทศ และสถานการณ์เปลี่ยนแปลงภายในกรมส่งเสริมการเกษตร ดังนี้

๑. สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในระดับโลก

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) ได้กล่าวถึงสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในระดับโลกไว้ ดังนี้

๑.๑ สถานการณ์และแนวโน้มเศรษฐกิจโลกและผลกระทบต่อประเทศไทย

เศรษฐกิจโลกในระยะ ๕ ปีข้างหน้ายังมีแนวโน้มขยายตัวช้าและมีความเสี่ยงจากความผันผวนในระบบเศรษฐกิจและการเงินโลกในเกณฑ์สูง ซึ่งส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความเสี่ยงสำคัญ ได้แก่ ความไม่แน่นอนของการปรับเปลี่ยนทิศทางการดำเนินนโยบายการเงินของมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ อาทิ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อภาคการเงินและการประกอบธุรกิจของไทย นอกจากนี้ การเปิดเสรีทางการค้าก่อให้เกิดการแข่งขันที่รุนแรงขึ้น รวมทั้งภาคการบริการและการท่องเที่ยว ทำให้ประเทศไทยต้องมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถแข่งขันได้

อย่างไรก็ตามการเปิดเสรีทางการค้าดังกล่าวจะเป็นโอกาสของประเทศไทยในการใช้ประโยชน์จากความเชื่อมโยงในอนุภูมิภาคและภูมิภาคให้สนับสนุนการพัฒนาห่วงโซ่มูลค่าร่วมกัน ทั้งนี้ ปัจจัยภายนอกที่คาดว่าจะส่งผลต่อเศรษฐกิจไทยอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่

๑.๑.๑ ตลาดเกิดใหม่มีบทบาทสูงขึ้น ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์เศรษฐกิจ เป็นแหล่งวัตถุดิบ แรงงาน และตลาดที่มีกำลังซื้อทั้งบราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน แอฟริกาใต้ ทั้งนี้ ภูมิภาคเอเชียจะเป็นศูนย์กลางพลังอำนาจทางเศรษฐกิจของโลก มีการไหลเข้าของการลงทุนในภาคการผลิตสูงโดยเฉพาะอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์และชิ้นส่วน และเป็นห่วงโซ่การผลิตที่สำคัญของโลก รูปแบบการค้าในระยะต่อไปมีความเป็นเสรีและแข่งขันอย่างเข้มข้นขึ้น นอกจากนี้ การเพิ่มขึ้นของชนชั้นกลางจะก่อให้เกิดกำลังซื้อของโลกเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นโอกาสที่ดีสำหรับการค้า การลงทุน การบริการและการเคลื่อนย้ายทุนและแรงงาน อย่างไรก็ตาม การเปิดเสรียังก่อให้เกิดมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีเพิ่มมากขึ้น อาทิ การออกกฎระเบียบ มาตรฐานสินค้าและบริการ มาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมและสิทธิมนุษยชน ซึ่งทำให้ประเทศไทยต้องพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมบนฐานความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ปรับปรุงกฎระเบียบภายในให้สอดรับกับข้อตกลงระหว่างประเทศ รวมทั้งสร้างสภาพแวดล้อมให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม

๑.๑.๒ ตลาดการเงินโลกไร้พรมแดน เป็นผลจากเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเงินมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทำให้มีการพัฒนาเครื่องมือทางการเงินใหม่ๆ เช่น Application ทางการเงิน Crowd Funding และ Financial Platform เป็นต้น ประกอบกับการเปิดเสรีภาคการเงินในอาเซียนทำให้เกิดการแข่งขันที่รุนแรงขึ้น ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้ภาคการเงินของไทยต้องเร่งพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเงินให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

๑.๑.๓ การเปิดเสรีมากขึ้นของอาเซียน ภายหลังปี ๒๕๕๘ ทั้งในภาคสินค้าและบริการโดยเฉพาะภาคการเงิน ซึ่งเป็นโอกาสสำคัญหลายประการ อาทิ การเคลื่อนย้ายปัจจัย การผลิต ทุน แรงงาน อย่างเสรี การลดข้อจำกัดในด้านอุปสงค์ในประเทศ ซึ่งทำให้ภาคการผลิตสามารถขยายตลาดและพัฒนาตนเองให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น รวมทั้งการใช้ความได้เปรียบด้านสถานที่ตั้งและด้านโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้เป็นศูนย์กลางทางด้านการค้า การลงทุน การเงิน การบริการและการผลิตภาคอุตสาหกรรม ในขณะที่การแข่งขันของประเทศในภูมิภาคอาเซียนจะสูงขึ้นทั้งในเรื่องมาตรฐานสินค้าและบริการสินค้า เกษตรไทยจะแข่งขันยากขึ้นจากการเริ่มลดภาษีสินค้า

๑.๑.๔ รูปแบบการค้ามีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปสู่การค้าเสรีเฉพาะกลุ่มมากขึ้น และมีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่หลากหลายขึ้น เพื่อขยายการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ จะเป็นทั้งโอกาสที่เปิดกว้างขึ้นสำหรับการค้าและการลงทุน แต่ในขณะเดียวกันการแข่งขันก็จะรุนแรงขึ้นทั้งในรูปของกลุ่มประเทศ ในช่วง ๕ ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ นั้น เศรษฐกิจการค้าและการลงทุนของโลกยังมีแนวโน้มขยายตัวได้ต่ำ จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การแข่งขันและความร่วมมือระหว่างประเทศที่ชัดเจนในเรื่องฐานตลาดการค้าการลงทุนในอนุภูมิภาค ภูมิภาค และในระดับโลก และในสาขาการผลิตการบริการที่ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขัน

๑.๒ การวิจัยและพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด

เป็นกุญแจสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตของคนในทุกสังคม ทุกเพศ ทุกวัย ในช่วงที่ผ่านมาการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่น เทคโนโลยีสื่อสาร

และเทคโนโลยีชีวภาพ ได้ทำให้รูปแบบการผลิต การดำเนินธุรกิจ และการใช้ชีวิตของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มนุษย์สามารถสื่อสารทั้งภาพและเสียงได้อย่างไร้พรมแดน การทำธุรกิจและธุรกรรมบนโครงข่ายดิจิทัลเพิ่มมากขึ้น และใช้เทคโนโลยีเป็นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างก้าวกระโดด แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีดังกล่าวส่งผลกระทบต่อประเทศทั้งในมิติเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญ คือ

๑.๒.๑ เกิดสาขาอุตสาหกรรมและบริการใหม่ ๆ ที่ผสมผสานการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่หลากหลายสาขา

๑.๒.๒ มนุษย์จะสามารถเข้าถึงข้อมูลและองค์ความรู้ได้อย่างไร้ขีดจำกัด

๑.๒.๓ การแย่งชิงแรงงานที่มีทักษะด้านเทคโนโลยีระดับสูงมีความสามารถเฉพาะทางหรือมีทักษะหลายด้าน (Multi Skill) ในตลาดแรงงานสูงขึ้น

๑.๒.๔ เกิดความเหลื่อมล้ำในมิติต่าง ๆ เช่น ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยี อันเนื่องมาจากความแตกต่างด้านรายได้ ด้านความรู้ ด้านทักษะ หรือด้านการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี

๑.๓ สถานการณ์และแนวโน้มสังคมโลก

๑.๓.๑ การเข้าสู่สังคมสูงวัยของโลกส่งผลต่อเศรษฐกิจและรูปแบบการดำเนินชีวิต

๑.๓.๒ การเลื่อนไหลของกระแสวัฒนธรรมโลกที่ผสมผสานกับวัฒนธรรมท้องถิ่นส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและรูปแบบการบริโภค

๑.๔ สถานการณ์และแนวโน้มสิ่งแวดล้อมโลก

๑.๔.๑ วาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. ๒๐๓๐ เป็นทิศทางหลักในการพัฒนาของโลกหลัง ค.ศ.๒๐๑๕ โดยมีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) จะมีส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศไทยในอนาคตโดยเฉพาะการสร้างหลักประกันในการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคน ยกระดับคุณภาพน้ำ การมีรูปแบบการผลิตและบริโภคอย่างยั่งยืน ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ลดการเกิดของเสีย การปกป้องและฟื้นฟูระบบนิเวศป่าไม้อย่างยั่งยืน

๑.๔.๒ ข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะทวีความเข้มข้น ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ รวมทั้งไทยต้องดำเนินมาตรการการลดก๊าซเรือนกระจกอย่างจริงจัง

๑.๔.๓ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติมีความผันผวนและรุนแรงมากขึ้น ส่งผลต่อการผลิตในภาคเกษตรและความมั่นคงด้านน้ำและอาหาร

๑.๕ สถานการณ์ความมั่นคงโลก

๑.๕.๑ ประเทศมหาอำนาจมีแนวโน้มของการขยายอิทธิพลและการเพิ่มบทบาทในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก

๑.๕.๒ ความขัดแย้งด้านอาณาเขตแบบรัฐต่อรัฐทั้งด้านอาณาเขตทางบก การอ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเล และภูมิรัฐศาสตร์ เพื่อผลประโยชน์และการแย่งชิงทรัพยากร

๑.๕.๓ อาชญากรรมข้ามชาติมีแนวโน้มขยายตัวและควบคุมได้ยาก มีการเชื่อมโยงในภูมิภาคและพัฒนาการสื่อสารด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยมีรูปแบบและวิธีการที่ซับซ้อนมากขึ้น

๑.๕.๔ การก่อการร้ายกำลังส่งผลกระทบต่อสังคมโลกโดยทวีความรุนแรงและมีความถี่มากขึ้น

๒. สถานการณ์และแนวโน้มภายใน

การพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การสร้างความเท่าเทียมกันทางสังคม และการอนุรักษ์ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ในส่วนนี้จะเป็นการทบทวนและวิเคราะห์สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจมหภาคและการพัฒนาภาคการผลิต การพัฒนาและใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม สังคม สิ่งแวดล้อม การเจริญเติบโตของพื้นที่เมืองและความมั่นคงในช่วงที่ผ่านมา โดยมีรายละเอียดดังนี้

สถานการณ์และแนวโน้มเศรษฐกิจไทย

ในช่วงที่ผ่านมาการพัฒนาเศรษฐกิจไทยในภาพรวมประสบความสำเร็จในระดับที่น่าพอใจ ทั้งในด้านการสร้างอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การปรับโครงสร้างการผลิต การสั่งสมองค์ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีการผลิต การพัฒนาเศรษฐกิจรายสาขา การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ทำให้เศรษฐกิจไทยมีปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง และพร้อมที่จะได้รับการพัฒนาต่อยอดเพื่อขับเคลื่อนไปสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้วในปี ๒๕๗๙ ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในกรอบยุทธศาสตร์ชาติ

๑) อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เศรษฐกิจไทยในช่วงปี ๒๕๐๔ – ๒๕๕๘ ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๖.๑ สูงเป็นอันดับที่ ๒๒ ของโลก (จากทั้งหมด ๒๐๕ ประเทศ) และส่งผลให้รายได้ต่อหัวของประชาชนเพิ่มขึ้นจาก ๓,๔๗๖ บาท (๑๗๐ ดอลลาร์ สรอ.) ต่อคนต่อปี เพิ่มขึ้นเป็น ๑๘๕,๘๕๘ บาท (๕,๖๒๐ ดอลลาร์ สรอ.) ต่อคนต่อปี ในปี ๒๕๕๘ ซึ่งทำให้ประเทศไทยได้ขยับฐานะการพัฒนาประเทศจากการเป็นประเทศรายได้ปานกลางขั้นกลาง (Middle Middle Income Country) เป็นประเทศรายได้ปานกลางตอนบน (Upper Middle Income Country) ในปี ๒๕๕๓

๒) โครงสร้างเศรษฐกิจเปลี่ยนผ่านจากภาคเกษตรไปสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการมากขึ้น โดยสัดส่วนของภาคเกษตรปรับตัวลดลงจากร้อยละ ๙.๙ ในปี ๒๕๓๓ เป็นร้อยละ ๙.๑ ในปี 2๕๕๘ และสัดส่วนภาคบริการปรับตัวลดลงจากร้อยละ ๖๔.๗ ในปี ๒๕๓๓ เป็นร้อยละ ๖๐.๙ ในปี ๒๕๕๘ ในขณะที่สัดส่วนภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๒๕.๔ ในปี ๒๕๓๓ เป็นร้อยละ ๓๐.๐ ในปี ๒๕๕๘ การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างการผลิตทำให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานและทรัพยากรการผลิตจากภาคการผลิตที่มีประสิทธิภาพต่ำไปสู่สาขาการผลิตที่มีประสิทธิภาพสูงอย่างต่อเนื่อง โดยสัดส่วนกำลังแรงงานในภาคเกษตร ปรับตัวลดลงจากร้อยละ ๖๔.๐ ในปี ๒๕๓๓ เป็นร้อยละ ๓๑.๘ ในปี ๒๕๕๘ ในขณะที่สัดส่วนแรงงานในภาคอุตสาหกรรมและบริการเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๐.๓ และร้อยละ ๒๕.๗ เป็นร้อยละ ๑๖.๙ และร้อยละ ๕๑.๓ ในปี ๒๕๕๘ ตามลำดับ

๓) ภาคการผลิตมีการสั่งสมองค์ความรู้และปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีการผลิตอย่างต่อเนื่อง ทำให้โครงสร้างการผลิตภาคอุตสาหกรรมเปลี่ยนผ่านจากโครงสร้างการผลิตอุตสาหกรรมขั้นปฐม และมีการสั่งสมเทคโนโลยีการผลิตและพัฒนาอุตสาหกรรมชิ้นส่วนภายใต้เครือข่ายการผลิตของบริษัทแม่ในต่างชาติ ภาคการผลิตและบริการมีความพร้อมสำหรับการพัฒนา ต่อยอดเข้าสู่การผลิตและบริการที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในระดับที่สูงขึ้น

๔) ประเทศไทยยังคงมีจุดแข็งด้านความหลากหลายของฐานการผลิต ที่มีความแข็งแกร่งในระดับโลก โดยปี ๒๕๕๗ มีส่วนแบ่งในมูลค่าการส่งออกสินค้าและบริการในตลาดโลกร้อยละ ๑.๒ มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรของประเทศไทยสูงเป็นอันดับที่ ๘ ของโลก และมูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมและบริการท่องเที่ยวสูงเป็นอันดับที่ ๑๓ และอันดับที่ ๕ ของโลก ตามลำดับ โดยในด้านสินค้าเกษตรไทยส่งออกข้าวสูงเป็นลำดับที่ ๒ ของโลก และยางพาราเป็นลำดับที่ ๑ ของโลก

๕) อันดับความสามารถในการแข่งขันโดยรวมมีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้น ในปี ๒๕๕๘ World Economic Forum (WEF) ได้จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยเป็นอันดับที่ ๓๒ จาก ๑๔๐ ประเทศ ในขณะที่ผลการสำรวจประเทศที่มีความสะดวกในการเข้าไปประกอบธุรกิจ (Ease of Doing Business) ของธนาคารโลก ได้จัดให้ไทยอยู่ในอันดับที่ ๒๖ จาก ๑๘๙ ประเทศทั่วโลก สำหรับผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย โดย International Institute for Management Development (IMD) มีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้นจากอันดับที่ ๓๐ ในปี ๒๕๕๘ มาเป็นอันดับที่ ๒๘ ในปี ๒๕๕๙ จาก ๖๑ ประเทศ โดยในด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ IMD จัดให้ไทยอยู่ในอันดับที่ ๑๓ ความเข้มแข็งของปัจจัยพื้นฐานของเศรษฐกิจไทยดังกล่าว ทำให้ประเทศไทยมีโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาเพื่อยกระดับฐานะของประเทศให้สูงขึ้น และมีรายได้เพียงพอต่อการพัฒนาคนอย่างเต็มศักยภาพ แต่ในด้านโครงสร้างพื้นฐานไทยอยู่ในอันดับที่ ๔๙ โดยเฉพาะด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน และการศึกษาอยู่ในอันดับลดลง เนื่องจากโครงสร้างพื้นฐานด้านขนส่งและโลจิสติกส์ยังขาดประสิทธิภาพ และการเชื่อมโยงที่เป็นระบบทำให้ต้นทุนยังสูงเมื่อเทียบกับต่างประเทศ และโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสารเพื่อรองรับการเป็นเศรษฐกิจฐานดิจิทัลยังไม่กระจายอย่างเพียงพอและทั่วถึง ส่วนโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมของไทยอยู่ในระดับต่ำ มีปัญหาขาดแคลนนักวิจัยทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

๖) การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ แม้ว่าเศรษฐกิจไทยจะประสบปัญหาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจรุนแรงถึงสองครั้งในปี ๒๕๒๔ และในปี ๒๕๔๐ แต่การดำเนินมาตรการในการแก้ไขปัญหาและการให้ความสำคัญกับการรักษาวินัยทางการเงินและการคลัง ทำให้เศรษฐกิจไทยกลับเข้าสู่เสถียรภาพและอยู่ในเกณฑ์ที่แข็งแกร่ง นอกจากนี้ ดุลบัญชีเดินสะพัดยังอยู่ในระดับเกินดุลต่อเนื่องภายหลังเกิดวิกฤติเศรษฐกิจในปี ๒๕๔๐ และค่าเงินบาทมีเสถียรภาพและแข็งค่าขึ้นสะท้อนความเข้มแข็งของปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจและความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างชาติที่มีต่อเศรษฐกิจไทย

๓. สถานการณ์ภายในกรมส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตรเริ่มก่อตั้งเมื่อปี ๒๕๑๐ ในระยะเริ่มแรกยังไม่มีระบบการทำงานส่งเสริมการเกษตรที่ชัดเจน จนกระทั่งปี ๒๕๑๘ ดร.ยุกติ สาริกะภูติ อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตรในขณะนั้นได้นำระบบฝึกอบรมและเยี่ยมเยียน (Training and Visit System : T & V System) มาทดลองใช้ และในปี ๒๕๒๐ จึงนำมาเป็นระบบส่งเสริมการเกษตรของประเทศไทย หลังจากนั้นระบบส่งเสริมการเกษตรได้มีการปรับปรุงและพัฒนามาโดยลำดับในลักษณะของการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ได้แก่ โครงการพัฒนาเกษตรกร ผู้มีรายได้น้อย (Small Farmer Development Project : SFDP) โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการพัฒนา (Small Farmer's Participation Development Project : SFPP) โครงการปรับปรุงระบบแผนและพัฒนาเกษตรกร (คปพ.) โครงการปรับระบบการเกษตรในเขตชลประทานลุ่มน้ำเจ้าพระยา โครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร

(ผกก.) และโครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตทางการเกษตร (คปร.) ซึ่งจะเห็นว่าระบบส่งเสริมการเกษตร ได้ปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ จำนวน ๔ ครั้ง โดยยังคงยึดแนวทางของระบบ T&V กล่าวคือ แบ่งเป็นระบบปฏิบัติการหรือระบบการทำงานในพื้นที่ กับระบบสนับสนุนการปฏิบัติงาน โดยในปี ๒๕๕๗ ได้นำแนวทาง MRCF (Mapping, Remote sensing, Community Participation, Specific Field Service) มาใช้ในการทำงานส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเป็นแนวทางที่ปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพการทำงานในช่วงเวลานั้น

ภารกิจของกรมส่งเสริมการเกษตรต้องรับผิดชอบงานส่งเสริมการเกษตรทั่วประเทศเพื่อพัฒนาให้เกษตรกรอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน ทำให้กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นองค์กรที่มีระบบการบริหารทั้งราชการส่วนกลางและภูมิภาค ส่งผลต่อภารกิจตามนโยบายรัฐบาล ประกอบกับในปัจจุบันมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรทั้งในด้านอัตรากำลัง งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ส่งผลให้วิธีการนำองค์ความรู้/เทคโนโลยีไปสู่เกษตรกรโดยตรงลดน้อยลง การใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารมาช่วยในการถ่ายทอดเทคโนโลยีมากขึ้น ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่และเกษตรกรลดน้อยลง ดังนั้น เพื่อให้การทำงานส่งเสริมการเกษตรบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาเกษตรกร จึงจำเป็นต้องปรับระบบการทำงานให้เกิดความชัดเจน เป็นระบบสามารถบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ได้ รวมทั้งสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และนโยบายให้สอดคล้องกันภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากร ในปี ๒๕๖๐ กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้พัฒนาและปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตรขึ้นใหม่ โดยนำแนวทาง T&V System ร่วมกับการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบต่าง ๆ ที่ผ่านมานำมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ประกอบด้วย การถ่ายทอดความรู้ การเยี่ยมเยียน การสนับสนุน การนิเทศงาน และการจัดการข้อมูล ผ่านการทดสอบระบบและการทำความเข้าใจกับนักส่งเสริมการเกษตรและผู้เกี่ยวข้องมาระยะหนึ่ง โดยคาดหวังให้เป็นระบบการทำงานส่งเสริมการเกษตรที่มีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสม อย่างไรก็ตาม ระบบการส่งเสริมการเกษตรจะมีประสิทธิภาพสูงสุดก็ต่อเมื่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบให้เต็มกำลังความรู้ความสามารถ คำนึงถึงเป้าหมายหลักในการพัฒนาคือ การทำให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีความอยู่ดีกินดี อย่างยั่งยืนในที่สุด

ตอนที่ ๑.๒ การจัดการการทำงานเชิงระบบและบทบาทของนักส่งเสริมการเกษตร

การจัดการการทำงานเชิงระบบและบทบาทของนักส่งเสริมการเกษตรนี้ จะได้กล่าวถึงในเรื่องของการจัดการการทำงานเชิงระบบสู่เป้าหมาย และบทบาทและอัตลักษณ์ของนักส่งเสริมการเกษตร ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละเรื่อง ดังนี้

เรื่องที่ ๑.๒.๑ การจัดการการทำงานเชิงระบบสู่เป้าหมาย

เป็นการทำความเข้าใจในประเด็นของความหมายและแนวคิดของระบบและการทำงานเชิงระบบสู่เป้าหมาย โดยมีรายละเอียดในแต่ละประเด็น ดังนี้

๑. ความหมายและแนวคิดของระบบ

ดิเรก ฤกษ์หร่าย (๒๕๕๖) ได้ให้ความหมายและแนวคิดของระบบไว้ ดังนี้

๑.๑ ความหมายของระบบ (System) ในทางสังคมศาสตร์ หมายถึง เป็นระบบทางสังคมหรือระบบกระทำการ (action system) ที่เสมือนระบบอินทรีย์ เช่น ระบบร่างกายมนุษย์ระบบนั้นจะมีระบบย่อย/ส่วนย่อย และอภิระบบ จะมีระบบมากมายที่มีความสัมพันธ์กัน

๑.๒ โครงสร้างขององค์ประกอบที่สำคัญของระบบ มี ๖ ประการ ดังนี้

๑.๒.๑ โครงสร้างของระบบที่มีระบบย่อย/ส่วนย่อย (System & sub system) ที่อยู่ร่วมกันในระบบ

๑.๒.๒ ปัจจัยนำเข้า (Inputs) ที่เป็นทรัพยากรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และเป็นการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม (Appropriate Technology) ที่มีทางเลือกทั้งเทคโนโลยีชั้นสูงและเทคโนโลยีพื้นบ้าน ทั้งต้องมีการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่าและการสร้างสรรค์เป็นพื้นฐาน

๑.๒.๓ กระบวนการ (Process) ทำงานที่มีระบบงาน (Work System) ที่มีเนื้องาน (Performances) และเม็ดงาน (Tasks) ที่กำหนดจากกลยุทธ์ที่เหมาะสม

๑.๒.๔ ผลผลิต (Outputs) ที่รวมผลลัพธ์ (Outcomes) และผลกระทบ (Impacts) ของระบบงาน ที่ผลการพัฒนาและการส่งเสริมการเกษตรต้องตอบสนองต่อความต้องการ ความพึงพอใจ และการเพิ่มคุณค่าของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเกษตรกรและชุมชน

๑.๒.๕ บริบท (Context) หรือสิ่งแวดล้อมของระบบ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต รวมทั้งสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต ที่ต้องรักษาให้เอื้อต่อโครงสร้างทั้งหมดของระบบกระทำการที่มีเส้นกั้นเขตแดน (Boundary) ของระบบหนึ่งๆ ที่จะเปิดโอกาสและทางเลือกใหม่ ที่จะเพิ่มจุดแข็งและลดจุดอ่อน และภาวะคุกคามของระบบ

๑.๒.๖ ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ (Relationship) คือ มีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กันระหว่างระบบย่อยกับระบบย่อยอื่น เพื่อให้เกิดความสมดุลที่เกิดขึ้นตลอดเวลาและต่อเนื่องของระบบที่ต้องอาศัยการรับรู้จากผลสะท้อนกลับ (Feedback) จากกระบวนการ

ดังนั้น ถ้ามองในรูปแบบของระบบจะมีตัวระบบและเขตแดน ซึ่งตัวระบบนั้นจะมีโครงสร้างของระบบย่อยที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันเพื่อเกิดความสมดุลที่ต้องมีการปรับความสมดุลตลอด เพราะการเปลี่ยนแปลงจากในแต่ละระบบย่อย (เช่น ระบบย่อยต่างๆ ในร่างกายมนุษย์ หรือระบบย่อยต่าง ๆ ในชุมชน ระบบต่างๆ ในสังคม) และรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงภายนอกที่เป็นปัจจัยนำเข้าของระบบ ซึ่งภายในระบบก็มีการเคลื่อนไหวตลอด เป็นกระบวนการภายใน (Internal process) ที่ก่อให้เกิดผลผลิตที่เป็นผลได้ (Outputs + Outcomes + Impacts) ที่ทำให้เกิดภาวะความไม่สมดุล (Imbalance) จึงต้องปรับให้เกิดภาวะสมดุลตลอด เพื่อการทำหน้าที่ของระบบและเพื่อการอยู่รอดของระบบและสร้างความเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

๒. การทำงานเชิงระบบสู่เป้าหมาย

การทำงานเชิงระบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของงานนั้น จะต้องเป็นการทำงานเชิงบูรณาการ เพื่อให้มีการขับเคลื่อนการทำงานอย่างเป็นระบบ เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายของการทำงาน คือการพัฒนาเกษตรกรอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน ดังนั้น ในการจัดการการทำงานเชิงระบบสู่เป้าหมายนั้นมีแนวทางในการพัฒนาเชิงบูรณาการ ใน ๓ มุมมอง ดังนี้ (ดิเรก ฤกษ์หร่าย, ๒๕๕๖)

๒.๑ มุมมองที่ ๑ การใช้ประโยชน์จากกลุ่มที่มีศักยภาพอยู่แล้วเป็นแกนนำขยายโอกาส ทั้งนี้ กลุ่มที่มีศักยภาพอยู่แล้วนี้ มักจะมองภาพรวมอนาคตที่เพิ่มขึ้นทางด้านการเพิ่มคุณค่า (หรือการเพิ่มมูลค่า) และการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายสนองตอบความต้องการความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมาย (ทั้งที่เป็นลูกค้าเดิมและลูกค้าใหม่) หรือกลุ่มที่มีศักยภาพเพิ่มความเข้มแข็งกับองค์กรมากขึ้น แล้วสนับสนุนการสร้างเครือข่ายมากกว่าเดิมในการขยายตัวด้วยการทำการส่งต่อ แพร่กระจายและถ่ายทอดไปยังกลุ่มเครือข่ายอื่น ๆ ที่มีความพร้อม

๒.๒ มุมมองที่ ๒ การริเริ่มเองขององค์กรเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายในการบูรณาการ เพื่อรองรับการพัฒนาเชิงบูรณาการ มีผลต่อความมั่นคงและการพัฒนาที่ยั่งยืน

๒.๓ มุมมองที่ ๓ การจัดรูปแบบศูนย์สนับสนุนการพัฒนาเชิงบูรณาการ เพื่อการกระตุ้นและ เร่งปฏิกิริยาในการสร้างแรงจูงใจและพลังผลักดันภายใน (drive) ที่เหมาะสมระดับต่าง ๆ (ประเทศ จังหวัด อำเภอ และชุมชน) ที่มีการบริหารทรัพยากรแบบรวมศูนย์ที่มีคุณค่า แต่แยกย้ายการปฏิบัติการตามแผนงานที่กำหนดร่วมกันตามความรับผิดชอบต่อเป้าหมายร่วม แต่ต้องมีการยกระดับของกลุ่มเกษตรกรเป้าหมายขึ้นไปยังระดับที่มีการตัดสินใจเองตามกลยุทธ์ “คำตอบอยู่ที่ชุมชน” เพราะกลุ่มเกษตรกรเป้าหมายต้องกำหนดชีวิต กำหนดภาพรวมอนาคต เลือกทิศทางที่เหมาะสมและเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการก้าวข้ามความรู้เดิม คือ ทางเลือกนั้นเป็นทางเลือกใหม่ และเกิดผลต่อการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรของตน เพราะเขาเหล่านี้เป็นผู้กระทำ ไม่ใช่ผู้ถูกกระทำ

โดยสรุปแล้วการทำงานในเชิงระบบเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายนั้น เป็นการทำงานท่ามกลางสถานการณ์ที่มีปัจจัยต่าง ๆ ในหลายระดับเข้ามาเกี่ยวข้องในระบบ เช่น ปัจจัยในเรื่องของเกษตรกร สถาบันเกษตรกร ภาคีเครือข่าย สภาพภูมิอากาศ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน วัฒนธรรมประเพณี สภาพการผลิตทางการเกษตร ฯลฯ ดังนั้น การทำงานของนักส่งเสริมการเกษตรจึงต้องเป็นการทำงานในเชิงบูรณาการในทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบที่มีการเชื่อมโยงกันของระบบย่อยๆ เพื่อให้การทำงานบรรลุเป้าหมาย

เรื่องที่ ๑.๒.๒ บทบาทและอัตลักษณ์ของนักส่งเสริมการเกษตร

นักส่งเสริมการเกษตรมีภารกิจในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ ให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการผลิตทางการเกษตร และการพัฒนาเกษตรกร องค์กรเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชน ซึ่งในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่นั้น นักส่งเสริมการเกษตรจะต้องเห็นบทบาทตัวตน และอัตลักษณ์ของนักส่งเสริมการเกษตรอย่างชัดเจน ในฐานะของ “ผู้จัดการการเกษตรในพื้นที่” และ “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง” โดยมีคติประจำใจในการทำงานคือ “การเปลี่ยนแปลงสู่สิ่งที่ดีที่สุด” หรือ “Change to the Best” ซึ่งเป็นการทำความเข้าใจในเรื่องบทบาทของนักส่งเสริมการเกษตร อัตลักษณ์ของนักส่งเสริมการเกษตรและคุณสมบัติของนักส่งเสริมการเกษตร มีรายละเอียด ดังนี้

๑. บทบาทของนักส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (๒๕๕๖) ได้กล่าวถึงบทบาทของนักส่งเสริมการเกษตรไว้ว่า นักส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่เป็นบุคคลภายนอกที่ถูกส่งไปปฏิบัติงานในพื้นที่ ต้องทำงานร่วมกับ

เกษตรกรโดยตรง จึงจำเป็นที่จะต้องเข้าใจบทบาทของตนเองอย่างชัดเจน เพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงานกับเกษตรกร ให้เกิดประสิทธิผลตามที่กำหนดเป้าหมายไว้ ซึ่งมีกลุ่มบุคคลที่จะต้องทำงานด้วยมีอยู่ ๓ กลุ่ม ที่ต้องเกี่ยวข้อง ได้แก่

๑.๑ เกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งถือว่าเป็น **"ผู้เรียนรู้ร่วมกัน"** โดยจะเป็นเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายที่จะต้องเข้าไปทำงานด้วย เป็นเฉพาะเจาะจงและมีเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน (Specific Field Service)

๑.๒ เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาคีเครือข่าย เช่น หน่วยราชการต่างๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครู ฯลฯ ซึ่งถือว่าเป็น **"ผู้ร่วมงาน"** โดยมีการร่วมกันทำงานในพื้นที่ที่ทุกคนได้รับประโยชน์ร่วมกัน (Win-Win Situation)

๑.๓ ผู้นำความคิด เช่น ผู้นำทางศาสนา ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้นำท้องถิ่น ฯลฯ ซึ่งถือว่าเป็น **"ผู้มีอิทธิพลทางความคิด"**

ดังนั้น เมื่อมีหลายกลุ่ม หลายหน่วยงานที่นักส่งเสริมการเกษตรจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ด้วย จึงทำให้นักส่งเสริมการเกษตรต้องทำหน้าที่หลายบทบาท เพื่อให้งานส่งเสริมการเกษตรบรรลุเป้าหมาย เช่น เป็นวิทยากรหรือวิทยากรกระบวนการ เมื่อทำงานกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเกษตรกรผู้เรียนรู้ เป็นนักประสานงานเมื่อทำงานกับภาคีเครือข่าย หรือเป็นนักจัดการเมื่อต้องพึ่งพาหรือแก้ปัญหาจากผู้มีอิทธิพล

ทั้งนี้ กรมส่งเสริมการเกษตร (๒๕๕๖) และ ปัญญา หิรัญรัศมี (๒๕๒๙) ได้กล่าวถึงบทบาทหลัก ๆ ที่นักส่งเสริมการเกษตรต้องทำหน้าที่ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ได้แก่

๑) ครู ที่ปรึกษา หรือวิทยากร คือ ผู้ที่ต้องมีจิตใจในการให้ เพื่อถ่ายทอดความรู้หรือให้คำแนะนำด้านการเกษตรที่จำเป็นสำหรับการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเกษตรที่ตรงกับความจำเป็นในพื้นที่

๒) วิทยากรกระบวนการ เพื่อเอื้ออำนวยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยการจัดเวทีชุมชน หรือสร้างโอกาสให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างเกษตรกร เจ้าหน้าที่หรือผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดเวทีประชาคม การจัดเวทีตามระบบส่งเสริมการเกษตร

๓) นักประสานงาน เพื่อสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในพื้นที่ รวมถึงเครือข่ายทุกระดับ เพื่อขยายโอกาสการทำงานให้งานส่งเสริมการเกษตรดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ได้รับการสนับสนุนจากทุกฝ่าย เช่น การประสานงานกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป้าหมายในการประสานงานที่ได้ผลควรเป็นลักษณะได้รับประโยชน์ด้วยกันทั้งสองฝ่าย

๔) นักจัดการ เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ รวมถึงสร้างสรรค์งานการเกษตรทุกด้าน จำเป็นที่นักส่งเสริมการเกษตรต้องบริหารจัดการงานให้ได้ รวมถึงสามารถบูรณาการแผนงาน โครงการ งบประมาณ หรือแม้แต่บูรณาการทรัพยากรในความรับผิดชอบให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสามารถเป็นแบบอย่าง ที่ดีให้กับกลุ่มบุคคลเป้าหมาย เช่น เกษตรกรในการจัดการทั้งด้านการผลิตและการตลาดด้านการเกษตร รวมถึงการแก้ไขปัญหาใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ในพื้นที่ เช่น ภัยธรรมชาติ การระบาดศัตรูพืช ฯลฯ

๕) ผู้ให้บริการ ซึ่งเป็นภารกิจหลักของกรมส่งเสริมการเกษตรในการถ่ายทอดความรู้และการบริการการเกษตร เพื่อจัดบริการที่ตอบสนองการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาที่เหมาะสม

ในพื้นที่ และเหมาะสมกับเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย เช่น การขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) การจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) และศูนย์เครือข่ายเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ หน่วยเคลื่อนที่การป้องกันกำจัดศัตรูพืช คลินิกเกษตร ฯลฯ

๖) นักวิเคราะห์ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ นักส่งเสริมการเกษตรต้องวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์ได้อย่างถูกต้องในทุกขั้นตอนของกระบวนการทำงาน เพื่อให้มีฐานข้อมูลที่ถูกต้องวางแผนกำหนดเป้าหมายได้ สามารถดำเนินการและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม

๗) นักวิจัยและพัฒนา เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิผล สามารถสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ หรือกระบวนการแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับสถานการณ์ นักส่งเสริมการเกษตรต้องเป็นนักวิจัยและพัฒนา เพื่อค้นหาคำตอบในการแก้ไข ปรับปรุง หรือพัฒนางาน พัฒนาพื้นที่ ตลอดจนกลุ่มเป้าหมายและองค์กร

นอกเหนือจากบทบาทหลักดังกล่าวแล้ว ยังมีบทบาทที่สำคัญอีกหลายบทบาท เช่น นักวางแผน นักประเมินผล นักประชาสัมพันธ์ ฯลฯ ตามแต่เงื่อนไขและสถานการณ์ในการทำงาน แต่ไม่ว่าจะเป็นบทบาทใด นักส่งเสริมการเกษตรที่ดีควรต้องแสดงบทบาทนั้นภายใต้ความเคารพในความคิดของเกษตรกร ภาคีเครือข่าย และภายใต้กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ รวมถึงวัฒนธรรมอันดีงามและความสมดุลของสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมของเกษตรกรไปในทางที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

๒. อัตลักษณ์ของนักส่งเสริมการเกษตร

อัตลักษณ์ (Identity) หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ของลักษณะเฉพาะของบุคคลที่เป็นผลรวมของลักษณะเฉพาะ ทำให้เป็นที่รู้จักหรือจำได้ ซึ่งมีคุณลักษณะที่ไม่เหมือนกับของคนอื่นๆ

ดังนั้น อัตลักษณ์ของนักส่งเสริมการเกษตร ก็คือคุณลักษณะเฉพาะตัวของนักส่งเสริมการเกษตรที่ทำให้เป็นที่รู้จักหรือจำได้ของบุคคลหรือหน่วยงานอื่นๆ นักส่งเสริมการเกษตรจะต้องเป็นผู้ดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ ตามบทบาทและหน้าที่อย่างจริงจัง เพื่อให้เห็นบทบาท ตัวตน ในฐานะของ “ผู้จัดการการเกษตรในพื้นที่” และ “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง” ดังนี้

๒.๑ นักส่งเสริมการเกษตร จะต้องมีการบริหารจัดการงานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ ทำงานโดยการยึดพื้นที่เป็นศูนย์กลางการพัฒนา กำหนดขอบเขตพื้นที่ดำเนินการและเป้าหมายการพัฒนาให้ชัดเจน วัดผลสำเร็จได้ บูรณาการพื้นที่-คน-สินค้า เข้าด้วยกัน ทั้งในเชิง Agenda-Based Function-Based และ Area-Based ทั้งในแง่การผลิตและการเชื่อมโยงตลาด โดยมีเป้าหมายหลัก คือ พัฒนาการผลิต (เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและปรับเปลี่ยนการผลิต) และ พัฒนาเกษตรกรองค์กรเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน ทั้งนี้ นักส่งเสริมการเกษตรจะต้องเป็นแกนหลักในการประสานผู้เกี่ยวข้องมาร่วมกันทำงานโดยได้รับประโยชน์ร่วมกัน (Win-Win Situation)

๒.๒ นักส่งเสริมการเกษตร จะต้องมีการบริหารจัดการข้อมูล ทำงานบนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้อง สมบูรณ์ เป็นปัจจุบัน ตรวจสอบได้ และเป็นที่เชื่อถือยอมรับ สามารถจัดทำและใช้ข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลแผนที่ (Mapping) ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการกำหนดกิจกรรมและเป้าหมายการดำเนินงาน

การเป็นผู้บริหารจัดการงานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่และมีการบริหารจัดการข้อมูลที่ดีของนักส่งเสริมการเกษตร จะส่งผลให้นักส่งเสริมการเกษตรมีความสามารถในการเป็น “ผู้จัดการการเกษตรในพื้นที่” และ “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง” ได้รับการยอมรับของภาคีเครือข่าย ซึ่งจะเป็นอัตลักษณ์ของนักส่งเสริมการเกษตร ต่อไป

๓. คุณสมบัติของนักส่งเสริมการเกษตร

สมวรรณ และสุชาติ (๒๕๕๖) ได้สรุปคุณสมบัติของนักส่งเสริมไว้ ๘ ประการ ดังนี้

๑. ต้องเป็นนักวิเคราะห์
๒. ต้องเป็นนักวางแผน
๓. ต้องมีความเข้าใจงานส่งเสริมการเกษตร
๔. ต้องเป็นนักจัดการ
๕. ต้องมี service mind เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
๖. ต้องประสานงานกับคนได้ทุกระดับ
๗. ต้องรู้เทคนิควิธีถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ
๘. ต้องพัฒนาตนเองทั้งด้านวิชาการและแนวทางส่งเสริมสถาบันเกษตรกร

จะเห็นได้ว่า นักส่งเสริมการเกษตรจะต้องมีคุณสมบัติที่รอบด้านทั้งการเป็นนักยุทธศาสตร์และนักปฏิบัติในการถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกรเป้าหมาย

ตอนที่ ๑.๓ การจัดการเชิงระบบในงานส่งเสริมการเกษตร

การจัดการเชิงระบบในงานส่งเสริมการเกษตรนั้น เป็นการจัดการเพื่อให้เกิดการเอื้อต่อการทำงานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ของนักส่งเสริมการเกษตร ที่ต้องประกอบไปด้วย การจัดการด้านคน ด้านพื้นที่ และด้านสินค้า รวมทั้งการจัดการเชิงบูรณาการ คน พื้นที่ สินค้า เข้าด้วยกัน

เรื่องที่ ๑.๓.๑ การจัดการด้านคน

การจัดการด้านคนนั้น จะมุ่งเน้นในสองด้าน คือ ด้านเจ้าหน้าที่และด้านเกษตรกร ดังนี้

๑. เจ้าหน้าที่

นโยบายและแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร ปี ๒๕๖๑ ได้กล่าวถึง เจ้าหน้าที่หรือบุคลากร ว่า คือหัวใจของกรมส่งเสริมการเกษตร เนื่องจากเราทำงานกับคน (เกษตรกร) ด้วยคน (เจ้าหน้าที่) ดังนั้น จึงมุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เจ้าหน้าที่ให้มีบทบาท และตัวตนที่ชัดเจนในการเป็นนักส่งเสริมการเกษตรมืออาชีพ สามารถเป็นผู้จัดการการเกษตรในพื้นที่ มีการเปลี่ยนแปลงวิธี การทำงานให้สามารถรองรับภารกิจต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การที่เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องมีการพัฒนาตัวเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรเอง เพื่อให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น

๑.๑ การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นตามสายงานและกลุ่มตำแหน่ง

๑.๒ พัฒนาเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการปฏิบัติงาน เช่น ความพร้อมทางวิชาการ ความพร้อมด้านภาษา สำหรับการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน หรือนโยบายภาครัฐ เพื่อให้เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๓ พัฒนาสื่อเทคโนโลยีการฝึกอบรมและการเรียนรู้ด้วยตัวเอง เพิ่มช่องทางสื่อการพัฒนาบุคลากรให้มีความหลากหลาย มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการพัฒนาบุคลากรกับหน่วยงานอื่น เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา เพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒. เกษตรกร

เกษตรกรต้องมีการพัฒนาหรือปรับตัวอยู่ตลอดเวลา เรียนรู้สิ่งใหม่เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร การพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต ให้สามารถแข่งขันหรือดำรงชีวิตอยู่ได้ภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ดังนั้น ในการพัฒนาเกษตรกรเจ้าหน้าที่ต้องส่งเสริมศึกษาข้อมูลต่าง ๆ หาความรู้ใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำการเกษตรที่ถูกต้องและถูกวิธี กระตุ้นให้เกิดองค์ความรู้ เพื่อให้เกษตรกรสามารถเรียนรู้และนำไปปฏิบัติได้จริง พัฒนาไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด และสามารถแข่งขันในตลาดภายในอนาคตได้

เรื่องที่ ๑.๓.๒ การจัดการด้านพื้นที่

การจัดการด้านพื้นที่นั้น นักส่งเสริมการเกษตรในแต่ละระดับจะต้องทำงานในขอบเขตพื้นที่ของตนเอง โดย **“ให้ยึดพื้นที่เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา”** ซึ่งนักส่งเสริมการเกษตรจะต้องมีการจัดการพื้นที่ โดยกำหนดขอบเขตพื้นที่ดำเนินการให้ชัดเจน กำหนดเป้าหมายการพัฒนาให้เบ็ดเสร็จครบทุกเรื่อง เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามที่มุ่งหวังบนพื้นฐานของศักยภาพและความต้องการที่แท้จริงของแต่ละพื้นที่ ซึ่งผลสำเร็จที่มุ่งหวังต้องมองให้ไกลถึงปลายน้ำ (เป็น end ไม่ใช่แค่ means) และมีความเป็นรูปธรรมที่วัดได้ ทั้งนี้ เป้าหมายการพัฒนาหลักๆ ในระดับพื้นที่ที่ต้องให้ความสำคัญ คือ การพัฒนาการผลิต และการพัฒนาเกษตรกร องค์กรเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้

การดำเนินการบริหารจัดการพื้นที่นั้น นักส่งเสริมการเกษตรจะต้องเป็นผู้ที่รู้ข้อมูล และสภาพพื้นที่ของตนเองเป็นอย่างดี โดยการทำงานบนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้อง สมบูรณ์ เป็นปัจจุบัน ตรวจสอบได้ และเป็นที่เชื่อถือยอมรับ เป็นการทำงานโดยใช้ข้อมูล (Data) ใช้สารสนเทศ (Information) ใช้ความรู้ (Knowledge) และใช้ภูมิปัญญา (Wisdom) จุดสำคัญคือต้อง “เข้าใจ” ในงานที่ทำ ไม่ใช่ทำงานไปตามที่ถูกสั่ง ซึ่งความเข้าใจจะเกิดขึ้นได้ต้องสื่อสารข้อมูลข่าวสารให้เข้าถึงกันให้มาก ให้รู้เท่าเทียมกัน ให้มีโอกาสได้พูดคุยแลกเปลี่ยนกัน

นักส่งเสริมการเกษตรต้องสามารถจัดทำและใช้ข้อมูลแผนที่ (Mapping) ได้ สามารถวิเคราะห์ได้ว่าในงานส่งเสริมการเกษตรมีข้อมูลอะไรที่ต้องเกี่ยวข้อง และต้องจัดการหรือปรับปรุงในเรื่องอะไร จะต้องมีระบบข้อมูลอะไรอีกบ้างที่จะใช้สนับสนุนการปฏิบัติงานในพื้นที่ การใช้ข้อมูลในการทำงานในพื้นที่เพื่อให้บริการแบบเฉพาะเจาะจง (Specific Field Service) โดยนักส่งเสริมการเกษตรต้องเข้า

พื้นที่อย่างมีเป้าหมาย ต้องศึกษาข้อมูลก่อนเข้าพื้นที่ ต้องรู้ว่าจะเข้าไปทำอะไร ที่ไหน กับใคร มีข้อมูลอะไรที่เกี่ยวข้องบ้าง ต้องรู้จักเกษตรกรและรู้จักพื้นที่เป็นอย่างดี คือ ต้องมีข้อมูลเกษตรกรและข้อมูลพื้นที่เป็นหลัก และต้องติดตามข้อมูลข่าวสารอื่นประกอบด้วย รู้จักที่จะวิเคราะห์ สังเคราะห์ และต่อภาพเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ เข้าด้วยกันเพื่อประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

นักส่งเสริมการเกษตรทำหน้าที่เป็นแกนหลักในการประสานและเชื่อมโยงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดให้เข้ามาทำงานร่วมกันในพื้นที่ โดยทุกคนได้รับประโยชน์ร่วมกัน (Win-Win Situation) และขับเคลื่อนเครือข่ายและองค์กรเกษตรกรในพื้นที่ให้เป็นกลไกหลักในการพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

เรื่องที่ ๑.๓.๓ การจัดการด้านสินค้า

การจัดการด้านสินค้านั้น นักส่งเสริมการเกษตรจะต้องมีการจัดการสินค้า โดยการใช้ข้อมูล เช่น ข้อมูลพื้นที่ปลูก (Land Used) ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ (Zoning) ข้อมูลด้านการตลาด และข้อมูลอื่นๆ มาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นรายสินค้าในลักษณะข้อมูลแผนที่ (Mapping) เพื่อที่จะกำหนดแนวทางและเป้าหมายการพัฒนาและการจัดการสินค้านั้นๆ ให้มีการเชื่อมโยงการผลิต และการตลาด โดยมีแนวทางหลักๆ ได้แก่

๑. การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในพื้นที่ที่เหมาะสม ได้แก่ การเพิ่มผลผลิตต่อไร่ ลดต้นทุนการผลิตต่อหน่วย และพัฒนาคุณภาพผลผลิต เช่น การใช้เมล็ดพันธุ์ในอัตราที่เหมาะสม มีการใช้ปุ๋ยเคมีที่เหมาะสมตามค่าการวิเคราะห์ดิน มีการจัดการศัตรูพืชที่ดี มีการผลิตตามแนวทางของ GAP ฯลฯ

๒. การปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม โดยการปรับเปลี่ยนเป็นสินค้าการเกษตรอื่น เช่น การปรับเปลี่ยนพื้นที่นาไม่เหมาะสมเป็นอ้อยโรงงาน หรือส่งเสริมการเกษตรตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

การจัดการด้านสินค้าเกษตรนั้น นักส่งเสริมการเกษตรจะต้องคำนึงถึงตัวสินค้าและความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ แล้วจึงกำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนา และกำหนดกิจกรรมและการจัดการให้เหมาะสมในแต่ละแนวทางต่อไป

เรื่องที่ ๑.๓.๔ การจัดการเชิงบูรณาการ คน พื้นที่ สินค้า

การจัดการเชิงบูรณาการ คน พื้นที่ สินค้า ในพื้นที่ดำเนินการนั้น นักส่งเสริมการเกษตรจะต้องมองภาพของ “คน- พื้นที่- สินค้า” เข้าด้วยกัน โดยมองทั้งในเชิง Agenda-Based, Function-Based และ Area-Based เพื่อให้ตอบสนองต่อนโยบายและยุทธศาสตร์ในทุกระดับ ทั้งระดับรัฐบาล กระทรวง จังหวัด/กลุ่มจังหวัด และระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบาย Zoning และ นโยบาย Smart Farmer และมองไปถึงการเชื่อมโยงกับเรื่องตลาด Logistics และอุตสาหกรรมเกษตร ตลอดจนเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

การดำเนินงานในเชิงของ Agenda-Based นั้น เป็นการดำเนินงานภายใต้กรอบของนโยบายหรือวาระการดำเนินงานในทุกระดับ ทั้งในระดับชาติ ระดับกรม หรือระดับจังหวัด นักส่งเสริมการเกษตร

จะต้องบูรณาการการดำเนินงานเข้าด้วยกัน โดยอาจจะเริ่มจากกรอบนโยบาย เช่น นโยบายเรื่องการปรับเปลี่ยนนาไม่เหมาะสมเป็นอ้อยโรงงาน เป็นการเริ่มต้นจากชนิดสินค้า (Community) คืออ้อยโรงงานและนาข้าว โดยพิจารณาจากการใช้ที่ดินทำนาในปัจจุบัน (Land Used) และพื้นที่ศักยภาพการทำนาและอ้อยโรงงาน (Zoning) พบว่ามีพื้นที่บางส่วนที่เกษตรกรมีการทำนาและอยู่ในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมกับการทำนา แต่พื้นที่นั้นมีศักยภาพเหมาะสมกับการปลูกอ้อยโรงงาน นักส่งเสริมการเกษตรจึงต้องดำเนินการพูดคุยและให้ข้อมูลกับเกษตรกรในการตัดสินใจปรับเปลี่ยนนาไม่เหมาะสมเป็นอ้อยโรงงาน จะเห็นได้ว่าการใช้ Agenda-Based โดยเริ่มจากสินค้านั้น ในการส่งเสริมการเกษตรก็ยังคงต้องมีการเชื่อมโยงหรือบูรณาการในเรื่องของพื้นที่ดำเนินการ และคนเข้าด้วยกัน

การดำเนินงานในเชิงของ Function-Based เป็นการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่นักส่งเสริมการเกษตรจะดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับ เช่น บทบาทหน้าที่ในการพัฒนาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร ซึ่งเป็นการเริ่มต้นจากการพัฒนาคน คือ ตัวเกษตรกร ให้มีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะในการดำเนินกิจกรรมหรือการผลิตสินค้าชนิดต่างๆ โดยการดำเนินการนั้น จะต้องคำนึงถึงพื้นที่ที่จะต้องดำเนินการอย่างเฉพาะเจาะจง จะเห็นได้ว่าการใช้ Function-Based โดยเริ่มจากการพัฒนาเกษตรกร (คน) ก็ยังคงต้องมีการเชื่อมโยงหรือบูรณาการ ในเรื่องของสินค้าและพื้นที่ดำเนินการเข้าด้วยกัน

การดำเนินงานในเชิงของ Area-Based เป็นการดำเนินงานที่มองพื้นที่ที่จะดำเนินงานเป็นหลัก เช่น การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ตำบล นักส่งเสริมการเกษตรจะต้องมีข้อมูลและทำการวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่ในตำบลนั้นๆ แล้วสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นกิจกรรมในการดำเนินงานที่กำหนดถึงชนิดของสินค้าและบุคคลเป้าหมายที่จะดำเนินการในพื้นที่ จะเห็นได้ว่าการใช้ Area-Based โดยเริ่มจากพื้นที่ดำเนินการ ก็ยังคงต้องมีการเชื่อมโยงหรือบูรณาการในเรื่องของสินค้าและบุคคลเป้าหมายที่จะดำเนินการเข้าด้วยกัน

จะเห็นได้ว่า การบริหารจัดการในพื้นที่ของนักส่งเสริมการเกษตรนั้น ไม่ว่าจะเริ่มต้นจากพื้นที่เริ่มต้นจากคน หรือเริ่มต้นจากสินค้าก็ตาม การดำเนินงานทั้งหมดก็ยังต้องบูรณาการ หรือมองภาพของ “พื้นที่-คน- สินค้า” เข้าด้วยกัน ไม่สามารถที่จะแยกส่วนได้ เน้นการจัดการและการให้บริการแบบเฉพาะเจาะจง และมีเป้าหมายอย่างชัดเจน (Specific Field Service) มีการใช้กระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในทุกระดับ สามารถบูรณาการทรัพยากรจากทุกภาคส่วน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของเกษตรกร โดยมีเป้าหมายหลัก คือ การพัฒนาการผลิต โดยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและปรับเปลี่ยนการผลิต และพัฒนาเกษตรกร องค์กรเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชน

บทที่ ๒
กระบวนการทำงานของนักส่งเสริมการเกษตรกับเกษตรกร

๑. นายสุเทพ โสมภีร์
ปฏิบัติหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญด้านส่งเสริมและจัดการการผลิตไม้ผล ไม้ยืนต้น และยางพารา
๒. นายวีระยุทธ์ สมป่าสัก
เกษตรอำเภอตะพานหิน
สำนักงานเกษตรจังหวัดพิจิตร
๓. นางวิไลวรรณ ยอดไหม
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
สำนักงานเกษตรอำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร
๔. นางอรุณรัตน์ เอ่งฉ้วน
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๔ จังหวัดขอนแก่น
๕. นางสาวศิริพร มณีโชติ
นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ
สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี

บทที่ ๒
กระบวนการทำงานของนักส่งเสริมการเกษตรกับเกษตรกร

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทหน้าที่ในการกระตุ้นเสริมสร้างความสามารถ และเอื้ออำนวยกระบวนการจัดการของชุมชน ดังนั้น กระบวนการทำงานของนักส่งเสริมการเกษตร กับเกษตรกร จึงมีแนวคิด ขั้นตอน และแนวทางของการส่งเสริมการเกษตร T&V System (Training **and** Visit **System)** ประกอบด้วย ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๒.๑ กระบวนการทำงานของนักส่งเสริมการเกษตรกับเกษตรกร
เรื่องที่ ๒.๑.๑ แนวคิด
เรื่องที่ ๒.๑.๒ ขั้นตอน
ตอนที่ ๒.๒ แนวคิด และแนวทางของการส่งเสริมการเกษตร T&V System (Training **and** Visit **System)**
เรื่องที่ ๒.๒.๑ แนวคิดของการส่งเสริมการเกษตร T&V System
เรื่องที่ ๒.๒.๒ แนวทางของการส่งเสริมการเกษตร T&V System

ตอนที่ ๒.๑ กระบวนการทำงานของนักส่งเสริมการเกษตรกับเกษตรกร

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทหน้าที่ในการกระตุ้นเสริมสร้างความสามารถ และเอื้ออำนวยกระบวนการจัดการของชุมชน ซึ่งการเสริมสร้างให้ชุมชนมีขีดความสามารถที่จะดำเนินการสิ่งหนึ่งสิ่งใดด้วยการตัดสินใจของตนเองนั้น ถือได้ว่าการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้เป็นทั้งกระบวนการและเป้าหมายการทำงานของนักส่งเสริมการเกษตรที่จะต้องมีอย่างต่อเนื่อง และเป็นหัวใจสำคัญในการทำงานกับชุมชน

เรื่องที่ ๒.๑.๑ แนวคิด

การส่งเสริมการเกษตรเป็นงานที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรเป็นอย่างยิ่ง ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้งานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้นั้น คือ การทำงานของนักส่งเสริมการเกษตร เพราะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเกษตรกรมากที่สุด เพื่อพัฒนาสิ่งที่เกษตรกรมีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือเพิ่มเติมในส่วนที่เกษตรกรยังไม่มี

ดังนั้น กระบวนการทำงานของนักส่งเสริมการเกษตรมีความจำเป็นอย่างยิ่งและเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องรู้ เข้าใจ และปฏิบัติ เมื่อได้รับการมอบหมายให้ไปปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ ในประเด็นต่างๆ ได้แก่

๑. การส่งเสริมการเกษตรต้องมาจากความต้องการที่แท้จริงของชุมชน
๒. มีการเชื่อมโยงการทำงานส่งเสริมการเกษตรอย่างเป็นระบบ ขั้นตอน และต่อเนื่อง
๓. ใช้กระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาตนเองและการทำงาน
๔. บูรณาการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในลักษณะ Win - Win Situation

เรื่องที่ ๒.๑.๒ ขั้นตอน

นักส่งเสริมการเกษตรเมื่อได้รับมอบหมายให้ไปปฏิบัติงานในพื้นที่ มีขั้นตอนหลักในการทำงาน ๕ ขั้นตอน เพื่อให้เข้าใจจุดมุ่งหมาย หลักการดำเนินงาน วิธีการและเทคนิคในการดำเนินงานที่นักส่งเสริมการเกษตรสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้แก่

๑. ขั้นที่ ๑ การเรียนรู้ชุมชน

เป็นขั้นตอนแรกที่นักส่งเสริมการเกษตรจะต้องปฏิบัติเมื่อได้รับมอบหมายให้ไปรับผิดชอบงานในพื้นที่ เป็นการเข้าไปเรียนรู้เรื่องราวของชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้าใจว่าชุมชนมีองค์ประกอบใดบ้าง มีโครงสร้าง มีคุณลักษณะทางกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจและสังคม วัฒนธรรม การเมือง ตลอดจนปัญหาและปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนเพื่อที่จะได้กำหนดและวางแผนการพัฒนาชุมชน ขั้นตอนการเรียนรู้ชุมชนมีดังนี้

๑.๑ จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้นักส่งเสริมการเกษตรเข้าใจชุมชนและสามารถนำข้อมูลหรือความรู้ ความเข้าใจในด้านต่างๆ ของชุมชนทั้งในเรื่องปัญหาและศักยภาพ ไปสู่การวางแผนพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้ชุมชน

๑.๒ หลักการดำเนินงาน

การเรียนรู้ชุมชนมีกรอบเนื้อหาและการวิเคราะห์เพื่อให้มีความเข้าใจชุมชนตามองค์ประกอบของชุมชน ๓ ด้าน ซึ่งองค์ประกอบทั้ง ๓ ด้าน จะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน คือ

๑.๒.๑ โครงสร้างสังคม

๑.๒.๒ ระบบนิเวศน์และทรัพยากรในชุมชน

๑.๒.๓ วัฒนธรรม

แนวทางในการเรียนรู้ชุมชนต้องตระหนักถึงหลักปฏิบัติที่สำคัญ คือ

๑) การกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนว่าต้องการเรียนรู้อะไร เพื่ออะไร

๒) การใช้ประโยชน์จากข้อมูลมือสอง เพื่อทำความเข้าใจชุมชนเบื้องต้น

๓) กำหนดประเด็นคำถามที่จะได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

๔) การเก็บข้อมูลมือหนึ่งหรือภาคสนาม ด้วยหลายวิธีการ เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่ม เป็นต้น

๕) การไม่มีอคติในการเรียนรู้ชุมชนและการเก็บข้อมูล

๑.๓ วิธีการและเทคนิค

เทคนิคในการเรียนรู้ชุมชน มีหลายชนิด เทคนิคที่สามารถใช้ในการเรียนรู้ชุมชนและประยุกต์ ใช้ในการพัฒนาด้านการส่งเสริมการเกษตร ซึ่งในแต่ละเทคนิคมีรายละเอียดของวิธีการ จุดเด่น ข้อจำกัด และการนำไปใช้ประโยชน์ต่างกัน เช่น

๑.๓.๑ การประเมินสภาวะชนบทอย่างเร่งด่วน (Rapid Rural Appraisal : RRA)

๑.๓.๒ การประเมินสภาวะชนบทอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal : PRA)

๑.๓.๓ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR)

๑.๓.๔ การศึกษาวิเคราะห์ชนบท (Rural System Analysis : RSA)

๑.๓.๕ การวิเคราะห์ระบบนิเวศน์เกษตร (Agro-ecosystem Analysis : AA)

๑.๓.๖ กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Process : SLP)

จากตัวอย่าง เทคนิคในการศึกษาเรียนรู้ชุมชนที่มีการใช้กันอย่างแพร่หลายข้างต้น ในแต่ละเทคนิคมีรายละเอียดของวิธีการ จุดเด่น ข้อจำกัด และการนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งสามารถสรุปให้เห็นขั้นตอนหลักในการเรียนรู้ชุมชนทั่วๆ ไปได้

๑.๔ ขั้นตอนการเรียนรู้ชุมชน

ขั้นตอนหลักในการเรียนรู้ชุมชนของนักส่งเสริมการเกษตร โดยทั่วๆ ไปประกอบด้วย ๑๐ ขั้นตอน

ภาพที่ ๒.๑ แสดงขั้นตอนในการเรียนรู้ชุมชนของนักส่งเสริมการเกษตร

จากที่กล่าวมา นักส่งเสริมการเกษตรจะเกิดความเข้าใจชุมชนที่ลงไปปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรได้ดีขึ้น มีข้อมูลต่างๆของชุมชนที่นำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนา การวางแผน และการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนต่อไป

๒. ขั้นที่ ๒ การกำหนดเป้าหมายการพัฒนา

การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรของนักส่งเสริมการเกษตรนั้น ต้องกำหนดทิศทางการพัฒนาการเกษตรของชุมชนให้ชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งกระบวนการพัฒนาปัจจุบันเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดร่วมกันทำ และร่วมรับผลตอบแทน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนเองซึ่งเป็นเจ้าของปัญหาและวิถีชีวิตของตนเอง ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้น

๒.๑ จุดมุ่งหมาย

การกำหนดเป้าหมายการพัฒนามีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ชุมชนได้เรียนรู้ตนเอง เข้าใจสภาพปัญหา ศักยภาพที่มีอยู่ ความต้องการของตนเอง แล้วนำมาคิด วิเคราะห์และเห็นภาพใหญ่ หรือสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งเรียกว่าเป้าหมายในการพัฒนา โดยทั่วไปแล้วเป้าหมายการพัฒนาที่ชุมชนกำหนดนั้น จะต้องมีลักษณะ SMART คือ ต้องมีความชัดเจน (Specific) วัดผลได้ (Measurable) สามารถทำให้ประสบความสำเร็จได้ (Achievable) เกี่ยวข้องกับวิถีการดำรงชีพของชุมชนเอง (Relevant) สามารถระบุเวลาในการบรรลุผลได้อย่างชัดเจน (Time-Bound)

การกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาชุมชนนั้นจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการรวบรวม จัดเก็บ และการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้าน และเป็นวิธีการดำเนินงานโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สิ่งสำคัญคือต้องสร้างการเรียนรู้ให้แก่ชุมชนในส่วนที่เกี่ยวกับหลักการ กระบวนการ และวิธีในการกำหนดเป้าหมาย ซึ่งจะนำไปสู่การจัดทำยุทธศาสตร์และแผนต่อไป ซึ่งเป็นรากฐานของการคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงเหตุและผล และการคาดการณ์แนวโน้มที่อาจเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ

๒.๒ หลักการดำเนินงาน

การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทั้งนักส่งเสริมการเกษตร ชุมชน ภาคีและองค์กรต่างๆ ซึ่งในกระบวนการมีส่วนร่วมสิ่งที่สำคัญ คือ การเปิดโอกาสให้เกษตรกรเป็นผู้ตัดสินใจกำหนดความต้องการของตนเอง เป็นการเสริมพลังอำนาจในเกษตรกร ระดมขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร การตัดสินใจ และควบคุมกิจกรรมต่างๆ มากกว่าที่จะเป็นฝ่ายตั้งรับการพัฒนาเพียงฝ่ายเดียว โดยหลักการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของเกษตรกรมีประเด็นหลัก คือ

๒.๒.๑ เน้นคุณค่าในการวางแผนของชุมชนเอง
๒.๒.๒ ใช้เทคโนโลยีและทรัพยากรที่จะหามาได้ในชุมชนเป็นหลัก
๒.๒.๓ ให้ความรู้หรือการฝึกอบรม เน้นให้เกษตรกรสามารถดำเนินการพัฒนาด้วยตนเอง
๒.๒.๔ แก้ปัญหาความต้องการพื้นฐานโดยสมาชิกของชุมชน
๒.๒.๕ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน
๒.๒.๖ ใช้วัฒนธรรมและการสื่อสารที่สอดคล้องกับการพัฒนา

ตามที่กล่าวมาตั้งแต่ขั้นตอนแรกของกระบวนการทำงานชุมชนของนักส่งเสริมการเกษตรว่า นักส่งเสริมการเกษตรต้องเรียนรู้ชุมชนโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ให้ชุมชนร่วมเรียนรู้ สภาพความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ ทรัพยากรที่ชุมชนมีอยู่ และปัญหาต่างๆ ของชุมชน ในขั้นตอนถัดมาเป็นการกำหนดเป้าหมายของชุมชน เพื่อให้ชุมชนกำหนดจุดหรือภาพที่ชุมชนต้องการเห็นหรือให้เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งอาจเป็นไปเพื่อการแก้ไขปัญหาที่ชุมชนประสบอยู่หรือการพัฒนาให้การ

ดำเนินงานที่เป็นอยู่ดีขึ้น โดยการประชุมหรือเวทีการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกในชุมชนและตัวแทนภาคส่วน ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งวิธีการในการดำเนินงานอาจสรุปได้เป็นขั้น ดังนี้

๒.๓.๑ นำข้อมูลจากการเรียนรู้ชุมชนที่มีอยู่มาทบทวนและวิเคราะห์ข้อมูลให้มีความถูกต้องชัดเจน ทั้งในแง่ของปัญหาและสาเหตุ รวมถึงสิ่งที่เป็นของดีที่ชุมชนมีอยู่ ซึ่งนักส่งเสริมการเกษตรอาจใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ เช่น SWOT Analysis Problem Tree Mind Map เป็นต้น เพื่อให้ชุมชนเห็นสถานการณ์ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

๒.๓.๒ สร้างภาพอนาคตของชุมชนว่าต้องการให้เกิดการพัฒนาไปในทิศทางใด ซึ่งนักส่งเสริมการเกษตรอาจใช้เครื่องมือ เช่น Appreciation Influence Control (AIC) เพื่อเป็นการรวมพลังปัญญาและพลังสร้างสรรค์ของแต่ละคนหรือสมาชิกชุมชนมาเป็นพลังงานในการพัฒนา

การดำเนินงานของนักส่งเสริมการเกษตร เป็นการสร้างการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถเรียนรู้ตนเองในด้านต่างๆ ทั้งข้อมูลพื้นฐาน ปัญหา สาเหตุ และศักยภาพ หรือของดีที่ชุมชนมีอยู่ และนำข้อมูลเหล่านี้มากำหนดภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งชุมชนอยากเห็นในอนาคต หรืออาจเรียกว่าเป้าหมายการพัฒนา ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผน หรือวางแผนในการพัฒนาชุมชนหรือแผนพัฒนาการเกษตรต่อไป

๓. ขั้นที่ ๓ การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

จากที่ชุมชนได้มีเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจนแล้ว ในขั้นตอนต่อไปนักส่งเสริมการเกษตรต้องร่วมกับชุมชนในการนำเป้าหมายที่กำหนดสู่การวางแผน หรือกำหนดแนวทางในการไปสู่เป้าหมายหรือการวางแผนพัฒนาเพื่อให้สิ่งที่ชุมชนต้องการเห็นประสบผลสำเร็จ

๓.๑ จุดมุ่งหมาย

การวางแผนพัฒนาการเกษตรหรือแผนพัฒนาชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชนร่วมกันเรียนรู้และกำหนดแนวทางหรือวิธีการปฏิบัติเพื่อให้ชุมชนสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ โดยเริ่มต้นจากสิ่งที่ชุมชนสามารถบริหารจัดการหรือขับเคลื่อนโดยชุมชนและกลุ่มเองเป็นลำดับแรก และสามารถใช้แผนในการประสาน เพื่อขอรับการสนับสนุนเติมเต็มในด้าน ต่างๆ ในส่วนที่ชุมชนมีความจำเป็น แต่ไม่สามารถดำเนินการได้เอง เช่น การขอรับการสนับสนุนจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และภาคีหรือหน่วยงานต่างๆ

๓.๒ หลักการดำเนินงาน

การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรหรือแผนพัฒนาชุมชนมีหลักในการดำเนินงานที่สำคัญ คือ

๓.๒.๑ แผนพัฒนาการเกษตร เป็นเครื่องมือสำหรับบ่งบอกว่าเกษตรกร หรือกลุ่มของเกษตรกร หรือชุมชนเกษตรกร มีความจำเป็นหรือต้องการพัฒนาการเกษตรของตนเองไปในทิศทางใด

๓.๒.๒ การวางแผนพัฒนาการเกษตรใช้แนวคิดของแผนกลยุทธ์และแนวทางการจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วมเป็นหลักในการจัดทำ

๓.๒.๓ องค์ประกอบของแผนกลยุทธ์ ได้แก่

๑) มีสิ่งที่มุ่งหวัง

๒) มีการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม

๓) มีกลยุทธ์

๔) มีแนวทางขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิบัติ

๓.๒.๔ วิธีการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรหรือแผนพัฒนาชุมชน ใช้การจัดเวทีหรือการประชุมเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนและภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง โดยการนำข้อมูลจากการเรียนรู้ชุมชนมาประกอบในการพิจารณาความเป็นไปได้ของแนวทางในการขับเคลื่อน โดยใช้เทคนิคการตั้งคำถามเพื่อช่วยกันหาคำตอบ แล้วนำคำตอบที่ได้มาประมวลและเรียบเรียงให้อยู่ในรูปแบบของแผนและโครงการตามที่กำหนด

๓.๒.๕ แผนพัฒนาการเกษตรจะต้องจัดทำให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาท้องถิ่นของ อปท. ที่มีลักษณะเป็นแผน ๓ ปี และมีการทบทวนทุกปี และต้องกำหนดรูปแบบและช่วงเวลาการจัดทำแผนให้สอดคล้องและสามารถบูรณาการกับแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้

๓.๓ วิธีการและเทคนิค

ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรหรือแผนพัฒนาชุมชน อาจจะสรุปให้เห็นวิธีการในการดำเนินงานตามลำดับขั้น คือ

๓.๓.๑ การเตรียมการจัดทำแผน

๑) กำหนดพื้นที่เป้าหมายในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรว่าต้องการจัดทำแผนระดับใด (ชุมชน หมู่บ้าน หรือตำบล) และจัดทำในพื้นที่ใด ซึ่งจะสอดคล้องกับการกำหนดเป้าหมายของชุมชน ตั้งแต่ขั้นตอนการเรียนรู้ชุมชนและการกำหนดเป้าหมายของชุมชน

๒) พิจารณาผู้ร่วมดำเนินการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงแกนนำชุมชน

๓) จัดเวทีพูดคุย หารือกับผู้ร่วมดำเนินการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และแกนนำชุมชน

(๑) ชี้แจงทำความเข้าใจให้เห็นความสำคัญ และโน้มน้าวให้ร่วมดำเนินการ

(๒) หารือแนวทางที่จะดำเนินการร่วมกัน และจัดทำแผนปฏิบัติงาน

(๓) หารือถึงข้อมูลที่จะต้องนำมาใช้ประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ทั้งข้อมูลที่มีอยู่แล้วและข้อมูลที่จะต้องเก็บรวบรวมเพิ่มเติม

(๔) แบ่งงานและมอบหมายงานในการเตรียมการและดำเนินการ จัดเตรียมเอกสารและข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลในระดับพื้นที่และชุมชน ซึ่งมีทั้งข้อมูลที่มีอยู่แล้วและข้อมูลที่อาจจะต้องเก็บรวบรวมและวิเคราะห์เพิ่มเติม ข้อมูลหลักๆ ที่จะต้องจัดเตรียมได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการเรียนรู้ชุมชน และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาของชุมชน ได้แก่

- ข้อมูลเชิงนโยบาย ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการ และนโยบายระดับต่าง ๆ เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล แผนพัฒนาการเกษตร นโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด นโยบายผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอ รวมถึงแนวโน้มและสถานการณ์ในอนาคต เช่น การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ภาวะโลกร้อน ความมั่นคงอาหาร ซึ่งข้อมูลเชิงนโยบายนี้มีเป็นจำนวนมากและหลากหลาย ต้องพิจารณาเลือกเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องหรือส่งผลต่อชุมชน

- ข้อมูลด้านการเกษตร ได้แก่ สถิติข้อมูลและสถานการณ์การเกษตรที่เกี่ยวข้อง เช่น พื้นที่ปลูก ผลผลิตเฉลี่ย ราคาสินค้าเกษตรของโลก ประเทศ และจังหวัด เป็นต้น

(๕) จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ งบประมาณ การประชาสัมพันธ์ และเรื่องอื่นๆ ที่จำเป็นหรือช่วยอำนวยความสะดวกในการดำเนินการ รวมถึงการประสานงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๓.๓.๒ การดำเนินการจัดทำแผน

๑) ผลสำเร็จ (Output) ที่ต้องการ คือ แผนพัฒนาการเกษตรหรือแผนพัฒนาชุมชนที่มีรายละเอียดโครงการต่างๆ ภายใต้แผนพัฒนาการเกษตร

๒) การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรหรือแผนพัฒนาชุมชน เป็นการนำเป้าหมายการพัฒนาที่กำหนดไว้มาดำเนินการต่อด้วยการกำหนดกิจกรรมหรือโครงการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งอาจจะประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ดังนี้

(๑) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

(๒) การกำหนดกลยุทธ์

(๓) การจัดทำโครงการสู่การปฏิบัติ

(๔) การเรียบเรียงเป็นเอกสารแผนพัฒนาการเกษตร

๓) วิธีการ ใช้การจัดเวทีระดมความคิดในแต่ละขั้นตอนย่อย โดยตั้งคำถามและร่วมกันหาคำตอบ แล้วนำข้อมูลที่ได้ประมวลเรียบเรียงให้อยู่ในประเด็นเนื้อหาสาระที่ต้องการ ซึ่งการจัดเวทีในแต่ละขั้นตอนย่อยอาจต้องจัดเวทีมากกว่า ๑ ครั้งก็ได้ ขึ้นอยู่กับว่าได้บรรลุข้อสรุปหรือข้อยุติตามที่ต้องการ

๔) จัดเวทีวิเคราะห์สภาพแวดล้อม เพื่อวิเคราะห์เจาะลึกและแยกแยะให้เห็นสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกชุมชนที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่กำหนดไว้ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ เครื่องมือที่นิยมใช้คือ การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ผลการจัดเวทีเพื่อให้ได้ข้อสรุปร่วมกันว่า

(๑) จุดแข็งของชุมชนมีอะไรบ้าง

(๒) จุดอ่อนของชุมชนมีอะไรบ้าง

(๓) โอกาสของชุมชนมีอะไรบ้าง

(๔) อุปสรรคของชุมชนมีอะไรบ้าง

๕) จัดเวทีกำหนดกลยุทธ์ เพื่อเลือกวิธีการที่เหมาะสมและส่งผลต่อความสำเร็จมากที่สุดในการบรรลุสิ่งที่มุ่งหวัง หรือกำหนดเป้าหมายการพัฒนาภายใต้สภาพแวดล้อมตามที่ได้วิเคราะห์ไว้ หลักการวิเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์โดยทั่วๆ ไป มีดังนี้

(๑) กลยุทธ์ที่ใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมเชิงบวก เป็นกลยุทธ์เชิงรุกและก้าวกระโดด

(๒) กลยุทธ์ที่รองรับสภาพแวดล้อมเชิงลบ เป็นกลยุทธ์เชิงรับและปกป้อง

(๓) กลยุทธ์ที่เกื้อกูลกันของสภาพแวดล้อมเชิงบวกกับเชิงลบ เป็นกลยุทธ์ที่ใช้สภาวะเชิงบวกเพื่อลดทอนหรือแก้ปัญหาเชิงลบ ผลการจัดเวทีเพื่อให้ได้ข้อสรุปร่วมกันว่าจะเลือกใช้กลยุทธ์ใดบ้างในการบรรลุสิ่งที่มุ่งหวัง

๖) จัดเวทีจัดทำโครงการสู่การปฏิบัติ เพื่อแปลงกลยุทธ์ที่เลือกไว้ให้อยู่ในรูปของกิจกรรม และจัดทำเป็นโครงการที่มีรายละเอียดประกอบต่างๆ ครบถ้วน มีความเชื่อมโยงเป็นเหตุเป็นผลกัน ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อสิ่งที่มุ่งหวังให้เกิดผลสำเร็จตามแผนและพร้อมที่จะนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป ซึ่งอาจใช้ข้อมูลทางเลือกโครงการสำหรับทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลในเว็บไซต์ www.cproj.doae.go.th เข้ามาประกอบในการจัดทำโครงการด้วย ผลการจัดเวทีเพื่อให้ได้ข้อสรุปร่วมกันว่า

(๑) จะต้องมีโครงการอะไรบ้าง

(๒) ในแต่ละโครงการมีรายละเอียดในการดำเนินการอย่างไร โดยต้องตอบคำถาม ๕W ๑H คือ What When Where Why Who How ได้ รวมถึงทรัพยากรและงบประมาณที่ต้องใช้

๗) จัดเวทีเรียบเรียงเอกสารแผนพัฒนาการเกษตร เพื่อเติมเต็มข้อมูลต่างๆ ให้ครบถ้วนเพียงพอ และประมวลเรียบเรียงเนื้อหาสาระที่ได้มาจากเวทีในขั้นตอนข้างต้นให้อยู่ในรูปแบบ (Format) ของแผนและโครงการพัฒนาการเกษตรตามที่กำหนด

๓.๓.๓ การบูรณาการแผนและโครงการ

๑) แผนและโครงการพัฒนาการเกษตรที่ต้องการการสนับสนุนงบประมาณจาก อปท. ต้องนำเข้าสู่ข้อบัญญัติงบประมาณประจำปีของ อปท. เพื่อให้สภา อปท. พิจารณาอนุมัติโครงการ และงบประมาณ

๒) จัดเวทีพูดคุยหารือกับเจ้าหน้าที่ของ อปท. คณะกรรมการ ศบกต. อกม. และผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนและโครงการพัฒนาการเกษตร เพื่อ

(๑) รับทราบกระบวนการ ขั้นตอน และช่วงเวลาในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ อปท.

(๒) ร่วมกันพิจารณาแนวทางที่จะนำโครงการตามแผนพัฒนาการเกษตรเข้าสู่ แผนพัฒนาท้องถิ่นและข้อบัญญัติงบประมาณประจำปีของ อปท.(๓) มอบหมายให้มีผู้ดำเนินการตามแนวทางดังกล่าว และมีผู้เข้าร่วมในเวทีชุมชนระดับต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

๓) ชี้แจง ทำความเข้าใจ และประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้ผู้บริหาร อปท. สมาชิกสภา อปท. และเจ้าหน้าที่ของ อปท. ทุกระดับเห็นความสำคัญของแผนและโครงการพัฒนาการเกษตร

๔. ขั้นที่ ๔ การปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรกับชุมชน

หากมองย้อนกลับไปที่ปรัชญาของการส่งเสริมการเกษตรที่ต้องการพัฒนาเกษตรกร ครอบครัวและบุคคลเป้าหมาย ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น โดยการช่วยเหลือเกษตรกรให้ช่วยเหลือตนเองได้ จากที่กล่าวมาเกี่ยวกับกระบวนการทำงานกับชุมชนตั้งแต่นักส่งเสริมการเกษตรได้เรียนรู้ชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนกำหนดเป้าหมายและแผนพัฒนาได้แล้วนั้น ในขั้นตอนต่อไป หน้าที่ของนักส่งเสริมการเกษตรต้องสนับสนุนให้ชุมชนหรือเกษตรกรนำแผนพัฒนาที่ได้ไปสู่การปฏิบัติ หรืออาจเรียกขั้นตอนนี้ว่าการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติตามแผนการพัฒนา เพราะในการดำเนินงานตามแผนที่ได้กำหนดไว้นั้น ในขณะปฏิบัติงานก็จะได้เกิดการเรียนรู้วิธีการปฏิบัติและผลที่เกิดขึ้นแต่ละขั้นตอน ที่จะทำให้เกษตรกรและชุมชนเกิดการเรียนรู้และเกิดทักษะในการปฏิบัติ

๔.๑ จุดมุ่งหมาย

การปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของนักส่งเสริมการเกษตรสามารถวัดความสำเร็จได้โดยดูจากเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายสามารถช่วยตนเองได้ รวมถึงการพึ่งพากันและกันภายในกลุ่มเครือข่ายความสำเร็จในการพึ่งพาตนเองได้ หมายถึง เกษตรกรหรือชุมชน สามารถคิด ตัดสินใจ และดำเนินการแก้ไขปัญหาของตนเองและชุมชนได้เป็นอันดับแรก หรือสามารถประสานบูรณาการกับหน่วยงาน องค์กรต่างๆ ในการสนับสนุนตามความต้องการหรือแผนพัฒนาของตนเองได้ การที่จะปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรให้บรรลุผลสำเร็จตามที่กล่าวไว้ข้างต้นได้ นักส่งเสริมการเกษตรต้องเน้นการทำงาน หรือการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรที่สนับสนุนให้เกษตรกรมีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ ความคิด และการปฏิบัติไปในทางที่ดีขึ้น

ฉะนั้น การปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรจึงมีจุดหมายเพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรครอบครัว และบุคคลเป้าหมายสามารถพัฒนาให้เป็นไปตามแผนที่ตนเองกำหนดไว้ โดยการสร้างการเรียนรู้ ให้บุคคลเป้าหมาย คิดเป็น ทำเป็น สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และพึ่งพากันและกันภายในกลุ่มเครือข่ายได้

๔.๒ หลักการดำเนินงาน

การปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของนักส่งเสริมการเกษตร เพื่อสร้างการเรียนรู้และสนับสนุนให้เกษตรกรเป้าหมายเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาเกษตรกรให้มีขีดความสามารถในกระบวนการคิด ทำ และสรุปผล เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและพัฒนาในระยะยาว และนำไปสู่ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรได้ในที่สุด ดังนั้น กระบวนการส่งเสริมหรือกระบวนการเรียนรู้ต้องยึดหลักในการดำเนินงาน ดังนี้

๔.๒.๑ เป็นกระบวนการส่งเสริมการเกษตรที่ทำให้เกิดได้ทั้งการคิด วิเคราะห์สถานการณ์ วางแผนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนา ดำเนินการตามแผน รวมถึงประเมินผล เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง

๔.๒.๒ เป็นกระบวนการที่เกษตรกรใช้ในการสร้างความเข้าใจ หรือสร้างความหมายของสิ่งต่างๆ ให้แก่ตนเอง มิใช่เป็นเพียงการรับรู้ข้อมูลหรือประสบการณ์เท่านั้น แต่เป็นกระบวนการของการวัดและใช้ประโยชน์จากข้อมูลและประสบการณ์

๔.๒.๓ เป็นกระบวนการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต บริบทสังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของเกษตรกร

๔.๒.๔ เป็นกระบวนการสร้างความเปลี่ยนแปลง โดยกระตุ้นให้เกษตรกรสนใจแสวงหาความรู้ เกิดความใฝ่รู้ เรียนรู้ รวมทั้งไม่ตัดสินสิ่งต่างๆ จากปรากฏการณ์ที่เห็น ก่อนที่จะคิดใคร่ครวญถึงสาเหตุและปัจจัยเงื่อนไขต่างๆ

๔.๒.๕ เป็นกระบวนการที่เน้นการเรียนรู้และสร้างสรรค์ความรู้โดยกลุ่ม

๔.๒.๖ เป็นกระบวนการที่ให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ทุกขั้นตอนตั้งแต่การออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้เพื่อตอบสนองหรือเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของเกษตรกร

๔.๓ วิธีการและเทคนิค

ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วว่าในขั้นการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตร หรืออาจเรียกว่าขั้นการเรียนรู้ และการลงมือปฏิบัติตามแผนที่กลุ่มหรือชุมชนได้พัฒนาขึ้นมาด้วยตนเอง เป็นความต่อเนื่องจากการเรียนรู้สถานการณ์ตนเองของชุมชนในด้านต่างๆ และนำมากำหนดเป้าหมายและแผนพัฒนาการเกษตร ซึ่งถึงขั้นตอนนี้ ชุมชนได้มีการเปลี่ยนแปลงมาพอสมควร เริ่มมีกลุ่มต่าง ๆ เกิดขึ้นในชุมชน การสนับสนุน ให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ในการดำเนินงานตามแผน เน้นการใช้กลุ่มเป็นกลไกการดำเนินงานพัฒนาการเกษตร นักส่งเสริมการเกษตรจะต้องดำเนินงาน โดยใช้การเสริมสร้างและพัฒนากลุ่มเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง ซึ่งอาจสรุปกระบวนการหรือขั้นตอนในการเสริมสร้างกลุ่มได้เป็น ๓ ขั้นตอน พร้อมวิธีการหรือเทคนิคที่ใช้ คือ

๔.๓.๑ ขั้นก่อนการเกิดกลุ่ม (ขั้นเตรียมการ/ขั้นก่อร่างสร้างกลุ่ม/ขั้นปลุกจิตสำนึก) เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นการสร้างฐานในการรวมกลุ่ม ขั้นตอนนี้เป็นการกระตุ้นให้สมาชิกตระหนักรับรู้ปัญหา เกิดความสนใจในการเข้ากลุ่ม ซึ่งเทคนิควิธีการที่จำเป็นในการกระตุ้นให้สมาชิกเห็นความจำเป็นในการเข้าร่วมกลุ่ม ก็คือ “หน่วยนำ” หรือ “แนวร่วม” เพื่อเป็นแกนประสานหรือขับเคลื่อนการเรียนรู้ สำรวจข้อมูลและการวิเคราะห์ชุมชน การกำหนดเป้าหมายและแผนการพัฒนาตามรายละเอียดที่ได้กล่าวในขั้นตอนก่อนหน้านี้ในการทำงานกับชุมชน

๔.๓.๒ ขั้นการสร้างกลุ่ม (การดำเนินงานกลุ่ม/ขั้นการทำกิจกรรม) เป็นขั้นตอนที่กระตุ้นให้เกิดการรวมกลุ่ม โดยอาจจะเริ่มจากการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากนั้นจึงพัฒนาสู่กลุ่มที่มีการดำเนินกิจกรรม เพื่อดำเนินงานตามเป้าหมายที่กลุ่มได้กำหนดไว้ในขั้นตอน ดังนี้ นักส่งเสริมการเกษตรอาจทำหน้าที่ในการนำเสนอข้อมูลจากการศึกษาวิเคราะห์ กระตุ้นให้เกิดการคิดค้นแนวทางแก้ไขปัญหา สนับสนุนให้กลุ่มดำเนินกิจกรรมตามแนวทางหรือแผนพัฒนาที่วางไว้ รวมถึงการสนับสนุนด้านความรู้และการเรียนรู้เทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการทำงานกลุ่ม

๔.๓.๓ ขั้นการเติบโตของกลุ่ม (ขั้นขยายกลุ่ม/การบำรุงรักษากลุ่ม) ในขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนการพัฒนาทั้งในระดับกลุ่ม คือ การขยายวัตถุประสงค์ ขยายกิจกรรม ขยายสมาชิกภายในกลุ่ม และการพัฒนาจากระดับกลุ่มสู่การเชื่อมโยงกับกลุ่มอื่นเป็นเครือข่าย ประเด็นสำคัญที่ต้องการดำเนินการในขั้นตอนนี้ คือ การกระตุ้นให้เห็นความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย และการพัฒนาความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันเป็นเครือข่าย เช่น การสร้างแม่ข่ายหรือแกนกลางในการประสาน การเสริมด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาระบบการติดต่อสื่อสาร

จากที่กล่าวมาข้างต้น นักส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรต้องใช้กลุ่มเป็นกลไกการดำเนินงาน โดยจะต้องดำเนินงานโดยการเสริมสร้างและพัฒนากลุ่มเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง และพัฒนาเครือข่ายให้มีความสัมพันธ์ช่วยเหลือกัน ด้วยการสร้างการเรียนรู้และสนับสนุนให้เกษตรกรเป้าหมายเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาเกษตรกรให้เกิดกระบวนการคิด ทำ และสรุปผลได้ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและพัฒนาในระยะยาว และนำไปสู่ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรได้ในที่สุด สำหรับรายละเอียดในส่วนของเทคนิควิธีการในการสร้างการเรียนรู้สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้ในส่วนต่อไป

๕. ขั้นที่ ๕ การวัดและประเมินผลการปฏิบัติงาน

การวัดและประเมินผลการปฏิบัติงานถือได้ว่าเป็นขั้นตอนสุดท้ายในวงจรการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรกับชุมชน ทั้งนี้เพื่อวัดผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมการเกษตร และนำข้อมูลจากการวัดผลการปฏิบัติงานไปใช้ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาในวงจรการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรกับชุมชนในรอบต่อๆ ไป

๕.๑ จุดมุ่งหมาย

การวัดผลการปฏิบัติงานมีจุดมุ่งหมายในการติดตามการดำเนินงาน/โครงการส่งเสริมการเกษตร เพื่อดูความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น หรือสนับสนุนให้การดำเนินงานราบรื่นตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ประเมินผลการดำเนินงานเมื่อมีการดำเนินงานมาได้ระยะหนึ่ง (กรณีที่มีการดำเนินการหลายปี) หรือเมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว เพื่อวิเคราะห์กระบวนการทำงานที่ผ่านมา และวัดผลสำเร็จของการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ รวมทั้งเป็นการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ปฏิบัติงาน เกษตรกรเป้าหมาย ผู้บริหาร รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งจะทำให้ทราบข้อดีจุดด้อย สิ่งที่ทำให้งานประสบความสำเร็จหรือไม่สำเร็จ และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนางานต่อไป

๕.๒ หลักการดำเนินงาน

๕.๒.๑ การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร ไม่สามารถทำได้สำเร็จเพียงลำพังคนเดียว ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายเช่น กลุ่มเป้าหมายโครงการ ผู้นำชุมชน ผู้ปฏิบัติงาน ผู้บริหารโครงการ องค์กรอื่นๆ การติดตามและประเมินผลจึงต้องทำแบบมีส่วนร่วมและการมีส่วนร่วมต้องร่วมตั้งแต่ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์

๕.๒.๒ การเรียนรู้ร่วมกัน

การติดตามและประเมินผลไม่ใช่การชี้ผิดชี้ถูก ไม่ใช่การจับผิด แต่เป็นการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาการทำงาน พัฒนาคน ความผิดซ้ำซากไม่ควรเกิดขึ้น ผู้บริหารโครงการ ผู้ปฏิบัติ กลุ่มบุคคลเป้าหมายและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องตระหนักว่าการติดตามและประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงาน และต้องบรรจุไว้ในแผนการดำเนินงาน งานติดตามประเมินผลไม่ใช่งานนอกแผนการบริหารหรืองานจร

๕.๓ วิธีการและเทคนิค

การวัดผลการปฏิบัติงาน แบ่งเป็น ๓ ระยะ คือ

๕.๓.๑ ประเมินทันทีหลังเสร็จกิจกรรม (After Action Review: AAR) เพื่อทบทวนวิธีการปฏิบัติงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงาน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นซ้ำอีก ในขณะเดียวกันก็คงไว้ซึ่งวิธีการที่ดีอยู่แล้ว โดยทีมงานทำหน้าที่ทบทวนเปรียบเทียบผลงานจริงกับแผนที่ได้วางไว้เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน มีการบันทึกผลการแลกเปลี่ยนแบ่งปันการเรียนรู้ ซึ่งมิใช่การจับผิดหรือกล่าวโทษ แต่เป็นการเปิดใจสะท้อนความคิดเห็น ในการตรวจสอบเป้าหมาย กระบวนการดำเนินกิจกรรม การแก้ไข/ยกระดับให้ดีขึ้น สร้างความร่วมมือให้มีมากขึ้น และร่วมกันวางแผนการทำงานในครั้งต่อไป ทั้งนี้ วิธีการแก้ปัญหาที่ได้จากการทำ AAR ไม่ใช่

คำตอบสุดท้าย เพราะเมื่อเวลาเปลี่ยนไป บริบทเปลี่ยนไป ย่อมทำให้เกิดปัญหาใหม่ได้ตลอดเวลา ดังนั้น วิธีการแก้ปัญหาย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย

๕.๓.๒ ประเมินการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การประเมินการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เป็นการติดตามประเมินผลกิจกรรมที่ดำเนินการในชุมชนว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง ซึ่งอาจจะถือได้ว่าเป็นการประเมินในระหว่างการดำเนินงานโครงการ เพื่อการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนหรือกำหนดแผนในการดำเนินงานต่อไป

๕.๓.๓ ประเมินผลลัพธ์จากการดำเนินงาน เป็นการประเมินเพื่อดูการบรรลุผลของการดำเนินงาน ว่าสำเร็จตามเป้าหมายของงานหรือโครงการที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอะไร รวมถึงการประเมินความพึงพอใจ หรือการตอบสนองความต้องการของเกษตรกรหรือลูกค้าเพียงใด อันจะนำไปสู่การตัดสินใจในการดำเนินงานว่าจะมีการปรับเปลี่ยน พัฒนาอย่างไร และสรุปบทเรียนที่ได้จากการดำเนินงาน สิ่งที่ทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ หรือไม่สำเร็จเป็นเพราะสาเหตุใด

กระบวนการทำงานส่งเสริมการเกษตรกับชุมชนที่กล่าวมา มีขั้นตอนการดำเนินงานหลัก ๕ ขั้นตอน เพื่อให้เข้าใจภาพรวมของกระบวนการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรในระดับพื้นที่ของนักส่งเสริมการเกษตร ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในการปฏิบัติงานแต่ละพื้นที่ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเริ่มต้นจากกระบวนการเรียนรู้ชุมชน โดยสามารถแยกในบางขั้นตอนไปประยุกต์ใช้เพื่อเติมเต็มการทำงานส่งเสริมการเกษตรให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการนำเทคนิคหรือวิธีการทำงานกับเกษตรกรที่กล่าวถึงในเอกสารนี้ไปประยุกต์ใช้ นักส่งเสริมการเกษตรจะได้เรียนรู้และสามารถสร้างความรู้ใหม่จากการทำงาน เพราะ

ตอนที่ ๒.๒ แนวคิด และแนวทางของการส่งเสริมการเกษตร T&V System (Training and Visit System)

เรื่องที่ ๒.๒.๑ แนวคิดของการส่งเสริมการเกษตร T&V System

ด้วยภารกิจที่หลากหลายในการพัฒนาให้เกษตรกรอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืนประกอบกับสภาพปัจจุบันมีข้อจำกัดของทรัพยากรที่ใช้ในการพัฒนา ทั้งในด้านอัตรากำลัง งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ส่งผลให้วิธีการนำองค์ความรู้/เทคโนโลยี ไปสู่เกษตรกร โดยตรงลดน้อยลง มีการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารมาช่วยในการถ่ายทอดเทคโนโลยีมากขึ้น ทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่และเกษตรกรมีมาในอดีตลดน้อยลงด้วยเช่นกัน ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีระบบของการทำงานของเจ้าหน้าที่ เพื่อที่จะให้เกิดความชัดเจนของการทำงานในเชิงบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ จึงได้มีการพัฒนาและปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตรขึ้นโดยนำแนวทาง T & V System และการดำเนินการต่าง ๆ ที่ผ่านมา นำมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้ทำงานในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เรื่องที่ ๒.๒.๒ แนวทางของการส่งเสริมการเกษตร T&V System

ระบบส่งเสริมการเกษตรที่ได้มีการพัฒนาและปรับปรุงใหม่นี้ ยังคงยึดแนวทางของ T&V System โดยประกอบไปด้วย ๕ องค์ประกอบ ดังนี้

๑. การถ่ายทอดความรู้ (Training)
๒. การเยี่ยมเยียน (Visiting)
๓. การสนับสนุน (Supporting)
๔. การนิเทศงาน (Supervision)
๕. การจัดการข้อมูล (Data management)

ซึ่งมีเป้าหมายการดำเนินการใน ๒ ประเด็น คือ

๑. งานตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๒. งานตามภารกิจของกรมส่งเสริมการเกษตร

โดยมีกรอบการดำเนินงาน ดังนี้

ภาพที่ ๒.๒ กรอบการดำเนินงานระบบส่งเสริมการเกษตร (Training and Visit System)

๑. การถ่ายทอดความรู้ (Training)

เป็นระบบที่มุ่งเน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาบุคลากรของกรมส่งเสริมการเกษตรทุกระดับทั้งในด้านสมรรถนะ วิชาการ และการบริหารจัดการโครงการ โดยใช้เวทีตามระบบส่งเสริมการเกษตรที่จัดขึ้นในทุกระดับ เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ การชี้แจงทำความเข้าใจ การมีส่วนร่วมในการนำเสนอและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

๑.๑ ประเด็นการถ่ายทอดความรู้ มี ๓ ด้าน ดังนี้

๑.๑.๑ ด้านสมรรถนะ

การพัฒนานักส่งเสริมการเกษตรในด้านสมรรถนะ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างให้นักส่งเสริมการเกษตรในทุกระดับ มีอัตลักษณ์ของนักส่งเสริมการเกษตร ทัศนคติที่ดีในงานส่งเสริมการเกษตรมีศักยภาพและทักษะนำไปใช้พัฒนางานส่งเสริมการเกษตร

โดยกรมส่งเสริมการเกษตรมีหน้าที่พัฒนาบุคลากรระดับบริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร และเกษตรจังหวัด ให้เป็นนักบริหารแผนงาน/โครงการ รวมถึงการพัฒนาทีมนิเทศในกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้อำนวยการกลุ่ม และนักวิชาการระดับชำนาญการพิเศษ รวมทั้งผู้อำนวยการกลุ่มจากสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร และหัวหน้ากลุ่มจากสำนักงานเกษตรจังหวัด สู่การเป็นนักนิเทศงานและผู้สอนงาน (Coaching) ได้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดปัญหาในการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรให้บรรลุเป้าหมาย รวมทั้งเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการนิเทศงานส่งเสริมการเกษตรและหลักสูตร Coaching ซึ่งพัฒนาทักษะการสอนงาน เพื่อเป็นหัวหน้างานที่สอนงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำศักยภาพของลูกน้องมาใช้ในการทำงานได้อย่างเต็มที่

นอกจากนี้ยังต้องมีการพัฒนาผู้ที่ได้เลื่อนขึ้นสู่ตำแหน่งเกษตรอำเภอ และหัวหน้ากลุ่ม ผู้อำนวยการกลุ่ม ให้มีสมรรถนะในการเป็นหัวหน้าที่ดี มีความสามารถในการบริหารแผนงาน/โครงการ พร้อมกับการบริหารคนให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมาย

ส่วนสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร จะต้องทำหน้าที่พัฒนาหัวหน้ากลุ่มจากสำนักงานเกษตรจังหวัด และผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ซึ่งมีหน้าที่ในการกำกับดูแลการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ ให้เป็นนักปฏิบัติการตามแผนงาน/โครงการ และนอกจากนี้จะต้องพัฒนานักส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ ทั้งจากสำนักงานเกษตรจังหวัดและอำเภอ ให้เป็นนักส่งเสริมการเกษตรมืออาชีพมีความพร้อมในการขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ได้

ทั้งนี้ ในแต่ละระดับจะมีการสร้างทีมวิทยากรหลัก (TOT:Training of Trainer) เพื่อนำไปขยายผลในพื้นที่

๑.๑.๒ ด้านวิชาการ

การพัฒนาถ่ายทอดความรู้ด้านวิชาการ เพื่อเพิ่มเติมองค์ความรู้ต่าง ๆ ในงานส่งเสริมการเกษตร รวมทั้งความรู้จากงานวิจัยและเทคโนโลยีใหม่ให้นักส่งเสริมการเกษตร ซึ่งความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ เหล่านี้สามารถนำไปถ่ายทอดให้เกษตรกร เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพการเกษตร รวมถึงการสร้างนวัตกรรมทางการเกษตร

โดยทีมงานจาก กรม เขต และศูนย์ปฏิบัติการ ทำหน้าที่พัฒนาหัวหน้ากลุ่มและนักส่งเสริมการเกษตรจากสำนักงานเกษตรจังหวัด และผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการ ให้มีความสามารถในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรได้ทั้งด้านการผลิตพืช และสถาบันเกษตรกร (นักจัดการด้านพืช/สถาบันเกษตรกร) ผ่านเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับกรม (NW) และ ระดับเขต (RW)

ศูนย์ปฏิบัติการ ทำหน้าที่ถ่ายทอดเทคโนโลยี ความรู้จากงานวิจัย และนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตพืช ให้แก่นักส่งเสริมการเกษตรจากสำนักงานเกษตรจังหวัดและอำเภอ เพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นนักจัดการด้านพืช

นอกจากนี้สำนักงานเกษตรจังหวัด จะต้องพัฒนานักส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอและตำบล โดยถ่ายทอดความรู้ตามบริบทและสถานการณ์ในพื้นที่ขณะนั้น โดยใช้เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับจังหวัด/ระดับอำเภอ (PW/DW)

๑.๑.๓ ด้านแผนงานโครงการ

เป็นรูปแบบในการพัฒนาบุคลากรในเชิงการบริหาร พร้อมทั้งขับเคลื่อนการทำงานส่งเสริมการเกษตรไปพร้อมกัน

โดยกรมส่งเสริมการเกษตรจะจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับประเทศ (National Workshop : NW) จำนวน ๒ ครั้งต่อปี โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร และเกษตรจังหวัด เพื่อเป็นเวทีในการทำความเข้าใจ เนื้อหา สาระ และแนวทางการดำเนินโครงการ รวมถึงสรุปบทเรียนผลการดำเนินการ ปัญหา อุปสรรค ในงานส่งเสริมการเกษตร นอกจากนี้ทุกเดือนจะมีการประชุมผู้บริหารกรมส่งเสริมการเกษตร และถ่ายทอดผ่านระบบ Video Conference กับหน่วยงานในส่วนภูมิภาค

สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรในแต่ละเขต ใช้เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับเขต (Regional Workshop : RW) เพื่อให้หัวหน้ากลุ่ม นักส่งเสริมการเกษตรจากสำนักงานเกษตรจังหวัด นักส่งเสริมการเกษตรจากสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร และผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการ ร่วมกันวางแผนขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตร พูดคุย ประเด็นต่าง ๆ ที่พบจากการติดตามนิเทศงานและสรุปบทเรียนการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร และมีเวทีประชุมเกษตรจังหวัดและหัวหน้าส่วนราชการระดับเขต เพื่อเป็นการถ่ายทอดนโยบายสู่การปฏิบัติและขับเคลื่อนงานด้วย

สำนักงานเกษตรจังหวัด ใช้เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับจังหวัด (Provincial Workshop : PW) เพื่อให้เกษตรอำเภอ หัวหน้ากลุ่มฝ่าย และนักส่งเสริมการเกษตรในสำนักงานเกษตรจังหวัด ร่วมกันทำความเข้าใจ วางแผนการขับเคลื่อนงานโครงการส่งเสริมการเกษตรต่าง ๆ และเวทีการประชุมต่าง ๆ (Provincial Meeting : PM, Monthly Meeting : MM) เพื่อใช้ในการพัฒนาเชิงบริหารภายในจังหวัด เวทีการประชุมประจำเดือน (MM) สำนักงานเกษตรจังหวัดต้องเชิญผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการที่รับผิดชอบในพื้นที่ตนเองมาร่วมประชุม เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทาง และวางแผนการขับเคลื่อนงานด้วย

ในระดับพื้นที่ เกษตรอำเภอและนักส่งเสริมการเกษตรในสำนักงานเกษตรอำเภอ ใช้เวทีการประชุมสำนักงานเกษตรอำเภอ (District Meeting : DM) ทุกเดือน ในการส่งต่อนโยบายสู่การปฏิบัติงานในพื้นที่ และใช้เวทีการประชุมประจำสัปดาห์ (Weekly Meeting : WM) โดยอาจจะกำหนดจัดทุกเช้าวันจันทร์ (ปรับตามความเหมาะสม) เพื่อร่วมกันกำหนดเป้าหมาย

วางแผนกลยุทธ์ในการทำงาน พูดคุยแลกเปลี่ยนปัญหา อุปสรรค ในงานส่งเสริมการเกษตร และร่วมคิดแนวทางปรับปรุง พัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ต่อไป

๑.๒ การถ่ายทอดความรู้ผ่านเวทีระบบส่งเสริมการเกษตร มี ๓ เวที ดังนี้

๑.๒.๑ เวทีประชุมเพื่อการบริหาร (Meeting) มีเป้าหมายของการประชุมเพื่อกำกับ ควบคุม ดูแล ติดตามความก้าวหน้า และขับเคลื่อนแผนงานโครงการ พร้อมทั้งนำเสนอปัญหา/อุปสรรคเพื่อร่วมกันหาทางแก้ไขในทุกระดับ

๑.๒.๒ เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Workshop) จะดำเนินการเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ชี้แจงแผนงานโครงการ การบริหารจัดการ นำเสนอผลงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านวิชาการ เทคโนโลยี นวัตกรรมในงานส่งเสริมการเกษตร เช่น เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับเขต/จังหวัด/อำเภอ เวที Technical Workshop : TW

๑.๒.๓ เวทีการฝึกอบรม (Training) จะเป็นการถ่ายทอดความรู้เพื่อการพัฒนาทักษะ และศักยภาพของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วยการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหาร การพัฒนาสมรรถนะผู้นิเทศ/ผู้สอนงาน และการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นในการส่งเสริมการเกษตร เช่น นักส่งเสริมการเกษตรมืออาชีพ นักยุทธศาสตร์ เป็นต้น

ภาพที่ ๒.๓ การถ่ายทอดความรู้ (Training)

๒. การเยี่ยมเยียน (Visiting)

การเยี่ยมเยียนเกษตรกรในระบบส่งเสริมการเกษตร เป็นการพบปะกับเกษตรกร ทั้งในลักษณะกลุ่มและรายบุคคล โดยมีการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ที่ชัดเจน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรมีการจัดทำแผนพัฒนาตนเอง จัดให้มีการถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีที่เหมาะสมให้กับเกษตรกร ติดตามผลการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ และแก้ปัญหาของเกษตรกร ตลอดจนเป็นการประสานการบูรณาการการทำงานของทุกภาคส่วนโดยยึดพื้นที่เป็นเป้าหมายร่วมกัน โดยมีขั้นตอนในการเยี่ยมเยียนเกษตรกร ดังนี้

๒.๑ ขั้นตอนการเตรียมการก่อนการเยี่ยมเยียน

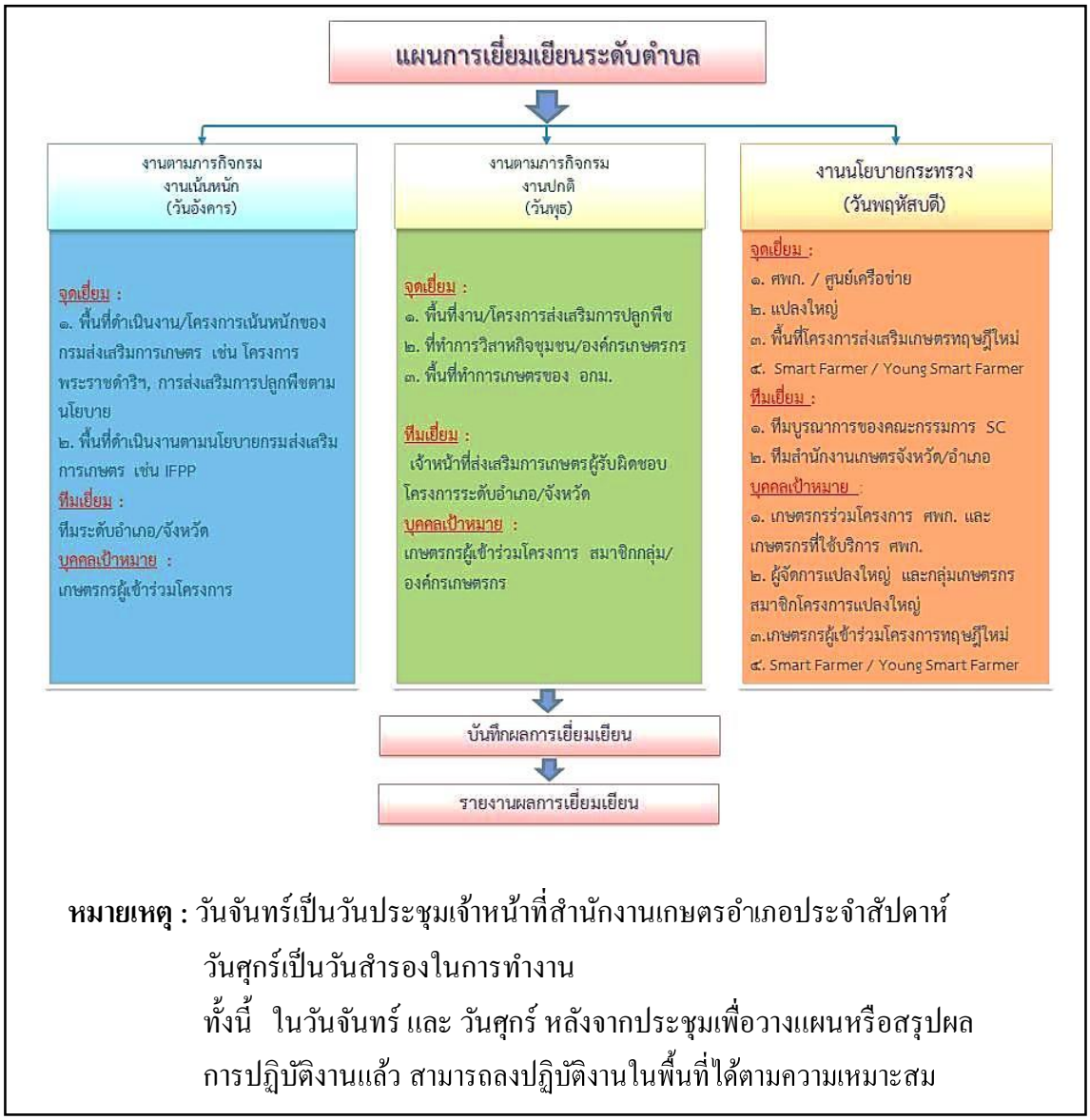
เพื่อให้การปฏิบัติงานตามระบบเยี่ยมเยียนมีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ จึงควรมีการเตรียมการก่อนลงปฏิบัติหน้าที่ โดยวางแผนการเยี่ยมเยียนในพื้นที่เพื่อกำหนดทิศทาง เป้าหมาย วิธีการและระยะเวลาในการปฏิบัติงาน โดยวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่-คน-สินค้า พร้อมกับพิจารณาแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ปฏิทินส่งเสริมการเกษตร แผนงาน/โครงการ ที่ได้รับงบประมาณดำเนินการ เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการทรัพยากรให้มีความสอดคล้องกับกลุ่มบุคคลและพื้นที่เป้าหมาย แจ้งแผนการเยี่ยมเยียนให้หน่วยงานภาคี เพื่อประสานการทำงานร่วมกันในการเยี่ยมเยียนเกษตรกรอย่างเป็นระบบ และจัดเตรียมความพร้อมของทีมเยี่ยมเยียนระดับอำเภอในการปฏิบัติงานตามแผนเยี่ยม โดยทีมเยี่ยมเยียนระดับอำเภอประกอบด้วยเกษตรอำเภอหรือนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการพิเศษทำหน้าที่หัวหน้าทีม เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบตำบลเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ที่สามารถให้ข้อมูลต่าง ๆ เช่น การผลิตพืช อารักขาพืช การจัดการองค์กรเกษตรกร

๒.๒ ขั้นตอนการเยี่ยมเยียนเกษตรกร

การเยี่ยมเยียนเกษตรกรให้เน้นการนัดพบแบบกลุ่ม เพื่อสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของเกษตรกร ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความรู้ในประเด็นที่ตนเองสนใจมากขึ้น หากเกษตรกรมีปัญหาหรือความต้องการเฉพาะด้าน จะดำเนินการเยี่ยมเยียนเฉพาะบุคคลต่อเนื่องจากการเยี่ยมแบบกลุ่ม ซึ่งจะมีรายละเอียดในด้านเทคนิคเฉพาะอย่างตามความต้องการหรือปัญหาของเกษตรกรรายนั้น ๆ ซึ่งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะต้องมีการติดตามแนะนำเพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้องและช่วยเหลือในการแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติ

๒.๓ ขั้นตอนการสรุปผลการเยี่ยมเยียน

เป็นการสรุปบทเรียนและวิเคราะห์ผลการเยี่ยมเยียนของแต่ละสัปดาห์สรุปโดยประยุกต์ใช้วิธี AAR (After Action Review) เพื่อหาความต้องการรับการสนับสนุนจากสำนักงานเกษตรจังหวัด เช่น การเพิ่มพูนความรู้ ทักษะการทำงาน ด้านวิชาการ อุปกรณ์เครื่องมือ เป็นต้น

หมายเหตุ : วันจันทร์เป็นวันประชุมเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอประจำสัปดาห์
วันศุกร์เป็นวันสำรองในการทำงาน
ทั้งนี้ ในวันจันทร์ และ วันศุกร์ หลังจากประชุมเพื่อวางแผนหรือสรุปผลการปฏิบัติงานแล้ว สามารถลงปฏิบัติงานในพื้นที่ได้ตามความเหมาะสม

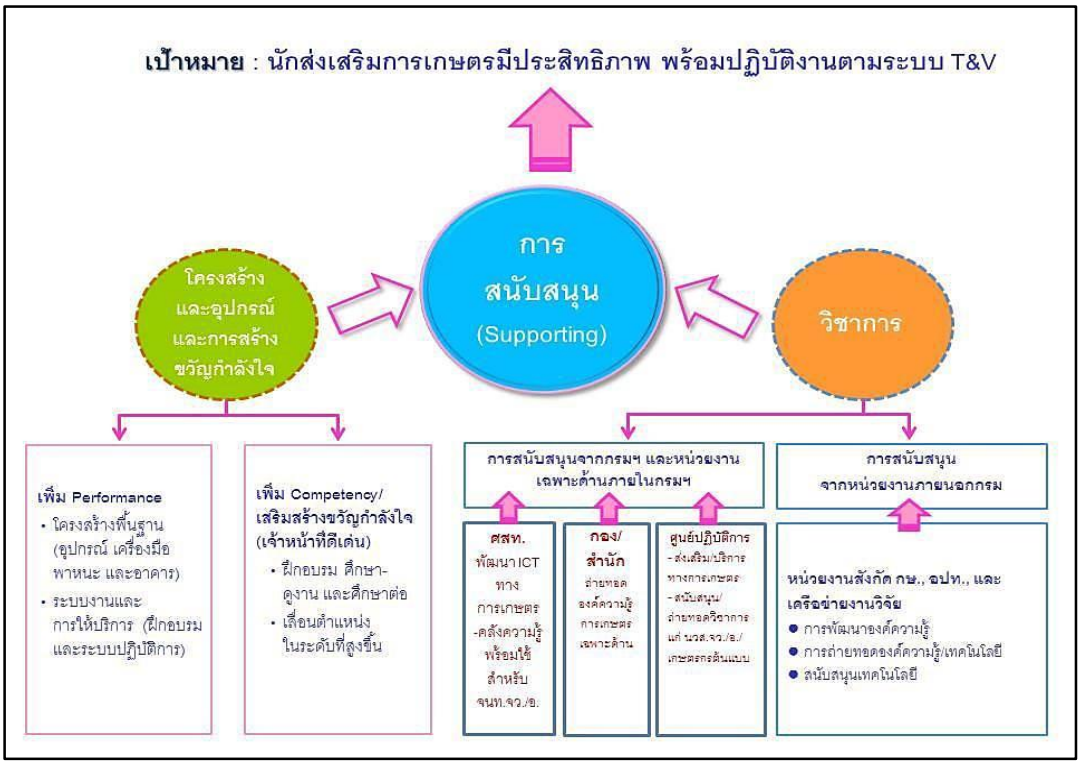
ภาพที่ ๒.๔ การเยี่ยมเยียน (Visit)

๓. การสนับสนุน (Supporting)

การสนับสนุน (SUPPORTING) หมายถึง การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้มีขวัญกำลังใจ สมรรถนะ มีระบบวิธีการทำงาน และที่สำคัญคือต้องจัดให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีเครื่องมืออุปกรณ์ อาคารสถานที่ และยานพาหนะให้พร้อมสมบูรณ์ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นกำลังหลักในการปฏิบัติงานกับเกษตรกร เป็นที่เชื่อถือยอมรับในขีดความสามารถและ มีพลังที่จะขับเคลื่อนการปฏิรูปภาคการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยการสนับสนุนจะมี ๒ ประเด็น ได้แก่

๓.๑ ด้านโครงสร้าง อุปกรณ์ และการสร้างขวัญกำลังใจ จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน เป็นการให้บริการและสนับสนุนการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยพัฒนาโครงสร้างอุปกรณ์พื้นฐานในการปฏิบัติงาน (Performance) และพัฒนาระบบงานและการให้บริการใน ๓ ลักษณะ คือ พัฒนาระบบการปฏิบัติงานพื้นฐาน หรือ “ระบบส่งเสริมการเกษตร” พัฒนาระบบการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) และพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเชิงดิจิทัล นอกจากนี้ยังต้องมีการเพิ่มสมรรถนะ ขีดความสามารถ ความพร้อมและขวัญกำลังใจ (Competency and Reward) เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองต่อภารกิจต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

๓.๒ ด้านวิชาการ จะมีทั้งการสนับสนุนจากหน่วยงานเฉพาะด้านภายในกรมส่งเสริมการเกษตร ทั้งในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทางการเกษตร (ICT) ในลักษณะของ Knowledge-Tank ซึ่งมีศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ศสท.) เป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาการส่งเสริมการเกษตรเฉพาะด้าน/สาขา ซึ่งมีกอง/สำนัก ที่ดูแลด้านวิชาการ เช่น สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร (สสจ.) และกองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย (กอป.) และศูนย์ปฏิบัติการ สนับสนุนองค์ความรู้เฉพาะด้าน ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีให้กับเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัดและอำเภอ และการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกกรมส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ หน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรฯ และเครือข่ายวิจัย ให้การสนับสนุนเทคโนโลยีการพัฒนาองค์ความรู้ และการถ่ายทอดองค์ความรู้/เทคโนโลยี ให้แก่เจ้าหน้าที่โดยการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เพื่อให้สามารถนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในงานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ พร้อมทั้งสามารถร่วมกับหน่วยงานวิจัยจัดทำงานวิจัยและ/หรือการทำงานวิจัยในงานประจำ (R๒R) ที่สามารถแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม

ภาพที่ ๒.๕ การสนับสนุน (Supporting)

๔. การนิเทศงาน (Supervision)

เพื่อให้การดำเนินงานตามระบบส่งเสริมการเกษตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กรมส่งเสริมการเกษตรจึงใช้การนิเทศงานเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อน กระตุ้นเร่งรัด และติดตามการดำเนินงานในพื้นที่ว่ามีความสำเร็จเป็นไปตามวัตถุประสงค์และมีประสิทธิผลหรือไม่ ตลอดจนเป็นการสนับสนุนการปฏิบัติงานในพื้นที่ให้สามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคได้อย่างรวดเร็ว มีการให้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนปฏิบัติงานต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศงานเป็นเครื่องมือซึ่งจะต้องมีการดำเนินงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้นิเทศงานและเจ้าหน้าที่ผู้รับการนิเทศงาน เพื่อมุ่งไปสู่ความสำเร็จที่กำหนดไว้ โดยยึดหลักการนิเทศงานที่มุ่งการส่งเสริม สนับสนุน มากกว่าการควบคุมให้ทำตามคำสั่ง และการประสานบูรณาการทำงานร่วมกันทั้งระดับนโยบายและระดับการปฏิบัติงานในพื้นที่

๔.๑ ระดับการนิเทศงาน

โดยการนิเทศงานจะมี ๒ ระดับ คือ การนิเทศงานระดับส่วนกลาง/เขต ซึ่งจะมีการดำเนินการนิเทศงานปีละ ๓ ครั้ง และการนิเทศงานระดับจังหวัดจะมีการดำเนินการปีละ ๖ ครั้ง โดยจะกำหนดประเด็นการนิเทศ ดังนี้

๔.๑.๑ งานตามนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๔.๑.๒ งานตามภารกิจของกรมส่งเสริมการเกษตร

๔.๑.๓ การขับเคลื่อนระบบส่งเสริมการเกษตร

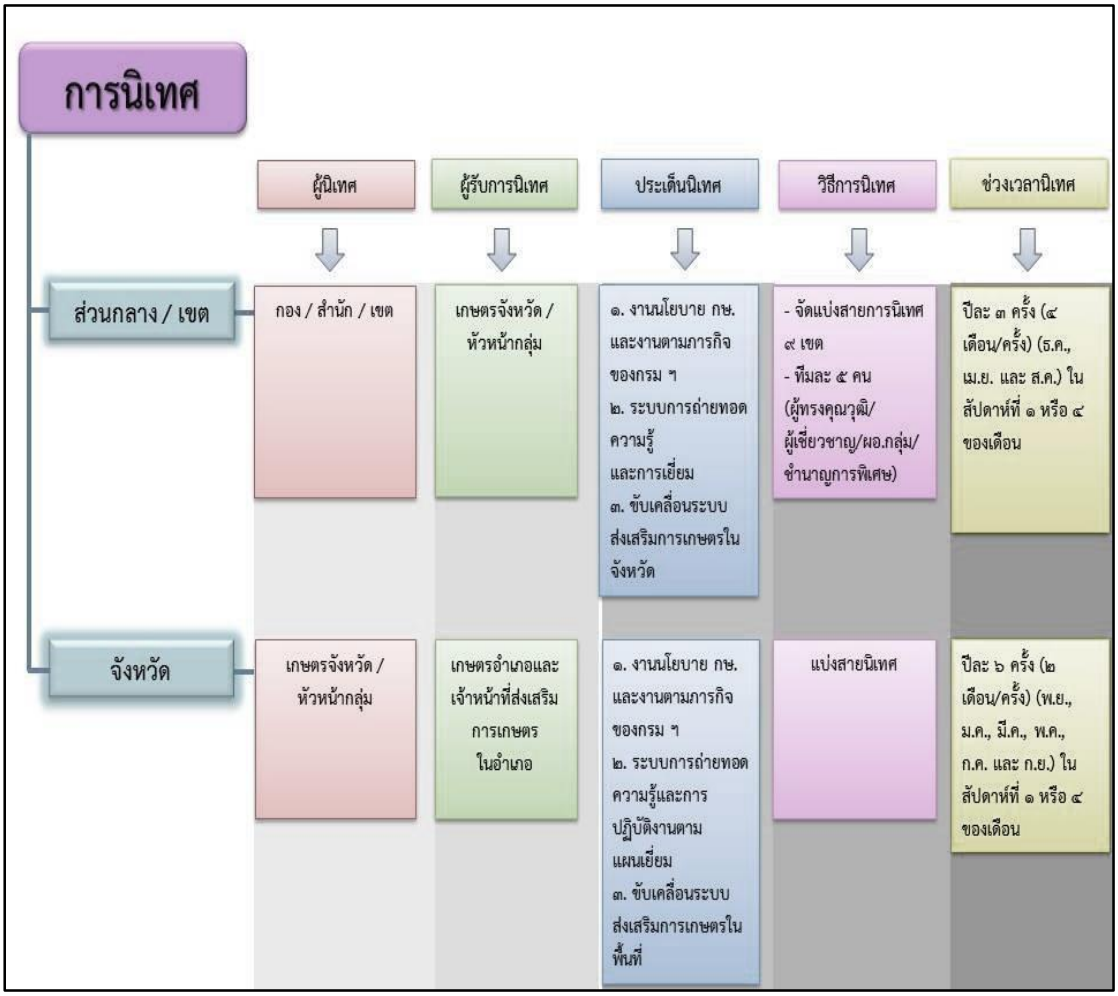
๔.๑.๔ การบริหารงานสำนักงานและการบริหารงานงบประมาณโครงการ

๔.๒ ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการนิเทศงานนั้น

๔.๒.๑ เจ้าหน้าที่ทุกระดับในทุกจังหวัดได้รับการนิเทศงานทำให้มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร

๔.๒.๒ เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้รับการสนับสนุนและช่วยแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ อย่างรวดเร็วและถูกต้อง

๔.๒.๓ การดำเนินงานตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และตามภารกิจของกรมส่งเสริมการเกษตรบรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้

ภาพที่ ๒.๖ การนิเทศงาน (Supervision)

๕. การจัดการข้อมูล (Data Management)

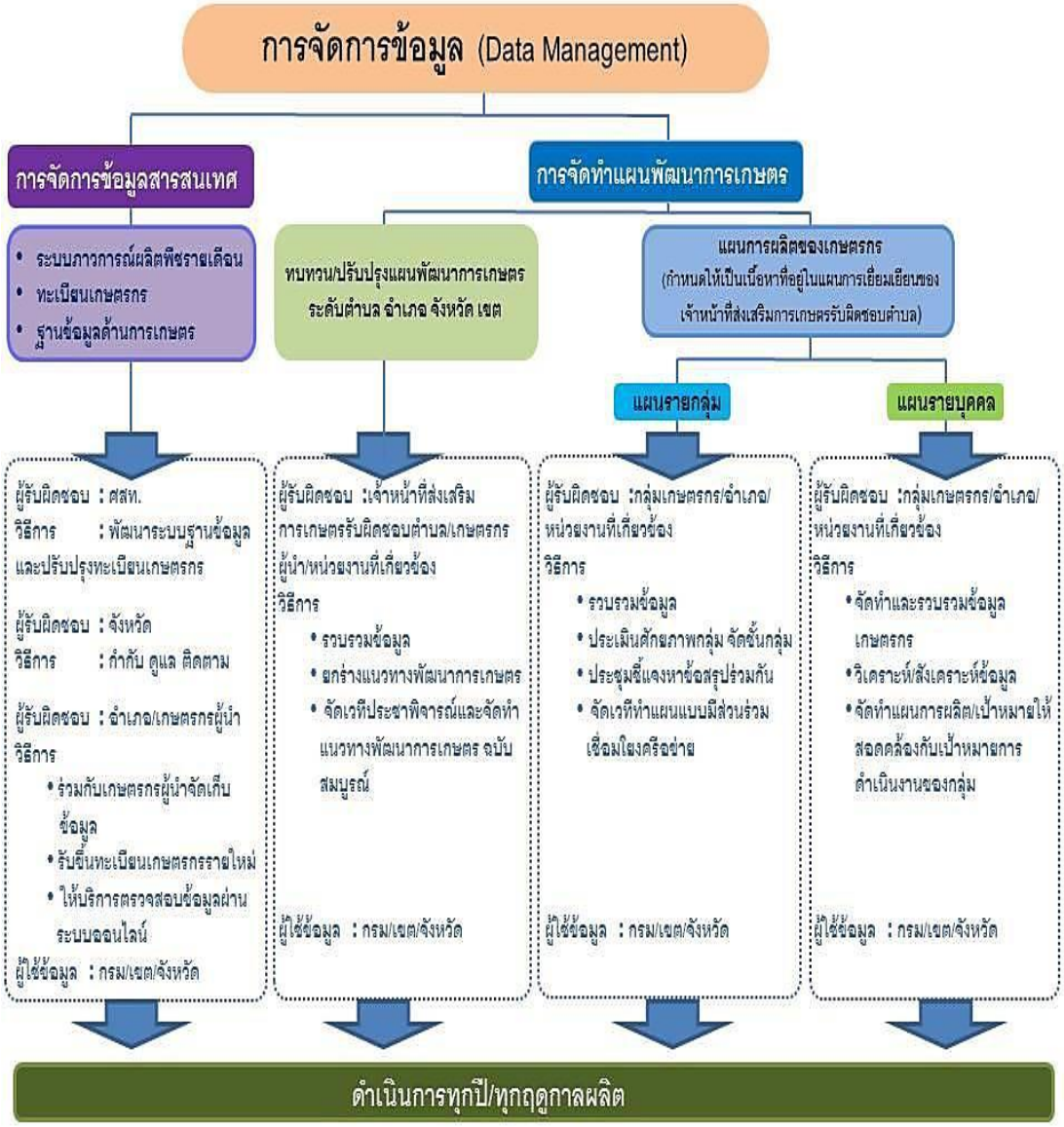
การทำงานส่งเสริมการเกษตรเป็นการทำงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับครัวเรือนเกษตรกร ระดับกลุ่ม ระดับตำบล และระดับเหนือขึ้นไป ซึ่งจำเป็นจะต้องให้ทุกระดับมีข้อมูลเป็นของตนเอง โดยเริ่มจากการค้นหาชนิดหรือประเภทของข้อมูลที่มีความจำเป็นต้องรู้และใช้ เพื่อให้แต่ละระดับได้มีการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และใช้ประโยชน์ในการจัดการและพัฒนา ตลอดจนการใช้ข้อมูลเพื่อเป็นสื่อกลาง ในการเชื่อมโยงหรือบูรณาการร่วมกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้องที่จะให้การสนับสนุนหรือใช้ข้อมูลสำหรับในการตัดสินใจของหน่วยงานต่างๆในการวางแผนและการพัฒนา

การจัดการข้อมูล (Data Management) แบ่งออกเป็น ๒ ประเภทใหญ่ๆ คือ

๕.๑ การจัดการข้อมูลสารสนเทศ เป็นการจัดให้มีระบบจัดการฐานข้อมูลต่างๆ เพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนงาน/โครงการ ตลอดจนการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรได้ตรงกับความต้องการของเกษตรกรและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ โดยมีการสร้างระบบเครือข่าย

คอมพิวเตอร์ที่มีมาตรฐาน รวมทั้งการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างส่วนกลางกับส่วนภูมิภาค และจัดทำเป็นสารสนเทศ สำหรับให้บริการด้านข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การจัดทำระบบภาวะการผลิตพืชรายเดือน/ทะเบียนเกษตรกร/ฐานข้อมูลด้านการเกษตร

๕.๒ การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร จะทำให้การดำเนินการพัฒนาตรงกับความต้องการของเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และไม่เกิดความซ้ำซ้อน แบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภทใหญ่ๆ คือ แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และแผนการผลิตของเกษตรกร ซึ่งจะมีทั้งแผนการผลิตระดับกลุ่ม และแผนการผลิตของเกษตรกรรายบุคคล (IFPP : Individual Farm Production Plan)

ภาพที่ ๒.๗ การจัดการข้อมูล (Data Management)

บทที่ ๓

วิธีปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System)

๑. นายสุเทพ โสมภีร์
ปฏิบัติหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญด้านส่งเสริมและจัดการการผลิตไม้ผล ไม้ยืนต้น และยางพารา
๒. นายสายัณห์ ปิกวงศ์
หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ
สำนักงานเกษตรจังหวัดตาก
๓. นายนฤดม สุริยตัน
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร
๔. นางอรุณรัตน์ เอ่งฉ้วน
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๔ จังหวัดขอนแก่น
๕. นางสาวศิริพร มณีโชติ
นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ
สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี

บทที่ ๓
วิธีปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร T&V System
(Training and Visit System)

ระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System) เป็นระบบส่งเสริมการเกษตรและขับเคลื่อนการดำเนินงานงานส่งเสริมการเกษตรที่เป็นรูปธรรม มีวิธีปฏิบัติงานดังนี้ การถ่ายทอดความรู้ (Training) การเยี่ยมเยียน (Visiting) การสนับสนุน (Supporting) การนิเทศงาน (Supervision) และการจัดการข้อมูล (Data management) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ ๓.๑ การถ่ายทอดความรู้ (Training) และการเยี่ยมเยียน (Visiting)
- เรื่องที่ ๓.๑.๑ การถ่ายทอดความรู้ (Training)
- เรื่องที่ ๓.๑.๒ การเยี่ยมเยียน (Visiting)

ตอนที่ ๓.๒ การสนับสนุน (Supporting) การนิเทศงาน (Supervision) และการจัดการข้อมูล (Data management)
- เรื่องที่ ๓.๒.๑ การสนับสนุน (Supporting)
- เรื่องที่ ๓.๒.๒ การนิเทศงาน (Supervision)
- เรื่องที่ ๓.๒.๓ การจัดการข้อมูล (Data management)

ตอนที่ ๓.๑ การถ่ายทอดความรู้ (Training) และการเยี่ยมเยียน (Visiting)

เรื่องที่ ๓.๑.๑ การถ่ายทอดความรู้ (Training)

แนวทางการถ่ายทอดความรู้ (Training) เป็นการพัฒนาบุคลากรผ่านเวทีต่าง ๆ ตามระบบส่งเสริมการเกษตร ที่จัดขึ้นในทุกระดับ เพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์การชี้แจงทำความเข้าใจ การมีส่วนร่วมในการนำเสนอและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ คือ การประชุมเพื่อการบริหาร (Meeting) เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Workshop) และการฝึกอบรม (Training) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. การประชุมเพื่อการบริหาร (Meeting)

๑.๑ ประชุมผู้บริหารระดับกรม สำนักงานเลขานุการกรมจัดประชุมผู้บริหารระดับกรม บุคคลเป้าหมายประกอบด้วย อธิบดี รองอธิบดี ผู้อำนวยการกอง/สำนัก ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ที่ ๑ – ๙ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และเกษตรกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีการถ่ายทอดผ่านระบบ VDO Conference ไปยัง ส่วนภูมิภาค โดยมีเกษตรจังหวัดร่วมรับฟังปีละ ๑๒ ครั้ง (สัปดาห์สุดท้ายของทุกเดือน) เพื่อกำกับ ควบคุม ดูแล และขับเคลื่อนงานตามนโยบายและบริหารจัดการแผนงานโครงการ พร้อมทั้งนำเสนอปัญหา อุปสรรค เพื่อร่วมกันหาทางแก้ไข

๑.๒ ประชุมสำนักงานประจำเดือน กอง/สำนัก สสก. จังหวัด อำเภอ จัดประชุมสำนักงานประจำเดือน บุคคลเป้าหมายประกอบด้วย ผู้บริหารของหน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ทุกคนในหน่วยงาน ปีละ ๑๒ ครั้ง (สัปดาห์สุดท้ายของเดือน) เพื่อติดตามความก้าวหน้าการขับเคลื่อนงานตามนโยบายและบริหารจัดการแผนงานโครงการของหน่วยงาน

๑.๓ ประชุมเกษตรจังหวัดและหัวหน้าส่วนราชการระดับเขต สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร (สสก.) จัดประชุม บุคคลเป้าหมายประกอบด้วย ผู้อำนวยการ สสก. ผู้อำนวยการกลุ่มเกษตรจังหวัด ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการที่รับผิดชอบพื้นที่จังหวัดนั้น ๆ อย่างน้อยไตรมาสละ ๑ ครั้ง เพื่อติดตามความก้าวหน้าการขับเคลื่อนงานตามนโยบายและบริหารจัดการแผนงานโครงการระดับเขต

๑.๔ ประชุมเกษตรอำเภอประจำเดือน (Monthly Meeting : MM) สำนักงานเกษตรจังหวัดจัดประชุมเกษตรอำเภอทุกอำเภอ บุคคลเป้าหมายประกอบด้วย เกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอ และหัวหน้ากลุ่ม ปีละ ๑๒ ครั้ง (สัปดาห์ที่ ๔) เพื่อติดตามความก้าวหน้าการขับเคลื่อนงานตามนโยบายและบริหารจัดการแผนงานโครงการระดับจังหวัด แก้ไขปัญหา แลกเปลี่ยนสถานการณ์ปัญหา

๑.๕ ประชุมเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอประจำสัปดาห์ (Weekly Meeting : WM) สำนักงานเกษตรอำเภอจัดประชุม บุคคลเป้าหมายประกอบด้วย เกษตรอำเภอ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทุกสัปดาห์ (วันจันทร์) เพื่อประชุมทีมสำนักงานเกษตรอำเภอ ทบทวนผลการดำเนินงานในสัปดาห์ที่ผ่านมา ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย และวางแผนการทำงานในสัปดาห์ต่อไป (หากตรงกับสัปดาห์ที่มีการประชุมสำนักงานเกษตรอำเภอประจำเดือนตาม ข้อ ๒.๒ สามารถจัดประชุมพร้อมกันได้)

๒. เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Workshop)

๒.๑ เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับประเทศ (National Workshop : NW) กรมส่งเสริมการเกษตรจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปีละ ๒ ครั้ง (เดือนตุลาคม และ กันยายน) บุคคลเป้าหมายประกอบด้วย อธิบดี รองอธิบดี ผู้อำนวยการกอง/สำนัก ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้อำนวยการ สสก. เกษตรจังหวัด ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการ หัวหน้ากลุ่ม การจัดเวทีฯ ครั้งที่ ๑ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ชี้แจงนโยบาย/แผนงานโครงการ ประจำปี และการจัดเวทีฯ ครั้งที่ ๒ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการเกษตรและนำเสนอผลงานวิชาการส่งเสริมการเกษตรและแนวทางการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร

๒.๒ เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับเขต (Regional Workshop : RW) สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปีละ ๓ ครั้ง (เดือนพฤศจิกายน มีนาคม สิงหาคม) บุคคลเป้าหมายประกอบด้วย ผู้อำนวยการ สสก. เกษตรจังหวัด ผู้อำนวยการกลุ่ม หัวหน้ากลุ่ม ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการที่รับผิดชอบพื้นที่จังหวัดนั้น ๆ

- การจัดเวทีฯ ครั้งที่ ๑ เพื่อชี้แจงแผนงานโครงการ เพิ่มเติมองค์ความรู้ที่จำเป็นและเร่งด่วน
- การจัดเวทีฯ ครั้งที่ ๒ เพื่อติดตาม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพิ่มเติมองค์ความรู้ที่จำเป็นและเร่งด่วน
- การจัดเวทีฯ ครั้งที่ ๓ เพื่อสรุปผลการดำเนินงานโครงการ เพิ่มเติมองค์ความรู้ที่จำเป็น/เร่งด่วน

๒.๓ เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการ (Technical Workshop : TW) ศูนย์ปฏิบัติการจัดการถ่ายทอดความรู้เพื่อเพิ่มความรู้เฉพาะด้านวิชาการเกษตรต่าง ๆ (เฉพาะด้าน) ตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับจังหวัดที่สอดคล้องกับภารกิจของศูนย์ปฏิบัติการ บุคคลเป้าหมายประกอบด้วย นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในจังหวัด/อำเภอ

๒.๔ เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับจังหวัด (Provincial Workshop : PW) สำนักงานเกษตรจังหวัดจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปีละ ๑ ครั้ง (สัปดาห์ที่ ๓ ของเดือนพฤศจิกายน) บุคคลเป้าหมายประกอบด้วย เกษตรอำเภอ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในจังหวัด/อำเภอ เป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจนโยบาย/แผนงานโครงการและแนวทางการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเกษตรจังหวัด รวมทั้งเพื่อเพิ่มความรู้เฉพาะด้านวิชาการเกษตรต่าง ๆ (เฉพาะด้าน) และเติมเต็มองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับการเกษตรในพื้นที่

๒.๕ เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับอำเภอ (District Workshop : DW) สำนักงานเกษตรอำเภอทุกอำเภอหมุนเวียนเป็นเจ้าภาพจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดทำหน้าที่อำนวยความสะดวก ทั้งนี้สามารถแบ่งสายอำเภอได้ตามความเหมาะสม กำหนดจัดปีละ ๔ ครั้ง (ไตรมาสละ ๑ ครั้ง สัปดาห์ที่ ๓) บุคคลเป้าหมายประกอบด้วย เกษตรอำเภอ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในจังหวัด/อำเภอ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้งานวิชาการเกษตรต่าง ๆ (เฉพาะด้าน) แลกเปลี่ยนประสบการณ์ การแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานแผนงานโครงการ และปัญหาของเกษตรกร

๓. การฝึกอบรม (Training)

เป็นการฝึกอบรมเฉพาะกิจเพื่อพัฒนาสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ระดับต่าง ๆ ดังนี้

๓.๑ การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหาร กรมส่งเสริมการเกษตรจัดอบรม ปีละ ๑ ครั้ง บุคคลเป้าหมายประกอบด้วย ผู้อำนวยการ กอง/สำนัก ผู้อำนวยการ สสก. เกษตรจังหวัด หัวหน้ากลุ่ม ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการ (ที่ได้รับการ แต่งตั้ง ใหม่) สู่การเป็นนักบริหารแผนงาน/โครงการ

๓.๒ การพัฒนาสมรรถนะผู้นิเทศ/ผู้สอนงาน กรมส่งเสริมการเกษตรจัดอบรม ปีละ ๑ ครั้ง (เดือนพฤศจิกายน) บุคคลเป้าหมายประกอบด้วย ทีมนิเทศ ระดับกรม/เขต/จังหวัด เพื่อพัฒนาสมรรถนะบุคลากรสู่การเป็นนักนิเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดปัญหาในการปฏิบัติงานของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรให้บรรลุเป้าหมาย รวมทั้งเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการนิเทศงานส่งเสริมการเกษตร และหลักสูตรผู้สอนงานนักส่งเสริมการเกษตร (Coaching) ซึ่งพัฒนาทักษะการสอนงานเพื่อเป็นหัวหน้างานที่สอนงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำศักยภาพของลูกน้องมาใช้ในการทำงานได้อย่างเต็มที่

๓.๓ การพัฒนาสมรรถนะสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร จัดอบรม ปีละ ๓ ครั้ง (สัปดาห์ที่ ๒ ของเดือนธันวาคม มีนาคม และพฤษภาคม) บุคคลเป้าหมายประกอบด้วย นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในจังหวัด/ อำเภอ เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มพูนทักษะ อัตลักษณ์ องค์ความรู้ที่นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรจำเป็นต้องเรียนรู้ในการทำงานส่งเสริมการเกษตร เช่น การเป็นวิทยากรกระบวนการ การจัดกระบวนการเรียนรู้ การวิเคราะห์ชุมชนเกษตร การจัดเวทีชุมชน จิตวิทยาเกษตรกร มิสเตอร์พืช นักยุทธศาสตร์ ฯลฯ

ตารางที่ ๓.๑ สรุปแนวทางการถ่ายทอดความรู้ (Training)

ที่	ช่องทาง	ประเด็นการพัฒนา	บุคคลเป้าหมาย	ช่วงเวลา	ผู้จัด
๑.	การประชุมเพื่อการบริหาร (Meeting)				
	ประชุมผู้บริหารระดับกรม	• การขับเคลื่อนงานตามนโยบาย และบริหารจัดการแผนงานโครงการ	อธส/รธส/ผอ.กอง/สำนัก/ผู้ทรงฯ/ผชช/ ผอ.สสก./เกษตรจังหวัด	๑๒ ครั้ง/ปี (สัปดาห์สุดท้ายของเดือน)	กรม
	ประชุมสำนักงานประจำเดือน (กอง สำนัก สสก. จังหวัด อำเภอ)	• การขับเคลื่อนงานตามนโยบายและ บริหารจัดการแผนงานโครงการของ หน่วยงาน	ผู้บริหารของหน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ทุกคนของหน่วยงาน	๑๒ ครั้ง/ปี (สัปดาห์สุดท้ายของเดือน)	กอง/สำนัก/สสก./ จังหวัด/อำเภอ
	ประชุมเกษตรจังหวัดและ หัวหน้าส่วนราชการระดับเขต	• การขับเคลื่อนงานตามนโยบายและ บริหารจัดการแผนงานโครงการระดับเขต	ผอ.สสก./ผอ.กลุ่มของเขต/ เกษตรจังหวัด/ผอ.ศูนย์	อย่างน้อยไตรมาสละ ๑ ครั้ง	เขต
	ประชุมเกษตรอำเภอประจำเดือน (Monthly Meeting : MM)	• การขับเคลื่อนงานตามนโยบายและ บริหารจัดการแผนงานโครงการระดับ จังหวัด	เกษตรจังหวัด/เกษตรอำเภอ/หน.กลุ่ม	๑๒ ครั้ง/ปี (สัปดาห์ที่ ๔)	จังหวัด
	ประชุมเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตร อำเภอประจำสัปดาห์ (Weekly Meeting : WM)	• เพื่อทบทวนผลและวางแผนการ ปฏิบัติงาน	เกษตรอำเภอ/นวส.อำเภอ	ทุกสัปดาห์ (วันจันทร์)	อำเภอ
๒.	เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Workshop)				
	เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับประเทศ (National Workshop : NW)	ครั้งที่ ๑ : ชี้แจงนโยบาย/แผนงานโครงการ ประจำปี ครั้งที่ ๒ : เวทีแลกเปลี่ยน นำเสนอผลงาน วิชาการส่งเสริมการเกษตร และ แนวทางการพัฒนางานส่งเสริม การเกษตร	อธส/รธส/ผอ.กอง/สำนัก/ผชช/ ผอ.สสก./เกษตรจังหวัด/ผอ.ศูนย์/ ผอ.กลุ่ม/หน.กลุ่ม	ครั้งที่ ๑ : ต.ค. ครั้งที่ ๒ : ก.ย.	กรม
	เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับเขต (Regional Workshop : RW)	ครั้งที่ ๑ : ชี้แจงแผนงานโครงการ เพิ่มเติมองค์ความรู้ที่จำเป็น/เร่งด่วน ครั้งที่ ๒ : ติดตาม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพิ่มเติมองค์ความรู้ที่จำเป็น/เร่งด่วน ครั้งที่ ๓ : สรุปผลการดำเนินงานแผนงานโครงการ เพิ่มเติมองค์ความรู้ที่จำเป็น/เร่งด่วน	ผอ. สสก./เกษตรจังหวัด/ผอ.กลุ่ม/ หน.กลุ่ม/ผอ.ศูนย์ปฏิบัติการ/ นวส.เขตและจังหวัดที่เกี่ยวข้อง	๓ ครั้ง/ปี (พ.ย. มี.ค. ส.ค.)	เขต
	เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการ (Technical Workshop : TW)	• วิชาการ (เฉพาะด้าน) ตามแผนพัฒนาการเกษตร ระดับจังหวัดที่สอดคล้องกับภารกิจของศูนย์ฯ	นวส.จังหวัด/อำเภอ	ตามความเหมาะสม	ศูนย์ปฏิบัติการ
	เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับจังหวัด (Provincial Workshop : PW)	• แผนงานโครงการ • วิชาการ (เฉพาะด้าน)	เกษตรอำเภอ/ นวส.จังหวัด/อำเภอ	๑ ครั้ง/ปี (พ.ย.) สัปดาห์ที่ ๓	จังหวัด
	เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับอำเภอ (District Workshop : DW)	• แผนงานโครงการ • วิชาการ (เฉพาะด้าน) • แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ • เพิ่มเติมองค์ความรู้ที่จำเป็น	เกษตรอำเภอ/ นวส.จังหวัด/อำเภอ	๔ ครั้ง/ปี ไตรมาสละ ๑ ครั้ง สัปดาห์ที่ ๓	จังหวัด
๓.	การฝึกอบรม (Training)				
	อบรมเฉพาะกิจ	• พัฒนาสมรรถนะผู้บริหาร ทักษะด้านการ บริหารงาน (นักบริหารแผนงาน/โครงการ)	ผอ.กอง/สำนัก/ผอ.สสก./เกษตร จังหวัด/เกษตรอำเภอ/หน.กลุ่ม/ ผอ.ศูนย์ฯ ที่ได้รับการแต่งตั้งใหม่	๑ ครั้ง/ปี	กรม
		• สมรรถนะผู้นิเทศ องค์ความรู้ (ผู้นิเทศ/ผู้สอนงาน)	ทีมนิเทศ ระดับกรม/เขต/จังหวัด	๑ ครั้ง/ปี (พ.ย.) กรมดำเนินการ	กรม
		• สมรรถนะ (นวส.มืออาชีพ/นักยุทธศาสตร์/ มิสเตอร์พืช)	นวส.จังหวัด/อำเภอ	๓ ครั้ง/ปี (ธ.ค. มี.ค. พ.ค.) สัปดาห์ที่ ๒	เขต

เรื่องที่ ๓.๑.๒ การเยี่ยมเยียน (Visiting)

การเยี่ยมเยียนเกษตรกรในระบบส่งเสริมการเกษตร เป็นการพบปะกันระหว่างเจ้าหน้าที่กับเกษตรกรทั้งในลักษณะกลุ่มและรายบุคคล โดยมีการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ที่ชัดเจน มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรมีการจัดทำแผนพัฒนาตนเอง จัดให้มีการถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยี ที่เหมาะสมให้กับเกษตรกร ติดตามผลการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ และแก้ปัญหาของเกษตรกร ตลอดจนเป็นการประสานการบูรณาการการทำงานของทุกภาคส่วน โดยยึดพื้นที่เป็นเป้าหมายร่วมกัน โดยมีขั้นตอนในการเยี่ยมเยียนเกษตรกร ดังนี้

๑. ขั้นตอนการเตรียมการก่อนการเยี่ยมเยียน เพื่อให้การปฏิบัติงานตามระบบเยี่ยมเยียนมีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจึงควรมีการเตรียมการก่อนลงปฏิบัติหน้าที่ ดังนี้

๑.๑ การกำหนดทีมเยี่ยม

๑.๑.๑ จัดเตรียมความพร้อมของทีมเยี่ยมเยียนระดับอำเภอในการปฏิบัติงานตามแผนเยี่ยม โดยทีมเยี่ยมเยียนระดับอำเภอประกอบด้วย

๑) เกษตรอำเภอหรือนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการพิเศษทำหน้าที่หัวหน้าทีม

๒) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบตำบล

๓) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ที่สามารถให้ข้อมูลต่าง ๆ เช่น การผลิตพืช อารักขาพืช การจัดการองค์กรเกษตรกร เป็นต้น

๑.๑.๒ ทีมเยี่ยมเยียนระดับอำเภอควรจะมีอย่างน้อย ๒ ทีม โดยทำเป็นคำสั่งสำนักงานเกษตรอำเภอ แต่งตั้งทีมเยี่ยมเยียนในระดับอำเภอ (ในกรณีที่มีอัตรากำลังไม่เพียงพอให้พิจารณาตามความเหมาะสม)

๑.๑.๓ ทีมเยี่ยมเยียนทีมที่ ๑ ซึ่งมีเกษตรอำเภอเป็นหัวหน้าทีม ให้แต่งตั้งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรอาวุโสในทีมทำหน้าที่เป็นหัวหน้าทีมสำรอง (ในกรณีที่เกษตรอำเภอไม่สามารถไปเยี่ยมได้ตามแผนที่กำหนด)

๑.๑.๔ จัดให้นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร และเจ้าหน้าที่ธุรการ ปฏิบัติงานประจำสำนักงานเกษตรอำเภอทุกวัน โดยให้มีการสับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ตามความเหมาะสม

๑.๒ การกำหนดแผนการเยี่ยม

๑.๒.๑ สำนักงานเกษตรจังหวัดประสานหน่วยงานภาคีในคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบบเบ็ดเสร็จ (Single Command) เพื่อขอแผนปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงาน แล้วจัดส่งให้สำนักงานเกษตรอำเภอนำไปพิจารณาประกอบการทำแผนเยี่ยมเยียน

๑.๒.๒ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอ ดำเนินการวางแผนการเยี่ยมเยียนในพื้นที่ที่รับผิดชอบ เพื่อกำหนดทิศทาง เป้าหมาย วิธีการและระยะเวลาในการปฏิบัติงานโดยวิเคราะห์ข้อมูล พื้นที่-คน-สินค้า พร้อมกับพิจารณาแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ปฏิทินส่งเสริมการเกษตร แผนงาน/โครงการที่ได้รับงบประมาณดำเนินการ แผนปฏิบัติงานของหน่วยงานภาคี เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการทรัพยากรให้มีความสอดคล้องกับกลุ่มบุคคลและพื้นที่เป้าหมาย โดยกำหนดแผนการเยี่ยมลงในแบบฟอร์ม ดังนี้

๑) แผนเยี่ยมเยียนระดับบุคคล จัดทำแผนตามแบบฟอร์มแผนเยี่ยมเยียนระดับบุคคล (Visit.๑)

๒) แผนเยี่ยมเยียนระดับทีมเยี่ยม จัดทำแผนตามแบบฟอร์มแผนเยี่ยมเยียนระดับทีม (Visit.๒)

๑.๒.๓ การจัดทำแผนเยี่ยมเยียนระดับบุคคล และระดับทีมเยี่ยมให้มีการจัดทำแผนล่วงหน้า ๑ เดือน เพื่อให้เห็นความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน

๑.๒.๔ การกำหนดช่วงเวลา ประเด็นและสถานที่ในการเยี่ยมเยียน ให้พิจารณาจากตารางการปฏิบัติงานในพื้นที่ (ตารางที่ ๓) เป็นแนวทางในการกำหนด โดยการเยี่ยมเยียนในวันอังคารและวันพุธ สามารถสลับประเด็นได้ตามความเหมาะสม

๑.๒.๕ สำนักงานเกษตรอำเภอส่งแผนเยี่ยมเยียนระดับทีมเยี่ยม (Visit.๒) ให้สำนักงานเกษตรจังหวัดประมวลผล และแจ้งคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบบเบ็ดเสร็จ (Single Command) ทราบ เพื่อประสานการทำงานร่วมกันในการเยี่ยมเยียนเกษตรกรอย่างเป็นระบบ

ตารางที่ ๓.๒ ตารางการปฏิบัติงานในพื้นที่

วัน	ประเด็น	สถานที่/จุดเยี่ยม
จันทร์	ประชุมเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอ (WM) เพื่อทบทวนผลและวางแผนการดำเนินงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอ
อังคาร	เยี่ยมเยียนโครงการเน้นหนักของกรมส่งเสริมการเกษตร	พื้นที่ดำเนินงานโครงการเน้นหนักของกรมส่งเสริมการเกษตร
พุธ	เยี่ยมเยียนงานโครงการตามงบประมาณกรมส่งเสริมการเกษตร/งบพัฒนาจังหวัด/งบส่วนท้องถิ่น	พื้นที่ดำเนินงานโครงการตามงบประมาณกรมส่งเสริมการเกษตร/งบพัฒนาจังหวัด/งบส่วนท้องถิ่น
พฤหัสบดี	เยี่ยมเยียนโครงการเน้นหนักของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบบบูรณาการ	- ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร - พื้นที่การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ - พื้นที่ดำเนินงานโครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ - พื้นที่ดำเนินงานโครงการส่งเสริม Smart Farmer/Young Smart Farmer
ศุกร์	- สรุปผลการดำเนินงาน - วันสำรองการปฏิบัติงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอ

หมายเหตุ : ทั้งนี้ ในวันจันทร์ และวันศุกร์ หลังจากประชุมเพื่อวางแผนหรือสรุปผลการปฏิบัติงานแล้ว สามารถลงปฏิบัติงานในพื้นที่ได้ตามความเหมาะสม

๑.๓ การกำหนดเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย

๑.๓.๑ ในการกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการเยี่ยมเยียน ให้เน้นการเยี่ยมเยียนในลักษณะกลุ่ม เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของเกษตรกร โดยพิจารณากำหนดกลุ่มเกษตรกรเป้าหมายจากงานตามนโยบายของรัฐบาล กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร และความเร่งด่วนของโครงการ/สถานการณ์ด้านการเกษตรในพื้นที่ (ภัยธรรมชาติ/โรคแมลงศัตรูพืช) เป็นต้น

๑.๓.๒ นัดหมายกลุ่มเกษตรกรเป้าหมายให้ทราบถึงกำหนดการเยี่ยมเยียน (สถานที่/วัน/เวลา) โดยประสานผ่านผู้นำเกษตรกร ผู้นำชุมชน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพื่อให้รับทราบกำหนดการเยี่ยมเยียนโดยทั่วถึงกัน

๑.๔ การกำหนดเป้าหมายในการเยี่ยมเยียน หลังจากกำหนดกลุ่มเป้าหมาย วัน เวลา สถานที่ในการเยี่ยมเยียนแล้ว นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบพื้นที่จะต้องกำหนดเป้าหมายในการเยี่ยมเยียนให้ชัดเจนว่าจะทำกิจกรรมอะไร เช่น จัดกระบวนการเรียนรู้ การถ่ายทอดเทคโนโลยี การจัดทำแผนพัฒนา เป็นต้น โดยพิจารณาจากเป้าหมายของ โครงการในช่วงเวลานั้นว่าต้องการผลลัพธ์อย่างไร เพื่อการจัดเตรียมเครื่องมือและออกแบบกระบวนการ/วิธีการในการเยี่ยมได้เหมาะสมและสอดคล้องกับเป้าหมายการเยี่ยมเยียน

๑.๕ การประสานหน่วยงานภาคี ในการเยี่ยมเยียนเกษตรกรเพื่อให้การปฏิบัติงานตามระบบเยี่ยมเยียนมีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ สำนักงานเกษตรอำเภอจะต้องแจ้งแผนเยี่ยมเยียนรายเดือนให้สำนักงานเกษตรจังหวัดและหน่วยงานภาคีต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในพื้นที่ เช่น ท้องที่ ท้องถิ่น ภาคเอกชน เพื่อบูรณาการการทำงานร่วมกัน

๑.๖ บทบาทและหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องในทีมเยี่ยมเยียนระดับอำเภอ

๑.๖.๑ เกษตรอำเภอ มีบทบาทหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑) ทำหน้าที่หัวหน้าทีมเยี่ยมเยียนระดับอำเภอทีมที่ ๑

๒) ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ สอนงานให้แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในทีมเยี่ยมเยียน

๓) ควบคุม ดูแล และติดตามการเยี่ยมเยียนของทีมเยี่ยมเยียนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๔) แจ้งแผนการเยี่ยมเยียนให้สำนักงานเกษตรจังหวัด และหน่วยงานภาคี เช่น ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อประสานการทำงานร่วมกันในการเยี่ยมเยียนเกษตรกรอย่างเป็นระบบ

๑.๖.๒ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการพิเศษระดับอำเภอ หรือนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรอาวุโส มีบทบาทหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑) ทำหน้าที่หัวหน้าทีมเยี่ยมเยียนระดับอำเภอทีมที่ ๒

๒) ในกรณีที่อยู่ในทีมเยี่ยมเยียนระดับอำเภอทีมที่ ๑ หากเกษตรอำเภอติดภารกิจไม่สามารถลงเยี่ยมตามแผนเยี่ยมได้ ให้ทำหน้าที่หัวหน้าทีมเยี่ยมแทนเกษตรอำเภอ

๓) ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ สอนงานให้แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในทีมเยี่ยมเยียน

๔) ปฏิบัติงานตามแผนเยี่ยมเยียนที่กำหนด

๕) ควบคุม ดูแล และติดตามการเยี่ยมเยียนของทีมเยี่ยมเยียนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๖.๓ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอ มีบทบาทหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑) วางแผนการเยี่ยมเยียนในพื้นที่ที่รับผิดชอบเพื่อกำหนดทิศทาง เป้าหมาย วิธีการ และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

๒) เตรียมความพร้อมของตนเองในด้านความรู้ เทคโนโลยี ที่จะนำไปถ่ายทอดและใช้แก้ไขปัญหาให้แก่เกษตรกร

๓) ปฏิบัติงานตามแผนเยี่ยมเยียนที่กำหนด

๔) ปฏิบัติงาน ณ สำนักงานเกษตรอำเภอตามที่ได้รับมอบหมาย

๑.๖.๔ เจ้าหน้าที่ธุรการระดับอำเภอ มีบทบาทหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑) สนับสนุนการปฏิบัติงานของทีมเยี่ยมเยียน

๒) ปฏิบัติงาน ณ สำนักงานเกษตรอำเภอตามที่ได้รับมอบหมาย

๑.๗ บทบาทและหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องของสำนักงานเกษตรจังหวัด

๑.๗.๑ ประสานหน่วยงานภาคีเพื่อขอแผนปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงาน แล้วจัดส่งให้สำนักงานเกษตรอำเภอนำไปพิจารณาประกอบการทำแผนเยี่ยมเยียน

๑.๗.๒ ประมวลผลเพื่อจัดทำแผนสนับสนุนการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และแจ้งคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบบเบ็ดเสร็จ (Single Command) ทราบ เพื่อประสานการทำงานร่วมกันในพื้นที่อย่างเป็นระบบ

๑.๗.๓ ติดตามกำกับการดำเนินงานในระบบเยี่ยมเยียน เพื่อให้การสนับสนุนทีมเยี่ยมเยียนระดับอำเภอในการปฏิบัติงานตามแผนเยี่ยม โดยพิจารณาเข้าร่วมปฏิบัติงานตามความเหมาะสม ทีมสนับสนุนของสำนักงานเกษตรจังหวัด ควรประกอบด้วย

๑) หัวหน้ากลุ่ม ทำหน้าที่หัวหน้าทีม

๒) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงานโครงการ

๓) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ที่สามารถให้ข้อมูลต่าง ๆ เช่น การผลิตพืช อารักขาพืช การจัดการองค์กรเกษตรกร เป็นต้น

๑.๘ ขั้นตอนการเยี่ยมเยียนเกษตรกร

๑.๘.๑. รูปแบบการเยี่ยมเยียน

๑) การเยี่ยมเยียนเกษตรกรให้เน้นการนัดพบแบบกลุ่ม เช่น การเยี่ยมที่ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มส่งเสริมอาชีพ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) เป็นต้น เพื่อสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของเกษตรกร ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความรู้ในประเด็นที่ตนเองสนใจมากขึ้น

๒) การเยี่ยมเยียนรายบุคคล จะเป็นการเยี่ยมเยียนเฉพาะบุคคลต่อเนื่องจากการเยี่ยมแบบกลุ่ม ซึ่งจะมีรายละเอียดในด้านเทคนิคเฉพาะอย่างตามความต้องการหรือปัญหาของเกษตรกรรายนั้น ๆ ซึ่งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะต้องมีการติดตาม แนะนำเพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้อง และช่วยเหลือในการแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติ

๑.๘.๒ กิจกรรมและเครื่องมือที่ใช้ดำเนินการในการเยี่ยมเยียน

๑) ในการจัดกิจกรรมการเยี่ยมเยียนเกษตรกรตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนเยี่ยมเยียนควรพิจารณารูปแบบกระบวนการให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับผลลัพธ์ที่ต้องการ เน้นการมีส่วนร่วมของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย และบูรณาการการจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒) การเลือกใช้เครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเยี่ยมเยียน ให้พิจารณาจากลักษณะของกิจกรรม การออกแบบกระบวนการ ระยะเวลาที่ใช้จัดกิจกรรม เป้าหมายของการจัดกิจกรรม เกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย ตามตัวอย่างในตารางที่ ๓ เครื่องมือที่ใช้ในการเยี่ยมเยียน

ตารางที่ ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการเยี่ยมเยียน

ลักษณะของกิจกรรม	เครื่องมือที่ใช้
๑. การจัดทำแผนพัฒนา	- เครื่องมือในการวิเคราะห์และจัดท าแผน เช่น SWOT Analysis การระดมสมอง , แผนภูมิก้างปลา, Timeline, Grant-Chart
	- Agri map
	- ปฏิทินเพาะปลูก
	- ข้อมูลเกี่ยวกับจุดเยี่ยม (ชนิดพืช สินค้า การผลิต การตลาด) ฯลฯ
๒. การถ่ายทอดเทคโนโลยี และการถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกร	- กระบวนการจัดการเรียนรู้ เช่น โรงเรียนเกษตรกร การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้, การสาธิต, การจัดงาน Field Day, KM
	- วัสดุอุปกรณ์/ปัจจัยการผลิต
	- Agri map
	- แปลงพยากรณ์สถานการณ์การระบาดศัตรูพืช
	- สื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น สื่อวีดีทัศน์ ,แผ่นพับ
	- ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร
	- แปลงเรียนรู้/แปลงสาธิต/ฐานเรียนรู้
๓. การให้บริการทางการเกษตร	- Agri map
	- ชุดตรวจวิเคราะห์ดิน
	- สื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น สื่อวีดีทัศน์, แผ่นพับ
	- ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร
๔. การจัดเก็บข้อมูลทางการเกษตร	- แบบฟอร์มการจัดเก็บข้อมูล
	- ระบบสารสนเทศการจัดการข้อมูล
๕. การติดตามผลการดำเนินงาน	- แผนงานโครงการ/แผน IFPP/แผนการผลิตของกลุ่ม/แผนปฏิบัติการของ ศพก.
	- วัสดุอุปกรณ์/ปัจจัยการผลิต
	- ปฏิทินเพาะปลูก
	- ข้อมูลเกี่ยวกับจุดเยี่ยม (ชนิดพืช สินค้า การผลิต การตลาด)

หมายเหตุ : อาจมีการใช้เครื่องมืออื่น ๆ ได้โดยพิจารณาให้มีความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ กลุ่มเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของการเยี่ยมเยียน

๑.๘.๓ รูปแบบการประชุมในระบบเยี่ยมเยียน ในระบบเยี่ยมเยียนจะมีการประชุมของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในวันจันทร์และวันศุกร์เป็นประจำทุกสัปดาห์ โดยเนื้อหาและกระบวนการประชุมมีรายละเอียดดังนี้

๑) การประชุมในวันจันทร์ จะเป็นการประชุมเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอ (Weekly Meeting: WM) มีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันทบทวนแผนเยี่ยมเยียนของสัปดาห์นั้นหรือสรุปผลการเยี่ยมเยียนของสัปดาห์ที่ผ่านมา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกคน

๒) วันศุกร์กำหนดเป็นวันสรุปผลการดำเนินการ และวันสำรองการปฏิบัติงานการสรุปผล การดำเนินการจัดเป็นเวทีในการระดมสมอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสรุปบทเรียนจากการดำเนินการเยี่ยมเยียนประจำสัปดาห์

ขั้นตอนการสรุปผลการเยี่ยมเยียน

๑. วิธีการสรุปผลการเยี่ยมเยียนระดับบุคคล/ระดับทีม

๑.๑ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สรุปและวิเคราะห์ผลการเยี่ยมเยียนของแต่ละสัปดาห์แล้วดำเนินการบันทึกผลการเยี่ยมเยียนเกษตรกรลงในแบบสรุปผลการเยี่ยมเยียนระดับรายบุคคลประจำสัปดาห์ (Visit.๓)

๑.๒ สำนักงานเกษตรอำเภอจัดเวทีระดมสมองในวันศุกร์ของสัปดาห์นั้นหรือในวันจันทร์ของสัปดาห์ถัดไป เพื่อสรุปบทเรียนและวิเคราะห์ผลการเยี่ยมเยียนของแต่ละสัปดาห์ สรุปโดยประยุกต์ใช้วิธี AAR (After Action Review)

๑.๓ บันทึกผลการเยี่ยมเยียนลงในแบบสรุปผลการเยี่ยมเยียนระดับทีมประจำเดือน (Visit.๔) ในสัปดาห์สุดท้ายของเดือน แล้วแจ้งความต้องการรับการสนับสนุนจากสำนักงานเกษตรจังหวัด เช่น การเพิ่มพูนความรู้ ทักษะการทำงาน ด้านวิชาการ อุปกรณ์เครื่องมือ เป็นต้น

๑.๔ รวบรวมแบบสรุปผลการเยี่ยมเยียนระดับทีมประจำเดือน (Visit.๔) ให้สำนักงานเกษตรจังหวัด เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการสนับสนุนและการนิเทศงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร

๒. รูปแบบการรายงานสรุปผลการเยี่ยมเยียน

๒.๑ ระดับบุคคล ให้รายงานสรุปผลการเยี่ยมเยียนลงในแบบสรุปผลการเยี่ยมเยียนระดับรายบุคคลประจำสัปดาห์ (Visit.๓)

๒.๒ ระดับอำเภอ ให้รายงานสรุปผลการเยี่ยมเยียนลงในแบบสรุปผลการเยี่ยมเยียนระดับทีมประจำเดือน (Visit.๔)

๓. แบบฟอร์มต่าง ๆ ในระบบเยี่ยมเยียน ระบบการเยี่ยมเยี่ยมเกษตรกรมีแบบสำหรับการจัดทำแผนและสรุปผลการเยี่ยมเยียน ดังนี้

๓.๑ แผนการเยี่ยมเยียนระดับบุคคล (Visit.๑)

๓.๒ แผนการเยี่ยมเยียนระดับทีม/แผนอำเภอ (Visit.๒)

๓.๓ แบบสรุปผลการเยี่ยมเยียนระดับรายบุคคลประจำสัปดาห์(Visit.๓)

๓.๔ แบบสรุปผลการเยี่ยมเยียนระดับทีมประจำเดือน (Visit.๔)

แผนเยี่ยมเยียนการปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร ระดับบุคคล | Visit.๑

เดือน ..... พ.ศ. .....

ชื่อ ..... ตำแหน่ง .....

สำนักงานเกษตรอำเภอ ..... จังหวัด.....

รับผิดชอบ ๑) ตำบล.....

๒) ตำบล.....

๓) ตำบล.....

สัปดาห์ที่	วัน-เดือน-ปี	กิจกรรม/งานที่ปฏิบัติ	เครื่องมือ/อุปกรณ์/สื่อ	สถานที่ (หมู่ที่/ต าบล/จุดปฏิบัติงาน)	บุคคลเป้าหมาย	เจ้าหน้าที่/หน่วยงานที่ร่วมปฏิบัติงาน	หมายเหตุ
๑							
๒							
๓							
๔							
๕							

ลงชื่อ.....

( )

ตำแหน่ง .....

แผนการเยี่ยมเยียนตามระบบส่งเสริมการเกษตร
ประจำเดือน .....
สำนักงานเกษตรอำเภอ .....

Visit.๒

อาทิตย์	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	เสาร์
	๑ WM	๒ ทีม.....	๓	๔	๕	๖
๗	๘ WM	๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓
๑๔	๑๕ WM	๑๖	๑๗	๑๘	๑๙	๒๐
๒๑	๒๒ WM	๒๓	๒๔	๒๕	๒๖	๒๗
๒๘	๒๙ WM	๓๐	๓๑			

Visit.๓

แบบสรุปผลการเยี่ยมเยียนตามระบบส่งเสริมการเกษตร ระดับบุคคล
ประจำสัปดาห์ ระหว่างวันที่ .....
ชื่อ ..... ตำแหน่ง .....

ลักษณะงาน	กิจกรรม	สถานที่	ผลการดำเนินการ	ปัญหา/อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา	ข้อเสนอแนะ
งานนโยบายกระทรวงฯ						
งานภารกิจกรมฯ						
งานปกติ						

ลงชื่อ.....
( )

ตำแหน่ง .....

Visit.๔

แบบสรุปผลการเยี่ยมเยียนตามระบบส่งเสริมการเกษตร ระดับทีมเยี่ยม

ทีมที่ ..... ประจำเดือน..... สำนักงานเกษตรอำเภอ .....

ลักษณะงาน	กิจกรรม	สถานที่	ผลการดำเนินการ	ปัญหา/อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา	ข้อเสนอแนะ
งานนโยบายกระทรวงฯ						
งานภารกิจกรมฯ						
งานปกติ						

ลงชื่อ.....

( )

ตำแหน่ง .....เกษตรอำเภอ.....

ตอนที่ ๓.๒ การสนับสนุน (Supporting) การนิเทศงาน (Supervision) และการจัดการข้อมูล (Data management)

เรื่องที่ ๓.๒.๑ การสนับสนุน (Supporting)

การสนับสนุน (Supporting) เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้มีขวัญกำลังใจ สมรรถนะ มีระบบวิธีการทำงาน และที่สำคัญคือต้องจัดให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีเครื่องมืออุปกรณ์ อาคารสถานที่ และยานพาหนะ ให้พร้อมสมบูรณ์ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นกำลังหลักในการปฏิบัติงานกับเกษตรกร เป็นที่เชื่อถือยอมรับในขีดความสามารถและ มีพลังที่จะขับเคลื่อนการปฏิรูปภาคการเกษตรได้อย่าง มีประสิทธิภาพต่อไป ระบบการสนับสนุนนี้ ได้แบ่งออกเป็น ๒ ส่วนย่อย คือ การสนับสนุนด้านโครงสร้าง อุปกรณ์และการสร้างขวัญกำลังใจ และการสนับสนุนด้านวิชาการ โดยมีรายละเอียดในแต่ละส่วน ดังนี้

๑. การสนับสนุนด้านโครงสร้าง อุปกรณ์ และการสร้างขวัญกำลังใจ

๑.๑ ด้านโครงสร้างและอุปกรณ์ พัฒนาโครงสร้างและอุปกรณ์พื้นฐานในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและขวัญกำลังใจ โดยกรมส่งเสริมการเกษตรให้การสนับสนุน กอง/สำนัก สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ที่ ๑ - ๙ ศูนย์ปฏิบัติการ จังหวัด และอำเภอ ที่สำคัญ ๓ ส่วน คือ อาคารสถานที่ เครื่องมือ อุปกรณ์และยานพาหนะ จะต้องพัฒนา ปรับปรุง หรือจัดหาโครงสร้างและอุปกรณ์พื้นฐานเพิ่มเติม เพื่อให้เพียงพอและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความพร้อมในการปฏิบัติงาน ดังนี้

๑.๑.๑ อาคารสถานที่ ได้แก่ อาคารสำนักงาน บ้านพักเจ้าหน้าที่ และบริเวณโดยรอบ รวมถึงสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

๑.๑.๒ เครื่องมืออุปกรณ์ ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ด้านการเกษตร และเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น ชุดตรวจวิเคราะห์ดิน ชุดตรวจวิเคราะห์ปุ๋ยเคมี ชุดตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างในผลผลิต ชุดตรวจวินิจฉัยศัตรูพืช และอุปกรณ์ไอที พร้อมเครือข่ายอินเตอร์เน็ต เป็นต้น โดยต้องจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ด้านการเกษตรให้เหมาะสมสำหรับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรใช้เข้าปฏิบัติงานในพื้นที่ (Mobile Unit) และสำหรับให้บริการที่สำนักงาน ซึ่งสามารถให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการของเกษตรกร

๑.๑.๓ ยานพาหนะ เป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงพื้นที่และเกษตรกรโดยตรง ซึ่งมีความสำคัญในงานส่งเสริมการเกษตรและการดูแลช่วยเหลือเกษตรกร ปัจจุบันยานพาหนะเสื่อมสภาพ ไม่เพียงพอและพร้อมใช้ในการปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจำนวนมากต้องใช้ยานพาหนะของตนเองในการออกปฏิบัติงาน จึงจำเป็นต้องเร่งรัดดำเนินการจัดหายานพาหนะในการปฏิบัติงาน

๑.๒ ด้านการเพิ่มสมรรถนะและการสร้างขวัญกำลังใจ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองต่อภารกิจต่างๆ ที่ได้รับมอบหมาย

๑.๒.๑ การเพิ่มสมรรถนะเจ้าหน้าที่ พัฒนาเจ้าหน้าที่กอง/สำนัก สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ที่ ๑ - ๙ ศูนย์ปฏิบัติการ จังหวัด และอำเภอ ให้สามารถรองรับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และภารกิจที่หลากหลายและเร่งด่วนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้ความสามารถทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง และมีทักษะการเป็นนักส่งเสริมการเกษตรมืออาชีพ (Smart Extension Officer) คือ มีขีดความสามารถในการเป็นผู้จัดการ การเกษตรในพื้นที่ และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

๑.๒.๒ การสร้างขวัญกำลังใจ

๑) เพิ่มโอกาสการเลื่อนตำแหน่งในระดับที่สูงขึ้น

๒) สนับสนุนเจ้าหน้าที่ให้ได้รับการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน/ฝึกงาน ศึกษาต่อในประเทศและต่างประเทศ

๒. การสนับสนุนด้านวิชาการ

แนวทางการเข้าถึงการสนับสนุนงานด้านวิชาการ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับประโยชน์สูงสุด ดังนี้

๒.๑ ขั้นเตรียมการ กอง/สำนักทางวิชาการ วิเคราะห์คลังความรู้หรือสิ่งที่จำเป็นที่นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่จำเป็นต้องทราบ ทั้งหมดมี ๓ ด้าน ประกอบด้วย งานวิชาการพื้นฐาน งานนโยบาย และงานประจำ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลในระบบคลังความรู้สู่องค์กรแห่งการเรียนรู้สมัยใหม่ (Knowledge Tank) เพื่อให้เป็นฐานข้อมูลในชุดเดียวกัน

๒.๒ ขั้นดำเนินการ กอง/สำนักทางวิชาการ ทำหน้าที่ให้การสนับสนุนด้านวิชาการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงานแก่นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ และคณะทำงานด้านการสนับสนุนระบบส่งเสริมการเกษตรทุกคณะซึ่งเป็นบุคคลเป้าหมายหลักที่จะใช้ประโยชน์ โดยมีวิธีการทำงาน ดังนี้

๒.๒.๑ พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทางการเกษตร โดยศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทำหน้าที่พัฒนาระบบและส่งเสริมช่องทางการเข้าถึง มีคลังความรู้ที่พร้อมใช้ตลอดจนจัดทีมวิทยากรแนะนำ แก้ไขปัญหาระบบ และส่งเสริมเผยแพร่บริหารสารสนเทศการเกษตร

๒.๒.๒ ส่งเสริมการเกษตรเฉพาะด้าน/สาขา โดยดำเนินการจัดเตรียมผู้ให้ความรู้ ได้แก่

๑) เจ้าหน้าที่ของกอง/สำนักทางวิชาการ/สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๑ - ๙ และศูนย์ปฏิบัติการ ทำหน้าที่รวบรวม วิเคราะห์ ดำเนินการ และจัดช่องทางการถ่ายทอดองค์ความรู้เฉพาะด้านแก่เจ้าหน้าที่/เกษตรกร ตัวอย่างเช่น สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร ได้จัดเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานวิชาการพืชเพื่อบริการข้อมูลแก่บุคคลเป้าหมาย

๒) กรณีมีข้อคำถามหรือปัญหาทางด้านวิชาการจากเจ้าหน้าที่ สามารถประสานงานไปยังฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้สมัยใหม่ (กลุ่มฐานข้อมูลสารสนเทศ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) ซึ่งได้รวบรวมองค์ความรู้ ผู้รู้ และผู้เชี่ยวชาญเพื่อสนับสนุนการทำงานด้านวิชาการให้แก่เจ้าหน้าที่ในส่วนภูมิภาค ในระบบ Knowledge Tank (K Tank)

๓) กรณีที่สำนักงานเกษตรจังหวัด พบว่ามีข้อปัญหาบางประการที่จำเป็นจะต้องเร่งแก้ไขในเชิงรุก ก็สามารถประสานกับฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้สมัยใหม่ (กลุ่มฐานข้อมูลสารสนเทศ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) เพื่อแจ้งขอสนับสนุนการจัดทีมวิทยากรเฉพาะกิจไปช่วยดำเนินการร่วมกับจังหวัดได้ ตัวอย่างเช่น เมื่อเกิดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาพื้นฐาน เช่น การระบาดของแมลงศัตรูพืชที่เกิดขึ้นในพื้นที่ จะดำเนินการประสานและจัดส่งทีมวิทยาการ ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่จากกอง/สำนัก/สสก. และศูนย์ปฏิบัติการ ที่เกี่ยวข้องลงไปร่วมศึกษาและหาแนวทางแก้ไขกับพื้นที่ หรือศึกษาจากกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จ หรือแปลงต้นแบบที่มีการพัฒนาแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้แนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างเป็นระบบ

๒.๒.๓ แนะนำแหล่งข้อมูลและการเข้าถึงข้อมูลทางวิชาการอื่น ๆ

๒.๒.๔ รับฟังข้อเสนอแนะจากบุคคลเป้าหมาย เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการสนับสนุนด้านวิชาการให้มีประสิทธิภาพดีขึ้นในโอกาสต่อไปความเหมาะสมต่อไป

๒.๒.๕ ประสานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ การถ่ายทอดเทคโนโลยีตลอดจนการสนับสนุนเทคโนโลยีที่จำเป็น

๒.๓ ช่องทางการสนับสนุนวิชาการ ดังนี้

๒.๓.๑ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) โดยเชื่อมโยงกับ Knowledge Tank

๒.๓.๒ เอกสาร/สื่อประชาสัมพันธ์

๒.๓.๓ เวทีตามระบบส่งเสริมการเกษตร และการอบรม สัมมนา อื่น ๆ วิธีการปฏิบัติงานของระบบการสนับสนุน (Supporting) นั้น สรุปได้ตามตารางที่ ๓.๔

ตารางที่ ๓.๔ สรุปวิธีการปฏิบัติงานของระบบการสนับสนุน (Supporting)

หัวข้อ	สนับสนุน	ประเด็นสนับสนุน	ผู้สนับสนุน	ผู้ถูกสนับสนุน	เครื่องมือสนับสนุน
๑. การสนับสนุนด้านโครงสร้างอุปกรณ์ และการสร้างขวัญกำลังใจ	๑.๑ ด้านโครงสร้างและอุปกรณ์	• อาคารสถานที่ • เครื่องมืออุปกรณ์ • ยานพาหนะ	กรม	กอง/สำนัก/สสก. ศูนย์ปฏิบัติการ/จังหวัด/อำเภอ	• อาคารสถานที่ • เครื่องมือ/อุปกรณ์ • ยานพาหนะ
	๑.๒. ด้านการเพิ่มสมรรถนะและการสร้างขวัญกำลังใจ	• การเพิ่มสมรรถนะเจ้าหน้าที่ • การสร้างขวัญกำลังใจ	กรม	กอง/สำนัก/สสก. ศูนย์ปฏิบัติการ/จังหวัด/อำเภอ	• ตำแหน่งในระดับที่สูงขึ้น • ฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน/ฝึกงาน • ศึกษาต่อในและต่างประเทศ
๒. การสนับสนุนด้านวิชาการ	๒.๑ ขั้นเตรียมการ	• วิเคราะห์คลังความรู้ ๓ ด้าน - งานวิชาการพื้นฐาน - งานนโยบาย - งานประจำ	กอง/สำนักทางวิชาการ	สสก./ศูนย์ปฏิบัติการ/จังหวัด /อำเภอ	• นักวิชาการ/ผู้รู้/ผู้เชี่ยวชาญ • K-Tank
	๒.๒ขั้นดำเนินการ	• พัฒนา ICT ทางการเกษตร • ส่งเสริมการเกษตรเฉพาะด้าน/สาขา (เตรียมผู้ให้ความรู้) • แนะนำแหล่งข้อมูลและการเข้าถึงข้อมูลทางวิชาการ • รับฟังข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและพัฒนาด้านวิชาการ • ประสานกับหน่วยงานภายนอก เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ ถ่ายทอดเทคโนโลยี สนับสนุนเทคโนโลยีที่จำเป็น	- ศสท./กอง/สำนักทางวิชาการ (กสก.) - หน่วยงานวิชาการ สังกัด กษ. - สถาบันการศึกษา/หน่วยงานวิจัย อื่น ๆ	สสก./ศูนย์ปฏิบัติการ/จังหวัด /อำเภอ	• เทคโนโลยี • งานวิจัย • ปัจจัยการผลิต
	๓.ช่องทางการสนับสนุน	• การพัฒนาระบบและช่องทางการเข้าถึง	ศสท./สพท./กอง/สำนักทางวิชาการ	สสก./ศูนย์ปฏิบัติการ/จังหวัด/อำเภอ	• ICT เชื่อมโยงกับ K-Tank • เอกสาร/สื่อประชาสัมพันธ์ • เวทีตามระบบส่งเสริมการเกษตร และการอบรม สัมมนา อื่น ๆ

เรื่องที่ ๓.๒.๒ การนิเทศงาน (Supervision)

การนิเทศงานเป็นกระบวนการติดตามผลงาน ชี้แจงแนวทางปฏิบัติ เสนอแนะ กระตุ้น แก้ไข และส่งเสริมให้ผู้รับการนิเทศเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ การนิเทศงานตามระบบส่งเสริมการเกษตรยังเป็นการขับเคลื่อนการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการส่งเสริมการเกษตร

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการตามระบบส่งเสริมการเกษตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงใช้การนิเทศงานเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการดำเนินการ และกระตุ้นเร่งรัด พร้อมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่เพื่อให้งานโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีรายละเอียดของการนิเทศงาน ดังนี้

๑. วัตถุประสงค์ของการนิเทศงาน

๑.๑ เพื่อขับเคลื่อนระบบส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่

๑.๒ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานในพื้นที่ ให้เกิดความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา อุปสรรค การให้ข้อเสนอแนะ และการประสานงาน

๑.๓ เพื่อกระตุ้นและเร่งรัดการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด

๑.๔ เพื่อผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องในทุกระดับทราบสถานการณ์ ความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินการส่งเสริมการเกษตร

๒. การเตรียมการนิเทศงาน

๒.๑ ระดับการนิเทศงาน แบ่งการนิเทศงานเป็น ๒ ระดับได้แก่

๒.๑.๑ ระดับส่วนกลาง/เขต โดยกอง/สำนัก/เขต เป็นผู้นิเทศงานเกษตรจังหวัดและหัวหน้ากลุ่ม

๒.๑.๒ ระดับจังหวัด โดยเกษตรจังหวัดและหัวหน้ากลุ่ม เป็นผู้นิเทศงานเกษตรอำเภอและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในอำเภอ

๒.๒ การจัดทีมนิเทศงาน ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๒.๒.๑ ส่วนกลางจัดแบ่งทีมและจัดทำคำสั่งแต่งตั้งทีมนิเทศงาน จำนวน ๙ ทีม ทีมละ ๕ คน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๑ - ๙/ ผู้อำนวยการกลุ่ม/หัวหน้ากลุ่ม และระดับชำนาญการพิเศษ

๒.๒.๒ จังหวัดจัดแบ่งทีมและจัดทำคำสั่งแต่งตั้งทีมนิเทศงานตามความเหมาะสม โดยทีมนิเทศลงพื้นที่ทุกอำเภอ

๒.๓ ระยะเวลาดำเนินการ

๒.๓.๑ ส่วนกลางดำเนินการปีงบประมาณละ๓ ครั้ง (๔ เดือนต่อครั้ง) คือ สัปดาห์ที่ ๑ หรือ สัปดาห์ที่ ๔ ของเดือนธันวาคม เมษายนและเดือนสิงหาคม

๒.๓.๒ จังหวัดดำเนินการปีงบประมาณละ๖ ครั้ง (๒ เดือนต่อครั้ง) คือ สัปดาห์ที่ ๑ หรือ สัปดาห์ที่ ๔ ของเดือนพฤศจิกายน มกราคม มีนาคม พฤษภาคม กรกฎาคม และเดือนกันยายน

๓. ประเด็นการนิเทศงาน ทั้งในระดับส่วนกลาง/เขต และระดับจังหวัด มีประเด็นการนิเทศงาน ดังนี้

๓.๑ งานตามนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น

๓.๑.๑ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๓.๑.๒ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

๓.๑.๓ พัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (SmartFarmer)/YoungSmartFarmer)

๓.๑.๔ บริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri- Map)

๓.๑.๕ เกษตรทฤษฎีใหม่

๓.๒ งานตามภารกิจของกรมส่งเสริมการเกษตร เช่น

๓.๒.๑ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๓.๒.๒ การส่งเสริมด้านการผลิตพืช

๓.๒.๓ งานสถาบันเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน

๓.๒.๔ งานอื่นๆ เช่น งานยุทธศาสตร์ของจังหวัด การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกร งานเร่งด่วนหรืองานเน้นหนักในพื้นที่

๓.๓ ขับเคลื่อนระบบส่งเสริมการเกษตร

๓.๔ การบริหารงานสำนักงาน/การบริหารโครงการงบประมาณ (เฉพาะการนิเทศงานระดับส่วนกลาง/เขต)

๔. การดำเนินการนิเทศงาน

๔.๑ วิธีการนิเทศงาน (ทั้งในระดับส่วนกลาง/เขต และระดับจังหวัด)

๔.๑.๑ ทีมนิเทศงานรับฟังสถานการณ์ความก้าวหน้าการดำเนินการ รวมทั้งปัญหาอุปสรรค

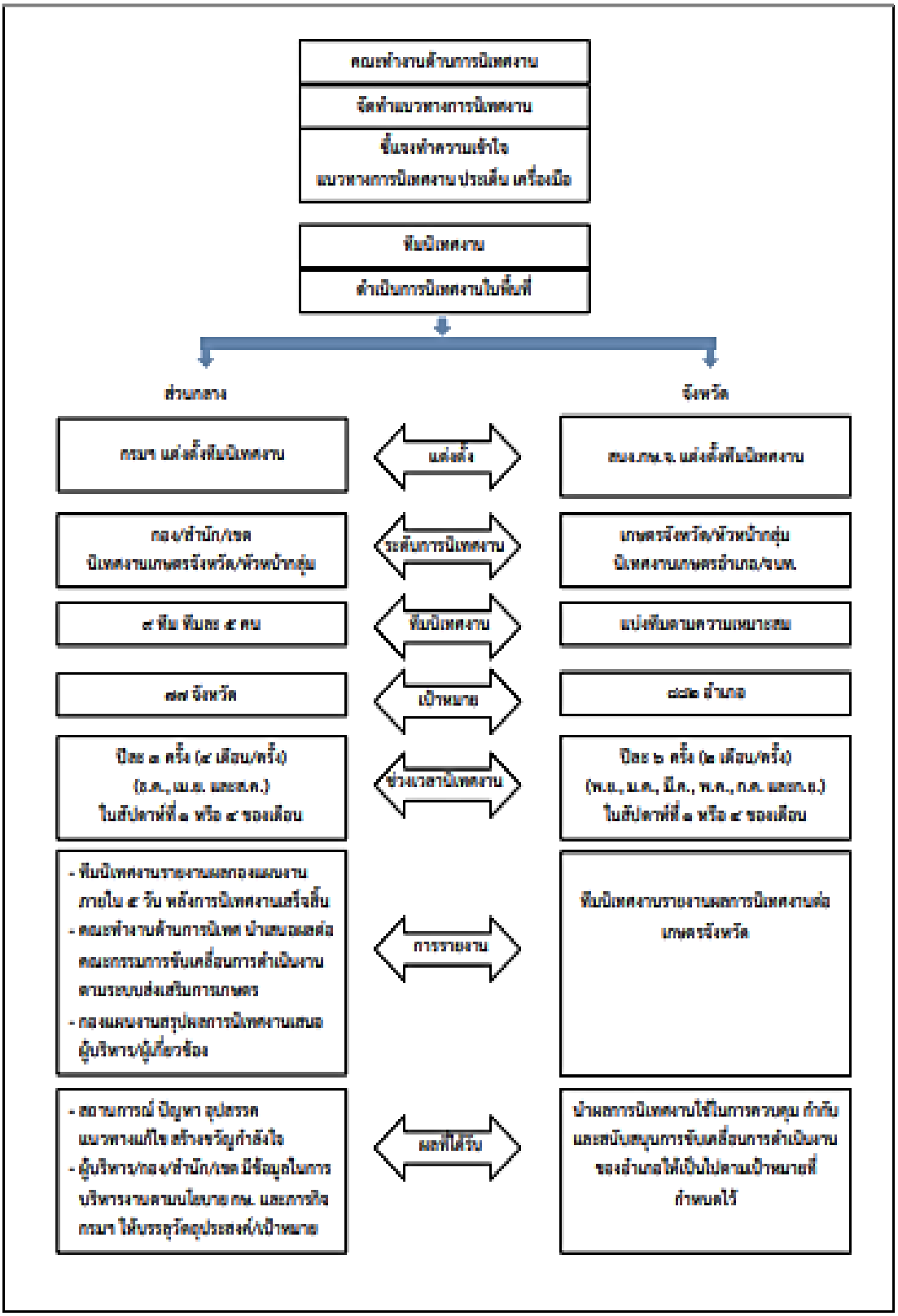
๔.๑.๒ ทีมนิเทศงานร่วมกันวิเคราะห์ สรุปความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรค ในการดำเนินการ เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา และช่วยสนับสนุนการขับเคลื่อนการดำเนินการในพื้นที่

๔.๒ การรายงานผล

๔.๒.๑ ทีมนิเทศงานส่วนกลาง/เขต จัดทำรายงานผลการนิเทศงานตามแบบฟอร์มที่กำหนด ส่งกองแผนงานภายใน ๕ วัน หลังจากการนิเทศงานเสร็จสิ้น

๔.๒.๒ คณะทำงานด้านการนิเทศนำเสนอผลการนิเทศงานต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินการตามระบบส่งเสริมการเกษตร

๔.๒.๓ ทีมนิเทศงานของจังหวัดรายงานผลการนิเทศงานต่อเกษตรจังหวัด

ภาพที่ ๓.๑ การนิเทศงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร

เรื่องที่ ๓.๒.๓ การจัดการข้อมูล (Data management)

การจัดการข้อมูล (Data Management) ในระบบส่งเสริมการเกษตร มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนข้อมูลข่าวสารวิชาการและข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ให้กับเจ้าหน้าที่ เพื่อช่วยสนับสนุนการทำงานในพื้นที่ รวมทั้งการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ซึ่งจะส่งผลถึงประสิทธิภาพการทำงานส่งเสริมการเกษตรที่เพิ่มมากขึ้น การจัดการข้อมูลนี้ ได้แบ่งออกเป็น ๒ ส่วนย่อย คือ ๑. การจัดการข้อมูลสารสนเทศ ๒. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร มีรายละเอียดดังนี้

๑. การจัดการข้อมูลสารสนเทศ ข้อมูลสารสนเทศในระบบส่งเสริมการเกษตรนั้น ประกอบไปด้วยข้อมูลทะเบียนเกษตรกร ข้อมูลภาวะการผลิตพืชระดับตำบล (รต.) ระบบบริการข้อมูลแผนที่ส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร (ssmap.doae.go.th) และระบบคลังความรู้สู่องค์กรแห่งการเรียนรู้สมัยใหม่ (Knowledge Tank) โดยมีรายละเอียดแนวทาง/วิธีการปฏิบัติงาน ในแต่ละประเด็น ดังนี้

๑.๑ ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตรดำเนินการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกร โดยจัดทำฐานข้อมูลเกษตรกรเป็นรายครัวเรือน เพื่อทราบสถานการณ์การผลิตประกอบการวางแผนพัฒนาด้านการเกษตรของประเทศ รวมถึงการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรและสนับสนุนการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลต่าง ๆ ตลอดจนเป็นฐานข้อมูลสำหรับตรวจสอบการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรในกรณีเกิดภัยพิบัติ โดยจะต้องเป็นเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ก่อนเกิดภัยพิบัติแล้วเท่านั้น ซึ่งการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรได้พัฒนามาอย่างต่อเนื่องควบคู่กับการขึ้นทะเบียนเกษตรกร โดยมีการปรับปรุงให้สามารถนำไปใช้ในประกอบการดำเนินโครงการต่าง ๆ ของภาครัฐ ตามนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ของรัฐบาล ปัจจุบันได้ทำการปรับปรุงระบบทะเบียนเกษตรกรให้มีการตรวจสอบความถูกต้องของตำแหน่งและขนาดพื้นที่เพาะปลูกที่เกษตรกรแจ้ง โดยการเชื่อมโยงกับการวาดแปลงโดยระบบ GISagro การวาดแปลงโดยใช้โปรแกรม QGIS รวมถึงสามารถใช้ FAARMIS application ในการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกรและวาดแปลงได้โดยใช้ tablet ซึ่งจะไปสนับสนุนให้การดำเนินการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงทะเบียนเกษตรกรของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่มีความสะดวก รวดเร็วและแม่นยำมากขึ้น วัตถุประสงค์เพื่อให้มีฐานข้อมูลเกษตรกรและการทำการเกษตรที่เป็นปัจจุบัน สามารถนำไปใช้ในการดำเนินการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาทางการเกษตรตามนโยบายมาตรการภาครัฐ และใช้ในการวางแผนพัฒนาการเกษตรในทุกระดับ ผู้ใช้ข้อมูล กรม/เขต/จังหวัด/อำเภอ ช่วงเวลาทุกปี โดยมีผู้รับผิดชอบข้อมูลและกระบวนการ/วิธีการดำเนินการในระดับต่าง ๆ ดังนี้

ผู้รับผิดชอบ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระบวนการ/วิธีการ

๑) พัฒนาระบบจัดเก็บและบันทึกข้อมูลทะเบียนเกษตรกร
๒) กำหนดค่านิยาม หลักเกณฑ์การขึ้นทะเบียน
๓) ชี้แจงขั้นตอนวิธีการดำเนินการ/อบรมเจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล
๔) ประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกษตรกรรับทราบถึงความสำคัญของการขึ้นทะเบียน
๕) ติดตาม กำกับ เร่งรัดการดำเนินการ
๖) ตรวจสอบ วิเคราะห์ ประมวลผลข้อมูล
๗) จัดทำสารสนเทศ/ให้บริการ/เผยแพร่และใช้ประโยชน์

ผู้รับผิดชอบ เขต กระบวนการ/วิธีการ

๑) ประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกษตรกรรับทราบถึงความสำคัญของการขึ้นทะเบียน
๒) กำกับดูแลการดำเนินการระดับจังหวัดให้เป็นไปตามแผน
๓) ติดตาม แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับจังหวัด
๔) จัดทำสารสนเทศ/ให้บริการ/เผยแพร่และใช้ประโยชน์

ผู้รับผิดชอบ จังหวัด กระบวนการ/วิธีการ

๑) ประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกษตรกรรับทราบถึงความสำคัญของการขึ้นทะเบียน
๒) กำกับดูแลการดำเนินการระดับอำเภอให้เป็นไปตามแผน
๓) ตรวจสอบและอนุมัติการแก้ไขข้อมูลระดับอำเภอ
๔) ติดตาม แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับอำเภอ
๕) จัดทำสารสนเทศ/ให้บริการ/เผยแพร่และใช้ประโยชน์

ผู้รับผิดชอบ อำเภอ กระบวนการ/วิธีการ

๑) ประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกษตรกรรับทราบถึงความสำคัญของการขึ้นทะเบียน
๒) การขึ้นทะเบียน/ปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร
๓) การตรวจสอบ
- ตรวจสอบเอกสารสิทธิ์
- ตรวจสอบทางสังคม
- ตรวจสอบโดยระบบการวาดแปลงเพาะปลูก

๔) การพิมพ์ข้อมูลลงในสมุดทะเบียนเกษตรกร
๕) การตรวจติดตาม เยี่ยมเยียนถ่ายทอดความรู้

๑.๒ ข้อมูลภาวะการผลิตพืชระดับตำบล (รต.) กรมส่งเสริมการเกษตรได้ดำเนินการจัดเก็บและจัดทำรายงานข้อมูลการผลิตทางการเกษตรเพื่อให้ทราบสถานการณ์การผลิตพืชในพื้นที่ สำหรับใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน ติดตามงาน แก้ไขปัญหาการผลิตสินค้าเกษตรในงานส่งเสริมการเกษตรและการวางแผน และกำหนดนโยบายในการพัฒนาการเกษตรของประเทศ โดยเริ่มดำเนินการจัดเก็บข้อมูลมาตั้งแต่ปี ๒๕๑๐ มีการจัดเก็บข้อมูลพืชไร่ ๒๖ ชนิด พืชผัก ๒๒ ชนิด และได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลมาอย่างต่อเนื่อง

ปัจจุบันมีการจัดเก็บข้อมูลใน ๓ กลุ่ม ประกอบด้วย ๑) กลุ่มพืชอายุสั้น ได้แก่ ข้าว พืชไร่ พืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ สมุนไพรและเครื่องเทศ (รต. ๐๑) ๒) กลุ่มพืชระยะยาว ได้แก่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น สมุนไพรและเครื่องเทศ (รต. ๐๒) ๓) กลุ่มแมลงเศรษฐกิจ ได้แก่ ผึ้งพันธุ์ ผึ้งโพรง ชันโรง ครั่ง จิ้งหรีด และด้วงสาคู (รต.๐๓) ความถี่ในการจัดเก็บข้อมูลเดือนละครั้งโดยเป็นการรายงานข้อมูลสถานการณ์การปลูกพืชระดับตำบลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบในพื้นที่ มีผังขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ภาพที่ ๓.๒ ขั้นตอนการจัดเก็บและรายงานข้อมูลภาวการณ์ผลิตพืชระดับตำบล (รต.)

ระบบการจัดเก็บและรายงานข้อมูลดังกล่าวที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทำการจัดเก็บรวบรวมไว้เป็นประจำทุกๆเดือนอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง จะเป็นทรัพยากรข้อมูลที่สำคัญของกรมส่งเสริมการเกษตร สามารถนำมาวิเคราะห์ใช้ประโยชน์ในงานส่งเสริมการเกษตร ทั้งในระดับท้องที่ตั้งแต่ระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ ข้อมูลที่รวบรวมอย่างถูกต้อง แม่นยำ มีมาตรฐานตามหลักวิชาการ จะสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาภาคการเกษตรในด้านการเพาะปลูกพืช ซึ่งจัดเป็นแหล่งอาหาร แหล่งพลังงาน แหล่งวัตถุดิบในภาคอุตสาหกรรม และการสร้างสมดุลสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติให้มีการผลิตพืชอย่างพอเพียงและเหมาะสมต่อความต้องการของประชากรทั้งภายในประเทศต่อไป วัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน ติดตามงาน แก้ไขปัญหาการผลิตพืชในงานส่งเสริมการเกษตรและการวางแผน และกำหนดนโยบายในการพัฒนาการเกษตรของประเทศ ผู้ใช้ข้อมูล กรม/เขต/จังหวัด/อำเภอ ช่วงเวลา ทุกเดือน โดยมีผู้รับผิดชอบข้อมูลและกระบวนการ/วิธีการดำเนินการ ในระดับต่าง ๆ ดังนี้

ผู้รับผิดชอบ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระบวนการ/วิธีการ

๑) พัฒนาระบบจัดเก็บและรายงานข้อมูลภาวะการผลิตพืชระดับตำบล (รต.)
๒) กำหนดคำนิยาม หลักเกณฑ์การรายงานข้อมูล วิธีการดำเนินการ
๓) ชี้แจงขั้นตอนวิธีการดำเนินการ/อบรมเจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล
๔) ติดตาม กำกับ เร่งรัดการดำเนินการจัดส่งและรายงานข้อมูล
๕) ตรวจสอบ วิเคราะห์ ประมวลผลข้อมูล
๖) จัดทำสารสนเทศ/ให้บริการ/เผยแพร่และใช้ประโยชน์

ผู้รับผิดชอบ เขต กระบวนการ/วิธีการ

๑) กำกับดูแลการดำเนินการระดับจังหวัดให้เป็นไปตามแผน
๒) ติดตาม แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับจังหวัด
๓) ประมวลผลจัดทำรายงาน/ให้บริการ/เผยแพร่และใช้ประโยชน์

ผู้รับผิดชอบ จังหวัด กระบวนการ/วิธีการ

๑) กำกับดูแลการดำเนินการระดับอำเภอให้เป็นไปตามแผน

๒) ตรวจสอบและอนุมัติข้อมูลระดับอำเภอ (ภายในวันที่ ๑๐ ของเดือน)

๓) ตรวจสอบ/อนุมัติ คำขอเพิ่มชนิดพืช/แมลงเศรษฐกิจ ที่ยังไม่มีในระบบจากระดับอำเภอ

๔) ติดตาม แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับอำเภอ

๕) ประมวลผลจัดทำรายงาน/ให้บริการ/เผยแพร่และใช้ประโยชน์

ผู้รับผิดชอบ อำเภอ กระบวนการ/วิธีการ

๑) การจัดทำกรอบการจัดเก็บข้อมูล

- พิจารณาชนิดพืช/แมลงที่จะทำการรายงาน
- จัดทำบัญชีรายชื่อเกษตรกร จากฐาน ทบก.
- ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของบัญชีรายชื่อ จากผู้นำชุมชน

๒) การจัดเก็บข้อมูล

- จัดเก็บข้อมูลการผลิตพืชด้วยเทคนิคการสำรวจข้อมูลแบบเร่งด่วน (RRA: Rapid Rural Appraisal) ร่วมกับการสังเกตกิจกรรมการเกษตรในพื้นที่แบบ Round Survey
- กรอกข้อมูลผลการจัดเก็บลงใบแบบ รต.๐๑, รต.๐๒ และ รต.๐๓

๓) การตรวจสอบความถูกต้องข้อมูล

๔) การบันทึกข้อมูลเข้าสู่ระบบสารสนเทศ

๕) ประมวลผลจัดทำรายงาน/ให้บริการ/เผยแพร่และใช้ประโยชน

๑.๓ ระบบบริการข้อมูลแผนที่ส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร (ssmap.doae.go.th) กรมส่งเสริมการเกษตรดำเนินการตามนโยบายการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรมของประเทศ ที่มุ่งเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและจัดการสินค้าเกษตรให้ตรงตามความต้องการของตลาดบนพื้นฐานศักยภาพความเหมาะสมของพื้นที่ในการผลิตสินค้าเกษตรของพืชแต่ละชนิด เช่น ข้าว ยางพารา ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และถั่วเหลือง เป็นต้น การจะดำเนินการดังกล่าวให้ประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยการบริหารจัดการข้อมูลให้เกิดประโยชน์ เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และวิถีชีวิตของเกษตรกรที่เป็นอยู่ ซึ่งข้อมูลที่ดูและเข้าใจง่ายต่อผู้ใช้งานคือข้อมูลแผนที่ กรมส่งเสริมการเกษตรจึงต้องการใช้งานข้อมูลแผนที่ที่จัดทำให้อยู่ในรูปแบบที่แสดงให้เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรเห็นและใช้งานง่าย นั่นคือการจัดทำข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบข้อมูลเชิงพื้นที่และแสดงผลของข้อมูลในเว็บบริการข้อมูล ระบบบริการข้อมูลแผนที่ส่งเสริมการเกษตร เป็นระบบที่บริการข้อมูลแผนที่ที่ต้องใช้ในงานส่งเสริมการเกษตร ระบบจะประกอบด้วย ข้อมูลแผนที่สารสนเทศเกษตรกร ข้อมูลแผนที่สารสนเทศการผลิตพืชรายเดือน พื้นที่แนะนำการปรับเปลี่ยนการปลูกพืช การรายงานสถานการณ์น้ำเค็มรุกพื้นที่การเกษตร ที่ตั้งหน่วยปฏิบัติงานในพื้นที่ และแปลงเพาะปลูกของเกษตรกร

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อพัฒนาให้มีระบบบริการข้อมูลภูมิสารสนเทศสำหรับบริการเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร

๒. เพื่อเป็นฐานข้อมูลกลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลภูมิสารสนเทศระหว่างเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร ผู้ใช้ข้อมูล กษ./กรม/เขต/จังหวัด/อำเภอ ช่วงเวลา ทุกปี โดยมี ผู้รับผิดชอบข้อมูลและกระบวนการ/วิธีการดำเนินการ ในระดับต่าง ๆ ดังนี้

ผู้รับผิดชอบ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระบวนการ/วิธีการ

๑) การเชื่อมโยงข้อมูลขอบเขตการปกครองกับฐานข้อมูลสารสนเทศการเกษตรในโครงการต่าง ๆ เช่น ระบบรายงานข้อมูลภาวะการผลิตพืชระดับตำบล (รต.) ระบบสารสนเทศทะเบียน เกษตรกร (FAAST BI) ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปี ๒๕๖๐

๒) การแสดงขอบเขตแปลงเพาะปลูกของเกษตรกรที่ขึ้น/ปรับปรุงข้อมูลในระบบ วาดแปลงฯ ทั้ง ๓ ระบบ ได้แก่ ระบบ GISAGRO โปรแกรม QGIS และระบบ FAARMIS พร้อมรายงานผล การวาดแปลงฯ

๓) การแสดงชั้นข้อมูลแผนที่ที่ได้จากการวิเคราะห์พื้นที่ความเหมาะสม (zoning) พืชเศรษฐกิจตามโครงการ/นโยบายที่ได้รับมอบหมาย

๔) การแสดงชั้นข้อมูลแผนที่ที่ตั้งหน่วยปฏิบัติงานในพื้นที่ เช่น ที่ตั้งสำนักงานที่ตั้ง ศพก. ที่ตั้ง ศดปช. ที่ตั้ง ศบกต. ที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตร เป็นต้น

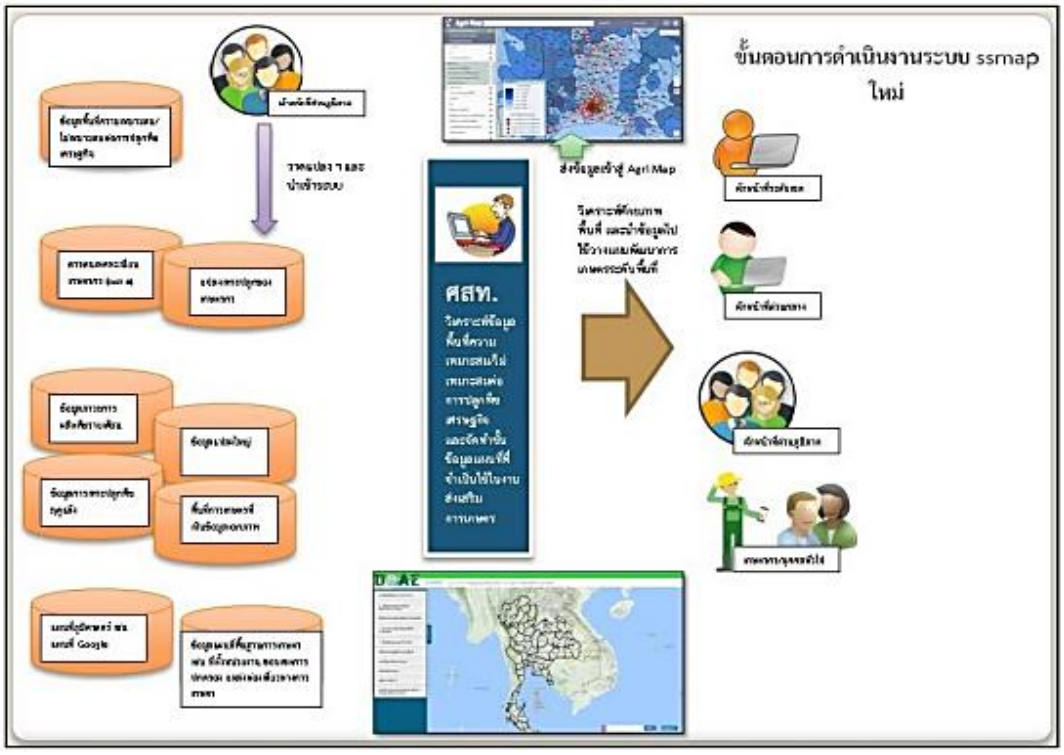
๕) ให้บริการข้อมูลแผนที่แบบ wms (Web Map Service) ในโปรแกรม QGIS ได้

๖) จัดส่งข้อมูลเกษตรกรเข้าสู่ระบบ Agri-Map

๗) จัดกลุ่มผู้ใช้งานข้อมูลระบบได

๘) จัดทำคู่มือการใช้งาน

๙) แนะนำวิธีการใช้ข้อมูล

ภาพที่ ๓.๓ ขั้นตอนการดำเนินงานระบบ (SSMAP)

ผู้รับผิดชอบ เขต/จังหวัด/อำเภอ กระบวนการ/วิธีการ

๑) ตรวจสอบความถูกต้องของชั้นข้อมูลแผนที่ที่แสดงในระบบฯ

๒) จัดเก็บพิกัดที่ตั้งหน่วยปฏิบัติงานในพื้นที่พร้อมรายละเอียดข้อมูล

๓) วาดแปลงเพาะปลูกของเกษตรกรที่ขึ้น/ปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร

๔) นำข้อมูลแผนที่ไปใช้ในการวางแผนพัฒนาการเกษตรระดับพื้นที่ของตนเอง

๕) แจ้งความต้องการแสดงชั้นข้อมูลแผนที่ในระบบฯ

๑.๔ ระบบคลังความรู้สู่องค์กรแห่งการเรียนรู้สมัยใหม่ (Knowledge Tank) เป็นแอพพลิเคชั่นที่พัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับการใช้งานเทคโนโลยีในปัจจุบัน ทั้งเครื่องคอมพิวเตอร์และสมาร์ทโฟน เพื่อเป็นแหล่งค้นหาองค์ความรู้ด้านการเกษตร สอบถามปัญหาวิชาการด้านการเกษตรและสาขาที่เกี่ยวข้อง โดยให้บริการแก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกร และบุคคลทั่วไป องค์ประกอบของ Knowledge Tank ประกอบด้วย Knowledge : องค์ความรู้ด้านการเกษตรและสาขาที่เกี่ยวข้อง Expert System : ระบบทะเบียนผู้รู้/ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้รับผิดชอบ ระดับประเทศหรือ ส่วนกลาง ระดับสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร และระดับจังหวัด Webboard : เว็บบอร์ดถามตอบปัญหาด้านการเกษตร การให้บริการ

๑.๔.๑ สืบค้นองค์ความรู้ด้านการเกษตร ได้แก่ เทคโนโลยีการผลิตสินค้าเกษตร การอารักขาพืชและการจัดการดินปุ๋ย การส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร องค์กรเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชน การศึกษาวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การบริหารจัดการองค์กร งานตามนโยบาย และอื่น ๆ

๑.๔.๒ สอบถาม แลกเปลี่ยนประสบการณ์ องค์ความรู้ด้านการเกษตร ปรึกษา ขอคำแนะนำ จากผู้รู้/ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้รับผิดชอบของกรมส่งเสริมการเกษตร โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสามารถส่งคำถามไปยังผู้รู้/ผู้เชี่ยวชาญของกรมส่งเสริมการเกษตร ระบบจะส่งต่อคำถามไปยัง e – Mail ของผู้รู้/ ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้รับผิดชอบทันทีเพื่อให้ผู้รู้/ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้รับผิดชอบเข้ามาตอบคำถามภายใน ๓ วัน วัตถุประสงค์ เพื่อให้มีแหล่งองค์ความรู้ด้านการเกษตรของกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเป็นองค์ความรู้ จากการปฏิบัติงานด้านส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรซึ่งปฏิบัติงานในพื้นที่ สามารถค้นหาองค์ความรู้การเกษตรได้สะดวก ง่าย และน่าเชื่อถือ รวมทั้งขอคำปรึกษาคำแนะนำจากผู้รู้/ผู้เชี่ยวชาญ/ ผู้รับผิดชอบ ผู้ใช้ข้อมูล กรม/เขต/จังหวัด/อำเภอ/ศูนย์ปฏิบัติการ/เกษตรกร/ประชาชนทั่วไป ช่วงเวลาการปรับปรุงข้อมูล นำเข้าองค์ความรู้ใหม่ตลอดเวลา

ผู้รับผิดชอบ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระบวนการ/วิธีการ

๑) รวบรวมความต้องการใช้งานระบบจากคณะกรรมการบริหารจัดการองค์กรแห่งการเรียนรู้สมัยใหม่

๒) พัฒนาระบบคลังความรู้สู่องค์กรแห่งการเรียนรู้สมัยใหม่ (Knowledge Tank)

๓) ทดสอบการใช้งานระบบ

๔) จัดทำคู่มือการใช้งานระบบ และอบรมการนำเข้าข้อมูลแก่ผู้รับผิดชอบในส่วนกลาง เขต และจังหวัด

๕) ให้คำแนะนำและแก้ไขปัญหาการใช้งานระบบ

๖) รายงานความก้าวหน้าการใช้งานระบบ

ผู้รับผิดชอบ ทีมผู้เชี่ยวชาญของกรมส่งเสริมการเกษตร กระบวนการ/วิธีการ

๑) กำหนดแนวทางการสร้างเครือข่ายผู้รู้/ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้รับผิดชอบของกรมส่งเสริมการเกษตร

๒) นำเสนอรายชื่อผู้รู้/ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้รับผิดชอบด้านการเกษตรในสาขาต่างๆ

๓) ควบคุม กำกับ ดูแล การถามตอบปัญหาการเกษตรผ่านเว็บบอร์ด

๔) ให้คำปรึกษา แนะนำ และตอบปัญหาด้านการเกษตร

ผู้รับผิดชอบ กอง/สำนักในส่วนกลาง เขต จังหวัด กระบวนการ/วิธีการ

๑) รวบรวมองค์ความรู้ด้านการเกษตร และรายชื่อผู้รู้/ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้รับผิดชอบของหน่วยงาน

๒) นำเข้าข้อมูลองค์ความรู้ด้านการเกษตร และรายชื่อผู้รู้/ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้รับผิดชอบของ หน่วยงาน

๓) ตรวจสอบและนำเข้าองค์ความรู้ใหม่ ปรับปรุงข้อมูลอย่างต่อเนื่อง

๔) เป็นผู้รู้/ผู้รับผิดชอบให้คำปรึกษา แนะนำ และตอบปัญหาด้านการเกษตรที่เกี่ยวข้อง

๒. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

แผนพัฒนาการเกษตร เป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินการส่งเสริมการเกษตร ซึ่งจำเป็นที่จะต้องมีแผนพัฒนาการเกษตรในทุกระดับ ทั้งแผนของเกษตรกร และแผนของหน่วยงานในระดับต่าง ๆ ที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน โดยกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ให้ใช้หลักการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ การกำหนดเป้าหมาย และการวางกลยุทธ์ตามแนวทางการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ รวมทั้งการจัดเวทีชุมชนและเวทีประชาพิจารณ์ เพื่อให้แผนเป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๒.๑ วัตถุประสงค์

๒.๑.๑ เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรมีแนวทางการปฏิบัติและรูปแบบที่ชัดเจน

๒.๑.๒ เพื่อให้มีทิศทางและแนวทางการทำงานส่งเสริมการเกษตรในทุกระดับมีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ

๒.๒. เป้าหมายการดำเนินการ การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรดำเนินการในทุกตำบล อำเภอ จังหวัด สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร และศูนย์ปฏิบัติการ รวมถึงระดับเกษตรกร ประกอบด้วย

๒.๒.๑ แผนพัฒนาการเกษตรในแต่ละระดับ ดังนี้

๑) แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

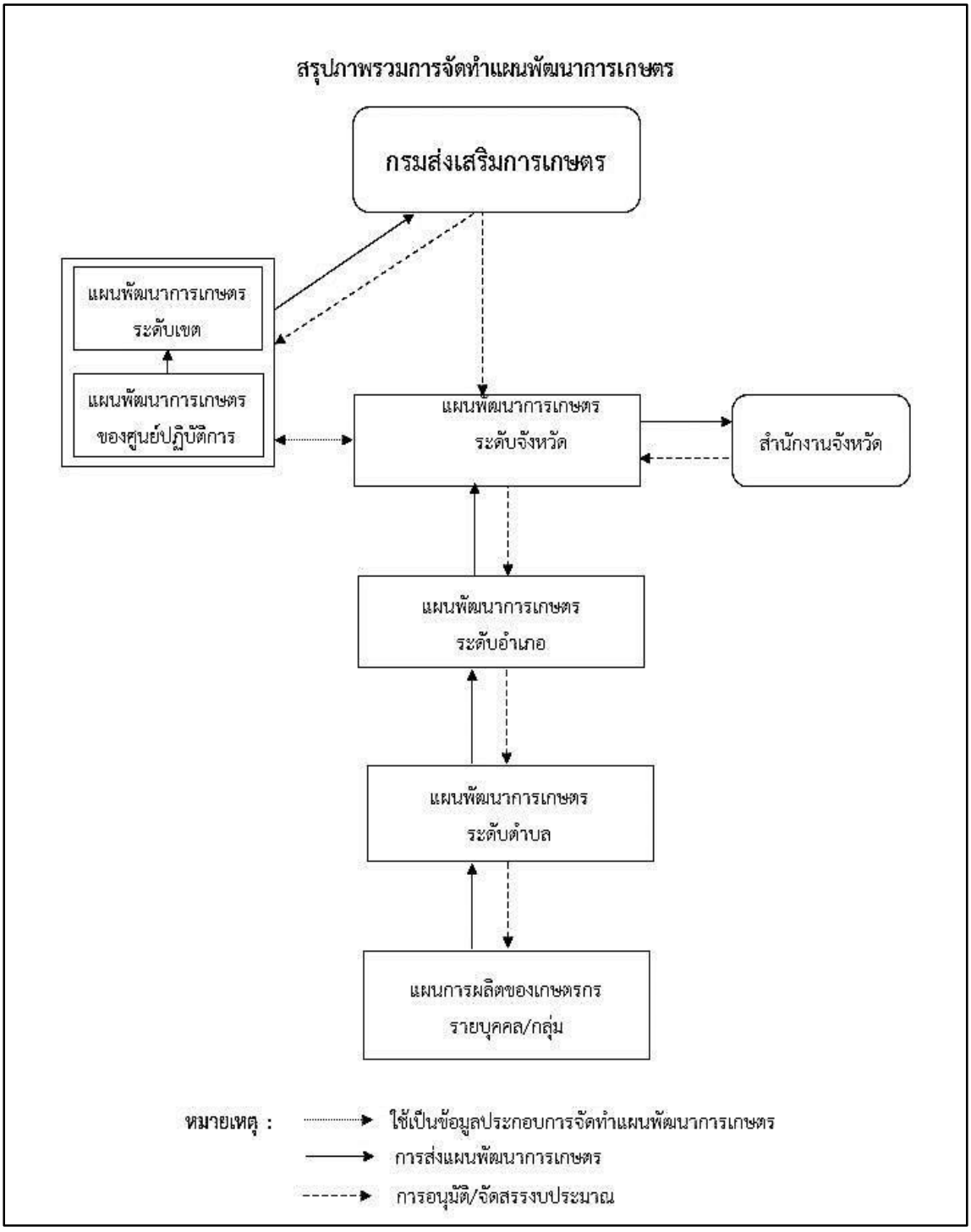
๒) แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ

๓) แผนพัฒนาการเกษตรระดับจังหวัด

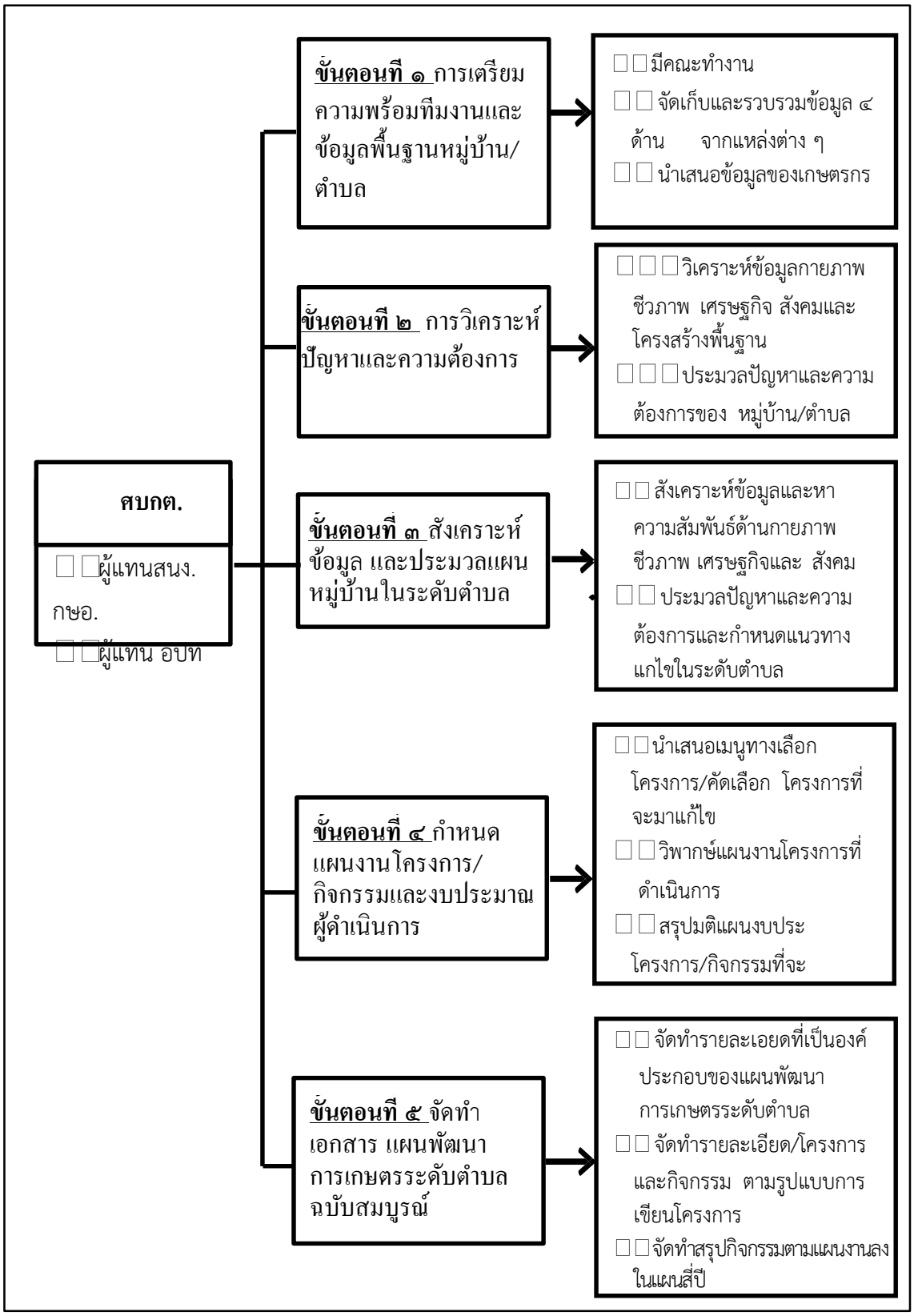
๔) แผนพัฒนาการเกษตรระดับเขต

๕) แผนพัฒนาการเกษตรของศูนย์ปฏิบัติการ

๒.๒.๒ แผนการผลิตของเกษตรกร โดยมีภาพรวมของการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ดังนี้

ภาพที่ ๓.๔ สรุปภาพรวมการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

ภาพที่ ๓.๕ ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

๒.๓ แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในแต่ละระดับ

๒.๓.๑ แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

ผู้รับผิดชอบ : เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบตำบลคณะกรรมการบริหาร ศบกต./เกษตรกรผู้นำ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ช่วงเวลา : จัดทำแผนระยะ ๔ ปี และมีการทบทวน/ปรับปรุงทุกปี โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับช่วงเวลาในการจัดทำแผนงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

กระบวนการ/วิธีการ

๑) การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ให้ดำเนินการตามแนวทางที่กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร กำหนด สามารถดาวน์โหลดได้ที่เว็บไซต์ http://www.astc.go.th

๒) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบตำบลประสานและจัดส่งแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อบูรณาการเข้ากับแผนพัฒนาท้องถิ่น และจัดส่งให้อำเภอเพื่อประมวลเป็นแผนในภาพรวมของอำเภอ

๓) นำข้อมูลจากแผนฯ ตามข้อ ๑ มาวิเคราะห์และเพิ่มเติมข้อมูลในส่วนที่ขาด แล้วสรุปเป็นภาพรวมของแผนพัฒนาการเกษตร ๑ แผ่น (แบบฟอร์ม ๓) และเผยแพร่ที่ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) และศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (ศบกต.) รวมทั้งเผยแพร่ทาง Website ของสำนักงานเกษตรอำเภอ ทั้งนี้ หน่วยงานมีอิสระในการออกแบบให้สวยงาม น่าสนใจ และสื่อความหมายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องยึดตามรูปแบบที่กำหนดขึ้นนี้ทั้งหมด

๒.๓.๒. แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ

ผู้รับผิดชอบ : สำนักงานเกษตรอำเภอ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ช่วงเวลา : จัดทำแผนระยะ ๕ ปี และมีการทบทวน/ปรับปรุงแผนงาน โครงการเป็นประจำทุกปี โดยพิจารณาช่วงเวลาให้สอดคล้องกับการจัดทำแผนงานและงบประมาณของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด

กระบวนการ/วิธีการ

ขั้นตอนที่ ๑ การเตรียมการ

๑) มอบหมายผู้รับผิดชอบในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร หรืออาจจะแต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อรับผิดชอบในการดำเนินการ

๒) ประสาน/เตรียมความพร้อมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร เช่น ผู้เกี่ยวข้อง ข้อมูล วัสดุ/อุปกรณ์และสถานที่ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ ๒ ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรให้เชื่อมโยงกับเวทีตามระบบส่งเสริมการเกษตร และอาจจะจัดเวทีประชาพิจารณ์ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของแต่ละพื้นที่ โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อให้ได้แผนฯ ที่มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับ และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้

๑) วิเคราะห์ข้อมูล/สถานการณ์ -สำนักงานเกษตรอำเภอเป็นแกนหลักในการดำเนินการ โดยใช้ข้อมูล AgriMap ลักษณะทางภูมิสังคม และข้อมูลจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับอำเภอ ทั้งชนิดสินค้าเกษตรหลัก ความเหมาะสมของพื้นที่ ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร สถานการณ์การผลิตและการตลาด รวมทั้งข้อมูล พื้นฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

- รวบรวมแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล และวิเคราะห์ความต้องการของ เกษตรกรตามแผนดังกล่าว

- วิเคราะห์ทิศทางการพัฒนาการเกษตรระดับจังหวัด

- สรุปและจัดทำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของแผนที่ เพื่อทำให้เกิดความชัดเจนในการสื่อสารท าเข้าใจและการวางแผนการดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

๒) กำหนดเป้าหมายการพัฒนา

- นำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล/สถานการณ์มาใช้ในการกำหนดเป้าหมายการ พัฒนาการเกษตร การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาควรกำหนดให้ชัดเจน และคำนึงถึงศักยภาพ ความพร้อม และ ความเป็นไปได้ในการดำเนินการ

- การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาระดับอำเภอ ต้องกำหนดให้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร ในขณะเดียวกันต้องสอดคล้องกับทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาระดับจังหวัด

๓) กำหนดกลยุทธ์และแนวทางการดำเนินการ

- กำหนดกลยุทธ์การดำเนินการที่เหมาะสม โดยกำหนดเฉพาะประเด็นสำคัญ ที่จะต้องดำเนินการ และให้สอดคล้องกับทิศทางและเป้าหมายการพัฒนา

- ภายใต้แต่ละกลยุทธ์ กำหนดแนวทางการดำเนินการให้ชัดเจน รวมทั้งรายละเอียดประกอบกลยุทธ์ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเข้าใจถึงสิ่งที่จะต้องดำเนินการและสามารถนำไปปฏิบัติได้

๔) จัดทำแผนงาน/โครงการ

- วิเคราะห์โครงการตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล และแผนพัฒนาการเกษตรระดับจังหวัด

- นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาจัดทำเป็นแผนงาน/โครงการระดับอำเภอ โดยประมวลความต้องการของเกษตรกรและผสมผสานเข้ากับเป้าหมายการพัฒนาของจังหวัด จะได้โครงการพัฒนา ที่ตอบสนองทั้งความต้องการของพื้นที่และตอบสนองต่อนโยบายสำคัญของหน่วยงานระดับบน (แบบฟอร์ม ๑)

ขั้นตอนที่ ๓ ประสานและจัดส่งแผนพัฒนาการเกษตรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑) ตรวจสอบความถูกต้อง/ครบถ้วน ของแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ

๒) ประสานและจัดส่งแผนพัฒนาการเกษตรให้จังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งนี้รูปแบบของแผนฯ สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามข้อกำหนดของจังหวัด หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ ๔ ประสานและดำเนินการด้านงบประมาณ

๑) จัดทำข้อมูลแผนงาน/โครงการ และงบประมาณ ระยะ ๑ ปี และจัดส่งให้จังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ประกอบการจัดทำคำของบประมาณประจำปีของจังหวัด หรือเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากแหล่งต่างๆ โดยให้ดำเนินการตามรูปแบบ ข้อกำหนด หลักเกณฑ์ และ เงื่อนไขของหน่วยงานที่อนุมัติโครงการ/งบประมาณ

๒) ประสาน ชี้แจง และให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาสนับสนุนงบประมาณ

ขั้นตอนที่ ๕ จัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี (Action Plan) และสรุปภาพรวมแผนพัฒนาการเกษตร (๑ แผ่น)

๑) หลังจากได้รับการจัดสรรงบประมาณ ให้จัดทำแผนปฏิบัติงานให้ชัดเจน (แบบฟอร์ม ๒)

๒) ชี้แจงทำความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินการเกิดผลสำเร็จตามที่กำหนด

๓) นำข้อมูลแผนพัฒนาการเกษตรระยะ ๕ ปี ของหน่วยงาน และข้อมูลโครงการและงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรในปีนั้นๆ สรุปเป็นภาพรวมของแผนพัฒนาการเกษตร (๑ แผ่น) ของหน่วยงาน (แบบฟอร์ม ๓) และเผยแพร่ที่สำนักงาน ในจุดที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน และเผยแพร่ทาง Website ของสำนักงานเกษตรอำเภอ รวมทั้งที่ ศพก. ทั้งนี้ หน่วยงานมีอิสระในการออกแบบให้สวยงาม น่าสนใจ และสื่อความหมายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องยึดตามรูปแบบที่กำหนดขึ้นนี้ทั้งหมด

๒.๓.๓ แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับจังหวัด

ผู้รับผิดชอบ : สำนักงานเกษตรจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ช่วงเวลา : จัดทำแผนระยะ ๕ ปี และมีการทบทวน/ปรับปรุงแผนงาน โครงการเป็นประจำทุกปี โดยพิจารณาช่วงเวลาให้สอดคล้องกับการจัดทำแผนงานและงบประมาณของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด

กระบวนการ/วิธีการ

ขั้นตอนที่ ๑ การเตรียมการ

๑) มอบหมายผู้รับผิดชอบในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร หรืออาจจะแต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อรับผิดชอบในการดำเนินการ

๒) ประสาน/เตรียมความพร้อมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร เช่น ผู้เกี่ยวข้อง ข้อมูล วัสดุ/อุปกรณ์และสถานที่ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ ๒ ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับจังหวัด ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรให้เชื่อมโยงกับเวทีตามระบบส่งเสริมการเกษตร และอาจจะจัดเวทีประชาพิจารณ์ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของแต่ละพื้นที่ โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้ได้แผนฯ ที่มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับ และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้

๑) วิเคราะห์ข้อมูล/สถานการณ์

- สำนักงานเกษตรจังหวัดเป็นแกนหลักในการดำเนินการ โดยใช้ข้อมูล Agri-Map ลักษณะทางภูมิสังคม และข้อมูลจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด ทั้งแผนและยุทธศาสตร์ ที่เกี่ยวข้อง ชนิดสินค้าเกษตรหลัก ความเหมาะสมของพื้นที่ ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร สถานการณ์การ ผลิตและการตลาด รวมทั้งข้อมูลพื้นฐานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

- วิเคราะห์แผนพัฒนาของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรระดับเขต และแผนยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้ทราบถึงทิศทางการพัฒนาของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด เขต และของกรมส่งเสริมการเกษตร

- รวบรวมแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ และวิเคราะห์ความต้องการของเกษตรกรตามแผนดังกล่าว

- สรุปและจัดทำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของแผนที่ เพื่อทำให้เกิดความชัดเจนในการสื่อสารทำเข้าใจและการวางแผนการดำเนินงานในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ ๓ ประสานและจัดส่งแผนพัฒนาการเกษตรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑) ตรวจสอบความถูกต้อง/ครบถ้วน ของแผนพัฒนาการเกษตรระดับจังหวัด

๒) ประสานและจัดส่งแผนพัฒนาการเกษตรให้สำนักงานจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งนี้ รูปแบบของแผนฯ สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามข้อกำหนดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ ๔ ประสานและดำเนินการด้านงบประมาณ

๑) จัดทำข้อมูลแผนงาน/โครงการ และงบประมาณ ระยะ ๑ ปี และจัดส่งให้สำนักงานจังหวัด เพื่อใช้ประกอบการจัดทำคำของบประมาณประจำปีของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด รวมทั้งจัดส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ โดยดำเนินการตามรูปแบบ ข้อกำหนด หลักเกณฑ์ และเงื่อนไขของหน่วยงาน ที่อนุมัติโครงการ/งบประมาณ

๒) ประสาน ชี้แจง และให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณาสนับสนุนงบประมาณ

๓) งบประมาณที่สำนักงานเกษตรจังหวัดได้รับมีทั้งที่ได้รับจากงบประมาณจังหวัด และงบประมาณประจำปีของกรมส่งเสริมการเกษตร ดังนั้นสำนักงานเกษตรจังหวัดต้องพิจารณาคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายและจัดสรรโครงการ/งบประมาณ ให้สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละพื้นที่

ขั้นตอนที่ ๕ จัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี (Action Plan) และสรุปภาพรวมแผนพัฒนาการเกษตร (๑ แผ่น)

๑) หลังจากได้รับการจัดสรรงบประมาณ ให้จัดทำแผนปฏิบัติงานให้ชัดเจน (แบบฟอร์ม ๒)

๒) ชี้แจงทำความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินการเกิดผลสำเร็จตามที่กำหนด

๓) นำข้อมูลแผนพัฒนาการเกษตรระยะ ๕ ปี ของหน่วยงาน และข้อมูลโครงการและงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรในปีนั้นๆ สรุปเป็นภาพรวมของแผนพัฒนาการเกษตร (๑ แผ่น) ของหน่วยงาน (แบบฟอร์ม ๓) และเผยแพร่ที่สำนักงาน ในจุดที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน และเผยแพร่ทาง Website ของหน่วยงาน ทั้งนี้ หน่วยงานมีอิสระในการออกแบบให้สวยงาม น่าสนใจ และสื่อความหมายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องยึดตามรูปแบบที่กำหนดขึ้นนี้ทั้งหมด

๒.๓.๔ แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับเขต

ผู้รับผิดชอบ : สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

ช่วงเวลา : จัดทำแผนระยะ ๕ ปี และมีการทบทวน/ปรับปรุงแผนงาน โครงการเป็นประจำทุกปี โดยพิจารณาช่วงเวลาให้สอดคล้องกับการจัดทำแผนงานและงบประมาณของกรมส่งเสริมการเกษตร

กระบวนการ/วิธีการ

ขั้นตอนที่ ๑ การเตรียมการ

๑) มอบหมายผู้รับผิดชอบในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร หรืออาจจะแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อรับผิดชอบในการดำเนินการ

๒) ประสาน/เตรียมความพร้อมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร เช่น ผู้เกี่ยวข้อง ข้อมูล วัสดุ/อุปกรณ์และสถานที่ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ ๒ ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับเขต ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรให้เชื่อมโยงกับเวทีตามระบบส่งเสริมการเกษตร และอาจจะจัดเวทีประชาพิจารณ์ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของแต่ละพื้นที่ โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้ได้แผนฯ ที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้

๑) วิเคราะห์ข้อมูล/สถานการณ์ - สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เป็นหน่วยงานดำเนินการโดยใช้ ข้อมูล Agri-Map ลักษณะทางภูมิสังคม และข้อมูลจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ทั้งแผนและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องชนิดสินค้าเกษตรหลักความเหมาะสมของพื้นที่ ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร สถานการณ์การผลิต และการตลาด รวมทั้งข้อมูลพื้นฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

- วิเคราะห์แผนยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้ทราบถึงทิศทางการพัฒนาของกรมส่งเสริมการเกษตร รวมทั้งวิเคราะห์แผนพัฒนาการเกษตรระดับจังหวัดและแผนพัฒนา ของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาภาค เพื่อให้ทราบทิศทางการพัฒนาและความต้องการของพื้นที่ในเขต ที่รับผิดชอบ

- สรุปและจัดทำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของแผนที่ เพื่อทำให้เกิดความชัดเจนในการสื่อสารทำเข้าใจและการวางแผนการดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

๒) กำหนดเป้าหมายการพัฒนา

- นำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล/สถานการณ์มาใช้ในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาการเกษตรในภาพรวมระดับเขต การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาควรกำหนดให้ชัดเจน และคำนึงถึง ศักยภาพ ความพร้อม และความเป็นไปได้ในการดำเนินการ

- เป้าหมายและแผนพัฒนาการเกษตรของเขต ต้องแสดงถึงทิศทางการพัฒนาในระดับภาค และครอบคลุมทั้งมิติพื้นที่ คน และสินค้า เขตจะต้องเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ สร้างเครือข่ายทางวิชาการ และที่สำคัญที่สุดคือ ต้องสามารถชี้นำการพัฒนาการเกษตรในระดับภาคได้

๓) กำหนดกลยุทธ์และแนวทางการดำเนินการ

- กำหนดกลยุทธ์การดำเนินการที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของจังหวัด และขับเคลื่อนงานตามนโยบายกรมส่งเสริมการเกษตร โดยกำหนดเฉพาะประเด็นสำคัญที่จะต้องดำเนินการ

- ภายใต้แต่ละกลยุทธ์ กำหนดแนวทางการดำเนินการให้ชัดเจน รวมทั้งรายละเอียดประกอบกลยุทธ์ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเข้าใจถึงสิ่งที่จะต้องดำเนินการและสามารถนำไปปฏิบัติได้

๔) จัดทำแผนงาน/โครงการ

- จัดทำโครงการโดยเป็นโครงการที่ทำให้เกิดการพัฒนาการเกษตรในระดับภาค และไม่ซ้ำซ้อนกับโครงการของจังหวัด

- วิเคราะห์ กลั่นกรอง และประมวลแผนงาน/โครงการของศูนย์ปฏิบัติการที่อยู่ในความรับผิดชอบเพื่อเสนอกรมส่งเสริมการเกษตร สำหรับโครงการที่มีลักษณะใกล้เคียงกันให้จัดทำเป็นโครงการเดียวกัน (แบบฟอร์ม ๑)

ขั้นตอนที่ ๓ ประสานและจัดส่งแผนพัฒนาการเกษตรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑) ตรวจสอบความถูกต้อง/ครบถ้วน ของแผนพัฒนาการเกษตรระดับเขต

๒) ประสานและจัดส่งแผนพัฒนาการเกษตรให้จังหวัดเพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางในการพัฒนาการเกษตรของจังหวัด และจัดส่งให้กรมส่งเสริมการเกษตร รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ รูปแบบของแผนฯ สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามข้อกำหนดของกรมส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ ๔ ประสานและดำเนินการด้านงบประมาณ

๑) จัดทำข้อมูลแผนงาน/โครงการ และงบประมาณ ระยะ ๑ ปี และจัดส่งให้กองแผนงาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามรูปแบบและช่วงเวลาที่กำหนด

๒) กองแผนงานวิเคราะห์ และจัดส่งให้กอง/สำนักที่เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำคำของบประมาณประจำปี

๓) ประสาน ชี้แจง และให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณาสนับสนุนงบประมาณ

ขั้นตอนที่ ๕ จัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี (Action Plan) และสรุปภาพรวมแผนพัฒนาการเกษตร (๑ แผ่น)

๑) หลังจากได้รับการจัดสรรงบประมาณ ให้จัดทำแผนปฏิบัติงานให้ชัดเจน (แบบฟอร์ม ๒)

๒) ชี้แจงทำความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินการเกิดผลสำเร็จตามที่กำหนด

๓) นำข้อมูลแผนพัฒนาการเกษตรระยะ ๕ ปี ของหน่วยงาน และข้อมูลโครงการและงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรในปีนั้น ๆ สรุปเป็นภาพรวมของแผนพัฒนาการเกษตร (๑ แผ่น) ของหน่วยงาน (แบบฟอร์ม ๓) และเผยแพร่ที่สำนักงานในจุดที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน และเผยแพร่ทาง Website ของหน่วยงาน ทั้งนี้ หน่วยงานมีอิสระในการออกแบบให้สวยงาม น่าสนใจ และสื่อความหมายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องยึดตามรูปแบบที่กำหนดขึ้นนี้ทั้งหมด

๒.๓.๕ แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาแผนพัฒนาการเกษตรของศูนย์ปฏิบัติการ

ผู้รับผิดชอบ : ศูนย์ปฏิบัติการของกรมส่งเสริมการเกษตร

ช่วงเวลา : จัดทำแผนระยะ ๕ ปี และมีการทบทวน/ปรับปรุงแผนงาน โครงการเป็นประจำทุกปี โดยพิจารณาช่วงเวลา ให้สอดคล้องกับการจัดทำแผนงานและงบประมาณของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด เขต และกรมส่งเสริมการเกษตร

กระบวนการ/วิธีการ

ขั้นตอนที่ ๑ การเตรียมการ

๑) มอบหมายผู้รับผิดชอบในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรหรืออาจจะแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อรับผิดชอบในการดำเนินการ

๒) ประสาน/เตรียมความพร้อมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร เช่น ผู้เกี่ยวข้อง ข้อมูล วัสดุ/อุปกรณ์และสถานที่ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ ๒ ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับศูนย์ปฏิบัติการในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรให้เชื่อมโยงกับเวทีตามระบบส่งเสริมการเกษตรและ

อาจจะจัดเวทีประชาพิจารณ์ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของแต่ละพื้นที่ โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้ได้แผนฯ ที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้

๑) วิเคราะห์ข้อมูล/สถานการณ์

- ศูนย์ปฏิบัติการเป็นหน่วยงานดำเนินการ โดยใช้ข้อมูล Agri-Map ลักษณะทางภูมิสังคม และข้อมูลจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่รับผิดชอบ ทั้งแผนและยุทธศาสตร์จังหวัด/กลุ่มจังหวัด/เขต ชนิดสินค้าเกษตรหลัก ความเหมาะสมของพื้นที่ ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร สถานการณ์การผลิตและการตลาด รวมทั้งข้อมูลพื้นฐานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

- ร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดในการวิเคราะห์ความต้องการการสนับสนุนของสำนักงานเกษตรจังหวัด

- สรุปและจัดทำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของแผนที่ เพื่อทำให้เกิด ความชัดเจนในการสื่อสารทำเข้าใจและการวางแผนการดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

๒) กำหนดเป้าหมายการพัฒนา

- นำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล/สถานการณ์มาใช้ในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาของศูนย์ปฏิบัติการ การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาควรกำหนดให้ชัดเจน และคำนึงถึงศักยภาพ ความพร้อม และความเป็นไปได้ในการดำเนินการสำหรับเป้าหมายการพัฒนาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดให้ ร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดในการกำหนดเป้าหมายดังกล่าว

- การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาของศูนย์ปฏิบัติการ ต้องกำหนดให้สอดคล้องกับบทบาทภารกิจของศูนย์ฯ และเป็นการสนับสนุนการทำงานของจังหวัด

๓) กำหนดกลยุทธ์และแนวทางการดำเนินการ

- กำหนดกลยุทธ์การดำเนินการที่เหมาะสม โดยกำหนดเฉพาะประเด็นสำคัญที่จะต้องดำเนินการ

- ภายใต้แต่ละกลยุทธ์ กำหนดแนวทางการดำเนินการให้ชัดเจน รวมทั้งรายละเอียดประกอบกลยุทธ์ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเข้าใจถึงสิ่งที่จะต้องดำเนินการ และสามารถนำไปปฏิบัติได้

๔) จัดทำแผนงาน/โครงการ

- วิเคราะห์โครงการตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับจังหวัด โดยดำเนินการร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัด

- นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาจัดทำเป็นแผนงาน/โครงการของศูนย์ปฏิบัติการ โดยเน้นโครงการที่สนับสนุนการทำงานของจังหวัดในการตอบสนองความต้องการของพื้นที่ โดยใช้ศักยภาพและความเชี่ยวชาญของแต่ละศูนย์ปฏิบัติการ รวมทั้งจัดทำแผนงาน/โครงการเพื่อพัฒนาศักยภาพของศูนย์ฯ (แบบฟอร์ม ๑)

ขั้นตอนที่ ๓ ประสานและจัดส่งแผนพัฒนาการเกษตรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑) ตรวจสอบความถูกต้อง/ครบถ้วน ของแผนพัฒนาการเกษตรระดับศูนย์ปฏิบัติการ

๒) ประสานและจัดส่งแผนพัฒนาการเกษตรของศูนย์ปฏิบัติการให้เขตและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ รูปแบบของแผนฯ สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามข้อกำหนดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ ๔ ประสานและดำเนินการด้านงบประมาณ

๑) โดยให้ดำเนินการตามข้อกำหนด หลักเกณฑ์ และเงื่อนไขของหน่วยงานที่อนุมัติโครงการ/งบประมาณ

๒) ประสาน ชี้แจง และให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณาสนับสนุนงบประมาณ

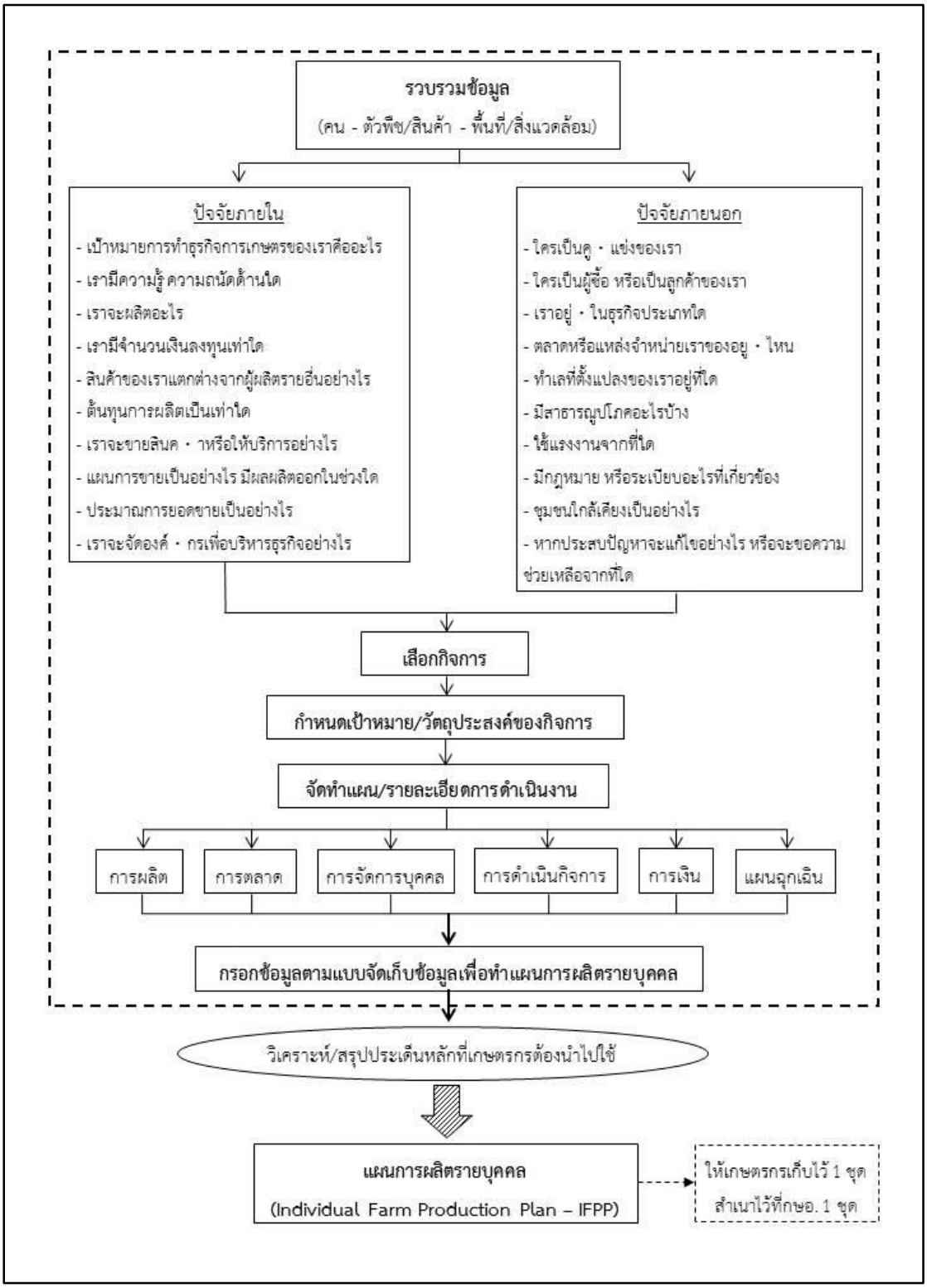
ขั้นตอนที่ ๕ จัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี(Action Plan) และสรุปภาพรวมแผนพัฒนาการเกษตร (๑ แผ่น)

๑) หลังจากได้รับการจัดสรรงบประมาณ ให้จัดทำแผนปฏิบัติงานให้ชัดเจน (แบบฟอร์ม ๒)

๒) ชี้แจงทำความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินการเกิดผลสำเร็จตามที่กำหนด

๓) นำข้อมูลแผนพัฒนาการเกษตรระยะ ๕ ปี ของหน่วยงาน และข้อมูลโครงการและงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรในปีนั้นๆ สรุปเป็นภาพรวมของแผนพัฒนาการเกษตรการเกษตร (๑ แผ่น) ของหน่วยงาน (แบบฟอร์ม ๓) และเผยแพร่ที่สำนักงาน ในจุดที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน และเผยแพร่ทาง Website ของหน่วยงาน ทั้งนี้ หน่วยงานมีอิสระในการออกแบบให้สวยงาม น่าสนใจ และสื่อความหมายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องยึดตามรูปแบบที่กำหนดขึ้นนี้ทั้งหมด

๒.๔ แผนการผลิตของเกษตรกร การจัดทำแผนการผลิตของเกษตรกรให้ดำเนินการตามแนวทางที่กองพัฒนาเกษตรกรกำหนดและแจ้งให้ดำเนินการ ขั้นตอนการจัดทำแผนการผลิตของเกษตรกร สรุปเป็นแผนผังได้ดังนี้

ภาพที่ ๓.๖ ขั้นตอนการจัดทำแผนการผลิตของเกษตรกร

บทที่ ๔
กรณีศึกษาการนำระบบส่งเสริมการเกษตร T&V System ไปใช้ในงานส่งเสริมการเกษตร

๑. นางรัชนีกร พบบุญ
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
กลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ
สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี
๒. นางพรทิพย์ สุนทรโสภา
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
กลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ
สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

บทที่ ๔
กรณีศึกษาการนำระบบส่งเสริมการเกษตร T&V System ไปใช้ในงานส่งเสริมการเกษตร

เรื่องที่ ๔.๑ รายงานผลการใช้ระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System)ในการขับเคลื่อนโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ จังหวัดอุบลราชธานี

กรมส่งเสริมการเกษตรได้ประกาศใช้ระบบส่งเสริมการเกษตร เมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๐ โดยมีการปรับปรุงและพัฒนาระบบส่งเสริมการเกษตรเพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างเป็นระบบ มีความใกล้ชิดกับเกษตรกร มีแผนการและเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน รู้ปัญหา สาเหตุ และแก้ไขปัญหาได้ทันเวลา ซึ่งจะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพเหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน สามารถเชื่อมโยงระบบส่งเสริมการเกษตรกับงานนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรเกษตรและสหกรณ์ ปัญหาเร่งด่วน และกรมส่งเสริมการเกษตรได้เป็นอย่างดี

ในปี ๒๕๕๗ ที่ผ่านมา คณะรักษาความสงบแห่งชาติ มีนโยบายที่ต้องการให้มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในระดับชุมชนที่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเกษตร ดูแลเกษตรกร และช่วยแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรต่าง ๆ ในพื้นที่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงมีนโยบายให้กรมส่งเสริมการเกษตรในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร ครอบครัวเกษตรกร องค์กรเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชน ให้มีความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ในระดับชุมชนอำเภอละ ๑ ศูนย์ การคัดเลือกศูนย์เรียนรู้ใช้หลักการ Zoning ซึ่งมีการจำแนกพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อยและไม่เหมาะสม ร่วมกับความต้องการของเกษตรกร

การดำเนินงานที่ผ่านมาได้มีการพัฒนา ศพก. ภายใต้หลักคิด “เกษตรกรพัฒนาเกษตรกรด้วยกันเองจึงจะเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน” ดังนั้น ศพก. จึงเป็นศูนย์ของเกษตรกรและชุมชนในระดับอำเภอ มีการดำเนินงานที่สำคัญคือ

๑) การพัฒนาศักยภาพของ ศพก. ให้พร้อมที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒) การให้บริการต่าง ๆ รวมถึงการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรแก่เกษตรกรและชุมชน

๓) การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพของเกษตรกรตามแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการและสถานการณ์ในพื้นที่ โดยมี ศพก. เป็นหลักในการดำเนินงานและมีศูนย์เรียนรู้หรือจุดเรียนรู้อื่น ๆ ที่เป็นจุดเรียนรู้เฉพาะทาง เช่น ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์ ฯลฯ เป็นเครือข่ายในการเสริมหนุนกระบวนการเรียนรู้ให้สมบูรณ์และครอบคลุมหลากหลายสาขาทางการเกษตร และตรงกับความต้องการของเกษตรกรในชุมชน ซึ่งภาคราชการจะต้องเข้าไปร่วมดำเนินการในลักษณะการขับเคลื่อนและสนับสนุนให้ ศพก. สามารถปฏิบัติงานได้และมีความเข้มแข็ง รวมถึงการประสานเชื่อมโยงภาครัฐ เอกชน และชุมชน ตามแนวทางประชารัฐ

การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. จึงต้องมีการพัฒนาและสนับสนุนการดำเนินงานทั้งศูนย์หลักและศูนย์เครือข่าย ให้มีความพร้อมในการดำเนินงาน สามารถให้บริการด้านการเกษตรแก่เกษตรกรได้อย่างแท้จริง มีการประสานงานกันระหว่าง ศพก. เป็นเครือข่ายทั้งในระดับจังหวัด เขต และประเทศ รวมทั้งให้มีการบูรณาการและเป็นเอกภาพในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. ร่วมกัน

สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี ได้ขับเคลื่อนการดำเนินโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) โดยใช้แนวทางตามระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V system) ผ่านกลไก ๕ องค์ประกอบของระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V system) ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ การเยี่ยมเยียน การสนับสนุน การนิเทศงาน และการจัดการข้อมูล เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ เพื่อขับเคลื่อนโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ โดยขอรายงานผลการใช้ระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System) ทั้ง ๕ องค์ประกอบในแต่ละประเด็น ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 การถ่ายทอดความรู้เพื่อขับเคลื่อนโครงการส่งเสริมการเกษตร

สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี ได้ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ ในการขับเคลื่อนโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ให้แก่เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอ จำนวน ๒๕ อำเภอ ตลอดจนหน่วยงานภาคีในสังกัดกระทรงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานราชการในจังหวัดทุกภาคส่วน เกษตรกรกรผู้นำ สถาบันเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน ประชาชนในพื้นที่ เพื่อชี้แจงหลักการ แนวทางการดำเนินงาน สร้างความรู้ความเข้าใจ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการนำเสนอและแก้ไขปัญหาการดำเนินโครงการผ่านเวทีระบบส่งเสริมการเกษตร ดังนี้

๑. เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ชี้แจงแผนงานโครงการ การบริหาร

จัดการ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ขับเคลื่อนการดำเนินโครงการแก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกระดับ

๑.๑ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับจังหวัด (Provincial Workshop : PW)

เพื่อชี้แจงโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เป้าหมายในการดำเนินงาน กิจกรรมและวัตถุประสงค์การดำเนินกิจกรรมในแต่ละกิจกรรมที่ดำเนินการในศูนย์หลักและศูนย์เครือข่าย ช่วงเวลาดำเนินกิจกรรมและการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ เมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐ ณ อาคารเกษตรตุ้มโฮม ๒๕๕๗ สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานีผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาฯ ประกอบด้วย หัวหน้ากลุ่มทุกกลุ่ม หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป เกษตรอำเภอทุกอำเภอ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับจังหวัดและอำเภอ เจ้าพนักงานธุรการระดับจังหวัดและอำเภอ รวมทั้งสิ้น ๒๐๓ คน

๑.๒ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับอำเภอ (District Workshop : DW)

เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงาน ประสบการณ์ การแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานและปัญหาของ ศพก. ในแต่ละอำเภอ บุคคลเป้าหมายประกอบด้วย เกษตรอำเภอ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับจังหวัดและอำเภอ ซึ่งในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับอำเภอแต่ละครั้ง สำนักงานเกษตรจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการจัด โดยมีการกำหนดประเด็นสำคัญที่ต้องขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปีงบประมาณ ๒๕๖๑

ผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ครั้งที่ ๑ จากการแบ่งกลุ่มระดมความคิดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อขับเคลื่อนในประเด็นการดำเนินงานการพัฒนาศักยภาพของศูนย์เรียนรู้ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) และการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยสรุปจากการที่แต่ละอำเภอได้มีการดำเนินงานใน ศพก. ดำเนินการวิเคราะห์ศักยภาพ ศพก. และจัดทำแผนและแนวทาง การพัฒนา โดยคณะกรรมการ ศพก. ร่วมกับเกษตรอำเภอ ดำเนินการวิเคราะห์ศักยภาพของ ศพก. และจัดทำแผน ตลอดจนแนวทางการพัฒนาฐานเรียนรู้ พัฒนาแปลงเรียนรู้ กำหนดหลักสูตรการเรียนรู้ พัฒนาพื้นที่บริเวณศูนย์ฯ โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งจัดทำ/ปรับปรุงข้อมูลประจำศูนย์ ให้มีความพร้อมในการให้บริการ โดยสำนักงานเกษตรอำเภอและเกษตรกรต้นแบบ ประสานงานและบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการสนับสนุนการพัฒนา เพื่อที่จะเป็นจุดถ่ายทอดเทคโนโลยี และเป็นจุดสาธิตบนความพร้อมของศูนย์เรียนรู้ฯ

ผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ครั้งที่ ๒ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานพัฒนาเกษตรกรผู้นำและศูนย์เครือข่าย โดยสรุป แต่ละอำเภอส่วนใหญ่ได้ร่วมจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับเกษตรกรผู้นำไปแล้ว ดำเนินการสำรวจและประเมินคุณสมบัติของเกษตรกรตามแบบฟอร์ม Smart Famer และ Smart Famer ต้นแบบ และได้รับการอบรมหลักสูตรบังคับ ได้แก่ เศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน โดยมีหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นวิทยาการให้ความรู้ ในส่วนของการดำเนินงานพัฒนาศูนย์เรียนรู้ที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายของ ศพก. คือ ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) และ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) เพื่อให้เป็นแหล่งในการถ่ายทอดความรู้และการบริการด้านดินปุ๋ยและการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน นั้น กลุ่มอารักขาพืช สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี มีการจัดทำแผนร่วมกับอำเภอในการจัดถ่ายทอดความรู้เรื่องจัดการดินปุ๋ยชุมชน และจัดการศัตรูพืชชุมชน เพื่อเตรียมพร้อมให้บริการแก่เกษตรกรในการจัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ (Field day)

กิจกรรมรอง ได้แก่ การให้บริการด้านการเกษตรของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่สอดคล้องกับชนิดสินค้า มีนิทรรศการประกอบที่เกี่ยวข้อง และกิจกรรมเสริม การแสดงและจำหน่ายสินค้าของสถาบันเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน

ผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ครั้งที่ ๓ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานการสนับสนุนการให้บริการของ ศพก. และการติดตาม ประเมินผลและการรายงาน โดยสรุป ทุก ศพก. ได้มีการกำหนดแผนจัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ (Field day) ร่วมบูรณาการกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายซึ่งงาน Field Day กิจกรรมหลัก ได้แก่ สถานีเรียนรู้ต่าง ๆ

ในส่วนประเด็นการติดตาม ประเมินผลและการรายงาน สำนักงานเกษตรอำเภอต้องติดตาม สนับสนุน ประเมินผล เกษตรกรที่มาเรียนรู้ และผลการนำไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง ซึ่งที่ผ่านมาหลังจากจัดอบรมเกษตรกรแล้วต้องมีการจัดเก็บข้อมูลรายงานการดำเนินงานให้รายงานตามลำดับชั้น โดยระดับอำเภอ และระดับจังหวัด ให้รายงานแผนและผลการดำเนินงานในระบบรายงานแบบ Online ตามประเด็นดังนี้

- ผลการจัดอบรมเกษตรกรผู้นำจำนวน ๓๐ ราย ต่อศูนย์
- แผนและผลการจัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ (Field Day)
- ศูนย์เครือข่าย
- การให้บริการของ ศพก.
- ต้นทุนและผลผลิตของเกษตรกรที่เข้ารับการอบรมใน ศพก.

ความก้าวหน้าการรายงานในระบบแบบ Online แต่ละอำเภอยังไม่ก้าวหน้า ปัญหาที่พบส่วนใหญ่เกิดจากช่วงดำเนินการได้ข้อมูลมายังไม่ครบถ้วน และบางครั้งดำเนินการไม่ตรงตามแผนเนื่องจากมีการเรียกประชุมด่วนทำให้ต้องเลื่อนแผนการจัดออกไปในช่วงเดือนมิถุนายน ส่งผลให้การรายงานในระบบยังไม่ครบถ้วนตามเป้าหมาย ซึ่งแต่ละอำเภอจะเร่งดำเนินการให้ทันตามช่วงเวลาที่กำหนดต่อไป

๒. การประชุมเพื่อสร้างการรับรู้ ติดตามผลการดำเนินงาน และวางแผนการปฏิบัติงาน

๒.๑ การแบ่งเขตส่งเสริมการเกษตร

สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี แบ่งพื้นที่อำเภอออกเป็นเขตส่งเสริมการเกษตร จำนวน ๔ เขต แต่ละเขตประกอบด้วยอำเภอต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ เขตส่งเสริมการเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี

เขต	สัญลักษณ์	อำเภอ
เขต A	A๑	ตระการพืชผล
	A๒	ศรีเมืองใหม่
	A๓	เขมราฐ
	A๔	กุดข้าวปุ้น
	A๕	โพธิ์ไทร
	A๖	นาตาล
เขต B	B๑	เมืองอุบลราชธานี
	B๒	เขื่องใน
	B๓	ม่วงสามสิบ
	B๔	วารินชำราบ
	B๕	สำโรง
	B๖	เหล่าเสือโก้ก
	B๗	ดอนมดแดง
เขต C	C๑	เดชอุดม
	C๒	นาจะหลวย
	C๓	น้ำยืน
	C๔	บุณฑริก
	C๕	ทุ่งศรีอุดม
	C๖	น้ำขุ่น
เขต D	D๑	พิบูลมังสาหาร
	D๒	โขงเจียม
	D๓	ตาลสุม
	D๔	สิรินธร
	D๕	นาเยีย
	D๖	สว่างวีระวงศ์

๒.๒ การประชุมสำนักงานเกษตรอำเภอประจำเดือน (District Monthly Meeting : DM)

การประชุมร่วมกันของผู้บริหารระดับอำเภอและเจ้าหน้าที่ทุกคนของอำเภอ เพื่อเป็นการวางแผนการปฏิบัติงานและแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานและให้ความรู้ด้านวิชาการเกษตร

๒.๒.๑ วัตถุประสงค์

๑) เพื่อวางแผนการปฏิบัติงานการนิเทศ โดยให้เกษตรอำเภอและเจ้าหน้าที่ของอำเภอได้ร่วมกันซักซ้อมนโยบาย ปรึกษาหารือ บริหารงานโครงการและกิจกรรม ติดตามผลการดำเนินงาน รวมทั้งแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน เป็นประจำสม่ำเสมอทุกเดือน

๒) ให้ความรู้ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับการปฏิบัติงานประจำเดือนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำสำนักงานเกษตรอำเภอ

๓) ร่วมกันแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน

๒.๒.๒ แนวทางการดำเนินงาน

๑) กำหนดการประชุมจังหวัดได้กำหนดให้มีการประชุมสำนักงานเกษตรอำเภอประจำเดือนในสัปดาห์แรกของเดือนโดยกำหนดเป็นแผนไว้ทั้งปี หากจำเป็นอำเภอสามารถปรับวันประชุมได้ในวันประชุมเกษตรอำเภอประจำเดือน

๒) ผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย

- เกษตรอำเภอ
- เจ้าหน้าที่ธุรการ
- เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ
- ผู้ประสานงาน DM จากสำนักงานเกษตรจังหวัด

โดยให้ผู้รับผิดชอบในการประชุม DM ได้จัดเตรียมเนื้อหาระเบียบวาระการประชุมวิชาการตลอดจนเรื่องสืบเนื่องเพื่อนำเข้าที่ประชุม ส่วนงานด้านบริหารและการจัดเตรียมข้อมูล เจ้าหน้าที่ธุรการจะเป็นผู้ดำเนินการรวบรวม และนำเสนอที่ประชุม

๒.๒.๓ ระเบียบวาระการประชุม กำหนดให้มีระเบียบวาระการประชุมดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องประธานแจ้งให้ทราบ
ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองรายงานการประชุม
ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเพื่อทราบ
ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องเพื่อพิจารณา
ระเบียบวาระที่ ๕ เรื่องอื่นๆ

ทั้งนี้ ให้มีการรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงาน ศบกต. ทุกครั้ง

๒.๒.๔ สรุปรายงานและติดตามผลการประชุม

๑) เลขานุการ (แต่งตั้งโดยเกษตรอำเภอ) สรุปรายงานการประชุมเก็บไว้ที่อำเภอ ๑ ชุด และแจ้งให้ผู้เข้าร่วมประชุมทราบ หากมีประเด็นเร่งด่วนให้แยกออกมาเพื่อแจ้งผู้เกี่ยวข้องถือปฏิบัติต่อไป

ตารางที่ ๔.๒ แผนการประชุมสำนักงานเกษตรอำเภอประจำเดือน (DM) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑

เดือน	วันที่	เขต	หมายเหตุ
ตุลาคม ๒๕๖๐	๒ ตุลาคม ๒๕๖๐	A	
	๒ ตุลาคม ๒๕๖๐	B	
	๓ ตุลาคม ๒๕๖๐	C	
	๓ ตุลาคม ๒๕๖๐	D	
พฤศจิกายน ๒๕๖๐	๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๐	A	
	๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๐	B	
	๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๐	C	
	๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๐	D	
ธันวาคม ๒๕๖๐	๑ ธันวาคม ๒๕๖๐	A	
	๑ ธันวาคม ๒๕๖๐	B	
	๑ ธันวาคม ๒๕๖๐	C	
	๑ ธันวาคม ๒๕๖๐	D	
มกราคม ๒๕๖๑	๒ มกราคม ๒๕๖๑	A	
	๒ มกราคม ๒๕๖๑	B	
	๓ มกราคม ๒๕๖๑	C	
	๓ มกราคม ๒๕๖๑	D	
กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑	๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑	A	
	๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑	B	
	๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑	C	
	๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑	D	
มีนาคม ๒๕๖๑	๒ มีนาคม ๒๕๖๑	A	
	๒ มีนาคม ๒๕๖๑	B	
	๒ มีนาคม ๒๕๖๑	C	
	๒ มีนาคม ๒๕๖๑	D	
เมษายน ๒๕๖๑	๒ เมษายน ๒๕๖๑	A	
	๒ เมษายน ๒๕๖๑	B	
	๓ เมษายน ๒๕๖๑	C	
	๓ เมษายน ๒๕๖๑	D	
พฤษภาคม ๒๕๖๑	๑ พฤษภาคม ๒๕๖๑	A,	
	๑ พฤษภาคม ๒๕๖๑	B	
	๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑	C	
	๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑	D	

ตารางที่ ๔.๒ แผนการประชุมสำนักงานเกษตรอำเภอประจำเดือน (DM) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ (ต่อ)

เดือน	วันที่	เขต	หมายเหตุ
มิถุนายน ๒๕๖๑	๑ มิถุนายน ๒๕๖๑	A	
	๑ มิถุนายน ๒๕๖๑	B	
	๑ มิถุนายน ๒๕๖๑	C	
	๑ มิถุนายน ๒๕๖๑	D	
กรกฎาคม ๒๕๖๑	๒ กรกฎาคม ๒๕๖๑	A	
	๒ กรกฎาคม ๒๕๖๑	B	
	๓ กรกฎาคม ๒๕๖๑	C	
	๓ กรกฎาคม ๒๕๖๑	D	
สิงหาคม ๒๕๖๑	๑ สิงหาคม ๒๕๖๑	A	
	๑ สิงหาคม ๒๕๖๑	B	
	๒ สิงหาคม ๒๕๖๑	C	
	๒ สิงหาคม ๒๕๖๑	D	
กันยายน ๒๕๖๑	๓ กันยายน ๒๕๖๑	A	
	๓ กันยายน ๒๕๖๑	B	
	๔ กันยายน ๒๕๖๑	C	
	๔ กันยายน ๒๕๖๑	D	

๒.๒.๕ การกำหนดและมอบหมายผู้ประสานงานประจำสำนักงานเกษตรอำเภอ

การประชุมสำนักงานเกษตรอำเภอประจำเดือน สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานีได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานเกษตรจังหวัดทำหน้าที่ผู้ประสานงานเพื่อรับทราบปัญหาจากอำเภอหรือควบคุมติดตามการประชุมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์โดยกำหนดเจ้าหน้าที่ประสานงานในแต่ละอำเภอ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๓ รายชื่อเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดทำหน้าที่ผู้ประสานงานสำนักงานเกษตรอำเภอ

อำเภอ	ผู้ประสานงาน	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
เขต A			
ตระการพืชผล	นายทิน รั้งกลาง	หัวหน้ากลุ่มอารักขาพืช	กำกับดูแลการ
ศรีเมืองใหม่	นายทศพล มัฐผา	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ปฏิบัติราชการ
โพธิ์ไทร	นายทศพล มัฐผา	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ตามระบบส่งเสริม
เขมราฐ	นายโสมพมิตร ณ กาฬสินธุ์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	การเกษตรโดย
กุดข้าวปุ้น	นายโสมพมิตร ณ กาฬสินธุ์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	กลุ่มอารักขาพืช
นาตาล	นางน้ำเพชร ฆารวิพัฒน์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	

ตารางที่ ๔.๓ รายชื่อเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดทำหน้าที่ผู้ประสานงานสำนักงานเกษตรอำเภอ (ต่อ)

อำเภอ	ผู้ประสานงาน	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
เขต B			
เมืองอุบลราชธานี	นายไพโรจน์ ศรีทานันท์	หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร	กำกับดูแลการ
วารินชำราบ	นายกมล อินวิเชียร	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ปฏิบัติราชการ
สำโรง	นายกมล อินวิเชียร	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ตามระบบส่งเสริม
ม่วงสามสิบ	นางสุภาภรณ์ ครองยุติ	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	การเกษตรโดย
เขื่องใน	นางนิภาพร คานทอง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	กลุ่มส่งเสริมและ
เหล่าเสือโก้ก	นายรัฐธนินท์ อัมมินทร	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ	พัฒนาเกษตรกร
ดอนมดแดง	นางสาวพิมพ์ประไพ ภาชู	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ	
เขต C			
เดชอุดม	นายกมล โสพัฒน์	หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ	กำกับดูแลการ
บุณฑริก	นางรัชนีกร พบบุญ	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ปฏิบัติราชการ
นาจะหลวย	นางวิไลวรรณ หล้าแหล่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ตามระบบส่งเสริม
น้ำยืน	นายดนัย ทองงอก	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	การเกษตรโดย
น้ำขุ่น	นายธวัชชัย พันเทศ	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ	กลุ่มยุทธศาสตร์
ทุ่งศรีอุดม	นางสาวอุไรทิพย์ ธรรมสา	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ	และสารสเทศ
เขต D			
พิบูลมังสาหาร	นายอาคม ศรีประภาพงศ์	หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต	กำกับดูแลการ
โขงเจียม	นางเยาวลักษณ์ บุญสม	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ปฏิบัติราชการ
ตาลสุม	นางเยาวลักษณ์ บุญสม	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ตามระบบส่งเสริม
สว่างวีระวงศ์	นางสาวจันทราพร ประธาน	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	การเกษตรโดย
สิรินธร	นายอรรถยา ลาพ้น	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	กลุ่มส่งเสริมและ
นาเยีย	นายฉัตรชัย หล่าบรรเทา	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	พัฒนาการผลิต

๒.๓ การประชุมสำนักงานเกษตรจังหวัดประจำเดือน (Provincial Meeting : PM) ปีงบประมาณ ๒๕๖๑

สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี จัดประชุมเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดในสัปดาห์ที่ ๔ ของเดือน ก่อนวันประชุมเกษตรอำเภอประจำเดือน (MM : Monthly Meeting) ผู้เข้าร่วมประชุมเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานทุกคน โดยมีเกษตรจังหวัดอุบลราชธานีเป็นประธาน

๒.๓.๑ วัตถุประสงค์ การประชุมสำนักงานเกษตรจังหวัดประจำเดือน(Provincial meeting: PM) เป็นการประชุมเพื่อให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานเกษตรจังหวัดรับทราบแนวทางการดำเนินงาน รายงานผล – ผลการดำเนินงาน แนวทางการติดตามนิเทศงานและแก้ไขปัญหาอุปสรรค รวมทั้งการเรียนรู้จากการดำเนินงานกำหนดให้จัดเดือนละ ๑ ครั้ง ในช่วงสัปดาห์ที่ ๔

ตารางที่ ๔.๔ แผนการประชุมสำนักงานเกษตรจังหวัดประจำเดือน (PM) ปีงบประมาณ ๒๕๖๑

ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี	สถานที่ประชุม	หมายเหตุ
๑	๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๐	ห้องประชุมพระพิรุณ ๑ สำนักงานเกษตรจังหวัด	
๒	๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๐	ห้องประชุมพระพิรุณ ๑ สำนักงานเกษตรจังหวัด	
๓	๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๐	ห้องประชุมพระพิรุณ ๑ สำนักงานเกษตรจังหวัด	
๔	๒๙ มกราคม ๒๕๖๑	ห้องประชุมพระพิรุณ ๑ สำนักงานเกษตรจังหวัด	
๕	๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑	ห้องประชุมพระพิรุณ ๑ สำนักงานเกษตรจังหวัด	
๖	๒๘ มีนาคม ๒๕๖๑	ห้องประชุมพระพิรุณ ๑ สำนักงานเกษตรจังหวัด	
๗	๒๗ เมษายน ๒๕๖๑	ห้องประชุมพระพิรุณ ๑ สำนักงานเกษตรจังหวัด	
๘	๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๑	ห้องประชุมพระพิรุณ ๑ สำนักงานเกษตรจังหวัด	
๙	๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๑	ห้องประชุมพระพิรุณ ๑ สำนักงานเกษตรจังหวัด	
๑๐	๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๑	ห้องประชุมพระพิรุณ ๑ สำนักงานเกษตรจังหวัด	
๑๑	๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๑	ห้องประชุมพระพิรุณ ๑ สำนักงานเกษตรจังหวัด	
๑๒	๒๖ กันยายน ๒๕๖๑	ห้องประชุมพระพิรุณ ๑ สำนักงานเกษตรจังหวัด	

๒.๓.๒ การประชุมสำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี มีระเบียบวาระการประชุม ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ
ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องรับรองรายงานการประชุมครั้งที่แล้ว
ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องสืบเนื่องมาจากการประชุมครั้งที่แล้ว
ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องแจ้งเพื่อทราบ
- ๔.๑ ฝ่ายบริหารทั่วไป
- ๔.๒ กลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ
- ๔.๓ กลุ่มอารักขาพืช
- ๔.๔ กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต
- ๔.๕ กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร

ระเบียบวาระที่ ๕ เรื่องเพื่อพิจารณา
- ๕.๑ สรุปผลการติดตามนิเทศงานประจำเดือน
- ๕.๒ แผนติดตามนิเทศงาน/ประเด็นติดตามงาน
- ๕.๓ แผนปฏิบัติงานประจำเดือน
- ๕.๔ อื่นๆ

ระเบียบวาระที่ ๖ เรื่องอื่น ๆ

๒.๔ การประชุมเกษตรอำเภอประจำเดือน (Monthly Meeting : MM) ปีงบประมาณ ๒๕๖๑

การประชุมเกษตรอำเภอประจำเดือน (MM) เป็นการประชุมร่วมกันของผู้บริหารและผู้รับผิดชอบงานระดับจังหวัดกับผู้บริหารระดับอำเภอ เพื่อร่วมกันวางแผนการปฏิบัติงาน และร่วมกันแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน กำหนดประชุมเดือนละ ๑ ครั้ง ในช่วงสัปดาห์ที่ ๔ ของเดือน

๒.๔.๑ วัตถุประสงค์

๑) เพื่อให้ผู้บริหารของจังหวัดและอำเภอ ตลอดจนผู้รับผิดชอบระดับจังหวัดร่วมกันซักซ้อมนโยบาย ปรึกษาหารือ บริหารโครงการและกิจกรรม ติดตามผลการดำเนินงาน รวมทั้งแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานเป็นประจำสม่ำเสมอ

๒) เพื่อให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน ในระดับจังหวัดและอำเภอแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ เป็นไปอย่างทั่วถึง

ตารางที่ ๔.๕ แผนการประชุมเกษตรอำเภอประจำเดือน(MM) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑

ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี	สถานที่ประชุม	หมายเหตุ
๑	๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๐	ห้องประชุมสำนักงานเกษตรจังหวัด	
๒	๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๐	ห้องประชุมสำนักงานเกษตรจังหวัด	
๓	๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐	ห้องประชุมสำนักงานเกษตรจังหวัด	
๔	๓๑ มกราคม ๒๕๖๑	ห้องประชุมสำนักงานเกษตรจังหวัด	
๕	๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑	ห้องประชุมสำนักงานเกษตรจังหวัด	
๖	๓๐ มีนาคม ๒๕๖๑	ห้องประชุมสำนักงานเกษตรจังหวัด	
๗	๓๐ เมษายน ๒๕๖๑	ห้องประชุมสำนักงานเกษตรจังหวัด	
๘	๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๑	ห้องประชุมสำนักงานเกษตรจังหวัด	
๙	๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๑	ห้องประชุมสำนักงานเกษตรจังหวัด	
๑๐	๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑	ห้องประชุมสำนักงานเกษตรจังหวัด	
๑๑	๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๑	ห้องประชุมสำนักงานเกษตรจังหวัด	
๑๒	๒๘ กันยายน ๒๕๖๑	ห้องประชุมสำนักงานเกษตรจังหวัด	

๒.๔.๒ การประชุมเกษตรอำเภอประจำเดือนมีระเบียบวาระการประชุมดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องรับรองรายงานการประชุมครั้งที่แล้ว

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องสืบเนื่องมาจากการประชุมครั้งที่แล้ว

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องแจ้งเพื่อทราบ
๔.๑ ฝ่ายบริหารทั่วไป
๔.๒ กลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ
๔.๓ กลุ่มอารักขาพืช
๔.๔ กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต
๔.๕ กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร
ระเบียบวาระที่ ๕ เรื่องเพื่อพิจารณา
๕.๑ สรุปผลการติดตามนิเทศงานประจำเดือน
๕.๒ แผนติดตามนิเทศงาน/ประเด็นติดตามนิเทศงาน
๕.๓ แผนปฏิบัติงานประจำเดือน
๕.๔ รายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงาน ศบกต.
๕.๕ อื่นๆ
ระเบียบวาระที่ ๖ เรื่องอื่น ๆ

สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี กำหนดจัดประชุมเกษตรอำเภอประจำเดือน (Monthly Meeting : MM) และการประชุมเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอประจำสัปดาห์ (Weekly Meeting : WM) การประชุมสำนักงานเกษตรอำเภอประจำเดือน (DM) เพื่อติดตามความก้าวหน้าการขับเคลื่อนโครงการ ศพก. วางแผนปรับแผนการดำเนินงาน สร้างการรับรู้และการปฏิบัติงานในพื้นที่

๓. การฝึกอบรม

สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี ได้มีการถ่ายทอดความรู้เรื่องระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ ให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่เพื่อเพิ่มพูนความรู้ เนื่องจากมีระเบียบใหม่ๆเพิ่มเติมเข้ามา ซึ่งโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ มีงบประมาณสนับสนุนโครงการเพิ่มศักยภาพศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เพื่อการพัฒนาพื้นที่บริเวณศูนย์ฯ โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งจัดทำ/ปรับปรุงข้อมูลประจำศูนย์ ให้มีความพร้อมในการให้บริการ จึงจำเป็นต้องอบรมให้ความรู้ในเรื่องระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงาน ศพก. ในพื้นที่จะได้รับทราบรับทราบระเบียบใหม่ รู้ว่าสิ่งใดจัดทำได้โดยไม่ผิดระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ บุคคลเป้าหมายประกอบด้วย หัวหน้ากลุ่ม และเกษตรอำเภอ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับจังหวัดและ เจ้าพนักงานธุรการอำเภอ รวมทั้งสิ้น จำนวน ๕๐ คน

ประเด็นที่ 2 ประเด็นการเยี่ยมเยียนเพื่อขับเคลื่อนโครงการส่งเสริมการเกษตร

การเยี่ยมเยียนเกษตรกรในระบบส่งเสริมการเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุน สร้างการรับรู้ให้กับเกษตรกร โดยจัดให้มีการถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีที่เหมาะสมให้กับเกษตรกร มีการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ที่ชัดเจน รวมทั้งติดตามผลการดำเนินโครงการและแก้ไขปัญหา ตลอดจนเป็นการประสานบูรณาการทางานของทุกภาคส่วนโดยยึดพื้นที่เป้าหมายร่วมกัน

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ มีกิจกรรมที่ต้องดำเนินการเยี่ยมเยียนเพื่อขับเคลื่อนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ได้แก่

๑. การพัฒนาศักยภาพของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร(ศพก.) และการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน

๑.๑ การประชุมคณะกรรมการและคณะทำงาน

สำนักงานเกษตรอำเภอและคณะกรรมการ ศพก. ร่วมกันประชุมวางแผนในการพัฒนา ศพก. ให้มีความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชน เป็นสถานที่ให้บริการ

ข่าวสาร บริการด้านการเกษตร โดยมีการประชุมวิเคราะห์ศักยภาพ ศพก. และจัดทำแผนและแนวทางการพัฒนาฐานเรียนรู้ เพื่อที่จะเป็นจุดถ่ายทอดเทคโนโลยี และเป็นจุดสาธิตให้มีความพร้อมของศูนย์เรียนรู้ฯ พัฒนาแปลงเรียนรู้ กำหนดหลักสูตรการเรียนรู้ประกอบไปด้วย หลักสูตรหลัก หลักสูตรบังคับ ตลอดจนการพัฒนาพื้นที่บริเวณศูนย์ฯ โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งจัดทำ/ปรับปรุงข้อมูลประจำศูนย์ ให้มีความพร้อมในการให้บริการ ทั้งนี้ ได้เชิญหน่วยงานภาคีในพื้นที่เข้าร่วมบูรณาการสนับสนุนการพัฒนาฐานเรียนรู้ตามบทบาทของแต่ละหน่วยงาน

๑.๒ เวทีเชื่อมโยงเครือข่าย ศพก.

สำนักงานเกษตรจังหวัดได้จัดการประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด เพื่อเป็นการประสานเชื่อมโยงการขับเคลื่อน ศพก. ของอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัด จำนวน ๖ ครั้ง

ตารางที่ ๔.๖ จัดการประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ระดับจังหวัด

ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี	สถานที่จัด	ประเด็น
๑	๒๗ มีนาคม ๒๕๖๑	สนง.เกษตรจังหวัดอุบลราชธานี	ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา แผนการดำเนินงาน
๒	๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑	ศพก. อ.สว่างวีระวงศ์	การบูรณาการงานศพก.และแปลงใหญ่ การจัดงาน Field day
๓	๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๑	ศพก. อ.น้ำยืน	การเชื่อมโยงเครือข่าย ศพก./ แปลงใหญ่ฯ
๔	๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๑	สนง.เกษตรจังหวัดอุบลราชธานี	การให้บริการ/ถ่ายทอดความรู้ เครือข่าย
๕	๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๑	ศึกษาดูงาน จ.ศรีสะเกษ	การดำเนินงาน ศพก. การส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่
๖	๒๑ กันยายน ๒๕๖๑	สนง.เกษตรจังหวัดอุบลราชธานี	สรุป/ประเมินผลการดำเนินงาน ศพก. และแปลงใหญ่

๒. การสนับสนุนการให้บริการของ ศพก.

๒.๑ การจัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ (Field day)

สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอร่วมกับคณะกรรมการ ศพก. โดยบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่าย กำหนดแผนการจัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ (Field Day) ที่สอดคล้องกับชนิดสินค้า ซึ่งงาน Field Day ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก ได้แก่ สถานีเรียนรู้ต่าง ๆ กิจกรรมรอง ได้แก่ การให้บริการด้านการเกษตรของหน่วยงานต่าง ๆ นิทรรศการประกอบที่เกี่ยวข้อง และกิจกรรมการแสดงและจำหน่ายสินค้าของสถาบันเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชน เป้าหมายเกษตรกรเข้าร่วมงานอย่างน้อยศูนย์ละ ๒๐๐ คน

๒.๒ การพัฒนาเกษตรกรผู้นำ

สำนักงานเกษตรอำเภอจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับเกษตรกรผู้นำ จำนวน ๓๐ ราย /ศพก. ตามหลักสูตรและแผนการเรียนรู้ที่กำหนด เป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดฤดูกาลผลิตตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร มีการสำรวจและประเมินคุณสมบัติของเกษตรกรตามแบบฟอร์ม Smart Famer และ Smart Famer ต้นแบบ จัดอบรมหลักสูตรบังคับ ได้แก่ เศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน โดยบูรณาการหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมสนับสนุนการดำเนินงาน

ดำเนินการในเดือนมกราคม – สิงหาคม ๒๕๖๑

๓. การพัฒนาศูนย์เครือข่าย

สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี โดยกลุ่มอารักขาพืช ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอ พร้อมด้วยคณะกรรมการ ศพก. ดำเนินการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายของ ศพก. คือ ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) และ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) เพื่อให้เป็นแหล่งในการถ่ายทอดความรู้และการบริการด้านดินปุ๋ย และการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน ประกอบด้วยกิจกรรม

๓.๑ จัดเวทีสร้างเครือข่าย ศดปช. ระดับจังหวัด

สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี โดยกลุ่มอารักขาพืช ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอพร้อมด้วยคณะกรรมการ ศพก. ร่วมจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยนำความรู้ด้านดินและปุ๋ยนวัตกรรมเกี่ยวกับปุ๋ย ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการการเรียนรู้ และแนวทางการดำเนินงานที่ได้ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานให้สามารถขับเคลื่อนขยายผลการใช้ปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านกลไก ศดปช. เพื่อพัฒนาให้เครือข่าย ศดปช. สามารถดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและรักษาเครือข่ายให้ยั่งยืน และนำไปสู่ชุมชนมีความสุข มีรายได้เพิ่มขึ้น ดำเนินการในวันที่ ๑๑ เดือน มกราคม ๒๕๖๑ ณ ห้องประชุมศูนย์เมล็ดพันธ์ข้าวอุบลราชธานี

๓.๒ ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการใช้ปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิต

สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี โดยกลุ่มอารักขาพืช ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอพร้อมด้วยคณะกรรมการ ศพก. ร่วมดำเนินกิจกรรม ดังนี้

- จัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ให้แก่เกษตรกรสมาชิก ศดปช. จำนวน ศดปช. ละอย่างน้อย ๒๐ ราย เพื่อร่วมกันสรุปบทเรียนจากการจัดการดินและการใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดินและปุ๋ยสั่งตัดในปีที่ผ่านมา ร่วมวางแผนการบริหารจัดการ ศดปช. ให้เข้มแข็ง ยั่งยืน และสำหรับ ศดปช. ที่มีศักยภาพ สนับสนุนให้สามารถประกอบการธรกิจชมชน เพื่อสร้างรายได้และความมั่นคงให้ ศดปช. รวมทั้งเพิ่มพูนความรู้ด้านการใช้ปุ๋ยแบบผสมผสาน ทั้งการใช้ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ที่มีคุณภาพ และปุ๋ยชีวภาพในพืชที่สามารถใช้ได้ เพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน ปรับปรุงโครงสร้างของดิน และลดต้นทุนการผลิต รวมทั้งหลักสูตรดินปุ๋ยอื่นตามปัญหาในพื้นที่และความต้องการของสมาชิกโดยมีกิจกรรมกระบวนการ ได้แก่ การสรุปบทเรียนจากการจัดการดินปุ๋ยและการใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน/ปุ๋ยสั่งตัด ในปีที่ผ่านมาการวางแผนการดำเนินงาน ปี ๒๕๖๑ เช่น การให้บริการตรวจวิเคราะห์ดิน และการให้คำแนะนำสมาชิก ศดปช. และชุมชน และปรับปรุงข้อมูลสมาชิก ศดปช. ให้เป็นปัจจุบันการจัดทำแผนการรวบรวมจัดหาแม่ปุ๋ยให้กับสมาชิก วางแผนการบริหารจัดการ ศดปช. ให้เข้มแข็ง ยั่งยืนการให้ความรู้ด้านการใช้ปุ๋ยแบบผสมผสาน ทั้งการใช้ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ที่มีคุณภาพและปุ๋ยชีวภาพในพืชที่สามารถใช้ได้(แปลงเรียนรู้) ตลอดจนการจัดทำแนวทางการดำเนิน ศดปช. ให้สามารถประกอบเป็นธุรกิจชุมชนต่อไป

ตารางที่ ๔.๗ สรุปจำนวนเกษตรกรผู้ร่วมจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้านการใช้ปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิต จังหวัดอุบลราชธานี ปี ๒๕๖๑

ที่	อำเภอ	จำนวนเกษตรกร (ราย)	ข้อมูลเกษตรกร		
			พื้นที่ปลูกพืช (ไร่)	พื้นที่ใช้ปุ๋ยสั่งตัด(ไร่)	ชนิดพืช
๑	กุดข้าวปุ้น	๒๐	๔๐๗	๔๐๘	ข้าว
๒	เขื่องใน	๒๐	๓๐๘	๒๐๖	ข้าว
๓	ดอนมดแดง	๒๑	๓๐๒	๗๑๔	ข้าว
๔	ตระการพืชผล	๒๐	๒๗๘	๒๒๖	ข้าว
๕	ตาลสุม	๒๐	๒๘๐	๔๐	ข้าว
๖	นาจะหลวย	๒๐	๒๗๕	๒๗๕	ข้าว
๗	น้ำขุ่น	๒๑	๑๘๔	๒๑	ข้าว
๘	โพธิ์ไทร	๒๐	๒๘๓	๒๘๓	ข้าว
๙	ม่วงสามสิบ	๒๐	๓๐๖	๑๐๐	ข้าว
๑๐	วารินชำราบ	๒๐	๓๑๔	๙๕	ข้าว
๑๑	ศรีเมืองใหม่	๒๐	๔๑๐	๔๑	ข้าว
๑๒	สำโรง	๒๐	๓๒๒	๑๖๔	ข้าว
๑๓	เหล่าเสือโก้ก	๒๐	๓๙๑	๑๔๔	ข้าว
๑๔	เขมราฐ	๒๐	๕๓๑	๓๗๒	ข้าว
๑๕	โขงเจียม	๒๐	๓๕๗	๑๐๐	ข้าว
๑๖	เดชอุดม	๒๐	๒๗๐	๑๒๖	ข้าว
๑๗	ทุ่งศรีอุดม	๒๐	๔๗๘	๒๕๗	ข้าว
๑๘	นาตาล	๒๐	๔๐๐	๑๔๓	ข้าว
๑๙	นาเยีย	๒๐	๒๒๐	๒๐	ข้าว
๒๐	น้ำยืน	๒๐	๒๑๕.๕	๑๗๒	ข้าว
๒๑	บุณฑริก	๒๐	๒๗๔	๑๐๐	ข้าว
๒๒	พิบูลมังสาหาร	๒๐	๒๙๒	๑๐๐	ข้าว
๒๓	อุบลราชธานี	๒๐	๓๓๕.๕	๒๐	ข้าว
๒๔	สว่างวีระวงศ์	๒๐	๒๔๐	๑๓๗	ข้าว
๒๕	สิรินธร	๒๐	๒๒๑	๒๐	ข้าว
รวม		**๕๐๒**	**๗๘๙๔**	**๔๒๘๔**	**ข้าว**

๓.๓ การจัดทำแปลงเรียนรู้ด้านการจัดการดินและปุ๋ย

เป้าหมาย แปลงเรียนรู้ ศดปช. ละ ๑ แปลง โดยร่วมกันคัดเลือกเกษตรกรสมาชิกของ ศดปช. ที่สามารถเป็นวิทยากรเกษตรในการถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรในชุมชน เพื่อจัดทำแปลงเรียนรู้การจัดการดินและการใช้ปุ๋ยเพื่อลดต้นทุนการผลิต จำนวน ๑ แปลง ขนาดพื้นที่ตามความเหมาะสม โดยใช้เป็นจุดถ่ายทอดความรู้และขยายผลในเรื่องการใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดินหรือปุ๋ยสั่งตัด การใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดินหรือปุ๋ยสั่งตัดร่วมกับการใช้ปุ๋ยชีวภาพ การใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดินร่วมกับการใช้ปุ๋ย

ตารางที่ ๔.๘ สรุปข้อมูลแปลงเรียนรู้ด้านการจัดการดินและปุ๋ยจำนวน ๒๕ แปลง จังหวัดอุบลราชธานี ปี ๒๕๖๑

ที่	อำเภอ	ชื่อเจ้าของแปลง	พื้นที่ (ไร่)	ชนิดพืชหลัก	ผลการตรวจวิเคราะห์ดิน ค่า N-P-K
๑	เมืองอุบลราชธานี	นางพวงแก้ว พิมพกุล	๑	ข้าว	ต่ำมาก-ปานกลาง-ปานกลาง
๒	เขมราฐ	นายไกร สุระมูล	๔๐	ข้าว	ต่ำ-ต่ำ-ต่ำ
๓	เขื่องใน	นายกิตติศักดิ์ จำปาแก้ว	๒๑	ข้าว	ต่ำมาก-ต่ำ-ต่ำ
๔	ศรีเมืองใหม่	นายสมาน ประสพสุข	๑๕	ข้าว	ต่ำ-ต่ำ-ต่ำ
๕	เดชอุดม	นายสำเภา นันตะเสน	๗	ข้าว	ปานกลาง-ต่ำ-ต่ำ
๖	ตระการพืชผล	นายสนิท เวชภิบาล	๑๑	ข้าว	ต่ำ -ต่ำ -สูง
๗	น้ำยืน	นายถนอม โพพิลา	๓	ข้าว	ต่ำ-ต่ำ-ต่ำ
๘	โขงเจียม	นายสิน มั่นการ	๕	ข้าว	ต่ำ-ต่ำ-ปานกลาง
๙	บุณฑริก	นายจำเริญ จำปาแดง	๕	ข้าว	ต่ำ-ต่ำ-ต่ำ
๑๐	พิบูลมังสาหาร	นายพูนทรัพย์ ประเสริฐสิน	๕	ข้าว	ปานกลาง-ต่ำ-ต่ำ
๑๑	ม่วงสามสิบ	นายสุระศักดิ์ กะนะหาวงศ์	๓๒	ข้าว	ต่ำมาก ต่ำ ต่ำ
๑๒	วารินชำราบ	นายมงคล มลทินอาจ	๕	ข้าว	ปานกลาง-ต่ำ-ต่ำ
		นายนิกร วุฒิทะวัน	๕	ข้าว	ต่ำมาก,-ต่ำ-ปานกลาง
๑๓	กุดข้าวปุ้น	นางสำราญ แก้วพิลา	๕	ข้าว	ต่ำมาก,-ต่ำมาก-ต่ำ
๑๔	นาจะหลวย	นายสมาน โตนันท์	๒๐	ข้าว	ต่ำมาก-ต่ำ-ต่ำ
๑๕	ตาลสุม	นายทอง ทองอ่อน	๒	ข้าว	ปานกลาง-ต่ำ-ต่ำ
๑๖	โพธิ์ไทร	นายวิเชียร โคตรมงคล	๕	ข้าว	ต่ำ-ต่ำ-สูง
๑๗	สำโรง	นายอุดร บรรมณี	๕	ข้าว	ปานกลาง-ปานกลาง-ต่ำ
๑๘	ดอนมดแดง	นางจีรวรรณ วงษาเคน	๑๕	ข้าว	ต่ำมาก-ต่ำ-ต่ำ
๑๙	สิรินธร	นายบรรชา สุดดี	๑	ข้าว	ต่ำมาก-ต่ำ-ต่ำ
๒๐	ทุ่งศรีอุดม	นายบุญ มาลัย	๕	ข้าว	ต่ำ-ต่ำ-ปานกลาง

ตารางที่ ๔.๘ สรุปข้อมูลแปลงเรียนรู้ด้านการจัดการดินและปุ๋ยจำนวน ๒๕ แปลง จังหวัดอุบลราชธานี ปี ๒๕๖๑ (ต่อ)

ที่	อำเภอ	ชื่อเจ้าของแปลง	พื้นที่ (ไร่)	ชนิดพืชหลัก	ผลการตรวจวิเคราะห์ดิน ค่า N-P-K
๒๑	นาเยีย	นายประเสริฐ ดีปาละ	๑	ข้าว	ปานกลาง-ปานกลาง-ต่ำ
๒๒	เหล่าเสือโก้ก	นายสุมิตร ปลื้มจิตร	๑	ข้าว	ต่ำ - ปานกลาง - ต่ำ
๒๓	นาตาล	นายดอกดำ สืบก่ำ	๕	ข้าว	ต่ำ-ต่ำ-ต่ำ
๒๔	น้ำขุ่น	นายสุพัฒน์ ปัตถา	๕	ข้าว	ต่ำ-ต่ำ-ปานกลาง
๒๕	สว่างวีระวงศ์	นายประสิทธิ์ บุญแก้ว	๓	ข้าว	กลาง-กลาง-กลาง

๓.๔ พัฒนาศักยภาพศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)

สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี โดยกลุ่มอารักขาพืช ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอพร้อมด้วยคณะกรรมการ ศพก. ร่วมดำเนินกิจกรรมตามเป้าหมาย ดำเนินการ ๒๕ อำเภอ ๆ ละ ๒ ศจช. โดยดำเนินการต่อเนื่องใน ศจช.หลัก ที่จัดตั้ง ปี ๒๕๕๘ และ ศจช. เครือข่าย ปี ๒๕๕๙ ประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้

๓.๔.๑ จัดเวทีเสวนาพัฒนาเครือข่าย ศจช.

- จัดเวทีเสวนาพัฒนาเครือข่าย ศจช. เพื่อหารือและวางแนวทางการพัฒนาเครือข่ายของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) โดยจัดเวทีเสวนาระหว่างประธาน หรือกรรมการจาก ศจช. ปี ๒๕๕๘ และ ศจช.ปี ๒๕๕๙ โดยมี ศจช.ละ ๑ คน จัดเวทีเสวนาจำนวน ๑ วัน และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวร่วมกับสมาชิก ศจช. เพื่อหารือ/ทบทวน/ปรับปรุง แนวทางการพัฒนา ศจช. ของจังหวัด ให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสถานการณ์มากยิ่งขึ้น และดำเนินการคัดเลือกประธาน และกรรมการ ศจช. ระดับจังหวัด ซึ่งต้องเป็นตัวแทนที่มาจาก ศจช. ปี ๒๕๕๘ และ ศจช. ปี ๒๕๕๙ ศจช.ละ ๑ คน เพื่อเป็นตัวแทนเข้าร่วมเวทีเสวนาพัฒนาเครือข่าย ศจช. ระดับเขต โดยได้ดำเนินการในวันที่ ๒๕ เดือนธันวาคม ๒๕๖๐ กิจกรรมพัฒนาเครือข่ายโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ปี ๒๕๖๑
ณ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรตำบลหนองขอน อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

****

โดยมีประเด็นการเสวนาเครือข่ายดังนี้

กิจกรรมการสร้างเครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
โดย เจ้าหน้าที่อารักขาพืชระดับจังหวัด

๑. บทบาทการจัดการศัตรูพืชของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
โดย สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สายส่งเสริมการเกษตรสาย A,B (ร่วมเสวนา)
ดำเนินการเสวนา โดย ตัวแทนเจ้าหน้าที่อารักขาพืชสายส่งเสริมการเกษตรสาย B (อำเภอเมืองเป็นประธานสาย)

๒. แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนสู่ชุมชนเกษตรอินทรีย์
โดย สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สายส่งเสริมการเกษตรสาย C, D
(ร่วมเสวนา)
ดำเนินการเสวนา โดย ตัวแทนเจ้าหน้าที่อารักขาพืชสายส่งเสริมการเกษตร
สาย A (อำเภอตระการพืชผลเป็นประธานสาย)

๓. การรายงานการระบาดศัตรูพืชและติดตามแปลงพยากรณ์
โดย ตัวแทนเจ้าหน้าที่อารักขาพืชสายส่งเสริมการเกษตรสาย D
(อำเภอพิบูลมังสาหารเป็นประธานสาย)

๔. สรุปผลการจัดเวทีเสวนา ศจช.ระดับจังหวัด
โดย ตัวแทนเจ้าหน้าที่อารักขาพืชสายส่งเสริมการเกษตรการเกษตรสาย C
(อำเภอเดชอุดมเป็นประธานสาย)

๓.๔.๒ จัดกระบวนการเรียนรู้การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) แก่สมาชิก ศจช.

๑) สำนักงานเกษตรจังหวัด (กลุ่มอารักขาพืช) และสำนักงานเกษตรอำเภอ ร่วมกันจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชให้แก่สมาชิก ศจช. จำนวน ๒๕ รายต่อ ศจช.ๆ ละ ๑ ครั้ง โดยได้ดำเนินการในช่วงเดือนธันวาคม ๒๕๖๐-มกราคม ๒๕๖๑ เพื่อเตรียมความพร้อมด้านการจัดการศัตรูพืชให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) มีการจัดตั้งทีมวิทยากรพี่เลี้ยง (Facilitators) เพื่อให้คำปรึกษาแก่กลุ่มสมาชิก ศจช. ไปจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรด้วยตนเองต่อไปตลอดฤดูกาลเพาะปลูก โดยเน้นประเด็นดังนี้

๑.๑) เนื้อหา กิจกรรม ที่นำเสนอในเวทีการจัดกระบวนการเรียนรู้ในต้นฤดูการผลิตใหม่ มีเนื้อหาและกิจกรรมอะไรบ้าง

๑.๒) รูปแบบ วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชของสมาชิก ศจช.ครั้งต่อไป ทำอย่างไร ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก เช่น การใช้รูปแบบของโรงเรียนเกษตรกร เป็นต้น

๑.๓) ปีนี้มีการแก้ไขปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินงาน ศจช. ที่เกิดขึ้นในปีที่ผ่านมาเรื่องใดบ้าง และผลเป็นอย่างไร

๑.๔) ปีนี้จะพัฒนา ศจช. จากการระดมความคิดของสมาชิก ศจช. เรื่องใดอย่างไรบ้าง

ตารางที่ ๔.๙ แผนการดำเนินงาน/ติดตาม โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร กิจกรรมสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

จัดกระบวนการ	วัน เดือน ปี	อำเภอ
ครั้งที่ ๑	๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๐	โพธิ์ไทร,เหล่าเสือโก้ก,ดอนมดแดง,น้ำขุ่น,น้ำยืน พิบูลมังสาหาร,สว่างวีระวงศ์
ศจช.หลัก ๒๕ กลุ่ม	๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๐	ศรีเมืองใหม่,เมือง,วารินชำราบ,เดชอุดม,ตาลสุม
สมาชิกกลุ่มละ ๒๕ ราย	๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐	กุดข้าวปุ้น,ตระการพืชผล,สำโรง,ทุ่งศรีอุดม,นาเยีย
	๔ มกราคม ๒๕๖๑	เขมราฐ,ม่วงสามสิบ,บุณฑริก,โขงเจียม
	๕ มกราคม ๒๕๖๑	นาตาล,เขื่องใน,นาจะหลวย,สิรินธร
ครั้งที่ ๒	๔ มกราคม ๒๕๖๑	กุดข้าวปุ้น,ตระการพืชผล,สำโรง,ทุ่งศรีอุดม,นาเยีย
ศจช.เครือข่าย ๒๕ กลุ่ม	๕ มกราคม ๒๕๖๑	ศรีเมืองใหม่,เมือง,วารินชำราบ,เดชอุดม,ตาลสุม
สมาชิกกลุ่มละ ๒๕ ราย	๖ มกราคม ๒๕๖๑	โพธิ์ไทร,เหล่าเสือโก้ก,ดอนมดแดง,น้ำขุ่น,น้ำยืน พิบูลมังสาหาร,สว่างวีระวงศ์
	๘ มกราคม ๒๕๖๑	นาตาล,เขื่องใน,นาจะหลวย,สิรินธร
	๙ มกราคม ๒๕๖๑	เขมราฐ,ม่วงสามสิบ,บุณฑริก,โขงเจียม

โดยจากผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ทำให้เราสามารถวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีแนวทางแก้ไขปัญหาซึ่งเบื้องต้นพบว่าสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนต้องการเทคโนโลยีการผลิตขยายและควบคุมศัตรูพืชในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ต้องการวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ในการจัดการศัตรูพืช ในช่วงฤดูกาลผลิตการจัดการพื้นที่ก็ควรมีการเฝ้าระวังศัตรูพืชอย่างต่อเนื่องโดยการจัดทำแปลงพยากรณ์เพื่อเฝ้าระวังศัตรูพืช

๓.๔.๓ ส่งเสริมและให้บริการการจัดการศัตรูพืชในพื้นที่

๑) การพัฒนาระบบติดตาม พยากรณ์ และเตือนการระบาดศัตรูพืช

สำนักงานเกษตรจังหวัด (กลุ่มอารักขาพืช) ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอจัดทำแปลงสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช ประกอบด้วย

๑.๑) แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชของ ศจช. ใน ๒๕ อำเภอๆ ละ ๒ ศจช. รวม ๕๐ แปลง โดยคัดเลือกแปลงที่ดำเนินการปลูกพืชหลักหรือพืชรองขึ้นอยู่กับสถานการณ์การเพาะปลูกขณะนั้น และสำรวจสถานการณ์ศัตรูพืชทุกสัปดาห์ ตามแบบสำรวจและประเมินสถานการณ์ที่กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ยกำหนด นำข้อมูลที่สำรวจได้มา

วิเคราะห์สถานการณ์การระบาด เพื่อแจ้งเตือนภัยในพื้นที่ พร้อมส่งข้อมูลให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล เพื่อรายงานแปลงติดตามสถานการณ์การระบาดศัตรูพืชทุกสัปดาห์ตั้งแต่เริ่มปลูกจนถึงเก็บเกี่ยว หากพืชปลูกในแปลงติดตามสถานการณ์เป็นพืชอายุสั้น แล้วมีการเพาะปลูกมากกว่า ๑ ครั้ง/ชนิดในพื้นที่ ให้ดำเนินการสำรวจต่อเนื่องในฤดูการเพาะปลูกต่อไปด้วย

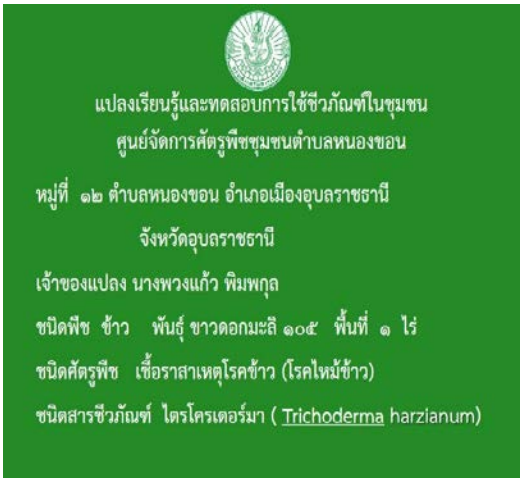

๓.๔.๔ จัดทำแปลงเรียนรู้และทดสอบการใช้ชีวภัณฑ์ในชุมชน

สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ ร่วมกันคัดเลือกแปลงของสมาชิก ศจช. ที่ผ่านการอบรมหลักสูตร “พัฒนาศักยภาพวิทยากรแกนนำการผลิตชีวภัณฑ์มาตรฐานชุมชน” จังหวัดละ ๒ แปลง ประกอบด้วย ศจช. ปี ๒๕๕๘ จำนวน ๑ แปลง และ ศจช. ปี ๒๕๕๙ จำนวน ๑ แปลง ขนาดแปลงที่กำหนด ดังนี้

- ข้าว/พืชไร่ ขนาดแปลงจำนวน ๑ ไร่

สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ร่วมกันแนะนำ ทดสอบ ติดตาม การจัดทำแปลงเรียนรู้ โดยการวางแผนการผลิต การทดสอบชีวภัณฑ์ควรเลือกชีวภัณฑ์ที่สมาชิก ศจช. มีการใช้และมีความสำคัญมากที่สุดอย่างน้อย ๑ ชนิด เพื่อดำเนินการทดสอบ เรียนรู้ และบันทึกข้อมูล (แบบบันทึกข้อมูลตามที่กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ยกำหนด) และสำนักงานเกษตรจังหวัดรายงานสรุปผลการจัดทำแปลงเรียนรู้ให้กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ยทราบ ภายในเดือนสิงหาคม ๒๕๖๑

๑) สนับสนุนการจัดสถานีถ่ายทอดความรู้ด้านจัดการศัตรูพืชในงานวันถ่ายทอดความรู้

กลุ่มอารักขาพืช สำนักงานเกษตรอำเภอ ให้การสนับสนุนการจัดสถานีถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชให้แก่เกษตรกรในงานวันถ่ายทอดความรู้ (Field day) ของศูนย์เรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

๒) สนับสนุนหัวเชื้อจุลินทรีย์ขยาย ให้ ศจช.

โดยสำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอ สำรวจความต้องการใช้หัวเชื้อจุลินทรีย์ของ ศจช. และประสานไปยัง ศทอ. ในพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อจัดส่งหัวเชื้อจุลินทรีย์ตามเป้าหมาย

๓) สนับสนุนวัสดุ – อุปกรณ์ผลิตปัจจัยควบคุมศัตรูพืช

สำนักงานเกษตรจังหวัด (กลุ่มอารักขาพืช) และสำนักงานเกษตรอำเภอ ได้สำรวจความต้องการใช้วัสดุ – อุปกรณ์ เพื่อผลิตขยายศัตรูธรรมชาติของสมาชิก ศจช.ปี ๒๕๕๘ และศจช.ปี ๒๕๕๙ และดำเนินการจัดซื้อจัดหา ตามความต้องการของสมาชิก โดยเน้นปัจจัยการผลิตขยายชีวภัณฑ์ในชุมชน

๔. การติดตามเยี่ยมเยียนการดำเนินงานโครงการในระดับพื้นที่

สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานีใช้ทีมเยี่ยมเยียน จำนวน ๔ ทีม เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

ทีมที่ ๑ ประกอบด้วย

๑. หัวหน้ากลุ่มอารักขาพืช		หัวหน้าคณะ
๒. นางเยาวลักษณ์ บุญสม	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ผู้นิเทศ
๓. นายกมล อินวิเชียร	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ผู้นิเทศ
๔. นางพันทิพา สุวรรณประทีป	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน	ผู้นิเทศ
๕. นางสาวอุไรทิพย์ ธรรมสา	นักวิชาการเสริมการเกษตรปฏิบัติการ	ผู้นิเทศ
๖. นางรัชนีกร พบบุญ	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ผู้นิเทศ/เลขานุการ

ทีมที่ ๒ ประกอบด้วย

๑. หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร		หัวหน้าคณะ
๒. นายทศพล มัฐผา	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ผู้นิเทศ
๓. นางนิภาพร คานทอง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ผู้นิเทศ
๔. นางสริตา สามิลา	เจ้าพนักงานการเงินและบัญชีชำนาญงาน	ผู้นิเทศ
๕. นายฉัตรชัย หล่าบรรเทา	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ผู้นิเทศ
๖. นายธวัชชัย พันเทศ	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ	ผู้เทศ/ เลขานุการ

ทีมที่ ๓ ประกอบด้วย

๑. หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ		หัวหน้าคณะ
๒. นางสาวจินตนา ไชยมาตย์	หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป	ผู้นิเทศ
๓. นางสุภาภรณ์ ครองยุติ	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ผู้นิเทศ
๔. นายอรรถยา ลาพ้น	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ผู้นิเทศ
๕. นางน้ำเพชร ฆารวิพัฒน์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ผู้นิเทศ
๖. นางสาวพิมพ์ประไพ ภาชู	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ	ผู้นิเทศ
๗. นายดนัย ทองงอก	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ผู้นิเทศ/ เลขานุการ

ทีมที่ ๔ ประกอบด้วย

๑. หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต		หัวหน้าคณะ
๒. นางสาวจันทราพร ประธาน	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ผู้นิเทศ
๓. นางอุไรวรรณ ผุดเพชรแก้ว	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน	ผู้นิเทศ
๔. นายโสมพมิตร ณ กาฬสินธุ์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ผู้นิเทศ
๕. นายรัฐธนินท์ อัมมินทร	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ผู้นิเทศ
๖. นางวิไลวรรณ หล้าแหล่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ผู้นิเทศ/ เลขานุการ

ประเด็นที่ 3 ประเด็นการสนับสนุนเพื่อขับเคลื่อนโครงการส่งเสริมการเกษตร

สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี ดำเนินการสนับสนุนเพื่อขับเคลื่อนโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ทั้งในศูนย์หลักและศูนย์เครือข่าย เพื่อให้ ศพก. มีการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชน เป็นสถานที่ให้บริการข่าวสาร บริการด้านการเกษตร โดยสรุปผลการดำเนินการสนับสนุนเพื่อขับเคลื่อนโครงการ เป็น ๒ ส่วน ได้แก่

๑. การสนับสนุนด้านโครงสร้าง อุปกรณ์ และการสร้างขวัญกำลังใจ

๑.๑ ในด้านโครงสร้างและอุปกรณ์ เพื่อสนับสนุนโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ในปีงบประมาณ **๒๕๖๑** สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี ได้รับงบประมาณสนับสนุนเพื่อให้ ศพก.มีความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชน พัฒนาฐานเรียนรู้เพื่อที่จะเป็นจุดถ่ายทอดเทคโนโลยี จุดสาธิตให้มีความพร้อมของศูนย์เรียนรู้ฯ พัฒนาแปลงเรียนรู้

๑.๒ ในด้านการสร้างขวัญกำลังใจ สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี นอกจากจะจัดทีมลงพื้นที่สนับสนุนทีมอำเภอ เพื่อร่วมดำเนินงานไปด้วยกันกับคณะกรรมการศพก.และศูนย์เครือข่าย สำนักงานเกษตรจังหวัด เกษตรจังหวัดเป็นประธานในการเปิดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ (**Field day**) เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้ทีมงานที่ร่วมพัฒนาปรับปรุงศพก.ให้มีความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชน และเชิญสื่อมวลชนในพื้นที่มาร่วมประชาสัมพันธ์งานให้เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป

๒. การสนับสนุนด้านวิชาการ

ด้านเสริมสร้างความรู้ในการปฏิบัติงานโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เนื่องจากสำนักงานเกษตรจังหวัด มีเจ้าหน้าที่มาบรรจุใหม่ ดังนั้น เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจในการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการ ศพก. อย่างถูกต้อง สำนักงานเกษตรจังหวัดได้ Link ข้อมูลศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ไว้ที่เว็บไซต์สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานได้เข้าไปศึกษาข้อมูล ศพก.

สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี มีการประสานงานการทำงานวิจัยร่วมกับมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เรื่องการเลี้ยงปลาในนาข้าวอินทรีย์ เพื่อศึกษาพันธุ์ปลาที่เหมาะสมในนาข้าวอินทรีย์และเปรียบเทียบสารตกค้างในปลาที่เลี้ยงในนาอินทรีย์ กับนาข้าวที่ใช้สารเคมี ณ ศพก.อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ระยะเวลาในการดำเนินงาน ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ร่วมกับ ศพก.อำเภอโพธิ์ไทร ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาการเกษตร” การทำนาอินทรีย์ ต.โพธิ์ไทร อ.โพธิ์ไทร จ.อุบลราชธานี ระยะเวลาศึกษา ๒ เดือน ตั้งแต่เดือน สิงหาคม – กันยายน ๒๕๖๑

ประเด็นที่ 4 ประเด็นการนิเทศงานเพื่อขับเคลื่อนโครงการส่งเสริมการเกษตร

การติดตามนิเทศงาน

การติดตามนิเทศงานดำเนินการเพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้มีความสามารถในการปฏิบัติงาน เสริมสร้างขวัญและกำลังใจ รวมทั้งการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมให้ผู้รับการนิเทศได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สถานการณ์/ศึกษากำหนดเป้าหมายและร่วมตัดสินใจในการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

๑. ระดับการติดตามนิเทศ

๑.๑ จังหวัดติดตามนิเทศงานระดับอำเภอและตำบล

๑.๒ อำเภอติดตามนิเทศงาน ระดับตำบล

๒. ประเด็นติดตามนิเทศ

๒.๑ โครงการที่สำคัญประจำปี

๒.๒ การปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร

๒.๓ วิชาการเฉพาะด้าน เช่น พืช สัตว์ ประมง แปรรูป ธุรกิจ ป้องกันและกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น

๓. รูปแบบการติดตามนิเทศ

๓.๑ จัดคณะติดตามนิเทศ ประกอบด้วย ผู้ชำนาญการเฉพาะเรื่อง/ผู้รับผิดชอบงาน โดยจัดคณะติดตามนิเทศงาน ๔ คณะ ให้หัวหน้ากลุ่มงานเป็นหัวหน้าคณะติดตามนิเทศ และคณะติดตามนิเทศทุกคณะประกอบด้วยเจ้าหน้าที่จากทุกกลุ่มงาน/ทุกฝ่าย

๓.๒ จัดเวทีเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ติดตามนิเทศและผู้รับการติดตามนิเทศ

๔. ขั้นตอนการติดตามนิเทศ

๔.๑ ประมวลสถานการณ์ ความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค ของเรื่องที่จะติดตามนิเทศ

๔.๒ ทบทวนนโยบาย แนวทาง หลักเกณฑ์วิธีการของเรื่องที่จะติดตามนิเทศ

๔.๓ จัดทำแผนการติดตามนิเทศ เช่น กำหนดประเด็น เครื่องมือ กระบวนการ วิธีการ วัน เวลา สถานที่ และคณะติดตามนิเทศ

๕. ช่วงเวลาและความถี่ในการติดตามนิเทศ

จังหวัดติดตามนิเทศอำเภอ/ตำบล ช่วงเวลาสัปดาห์ที่ ๒ และ ๓ โดยให้อำเภอได้รับการนิเทศอย่างน้อย ๒ เดือน /ครั้ง

๖. การรายงานผลการติดตามนิเทศ

๖.๑ แจ้งผลการติดตามนิเทศต่อผู้รับการนิเทศ โดยประมวลสรุปผลร่วมกัน และบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร

๖.๒ จัดทำรายงานการติดตามนิเทศเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น

๖.๓ นำผลการติดตามนิเทศเสนอที่ประชุมทุกระดับ เช่น การประชุมสำนักงานเกษตรอำเภอประจำเดือน การประชุมเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดประจำเดือน และการประชุมเกษตรอำเภอประจำเดือน

คณะติดตามนิเทศงานของสำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี ปี ๒๕๖๑ จำนวน ๔ คณะ ดังนี้

คณะติดตามนิเทศงาน ทีมที่ ๑ ประกอบด้วย

๑. หัวหน้ากลุ่มอารักขาพืช		หัวหน้าคณะ
๒. นางเยาวลักษณ์ บุญสม	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ผู้นิเทศ
๓. นายกมล อินวิเชียร	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ผู้นิเทศ
๔. นางพันทิพา สุวรรณประทีป	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน	ผู้นิเทศ
๕. นางสาวอุไรทิพย์ ธรรมสา	นักวิชาการเสริมการเกษตรปฏิบัติการ	ผู้นิเทศ
๖. นางรัชนีกร พบบุญ	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ผู้นิเทศ/เลขานุการ

คณะติดตามนิเทศงาน ทีมที่ ๒ ประกอบด้วย

๑. หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร		หัวหน้าคณะ
๒. นายทศพล มัฐผา	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ผู้นิเทศ
๓. นางนิภาพร คานทอง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ผู้นิเทศ
๔. นางสริตา สามิลา	เจ้าพนักงานการเงินและบัญชีชำนาญงาน	ผู้นิเทศ
๕. นายฉัตรชัย หล่าบรรเทา	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ผู้นิเทศ
๖. นายธวัชชัย พันเทศ	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ	ผู้เทศ/เลขานุการ

ติดตามนิเทศงาน ทีมที่ ๓ ประกอบด้วย

๑. หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ		หัวหน้าคณะ
๒. นางสาวจินตนา ไชยมาตย์	หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป	ผู้นิเทศ
๓. นางสุภาภรณ์ ครองยุติ	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ผู้นิเทศ
๔. นายอรรถยา ลาพ้น	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ผู้นิเทศ
๕. นางน้ำเพชร ฆารวิพัฒน์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ผู้นิเทศ
๖. นางสาวพิมพ์ประไพ ภาชู	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ	ผู้นิเทศ
๗. นายดนัย ทองงอก	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ผู้นิเทศ/เลขานุการ

คณะติดตามนิเทศงาน ทีมที่ ๔ ประกอบด้วย

๑. หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต		หัวหน้าคณะ
๒. นางสาวจันทราพร ประธาน	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ผู้นิเทศ
๓. นางอุไรวรรณ ผุดเพชรแก้ว	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน	ผู้นิเทศ
๔. นายโสมพมิตร ณ กาฬสินธุ์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ผู้นิเทศ
๕. นายรัฐธนินท์ อัมมินทร	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ผู้นิเทศ
๖. นางวิไลวรรณ หล้าแหล่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ	ผู้นิเทศ/เลขานุการ

ตารางที่ ๔.๑๐ แผนติดตามนิเทศงานประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑

เดือน	วัน/เดือน/ปี	คณะนิเทศ	อำเภอ	หมายเหตุ
ตุลาคม ๒๕๖๐	๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๐	๑ ๒ ๓ ๔	เขมราฐ นาตาล เขื่องใน วารินชำราบ นาจะหลวย บุณฑริก โขงเจียม สิรินธร	
	๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๐	๑ ๒ ๓ ๔	กุดข้าวปุ้น โพธิ์ไทร ม่วงสามสิบ สำโรง น้ำยืน น้ำขุ่น พิบูลฯ ตาลสุม	
	๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๐	๑ ๒ ๓ ๔	ตระการฯ ศรีเมืองใหม่ ดอนมดแดง เหล่าเสือโก้ก เดชอุดม ทุ่งศรีอุดม นาเยีย สว่างวีระวงศ์	
	๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๐	๒	เมือง	

ตารางที่ ๔.๑๐ แผนติดตามนิเทศงานประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ (ต่อ)

เดือน	วัน/เดือน/ปี	คณะนิเทศ	อำเภอ	หมายเหตุ
พฤศจิกายน ๒๕๖๐	๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐	๑ ๒ ๓ ๔	สิรินธร กุดข้าวปุ้น วารินชำราบ บุณฑริก	
	๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐	๑ ๒ ๓ ๔	โพธิ์ไทร สำโรง ทุ่งศรีอุดม นาเยีย	
	๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๐	๑ ๒ ๓ ๔	เหล่าเสือโก้ก น้ำขุ่น สว่างวีระวงศ์ นาตาล	
	๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๐	๑	ดอนมดแดง	
ธันวาคม ๒๕๖๐	๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๐	๑ ๒ ๓ ๔	เดชอุดม พิบูลมังสาหาร ตระการพืชผล เมืองอุบลราชธานี	
	๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐	๑ ๒ ๓ ๔	โขงเจียม ศรีเมืองใหม่ เขื่องใน นาจะหลวย	
	๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐	๑ ๒ ๓ ๔	เขมราฐ ม่วงสามสิบ น้ำยืน ตาลสุม	
มกราคม ๒๕๖๑	๙ มกราคม ๒๕๖๑	๑ ๒ ๓ ๔	วารินชำราบ บุณฑริก สิรินธร กุดข้าวปุ้น	
	๑๐ มกราคม ๒๕๖๑	๑ ๒ ๓ ๔	ทุ่งศรีอุดม นาเยีย โพธิ์ไทร สำโรง	

ตารางที่ ๔.๑๐ แผนติดตามนิเทศงานประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ (ต่อ)

เดือน	วัน/เดือน/ปี	คณะนิเทศ	อำเภอ	หมายเหตุ
	๑๑ มกราคม ๒๕๖๑	๑ ๒ ๓ ๔	สว่างวีระวงศ์ นาตาล เหล่าเสือโก้ก น้ำขุ่น	
	๑๒ มกราคม ๒๕๖๑	๒	ดอนมดแดง	
กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑	๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑	๑ ๒ ๓ ๔	ตระการพืชผล เมืองอุบลราชธานี เดชอุดม พิบูลมังสาหาร	
	๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑	๑ ๒ ๓ ๔	เขื่องใน นาจะหลวย โขงเจียม ศรีเมืองใหม่	
	๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑	๑ ๒ ๓ ๔	น้ำยืน ตาลสุม เขมราฐ ม่วงสามสิบ	
มีนาคม ๒๕๖๑	๑๓ มีนาคม ๒๕๖๑	๑ ๒ ๓ ๔	สิรินธร กุดข้าวปุ้น วารินชำราบ บุณฑริก	
	๑๔ มีนาคม ๒๕๖๑	๑ ๒ ๓ ๔	โพธิ์ไทร สำโรง ทุ่งศรีอุดม นาเยีย	
	๑๕ มีนาคม ๒๕๖๑	๑ ๒ ๓ ๔	เหล่าเสือโก้ก น้ำขุ่น สว่างวีระวงศ์ นาตาล	
	๑๖ มีนาคม ๒๕๖๑	๓	ดอนมดแดง	

ตารางที่ ๔.๑๐ แผนติดตามนิเทศงานประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ (ต่อ)

เดือน	วัน/เดือน/ปี	คณะนิเทศ	อำเภอ	หมายเหตุ
เมษายน ๒๕๖๑	๑๘ เมษายน ๒๕๖๑	๑ ๒ ๓ ๔	เดชอุดม พิบูลมังสาหาร ตระการพืชผล เมืองอุบลราชธานี	
	๑๙ เมษายน ๒๕๖๑	๑ ๒ ๓ ๔	โขงเจียม ศรีเมืองใหม่ เขื่องใน นาจะหลวย	
	๒๐ เมษายน ๒๕๖๑	๑ ๒ ๓ ๔	เขมราฐ ม่วงสามสิบ น้ำยืน ตาลสุม	
พฤษภาคม ๒๕๖๑	๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑	๑ ๒ ๓ ๔	วารินชำราบ บุณฑริก สิรินธร กุดข้าวปุ้น	
	๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๑	๑ ๒ ๓ ๔	ทุ่งศรีอุดม นาเยีย โพธิ์ไทร สำโรง	
	๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๑	๑ ๒ ๓ ๔	สว่างวีระวงศ์ นาตาล เหล่าเสือโก้ก น้ำขุ่น	
	๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๑	๔	ดอนมดแดง	
มิถุนายน ๒๕๖๑	๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๑	๑ ๒ ๓ ๔	ตระการพืชผล เมืองอุบลราชธานี เดชอุดม พิบูลมังสาหาร	
	๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๑	๑ ๒ ๓ ๔	เขื่องใน นาจะหลวย โขงเจียม ศรีเมืองใหม่	

ตารางที่ ๔.๑๐ แผนติดตามนิเทศงานประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ (ต่อ)

เดือน	วัน/เดือน/ปี	คณะนิเทศ	อำเภอ	หมายเหตุ
	๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๑	๑ ๒ ๓ ๔	น้ำยืน ตาลสุม เขมราฐ ม่วงสามสิบ	
กรกฎาคม ๒๕๖๑	๑๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑	๑ ๒ ๓ ๔	สิรินธร กุดข้าวปุ้น วารินชำราบ บุณฑริก	
	๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๑	๑ ๒ ๓ ๔	โพธิ์ไทร สำโรง ทุ่งศรีอุดม นาเยีย	
	๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๑	๑ ๒ ๓ ๔	เหล่าเสือโก้ก น้ำขุ่น สว่างวีระวงศ์ นาตาล	
	๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๑	๑	ดอนมดแดง	
สิงหาคม ๒๕๖๑	๘ สิงหาคม ๒๕๖๑	๑ ๒ ๓ ๔	เดชอุดม พิบูลมังสาหาร ตระการพืชผล เมืองอุบลราชธานี	
	๙ สิงหาคม ๒๕๖๑	๑ ๒ ๓ ๔	โขงเจียม ศรีเมืองใหม่ เขื่องใน นาจะหลวย	
	๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๑	๑ ๒ ๓ ๔	เขมราฐ ม่วงสามสิบ น้ำยืน ตาลสุม	
กันยายน ๒๕๖๑	๑๑ กันยายน ๒๕๖๑	๑ ๒ ๓ ๔	วารินชำราบ บุณฑริก สิรินธร กุดข้าวปุ้น	

ตารางที่ ๔.๑๐ แผนติดตามนิเทศงานประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ (ต่อ)

เดือน	วัน/เดือน/ปี	คณะนิเทศ	อำเภอ	หมายเหตุ
	๑๒ กันยายน ๒๕๖๑	๑ ๒ ๓ ๔	ทุ่งศรีอุดม นาเยีย โพธิ์ไทร สำโรง	
	๑๓ กันยายน ๒๕๖๑	๑ ๒ ๓ ๔	สว่างวีระวงศ์ นาตาล เหล่าเสือโก้ก น้ำขุ่น	
	๑๔ กันยายน ๒๕๖๑	๒	ดอนมดแดง	

การสัมมนาเชิงปฏิบัติการระดับอำเภอ (District Workshop : DW)

๑. วัตถุประสงค์

เพื่อให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์โดยระดับจังหวัดเป็นผู้อำนวยความสะดวกและเข้าร่วมด้วยทุกครั้ง

๒. วิธีการปฏิบัติ

๑. กำหนดจัดในสัปดาห์ที่ ๓ ของเดือน กำหนดสัมมนา ๓ เดือนต่อ ๑ ครั้ง รวม ๔ ครั้ง/ปี

๒. สถานที่จัดสัมมนาให้อำเภอในเขตส่งเสริมการเกษตรหมุนเวียนในการเป็นเจ้าภาพโดยให้เกษตรอำเภอเจ้าภาพเป็นประธานดำเนินการสัมมนา พร้อมทั้งจัดเตรียมเอกสาร วัสดุอุปกรณ์ประกอบในการสัมมนา

๓. ผู้เข้าสัมมนา คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอทุกคน โดยระดับจังหวัดเป็นผู้อำนวยความสะดวก และผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วมสัมมนาด้วยทุกครั้ง

๔. จังหวัด จัดทำกำหนดการสัมมนา พร้อมทั้งสรุปผลการการสัมมนา รายงานผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

๕. ประเด็นสำคัญในการสัมมนา ประกอบด้วยหัวข้อดังนี้

๕.๑ เรื่องแจ้งเพื่อทราบ จากจังหวัดและอำเภอในเขตส่งเสริมการเกษตร

๕.๒ เรื่องวิชาการในงานส่งเสริมการเกษตร/จัดเวทีแลกเปลี่ยนการจัดการความรู้

๕.๓ เรื่องแผนการสัมมนาในครั้งต่อไป

๕.๔ การอภิปรายระดมความคิด แลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ ถึงปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการและแนวทางในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคของแผนงาน กิจกรรม โครงการที่สำคัญ โดยให้ดำเนินการอภิปรายเป็นกลุ่มใหญ่ หรือแบ่งกลุ่มอภิปรายก็ได้

๕.๕ ให้มีการทัศนะศึกษาดูงานส่งเสริมการเกษตร ประกอบในการสัมมนา

ตารางที่ ๔.๑๑ แผนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับจังหวัด ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑

วัน เดือน ปี	สถานที่	หมายเหตุ
๒๗ ธ.ค. ๒๕๖๐	**อำเภอเขต A** (ตระการพืชผล เขมราฐ ศรีเมืองใหม่ กุดข้าวปุ้น โพธิ์ไทร นาตาล) **อำเภอเขต B** (เมือง วารินชำราบ ม่วงสามสิบ เขื่องใน ดอนมดแดง เหล่าเสือโก้ก สำโรง) **อำเภอเขต C** (เดชอุดม น้ำยืน นาจะหลวย บุณฑริก สำโรง ทุ่งศรีอุดม น้ำขุ่น) **อำเภอเขต D** (พิบูลมังสาหาร ตาลสุม โขงเจียม สิรินธร นาเยีย สว่างวีระวงศ์)	**ครั้งที่ ๑**
๑๙-๒๒ กพ. ๒๕๖๑	**อำเภอเขต A** (ตระการพืชผล เขมราฐ ศรีเมืองใหม่ กุดข้าวปุ้น โพธิ์ไทร นาตาล) **อำเภอเขต B** (เมือง วารินชำราบ ม่วงสามสิบ เขื่องใน ดอนมดแดง เหล่าเสือโก้ก สำโรง) **อำเภอเขต C** (เดชอุดม น้ำยืน นาจะหลวย บุณฑริก ทุ่งศรีอุดม สำโรง น้ำขุ่น) **อำเภอเขต D** (พิบูลมังสาหาร ตาลสุม โขงเจียม สิรินธร นาเยีย สว่างวีระวงศ์)	**ครั้งที่ ๒**
๒๒- ๒๕ พ.ค. ๒๕๖๑	**อำเภอเขต A** (ตระการพืชผล เขมราฐ ศรีเมืองใหม่ กุดข้าวปุ้น โพธิ์ไทร นาตาล) **อำเภอเขต B** (เมือง วารินชำราบ ม่วงสามสิบ เขื่องใน ดอนมดแดง เหล่าเสือโก้ก สำโรง) **อำเภอเขต C** (เดชอุดม น้ำยืน นาจะหลวย บุณฑริก สำโรง ทุ่งศรีอุดม น้ำขุ่น) **อำเภอเขต D** (พิบูลมังสาหาร ตาลสุม โขงเจียม สิรินธร นาเยีย สว่างวีระวงศ์)	**ครั้งที่ ๓**
๑๔ -๑๗ ส.ค. ๒๕๖๑	**อำเภอเขต A** (ตระการพืชผล เขมราฐ ศรีเมืองใหม่ กุดข้าวปุ้น โพธิ์ไทร นาตาล) **อำเภอเขต B** (เมือง วารินชำราบ ม่วงสามสิบ เขื่องใน ดอนมดแดง เหล่าเสือโก้ก สำโรง) **อำเภอเขต C** (เดชอุดม น้ำยืน นาจะหลวย บุณฑริก สำโรง ทุ่งศรีอุดม น้ำขุ่น) **อำเภอเขต D** (พิบูลมังสาหาร ตาลสุม โขงเจียม สิรินธร นาเยีย สว่างวีระวงศ์)	**ครั้งที่ ๔**

การนิเทศงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร เพื่อขับเคลื่อนโครงการโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เป็นการขับเคลื่อนการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการส่งเสริมการเกษตร ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานภายใต้โครงการดังกล่าว เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงใช้การนิเทศงานเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน และกระตุ้นเร่งรัด พร้อมทั้งสนับสนุนการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่เพื่อให้งานโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

<u>แนวทางการติดตามนิเทศงาน</u>

๑. รับฟังสรุปผลการดำเนินงาน ปัญหา/อุปสรรค ในเดือนที่ผ่านมา และข้อเสนอแนะจากอำเภอ

๒. จังหวัดนิเทศงานตามประเด็น

๓. ลงพื้นที่ตามที่อำเภอจัดเตรียมศพก.

<u>ประเด็นการนิเทศงาน</u>

สำนักงานเกษตรจังหวัดได้กำหนดประเด็นในการนิเทศงาน ศพก. โดยเน้นขับเคลื่อนกิจกรรมการดำเนินงานของ ศพก. ประกอบด้วย

- การพัฒนาศักยภาพของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
- การบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน
- การสนับสนุนการให้บริการของ ศพก.
- การพัฒนาเกษตรกรผู้นำ
- การพัฒนาศูนย์เครือข่าย
- การรายงานผลการดำเนินงานในระบบ Online ในแต่ละกิจกรรม

ภาพการนิเทศงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System)

ผลจากการนิเทศงาน

- ทีมนิเทศงานได้รับทราบสถานการณ์ ปัญหาอุปสรรค ทำให้สามารถแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว และมีการข้อมูลในการวางแผนปฏิบัติงานต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในระดับอำเภอผู้เข้ารับการนิเทศมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานและขับเคลื่อนโครงการอย่างเป็นระบบ
- เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้รับการสนับสนุนและช่วยแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ อย่างรวดเร็วและถูกต้อง
- สร้างขวัญและกำลังใจให้กับเจ้าหน้าที่ในระดับอำเภอ

ประเด็นที่ 5 ประเด็นการจัดการข้อมูลเพื่อขับเคลื่อนโครงการการเกษตร

การดำเนินโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ประกอบด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้ ศพก. มีความพร้อมในการดำเนินงาน สามารถให้บริการด้านการเกษตรแก่เกษตรกรได้อย่างแท้จริง ดังนั้น จึงต้องมีระบบการการจัดการข้อมูล (Data Management) ในหลายกิจกรรมและมีการจัดเก็บข้อมูลในภาพรวมเพื่อขับเคลื่อนงาน ประกอบด้วย

- ข้อมูลผู้ประสานงาน ศพก. ระดับอำเภอ เพื่อประสานงานในการพัฒนาและขับเคลื่อนการดำเนินงาน
- ทำเนียบ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเป็นข้อมูลในการเชื่อมโยงการดำเนินงานและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่สนใจมาเรียนรู้
- ระบบรายงาน ศพก. (http://learningpoints.doae.go.th/login) เมื่อดำเนินการอบรมเกษตรกรในแต่ละครั้งเสร็จสิ้นแล้ว
- บันทึกการประเมินในเว็บไซต์ Smart Famer & Smart Officer เกษตรกรปราดเปรื่อง http://www.thaismartfarmer.net/index.php/login ก่อนการอบรมครั้งที่ ๑ และหลังการจากอบรมครั้งที่ ๓ ให้ดำเนินการสำรวจและประเมินคุณสมบัติของเกษตรกรตามแบบฟอร์ม Smart Famer และ Smart Famer ต้นแบบ กรมส่งเสริมการเกษตร
- ระบบรายงาน ศพก. (http://learningpoints.doae.go.th/login) รายงานผลการดำเนินการของ ศพก. ทุกวันที่ ๒๕ ของทุกเดือน
- การจัดการข้อมูลศูนย์เครือข่าย ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)
  - ข้อมูลทั่วไปศูนย์ ศดปช.
  - ข้อมูลแปลงเรียนรู้
  - ข้อมูลการนำเทคโนโลยีไปใช้
  - การลดต้นทุน
- การจัดการข้อมูลศูนย์เครือข่าย ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)
  - ข้อมูลทั่วไปศูนย์ ศจช.
  - ระบบข้อมูลแปลงเฝ้าระวังศัตรูพืช
  - ระบบข้อมูลการระบาดศัตรูพืชสำคัญ

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนโครงการส่งเสริมการเกษตร

ในการขับเคลื่อนโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ที่ผ่านมาของจังหวัด ยังมีบาง ศพก.ที่ไม่สามารถจะเป็นแหล่งให้บริการการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาด แก่เกษตรกรได้ ครบ ๑๐๐%

<u>ปัญหาอุปสรรค</u>

๑. ขาดค่าใช้จ่ายด้านสาธารณูปโภค ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า

๒. เกษตรกรในพื้นที่ยังไม่รับทราบ บทบาท หน้าที่ ของ ศพก.

๓. ขาดการสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง

<u>ข้อเสนอแนะ</u>

๑. ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรในพื้นที่และประชาชนทั่วไป ทราบบทบาทหน้าที่ของ ศพก.

๒. ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ปัจจัยความสำเร็จในการขับเคลื่อนโครงการส่งเสริมการเกษตร

การดำเนินโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เป้าประสงค์หลัก เพื่อพัฒนา ศพก. ให้มีความพร้อมในการให้บริการการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดแก่เกษตรกร รวมทั้งการให้บริการทางการเกษตรด้านต่าง ๆ และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในพื้นที่ ในการขับเคลื่อนโครงการดังกล่าวให้ประสบผลสำเร็จมีหลายปัจจัยประกอบกัน ดังนี้

๑. มีการขับเคลื่อนการทำงานอย่างเป็นระบบ

๒. ความเข้มแข็งของคณะกรรมการ ศพก.

๓. การบูรณาการทางานกับหน่วยงาน และผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ตามบทบาทภารกิจ

๔. การได้รับสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง

๕. การศึกษาความรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อพร้อมรับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น

การสนับสนุนและอนุเคราะห์ข้อมูล

การรายงานผลการใช้ระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System) ในการขับเคลื่อนโครงการ **ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)** ได้รับการสนับสนุนและอนุเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มอารักขาพืช กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต สำนักงานเกษตรจังหวัดฯ การสรุปผลการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคจากสำนักงานเกษตรอำเภอ ทุกอำเภอ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินโครงการจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกท่าน และคณะกรรมการ ศพก. ทุกอำเภอที่ร่วมขับเคลื่อนโครงการอย่างเต็มความสามารถ ส่งผลให้สำนักงานเกษตรจังหวัดฯ สามารถดำเนินการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการได้อย่างต่อเนื่อง และจะพัฒนา ศพก. ต่อไปเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรที่สมบูรณ์แบบ ตอบสนองความต้องการเกษตรกรในจังหวัดอุบลราชธานี และพื้นที่ใกล้เคียง

ผู้รายงาน และรับผิดชอบตัวชี้วัดระดับความสำเร็จของการดำเนินงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร

ชื่อ : นางรัชนีกร พบบุญ **ตำแหน่ง** : นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

กลุ่ม : ยุทธศาสตร์และสารสนเทศ **สำนักงาน** : เกษตรจังหวัดอุบลราชธานี

เรื่องที่ ๔.๒ รายงานผลการใช้ระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System) ในการขับเคลื่อนโครงการป้องกันกาจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กรมส่งเสริมการเกษตร ได้ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาระบบส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างเป็นระบบ มีความใกล้ชิดกับเกษตรกร มีแผนการและเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน รู้ปัญหา สำเหตุ และแก้ไขปัญหาได้ทันเวลา ซึ่งจะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพเหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน สามารถเชื่อมโยงระบบส่งเสริมการเกษตรกับงานนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรเกษตรและสหกรณ์ ปัญหาเร่งด่วน และกรมส่งเสริมการเกษตรได้เป็นอย่างดี โดยได้ประกาศใช้ระบบส่งเสริมการเกษตร เมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๐ ที่ผ่านมา ประกอบกับ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๐ อนุมัติให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินโครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่ โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน งบประมาณ ๒๘๗,๗๓๔,๗๔๒ บาท เพื่อควบคุมและตัดวงจรการระบาดของหนอนหัวดำมะพร้าวไม่ให้แพร่ระบาดไปยังพื้นที่แห่งใหม่และพืชชนิดอื่น ดำเนินการในพื้นที่ ๒๙ จังหวัด ที่พบการระบาด ซึ่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้รับการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์โครงการ การสร้างความเข้าใจและชี้แจงโครงการให้กับเจ้าหน้าที่ การสนับสนุนปัจจัยการผลิต และการปล่อยแตนเบียนในพื้นที่ระบาดทั่วไป การสำรวจต้นมะพร้าวที่มีการระบาดหนอนหัวดำและฉีดสารเคมีเข้าลำต้นมะพร้าวแกงที่พบการทำลายของหนอนหัวดำและมีความสูงมากกว่า ๑๒ เมตร การสำรวจต้นมะพร้าวที่มีการระบาดหนอนหัวดำและพ่นสารเคมีทางใบในมะพร้าว ที่พบการทำลายของหนอนหัวดำและมีความสูงน้อยกว่า ๑๒ เมตร และมะพร้าวน้ำหอมน้ำหวานทุกระดับความสูง การติดตามสถานการณ์ศัตรูมะพร้าวและการประเมินผล โดยมีเป้าหมายการดำเนินงาน ดังนี้

- ฉีดสารเคมี emamectin benzoate ๑.๙๒% EC อัตรา ๓๐ มิลลิลิตรต่อต้น เข้าลำต้นมะพร้าวแกงที่พบการทำลายของหนอนหัวดำและมีความสูงมากกว่า ๑๒ เมตร จำนวน ๒,๓๔๑,๓๖๘ ต้น
- พ่นสารเคมี flubendiamide ๒๐% WG อัตรา ๕ กรัมต่อน้ำ ๒๐ ลิตร ทางใบมะพร้าวที่พบการทำลายของหนอนหัวดำและมีความสูงน้อยกว่า ๑๒ เมตร และมะพร้าวน้ำหอมน้ำหวานทุกระดับความสูง จำนวน ๙๕๓,๐๓๘ ต้น
- การเพาะเลี้ยงแตนเบียนบราคอน ปล่อยในพื้นที่ที่มีการระบาดของหนอนหัวดำมะพร้าวภายใต้การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จำนวน ๕๐ ศูนย์ เป้าหมายทั้งหมด ๑๙๙,๗๑๒,๐๐ ตัว พื้นที่การระบาด ๖๒,๔๑๐ ไร่ เกษตรกร ๗,๓๘๓ ราย

เพื่อให้การดำเนินโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย มีระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงในการดำเนินงานอย่างรัดกุม สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการเพื่อบูรณาการทำงาน โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นประธาน และได้ใช้ระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System) ในการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้กลไก ๕ องค์ประกอบของระบบส่งเสริม

การเกษตร (T&V System) ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ การเยี่ยมเยียน การสนับสนุน การนิเทศงาน และการจัดการข้อมูล เป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน โดยมีผลการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

๑. ประเด็นการถ่ายทอดความรู้เพื่อขับเคลื่อนโครงการ

สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ ในการขับเคลื่อนโครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่ โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แก่บุคลากรในสังกัดสำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สำนักงานเกษตรอำเภอ ทั้ง ๘ อำเภอ อีกทั้งดำเนินโครงการต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน จึงได้ดำเนินการถ่ายทอดความรู้เพื่อขับเคลื่อนโครงการแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ทีมรับจ้างและเกษตรกร) รวมทั้งบุคคลภายนอก เพื่อชี้แจงแนวทางการดำเนินงาน สร้างความรู้ความเข้าใจ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการนำเสนอและแก้ไขปัญหาการดำเนินโครงการ ผ่านเวทีระบบส่งเสริมการเกษตร การประชุมและการฝึกอบรมเฉพาะกิจ ดังนี้

๑.๑ การถ่ายทอดนโยบายสู่การปฏิบัติ เพื่อเตรียมความพร้อมวางแผนการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการแก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกระดับ

๑.๑.๑ ประชุมเตรียมความพร้อมการดำเนินโครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจัดนิทรรศการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว โดยเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมการเกษตร ศูนย์บริหารจัดการศัตรูพืชจังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๐ ณ ศูนย์ฝึกสมานมิตร อ.เมือง จ.ประจวบคีรีขันธ์ แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกคน เกษตรกรผู้นำ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หน่วยงานต่าง ๆ เป็นการบูรณาการเพื่อขับเคลื่อนโครงการร่วมกับหน่วยงานและภาคีทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าวอย่างพร้อมเพรียงกัน

๑.๒ การสร้างการรับรู้เพื่อชี้แจงแนวทางการดาเนินงานและสร้างความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

๑.๒.๑ การอบรมเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรภายใต้โครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน โดยกรมส่งเสริมการเกษตร ดำเนินการจัดอบรม ระหว่างวันที่ ๓๐ เมษายน – ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ณ โรงแรมเอบิน่าเฮ้าส์ กรุงเทพมหานคร บุคคลเป้าหมายประกอบด้วย หัวหน้ากลุ่ม และเกษตรอำเภอ ๒๙ จังหวัดที่เข้าร่วมโครงการ

๑.๒.๒ การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การดำเนินโครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน ปี ๒๕๖๐ โดยสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๒ จังหวัดราชบุรี และสำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดำเนินการจัดอบรม เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ณ ห้องประชุมเกาะหลัก ชั้น ๕ ศาลากลางจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ บุคคลเป้าหมายประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกระดับ

๑.๒.๓ การชี้แจงประเด็นสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการ ความก้าวหน้าการดำเนินโครงการในแต่ละระยะ การกำหนดแผนงาน และการกำกับติดตามการดำเนินงาน เพื่อถ่ายทอดประเด็นสำคัญของการดำเนินงานแก่เกษตรอำเภอ ผ่านการประชุมเกษตรอำเภอประจำเดือน (MM) และถ่ายทอดสู่ระดับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอ ผ่านการประชุมสำนักงานเกษตรอำเภอประจำเดือน (DM) และการประชุมสำนักงานเกษตรอำเภอประจำสัปดาห์ (WM) เพื่อวางแผนการดำเนินงาน สร้างการรับรู้และการปฏิบัติงานในพื้นที่

๑.๒.๔ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ชี้แจงแนวทางการดำเนินโครงการ การบริหารจัดการความเสี่ยงและแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงาน ซึ่งสำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ดำเนินการถ่ายทอดความรู้การดำเนินโครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผ่านการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับจังหวัด เพื่อขับเคลื่อน ศพก. (DW) พร้อมทั้งเป็นเวทีหนึ่งสำหรับเก็บข้อมูลสำหรับประกอบการดำเนินงาน R๒R ภายใต้การดำเนินโครงการดังกล่าว เพื่อเป็นต้นแบบความสำเร็จของการดำเนินงานป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว ซึ่งที่ผ่านมาได้ดำเนินการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยกำหนดประเด็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินโครงการ ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๑ จำนวน ๒ ครั้ง ดังนี้

วัน/เดือน/ปี	โครงการ/กิจกรรม	สถานที่	ประเด็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
22 ธ.ค.61	เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับจังหวัด ครั้งที่ 1	สหกรณ์ชาวไร่สับปะรดอำเภอสามร้อยยอด	- การฉีดสารเคมีเข้าต้นมะพร้าว - การเตรียมความพร้อม การฉีดพ่นสารเคมีทางใบมะพร้าว - การใช้แตนเบียนราคอน
23 ก.พ.61	เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับจังหวัด ครั้งที่ 2	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลเขาล้าน อำเภอทับสะแก	- การพ่นสารเคมีทางใบมะพร้าว กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารจัดการความเสี่ยง

ซึ่งผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินโครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่ โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ครั้งที่ ๑ ในขณะนั้นอยู่ในช่วงระหว่างการดำเนินการฉีดสารเคมีเข้าลำต้น และการผลิตและปล่อยแตนเบียนบราคอนในพื้นที่ระบาด ทำให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานทั้งในระดับเจ้าหน้าที่ ทีมรับจ้าง และเกษตรกรผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งปัจจัยสภาพแวดล้อม เช่น สภาพอากาศ ภัยธรรมชาติ บริบทของพื้นที่ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการดำเนินงาน ทั้งนี้ ในการดำเนินงานโครงการได้มีการวางแผน ชี้แจง อบรมสร้างความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด จัดทำขั้นตอนกระบวนงานอย่างเป็นระบบ และวางแผนบริหารจัดการความเสี่ยงในเบื้องต้นแล้ว แต่พบว่า การปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ไม่สามารถดำเนินการได้ตามขั้นตอนกระบวนการได้ทุกขั้นตอน ซึ่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในครั้งที่ ๑ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกคนจึงได้ร่วมกันหาแนวทางและวางแผนการดำเนินงาน ให้มีความยืดหยุ่นต่อการปฏิบัติงาน เน้นผลที่ต้องเกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอน และเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมสำหรับการฉีดพ่นสารเคมีทางใบมะพร้าว ซึ่งจะดำเนินการในระยะต่อไป และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในครั้งนี้ ภายใต้การดำเนินโครงการ ทำให้ทราบถึงการพัฒนาเครื่องมือ/อุปกรณ์สำหรับการฉีดสารเคมีเข้าลำต้นมะพร้าว (ตัวเครื่อง/กระบอกฉีด) ของทีมฉีดสารเคมีเข้าลำต้น อ.เมืองประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งถือว่าเทคโนโลยีที่เกิดขึ้น มีความเหมาะสมและช่วยแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานในพื้นที่ จากการใช้กระบอกฉีดยาทั่วไป ซึ่งชำรุดง่ายและสิ้นเปลือง โดยสามารถขยายผลองค์ความรู้และเทคโนโลยีดังกล่าวให้กับทีมรับจ้างในพื้นที่อื่นต่อไป

ผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินโครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในครั้งที่ ๒ ซึ่งขณะนั้นอยู่ในช่วงเตรียมดำเนินการฉีดพ่นสารเคมีทางใบมะพร้าว เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกคนจึงได้ร่วมหาแนวทางและเตรียมกระบวนงานตั้งแต่ขั้นตอนการออกใบงาน ขั้นตอนการจ่ายสารเคมี กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและการเบิกจ่าย เพื่อลดข้อผิดพลาดและปัญหาจากการดำเนินงานฉีดสารเคมีเข้าลำต้น และทุกอำเภอดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน

๒. ประเด็นการเยี่ยมเยียนเพื่อขับเคลื่อนโครงการ

การเยี่ยมเยียนเกษตรกรในระบบส่งเสริมการเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุน สร้างการรับรู้ให้กับเกษตรกร โดยจัดให้มีการถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีที่เหมาะสมให้กับเกษตรกร มีการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ที่ชัดเจน รวมทั้งติดตามผลการดำเนินโครงการและแก้ไขปัญหา ตลอดจนเป็นการประสานบูรณาการทำงานของทุกภาคส่วนโดยยึดพื้นที่เป้าหมายร่วมกัน สำหรับการดำเนินโครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ดำเนินการเยี่ยมเยียนเกษตรกรตามระบบส่งเสริมการเกษตร ดังนี้

๒.๑ จัดงานวันรณรงค์ประชาสัมพันธ์โครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ณ แปลงสาธิต ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอปราณบุรี

๒.๒ ดำเนินกิจกรรมสร้างความเข้าใจและชี้แจงเกษตรกรโครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่ โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน ระหว่างวันที่ ๓ - ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๐ ณ อำเภอหัวหิน ปราณบุรี สามร้อยยอด และเมืองฯ และการประชุมชี้แจงทีมผู้รับจ้างฉีดสารเคมีเข้าลำต้นและฉีดพ่นสารเคมีทางใบมะพร้าว เพื่อเตรียมพร้อมการดำเนินงานโครงการ โดยสำนักงานเกษตรอำเภอทุกอำเภอ

รวมทั้งดำเนินการอบรมการใช้เครื่องมือพ่น/เจาะสารเคมีเข้าลำต้นมะพร้าวให้กับทีมรับจ้าง และถ่ายทอดเทคโนโลยีและขั้นตอนการใช้สารเคมีที่ถูกต้องและปลอดภัยให้กับกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่และ ทีมรับจ้างทุกอำเภอ โดยกำหนดแผนและดำเนินการฝึกอบรม ระหว่างวันที่ ๑๗ - ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐ รวมเป้าหมาย ๑,๗๗๐ ราย วิทยากรจากกรมวิชาการเกษตร ผู้แทนกรมส่งเสริมการเกษตร ผู้แทนสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๒ จังหวัดราชบุรี และ เจ้าหน้าที่กลุ่มอารักขาพืช

วันที่	สถานที่อบรม	อำเภอ	จำนวนทีมที่อบรม		รวมจำนวน (คน)
			เจาะต้น	ฉีดพ่น	
๑๗ ก.ค. ๖๐	ศพก. อำเภอบางสะพาน ต.ธงชัย	ทับสะแก	๘	๓๑	๒๔๐
		บางสะพาน	๒๗	๐	
		บางสะพานน้อย	๘	๖	
๑๘ ก.ค. ๖๐	อบต.เขาล้าน	ทับสะแก	๔๖	๔๖	๒๗๖
๑๙ ก.ค. ๖๐	ศาลาหมู่บ้านหนองยาว ม.๖ ตำบลนาหูกวาง	ทับสะแก	๔๖	๔๖	๒๗๖
๒๐ ก.ค. ๖๐	วัดไร่ใน ต.แสงอรุณ	ทับสะแก	๔๖	๔๖	๒๗๖
๒๑ ก.ค. ๖๐	อบต.เกาะหลัก	เมืองฯ	๕๔	๔๒	๒๘๘
๒๒ ก.ค. ๖๐	วัดหนองตาเสือ ต.กุยบุรี	กุยบุรี	๒๕	๔๐	๑๙๕
๒๓ ก.ค. ๖๐	ศพก.อำเภอปราณบุรี ต.ปราณบุรี	สามร้อยยอด	๑๖	๒๔	๒๑๙
		หัวหิน	๔	๗	
		ปราณบุรี	๕	๑๗	
	รวม		**๒๘๕**	**๓๐๕**	**๑,๗๗๐**

ภาพ : การเยี่ยมเยียนและถ่ายทอดเทคโนโลยีการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ)ฯ แก่ทีมผู้รับจ้าง

และดำเนินการอบรมทีมรับจ้างฉีดสารเคมีเข้าต้นและพ่นทางใบ โครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนเพิ่มเติม เมื่อวันที่ ๑,๑๐,๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๐ ณ อำเภอทับสะแก เมือง สามร้อยยอด และปราณบุรี และอบรมทีมงานพ่นสารเคมี (เพิ่มเติม) แทนทีมงานที่ผ่านการอบรมแล้วไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากระยะผ่านมาเวลานาน เมื่อวันที่ ๑๓,๒๐,๒๒,๒๓ มีนาคม ๒๕๖๑

๒.๓ การติดตามเยี่ยมเยียนการดาเนินงานโครงการในระดับพื้นที่

โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินโครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่ โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน ตามคำสั่งสำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่ ๘/๒๕๖๐ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินโครงการป้องกันกาจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน ลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐ โดยมีเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และคณะกรรมการ Single Command (COO ปัจจุบัน) เป็นปรึกษาแก่คณะทำงานโครงการ แต่งตั้งคณะทำงานฝ่ายบริหารโครงการ ประกอบด้วย หัวหน้าทุกกลุ่ม/ฝ่าย และเลขานุการจากกลุ่มอารักขาพืช มีหน้าที่ ประชุมจัดทำแผนขับเคลื่อนการดำเนินโครงการให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุเป้าหมาย สร้างการรับรู้ ความเข้าใจในการดำเนินโครงการฯ แก่เจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ ประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ อำนวยความสะดวกและสนับสนุนการติดตามของเจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการ และติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการให้ผู้บริหารทราบ และแต่งตั้งคณะทำงานด้านการปฏิบัติงานโครงการประจำอำเภอ เป็น ๔ คณะ ให้กลุ่มต่าง ๆ รับผิดชอบ ประกอบด้วย

- คณะที่ ๑ กลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ รับผิดชอบ อำเภอหัวหิน ปราณบุรี สามร้อยยอด และกุยบุรี
- คณะที่ ๒ กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต รับผิดชอบ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์
- คณะที่ ๓ กลุ่มอารักขาพืช รับผิดชอบ อำเภอทับสะแก
- คณะที่ ๔ กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร รับผิดชอบ อำเภอบางสะพาน และบางสะพานน้อย

โดยมีหน้าที่ติดตามการสำรวจข้อมูลและสุ่มตรวจความถูกต้องการรายงานข้อมูลตามเกณฑ์การสุ่มตรวจ ให้การสนับสนุน ติดตาม เยี่ยมเยียน และช่วยแก้ไขปัญหาในระหว่างการดำเนินงานโครงการของอำเภอที่รับผิดชอบ และรายงานความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค ต่อเกษตรจังหวัดทราบทุกสัปดาห์

ทั้งนี้ เพื่อการบริหารจัดการโครงการ สร้างความเข้าใจกับเกษตรกร พร้อมทั้งติดตามเยี่ยมเยียน และช่วยแก้ไขปัญหาในระหว่างดำเนินโครงการของอำเภอที่รับผิดชอบ และร่วมกับทีมชุดปฏิบัติการติดตามการดำเนินโครงการจากกรมส่งเสริมการเกษตร และสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๒ จังหวัดราชบุรี ในการติดตามสร้างความเข้าใจและการปฏิบัติงานของทีมผู้รับจ้าง ซึ่งการติดตามเยี่ยมเยียนการดำเนินโครงการ เริ่มดำเนินการตั้งแต่การชี้เป้า การออกใบงานฉีดสารเคมีเข้าลำต้นและฉีดพ่นทางใบ การจ่ายสารเคมี การดำเนินงานของทีมผู้รับจ้าง ให้คำแนะและแนวทางปฏิบัติตามคู่มือการดำเนินโครงการ ติดตามการดำเนินงานผลิตและปล่อยแตนเบียนในพื้นที่ระบาดประสานและช่วยแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของอำเภอ พร้อมสรุปรายงานความก้าวหน้าและสรุปสถานการณ์การดำเนินงานให้เกษตรจังหวัดทราบ เพื่อรายงานส่งกรมส่งเสริมการเกษตรต่อไป

ภาพ : การเยี่ยมเยียนติดตามการดำเนินงานของทีมผู้รับจ้าง และการดำเนินโครงการในพื้นที่

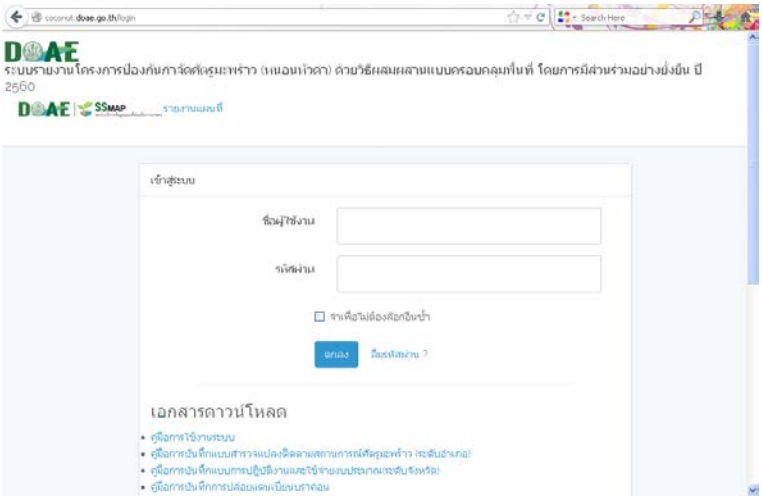
ภาพ : การเยี่ยมเยียนติดตามการดำเนินงานของทีมผู้รับจ้าง และการดำเนินโครงการในพื้นที่

๓. ประเด็นการสนับสนุนเพื่อขับเคลื่อนโครงการ

การดำเนินโครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้รับการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในพื้นที่ และดำเนินการขับเคลื่อนโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งการสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์เพื่อใช้ในการดำเนินงาน สนับสนุนบุคลากรเพื่อช่วยกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการ รวมทั้งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในการตรวจประเมินแปลงที่เข้าร่วมโครงการ โดยได้ประเมินผลเรื่องสารพิษตกค้างในผลผลิต และการฟื้นตัวของต้นมะพร้าว และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ในการประเมินผลการดำเนินโครงการภาพรวม โดยสรุปผลการดำเนินการสนับสนุนเพื่อขับเคลื่อนโครงการ เป็น ๓ ประเด็นหลัก ได้แก่

๓.๑ ด้านโครงสร้าง อุปกรณ์ และการสร้างขวัญกำลังใจ

เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน และสนับสนุนการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ จากกระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินงานโครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน ทางกลุ่มฐานข้อมูลสารสนเทศ กรมส่งเสริมการเกษตร ได้พัฒนาระบบรายงานโครงการ เพื่อใช้ในการบันทึกข้อมูล แผนและผลการดำเนินงานต่าง ๆ ให้ทุกจังหวัดที่เข้าร่วมโครงการ ดำเนินการบันทึกในระบบ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลการระบาดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) การติดตามสถานการณ์ และรายงานผลการปฏิบัติงานและการดำเนินโครงการให้ผู้บริหารทราบ ผ่านระบบรายงานโครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน ปี ๒๕๖๐ (http://coconut.doae.go.th)

จากขั้นตอนการดำเนินโครงการที่มีการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการบันทึกและรายงานผล ทำให้ต้องมีการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์สำหรับการบันทึกและรายงานผลจำนวนมากให้ทันต่อระยะเวลาดำเนินงาน ซึ่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่เป้าหมาย จำนวนทีมรับจ้างมากที่สุดใน ๒๙ จังหวัด หรือกล่าวได้ว่า การดำเนินโครงการดังกล่าว ร้อยละ ๘๔.๙๙ ดำเนินการในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเครื่องมือและอุปกรณ์ เช่น คอมพิวเตอร์ โน้ตบุค สำหรับการบันทึกและรายงานผล ทุกอำเภอมีเพียงพอ เนื่องจากเคยได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติมจากกรมส่งเสริมการเกษตรแล้ว แต่ปัญหาการดำเนินงานที่พบ คือ ปัญหาระบบการจ่ายไฟไม่เพียงพอในบางพื้นที่ส่งผลให้การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง ประกอบกับอำเภอทับสะแก ซึ่งเป็นอำเภอที่มีจำนวนแปลงที่มีการระบาดและทีมผู้รับจ้างมากที่สุด กับอัตราเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอสำหรับการดำเนินงานจำนวนมากในระยะเวลาเท่ากันกับอำเภออื่น ๆ ทางกรมส่งเสริมการเกษตรและสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๒ จ.ราชบุรี รับทราบปัญหาดังกล่าว ศูนย์สารสนเทศและการสื่อสาร กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้สนับสนุน อุปกรณ์เครื่องสำรองไฟ จำนวน ๘ เครื่อง จัดสรรให้กับอำเภอยืมใช้งานเพื่อดำเนินโครงการดังกล่าว ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ จนกว่าโครงการจะแล้วเสร็จ ดังนี้

อำเภอทับสะแก	จำนวน ๔ เครื่อง
อำเภอบางสะพาน	จำนวน ๒ เครื่อง
อำเภอเมือง	จำนวน ๑ เครื่อง
อำเภอสามร้อยยอด	จำนวน ๑ เครื่อง

และสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๒ จังหวัดราชบุรี ได้สนับสนุนบุคลากร เพื่อช่วยดำเนินการในการออกใบงาน จ่ายสารเคมีในพื้นที่อำเภอทับสะแก รวมทั้งสนับสนุนทีมปฏิบัติการในการติดตามการดำเนินโครงการในแต่ละอำเภอด้วย

นอกจากนี้ จากสถานการณ์การระบาดศัตรูมะพร้าวในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และภายใต้การดำเนินงานโครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน นั้น ได้รับการสนับสนุนจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (พลเอกฉัตรชัย สาริกัลยะ) รองนายกรัฐมนตรี (พลอากาศเอกประจิน จั่นตอง) ผู้บริหารของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผู้บริหารกรมส่งเสริมการเกษตร และทุกกลุ่มงานที่เกี่ยวข้องในการลงพื้นที่เยี่ยมเยียน ติดตามสถานการณ์ระบาดศัตรูมะพร้าว และการดำเนินโครงการ ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์อย่างต่อเนื่อง เป็นการสร้างขวัญกำลังใจและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานแก่เจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานเป็นอย่างมาก

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (พลเอก ฉัตรชัย สาริกัลยะ) ลงพื้นที่ติดตามสถานการณ์การระบาดศัตรูมะพร้าว จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

รองนายกรัฐมนตรี (พลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง) ลงพื้นที่ติดตามสถานการณ์การระบาดศัตรูมะพร้าว จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๐

ผอ.จิระนุช ชาญรงค์กุล ผอ.กอป. นำคณะติดตามการดาเนินงานโครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าวฯ ร่วมประชุมกับเจ้าหน้าที่ สสก.ที่ ๒ จ.ราชบุรี สำนักงานเกษตรจังหวัดฯ และเกษตรอำเภอ ณ ห้องประชุมเกาะหลัก ชั้น ๕ ศาลากลางจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

๓.๒ ด้านวิชาการ

ได้รับการสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว ทั้งจากหน่วยงานเฉพาะด้านภายในกรมส่งเสริมการเกษตร เช่น กองส่งเสริมอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย (กอป.) กลุ่มส่งเสริมการจัดการสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ศูนย์บริหารจัดการศัตรูพืชศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีด้านอารักขาพืชในพื้นที่ต่าง ๆ รวมทั้งหน่วยงานภายนอก ได้แก่ กลุ่มงานวิจัยการใช้สารเคมีป้องกันกาจัดศัตรูพืช สำนักวิจัยการอารักขาพืช กรมวิชาการเกษตร เป็นต้น ให้ความร่วมมือกับสำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว และสร้างความเชื่อมั่นให้กับเจ้าหน้าที่และเกษตรกรในพื้นที่ รวมทั้งร่วมจัดนิทรรศการองค์ความรู้ในการเตรียมความพร้อมการดำเนินโครงการดังกล่าว และเผยแพร่องค์ความรู้ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์

อีกทั้งยังได้รับความร่วมมือจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ในการประเมินสารพิษตกค้างในผลผลิต และการฟื้นตัวของมะพร้าวในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทั้ง ๘ อำเภอ มีระยะเวลา ๖ เดือน เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนสิงหาคม ๒๕๖๐ - กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ โดยลงพื้นที่เก็บตัวอย่างเพื่อการประเมินดังกล่าว ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการวิเคราะห์และสรุปผลการประเมิน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวเป็นการสร้างความมั่นใจในเรื่องผลผลิตในแปลงที่ร่วมดำเนินโครงการ และสร้างความเชื่อมั่นให้กับเกษตรกรในการใช้สารเคมีที่ถูกต้องในการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว

นอกจากนี้ กรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งแต่งตั้งคณะทำงานปฏิบัติการประเมินผลการดำเนินโครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่ โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน ลงพื้นที่ตัดทางใบ เก็บตัวอย่างเพื่อประเมิน เพื่อเป็นการวัดผลความสำเร็จ และประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการ ซึ่งผลการประเมินดังกล่าวทางกรมส่งเสริมการเกษตรจะรายงานผลเมื่อดำเนินโครงการแล้วเสร็จ (ฉีดสารเคมีเข้าลำต้นและฉีดพ่นทางใบ) แต่ได้รับรายงานเบื้องต้นจากกรมส่งเสริมการเกษตรว่า การสุ่มตัดทางใบนับหนอนหัวดำจากการดำเนินการฉีดสารเคมีเข้าลำต้น พบว่า ไม่พบตัวหนอนมีชีวิต และทางใบบางส่วนที่พบซากหนอน สาเหตุการตายเกิดจากสารเคมี ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว เป็นการสนับสนุนการดำเนินงานของจังหวัด ในการติดตามและประเมินผล และเป็นการประเมินประสิทธิภาพของสารเคมีและประสิทธิผลของการดำเนินโครงการ พร้อมด้วยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้ประเมินผลภาพรวมของการดำเนินโครงการด้วย

รวมทั้งการสนับสนุนเพื่อสร้างการรับรู้การดำเนินโครงการแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ทีมรับจ้างและเกษตรกร) และบุคคลภายนอก โดยการประชาสัมพันธ์ให้กับผู้ส่วนได้ส่วนเสีย ประชาชนทั่วไป และบุคคลภายนอก ได้รับทราบถึงการดำเนินโครงการ และเทคโนโลยีที่ใช้ในดำเนินการโครงการในพื้นที่ ดังนี้

- การประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างการรับรู้การดำเนินโครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้กับเกษตรกรในเวทีที่ประชุมต่าง ๆ หรือการออกหน่วยบริการจังหวัดเคลื่อนที่

- การประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจ ผ่านสื่อต่างๆ ได้แก่ website หรือ facebook ของหน่วยงานสปอตวิทยุ และป้ายคัตเอาท์ประชาสัมพันธ์ เพื่อนำไปประชาสัมพันธ์บริเวณแหล่งชุมชน หน่วยงานราชการ สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) หรือสถานที่ต่าง ๆ เพื่อประชาสัมพันธ์โครงการฯ ให้เกษตรกรและบุคคลทั่วไปรับทราบ

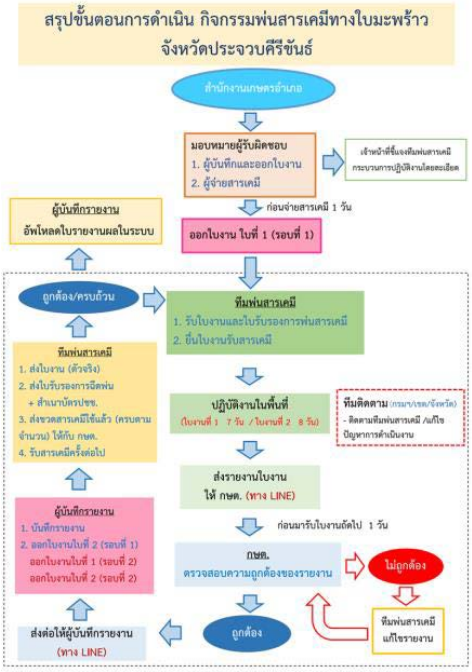

๓.๓ ระบบการดำเนินงาน

สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้สนับสนุนจัดแผนผังขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อเป็นกรอบแนวทาง ขั้นตอนปฏิบัติในการดำเนินงานให้กับสำนักงานเกษตรอำเภอ เพื่อให้อำเภอวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบตามลำดับขั้นตอน ไม่ทำให้เกิดความสับสน โดยอำเภอสามารถมอบหมายผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน เตรียมเอกสาร และกำหนดระยะเวลาในแต่ละขั้นตอนที่วางไว้ให้ทันกับระยะเวลาในการดำเนินโครงการ รวมถึงตรวจสอบขั้นตอนการทำงาน

ในแต่ละช่วงการดำเนินงานว่า มีความคลาดเคลื่อน ความผิดพลาด หรือปัญหาในการดำเนินการอย่างไร เพื่อที่อำเภอสามารถที่จะแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง หรือร่วมแก้ไขขั้นตอนการดำเนินงานบางขั้นตอนร่วมกับจังหวัดได้ รวมทั้งจังหวัดสามารถติดตามขั้นตอนการดำเนินงานของแต่ละอำเภอว่าสามารถดำเนินการได้ทันกำหนด หรือพบปัญหาอุปสรรคในขั้นตอนการดำเนินงานใดบ้าง

๔. ประเด็นการนิเทศงานเพื่อขับเคลื่อนโครงการ

การนิเทศงานเป็นเครื่องมือหนึ่งในการขับเคลื่อน กระตุ้นเร่งรัด ติดตามการดำเนินงานในพื้นที่ว่ามีความสำเร็จเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ตลอดจนเป็นการสนับสนุนการปฏิบัติงานในพื้นที่ให้สามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคได้อย่างรวดเร็ว มีการให้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนปฏิบัติงานต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้กำหนดการนิเทศงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ จำนวน ๖ ครั้ง ดังนี้

แผน	วัน/เดือน/ปี	ทีม1	ทีม2
ครั้งที่ 1	6 พฤศจิกายน 2560 10 พฤศจิกายน 2560	อ.หัวหิน-อ.ปราณบุรี อ.ทับสะแก-อ.เมือง	อ.สามร้อยยอด-อ.กุยบุรี อ.บางสะพานน้อย-อ.บางสะพาน
ครั้งที่ 2	5 มกราคม 2561 8 มกราคม 2561	อ.กุยบุรี-อ.สามร้อยยอด อ.บางสะพาน-อ.บางสะพานน้อย	อ.ปราณบุรี-อ.หัวหิน อ.เมือง-อ.ทับสะแก
ครั้งที่ 3	5 มีนาคม 2561 9 มีนาคม 2561	อ.หัวหิน-อ.ปราณบุรี อ.ทับสะแก-อ.เมือง	อ.สามร้อยยอด-อ.กุยบุรี อ.บางสะพานน้อย-อ.บางสะพาน

แผน	วัน/เดือน/ปี	ทีม1	ทีม2
ครั้งที่ 4	7 พฤศจิกายน 2561 11 พฤศจิกายน 2561	อ.กุยบุรี-อ.สามร้อยยอด อ.บางสะพาน-อ.บางสะพานน้อย	อ.ปราณบุรี-อ.หัวหิน อ.เมือง-อ.ทับสะแก
ครั้งที่ 5	2 กรกฎาคม 2561 6 กรกฎาคม 2561	อ.หัวหิน-อ.ปราณบุรี อ.ทับสะแก-อ.เมือง	อ.สามร้อยยอด-อ.กุยบุรี อ.บางสะพานน้อย-อ.บางสะพาน
ครั้งที่ 6	3 กันยายน 2561 7 กันยายน 2561	อ.กุยบุรี-อ.สามร้อยยอด อ.บางสะพาน-อ.บางสะพานน้อย	อ.ปราณบุรี-อ.หัวหิน อ.เมือง-อ.ทับสะแก

ซึ่งการดาเนินโครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่ โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ดำเนินการนิเทศงานอำเภอแล้วในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ จำนวน ๔ ครั้ง และได้ใช้การนิเทศงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร ครั้งที่ ๑-๔ ในการขับเคลื่อน ติดตามการดำเนินการ สนับสนุนการปฏิบัติงานของอำเภอ พร้อมทั้งให้แนวทางในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินโครงการ โดยการนิเทศงานครั้งที่ ๑ ได้กำหนดประเด็นนิเทศงาน เรื่อง เตรียมความพร้อมการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการเกษตรปี ๒๕๖๑ และสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานโครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่ โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน และครั้งที่ ๒-๔ กำหนดประเด็นนิเทศงาน เรื่อง การดำเนินโครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ)ฯ เป็นส่วนหนึ่งของประเด็นนิเทศงานในทุกครั้ง ซึ่งรับผิดชอบโดยกลุ่มอารักขาพืช

ภาพ การนิเทศงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System)

ผลจากการนิเทศงาน

๑. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในระดับอำเภอ ได้รับการนิเทศงานในการเตรียมความพร้อมการดำเนินโครงการ และขับเคลื่อนการดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ

๒. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในระดับอำเภอ สามารถปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งได้รับการสนับสนุนและช่วยแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ อย่างรัดกุม โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในระดับจังหวัดร่วมทบทวนผลการดำเนินงาน เพื่อหาวิธีการแก้ไขปัญหา ให้คำปรึกษา คำแนะนำ สนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการดำเนินโครงการให้กับทางอำเภอ

๒.๑ สร้างขวัญและกำลังใจให้กับเจ้าหน้าที่ในระดับอำเภอ

๒.๑ ทำให้มีการดำเนินโครงการอย่างเป็นระบบ

๕. ประเด็นการจัดการข้อมูลเพื่อขับเคลื่อนโครงการ

การจัดการข้อมูล เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินโครงการป้องกันกาจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย

๕.๑ การจัดการข้อมูลสารสนเทศ

สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้เน้นย้ำให้สำนักงานเกษตรอำเภอทุกอำเภอดำเนินการจัดการข้อมูลการรายงานการระบาดศัตรูมะพร้าว ผ่านระบบรายงานพื้นที่ระบาดศัตรูพืชที่สำคัญ (http://forecast.doae.go.th) ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และการบันทึกข้อมูลและการรายงานผลการดำเนินโครงการผ่านระบบรายงานโครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน ปี ๒๕๖๐ (http://coconut.doae.go.th) ให้ มีความถูกต้อง ประกอบด้วย เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ แผนการดำเนินงานของทีมผู้รับจ้าง สถานการณ์การระบาดศัตรูมะพร้าว พื้นที่การระบาดศัตรูมะพร้าวที่เข้าร่วมโครงการ และผลการดำเนินงานโครงการแต่ละกิจกรรม เพื่อเป็นฐานข้อมูลการดำเนินโครงการ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนและแนวทางในการบริหารจัดการหลังสิ้นสุดโครงการต่อไป

แบบสรุปข้อมูลการระบาดหนอนหัวดำมะพร้าว จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประจำวันที่ ๘ เดือน มีนาคม ๒๕๖๐

อำเภอ	พื้นที่ปลูกมะพร้าว		พื้นที่ ระบาด (ไร่)			รวมพื้นที่ระบาดทั้งหมด	
			จำแนกตามความรุนแรง				
	ไร่	ราย	น้อย	ปานกลาง	รุนแรง	ไร่	ราย
หัวหิน	๒,๙๖๐	๖๑๖	๕๙	๑๑๐	-	๑๖๙	๔๒
ปราณบุรี	๕,๖๙๓	๑,๐๘๖	๔๙๖	๙๗๔	๑,๖๖๖	๓,๑๓๖	๖๙๘
สามร้อยยอด	๘,๙๔๓	๑,๐๘๘	๗๗๙	๑,๕๒๔	๙๖๖	๓,๒๖๙	๕๖๓
กุยบุรี	๑๘,๐๓๕	๑,๗๓๗	๑,๖๕๘	๒,๔๒๘	๑,๑๒๒	๕,๒๐๘	๘๙๑
เมืองฯ	๔๖,๗๑๓	๓,๒๓๒	๕,๒๐๘	๖,๒๕๗	๓,๓๙๕	๑๔,๘๖๐	๒,๐๗๑
ทับสะแก	๑๔๑,๕๕๔	๗,๑๘๕	๖,๐๒๑	๑๒,๔๑๖	๑๒,๕๑๗	๓๐,๙๕๔	๒,๕๔๓
บางสะพาน	๑๖๒,๑๒๐	๖,๔๕๔	-	๓,๘๑๒	-	๓,๘๑๒	๔๘๘
บางสะพานน้อย	๗๑,๒๖๗	๓,๔๐๐	-	๔๓๖	๕๖๖	๑,๐๐๒	๘๗
รวม	**๔๕๗,๒๘๕**	**๒๔,๗๙๘**	**๑๔,๒๒๑**	**๒๗,๙๕๗**	**๒๐,๒๓๒**	**๖๒,๔๑๐**	**๗,๓๘๓**

แบบสรุปข้อมูลการระบาดหนอนหัวดำมะพร้าว จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประจำเดือน พฤษภาคม ๒๕๖๑

อำเภอ	พื้นที่ปลูกมะพร้าว		พื้นที่ ระบาด (ไร่) จำแนกตามความรุนแรง			รวมพื้นที่ระบาดทั้งหมด	
	ไร่	ราย	น้อย	ปานกลาง	รุนแรง	ไร่	ราย
หัวหิน	๔,๕๘๕	๑,๐๙๐	๖๖	๔๕๒	๘๘	๖๐๖	๖๕๗
ปราณบุรี	๕,๖๙๓	๑,๐๘๓	๑,๓๑๙	๔๐๒	๗๘	๑,๗๙๙	๖๒๒
สามร้อยยอด	๑๓,๑๓๕	๑,๖๘๘	๒,๖๕๗	๑,๒๒๑	๒๗๙	๔,๑๕๗	๑,๓๐๘
กุยบุรี	๑๙,๘๙๑	๑,๘๑๗	๔,๑๘๗	-	-	๔,๑๘๗	๕๐๓
เมืองฯ	๔๘,๐๔๕	๓,๓๕๑	๑,๙๐๓	๑,๗๓๖	๘๒๖	๔,๔๖๕	๙๓๘
ทับสะแก	๑๔๒,๐๑๓	๗,๒๙๓	๗,๓๖๙	-	-	๗,๓๖๙	๖๒๓
บางสะพาน	๑๖๒,๑๒๐	๕,๓๓๔	-	-	-	-	-
บางสะพานน้อย	๗๑,๓๐๐	๓,๔๐๒	๒,๐๔๘	-	-	๒,๐๔๘	๒๒๘
รวม	๔๖๖,๗๘๒	๒๕,๐๕๘	๑๙,๕๔๙	๓,๘๑๑	๑ ,๒๗๑	๒๔,๖๓๑	๔,๘๗๙

จากช่วงการสำรวจพื้นที่การระบาด (มีนาคม ๒๕๖๐) จนถึงช่วงดำเนินการโครงการแล้วเสร็จ (ณ พฤษภาคม ๒๕๖๐) พื้นที่การระบาดหนอนหัวดำมะพร้าว ลดลง จากเดิม ๖๒,๔๑๐ ไร่ เป็น ๒๔,๖๓๑ ไร่ ลดลงคิดเป็นร้อยละ ๖๐.๕๓

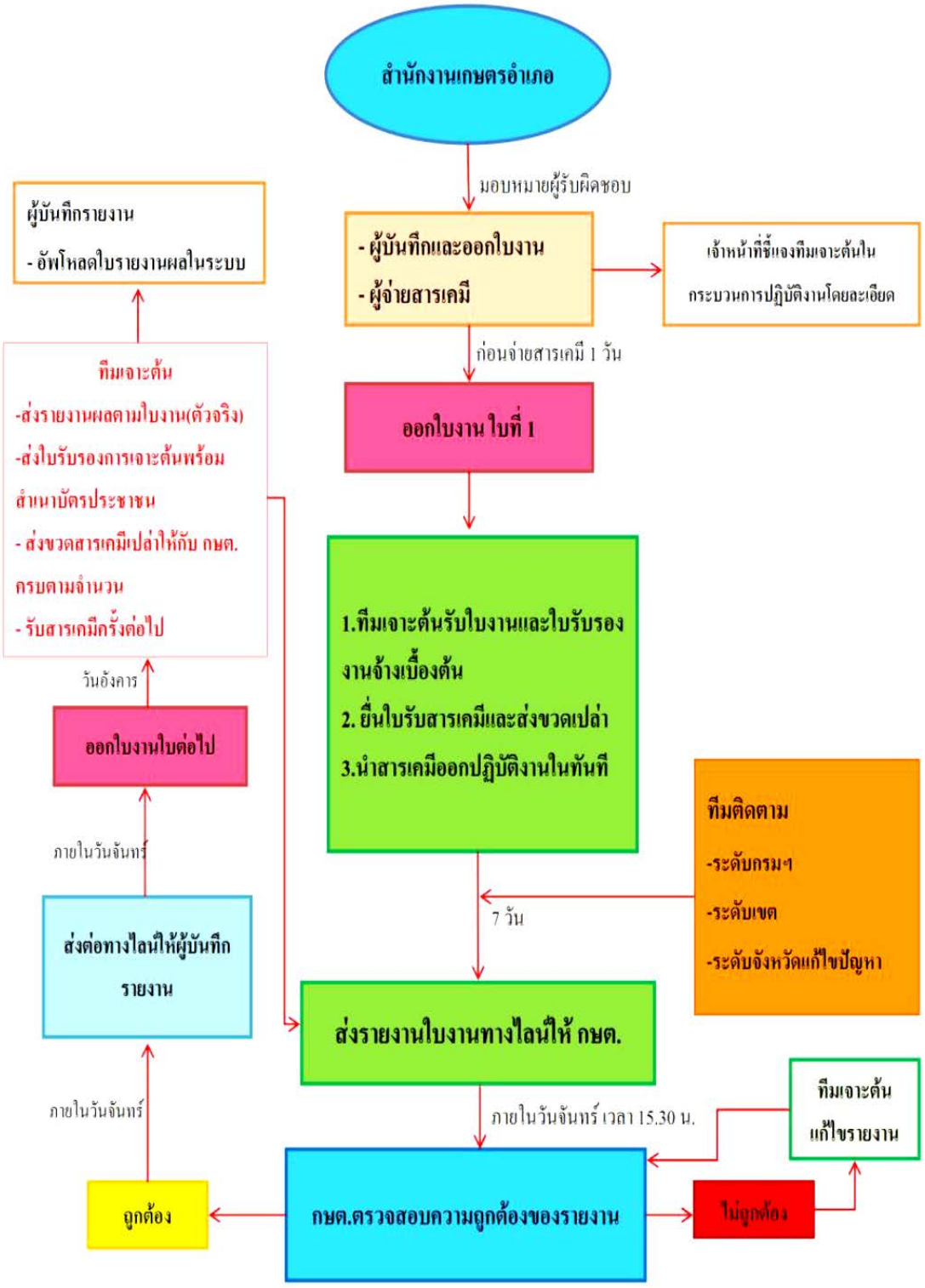
การรายงานข้อมูลการรายงานการระบาดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) สามารถนำชุดข้อมูลดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูลแนวโน้มการระบาด ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังดำเนินโครงการ รวมทั้งข้อมูลการระบาดย้อนหลัง เพื่อเป็นแนวทางการบริหารจัดการศัตรูมะพร้าวหลังสิ้นสุดโครงการ ฯ โดยประกอบกับสถานการณ์ และข้อมูลการดำเนินงานในแต่ละพื้นที่ ว่ามีผลต่อการเพิ่มขึ้นหรือการลดลงของพื้นที่การระบาดหรือไม่ เพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์สำรวจและประเมินผลโครงการต่อการลดลงของพื้นที่การระบาดหนอนหัวดำ หรือหากวิเคราะห์ได้ว่า การระบาดหนอนหัวดำมีผลสอดคล้องกับช่วงเวลาในแต่ละฤดูกาล ก็สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ฤดูกาลมีผลต่อการระบาดของหนอนหัวดำ เป็นต้น

ดังนั้น หากมีข้อมูลด้านอื่น ๆ และรายละเอียดประกอบมากขึ้น จะสามารถช่วยในการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการระบาดของหนอนหัวดำได้ อาทิเช่น การส่งเสริมของเจ้าหน้าที่ ฤดูกาล สภาพื้นที่หรือภูมิสังคมของแต่ละอำเภอต่อการระบาด และการดำเนินการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว หรือผลผลิตที่ออกสู่ตลาดในแต่ละฤดูกาลกับการขนส่งผลผลิต มีผลทำให้เกิดการระบาดเพิ่มขึ้นของหนอนหัวดำในพื้นที่หรือไม่

๕.๒ การจัดทำแผนผัง ขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ

สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ดำเนินการจัดทำแผนผัง ขั้นตอนการดำเนินงาน (Flow Chart) แต่ละกระบวนงาน ให้กับสำนักงานเกษตรอำเภอ เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานอย่างถูกต้อง รอบคอบ ระมัดระวัง เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เกิดระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

แผนผัง ขั้นตอนการออกใบงาน เบิกจ่ายสารเคมี ส่งใบงาน

สรุปขั้นตอนการดำเนิน กิจกรรมพ่นสารเคมีทางใบมะพร้าว จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

รวมทั้ง การตรวจสอบเอกสารหลักฐานการเบิกจ่ายการดำเนินโครงการ ดำเนินการโดยฝ่ายบริหารทั่วไป และความร่วมมือของเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดและอำเภอ ร่วมกันตรวจเอกสารหลักฐาน ให้ข้อสังเกต และดำเนินการแก้ไขอย่างถูกต้อง เป็นการบูรณาการทำงานร่วมกันของสำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และสำนักงานเกษตรอำเภอทุกอำเภอ จนโครงการสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

๖. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนโครงการ

๖.๑ ปัญหาอุปสรรค

๖.๑.๑ การสำรวจข้อมูลมีความคลาดเคลื่อน เนื่องจากช่วงระยะเวลาดำเนินการสำรวจจำนวนต้นที่มีการระบาด (มีนาคม๒๕๖๐) กับระยะเวลาดำเนินการฉีดสารเคมีเข้าลำต้น และฉีดพ่นทางใบมะพร้าว (พฤศจิกายน ๒๕๖๐-พฤษภาคม ๒๕๖๑) นานเกินไป ส่งผลให้จำนวนพื้นที่การระบาดมีการเปลี่ยนแปลง เช่น พื้นที่การระบาดเพิ่มขึ้นจากที่ดำเนินการสำรวจ ต้นตายระหว่างที่รอดำเนินการหรือดำเนินการเอง

๖.๑.๒ ระหว่างดำเนินการ พบว่าเกษตรกรบางราย ประสงค์แจ้งฉีดสารเคมีและพ่นทางใบมะพร้าว เนื่องจากมีพื้นที่ระบาดเพิ่มขึ้น แต่ไม่สามารถเข้าร่วมโครงการได้

๖.๑.๓ การสร้างความเข้าใจให้กับเกษตรกร เกษตรกรบางรายยังขาดความเข้าใจและเงื่อนไขในการดำเนินโครงการที่ถูกต้อง ทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการ

๖.๑.๔ เกษตรกรบางรายขาดความร่วมมือในการดำเนินโครงการ และบางส่วนยังไม่เล็งเห็นความสำคัญของโครงการ จึงขาดการมีส่วนร่วมในการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าวในพื้นที่

๖.๑.๕ ทีมงานรับจ้างยกเลิกการทำสัญญาจ้าง เนื่องจากมีจำนวนแปลงที่รับผิดชอบมาก ต้องทำเอกสารและต้องถ่ายรูปทุกแปลงที่ดำเนินการ จึงต้องดาเนินการรับสมัครและอบรมทีมเพิ่มเติม

๖.๑.๖ ปัญหาภัยธรรมชาติ เช่น ฝนตก น้ำท่วม ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานได้ตามแผน

๖.๒ ข้อเสนอแนะ

๖.๒.๑ ควรส่งเสริมให้เกษตรกรดำเนินการแก้ไขปัญหาการระบาดศัตรูมะพร้าวด้วยตนเอง ไม่เน้นโครงการช่วยเหลือจากภาครัฐ

๖.๒.๒ เน้นการประชาสัมพันธ์สร้างเข้าใจให้กับเจ้าหน้าที่และเกษตรกรในการดำเนินโครงการ และสร้างการรับรู้ให้กับเกษตรกรถึงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าวแบบถูกวิธี

๖.๒.๓ วางแผนและบูรณาการทำงานร่วมกันกับทุกภาคส่วน

๗. ปัจจัยความสำเร็จในการขับเคลื่อนโครงการ

ระบบส่งเสริมการเกษตร T&V System เป็นระบบส่งเสริมการเกษตรที่มีการปรับปรุงใหม่เพื่อเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญ และการขับเคลื่อนงานโครงการต่าง ๆ โดยการดำเนินโครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่

โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มุ่งเน้น การบูรณาการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมของเกษตรกร และการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรด้านการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสาน และมีเป้าหมายเดียวกัน คือ พื้นที่การระบาดศัตรูมะพร้าวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ลดลง เกษตรกรตระหนักและเห็นความสำคัญในการดูแลสวนมะพร้าว การป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ในพื้นที่ของตนเอง และเกิดการมีส่วนร่วมในการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) อย่างยั่งยืน โดยมีปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ

๗.๑ ระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System) ทำให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกระดับมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ในการดำเนินโครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน ไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการและแล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด

๗.๒ ผู้บริหารหน่วยงานมีการบริหารการดำเนินโครงการที่ดี ให้หลักการดำเนินงาน และแนวทางการแก้ไขปัญหาการดำเนินโครงการ สนับสนุนให้การขับเคลื่อนการดำเนินโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความเป็นระบบ และเป็นกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่เจ้าหน้าที่ทุกคน

๗.๓ มีการวางแผนการดำเนินงานและการบริหารจัดการความเสี่ยง ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๗.๔ การบูรณาการทำงานกับหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ตามบทบาทภารกิจ โดยการแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการและติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการ

๗.๕ ความร่วมมือของเกษตรกรเจ้าของแปลง ทีมผู้รับจ้าง และผู้นำชุมชน ในการดำเนินโครงการ

๘. การสนับสนุนและอนุเคราะห์ข้อมูล

การรายงานผลการใช้ระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System) ในการขับเคลื่อนโครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสาน แบบครอบคลุมพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้รับการสนับสนุนและอนุเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มอารักขาพืช สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การสรุปผลการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคจากสำนักงานเกษตรอำเภอทุกอำเภอ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินโครงการจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกท่าน รวมทั้งข้อมูลผลจากการติดตามการดำเนินงานจากทีมชุดปฏิบัติการ คณะทำงานจากทุกกลุ่มฝ่าย และหน่วยงานทุกภาคส่วนที่มีส่วนร่วมให้การดำเนินโครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้รายงาน และรับผิดชอบตัวชี้วัดระดับความสำเร็จของการดำเนินงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร
ชื่อ : นางพรทิพย์ สกุล : สุนทรโสภา **ตำแหน่ง** : นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
กลุ่ม : ยุทธศาสตร์และสารสนเทศ **สำนักงาน** : เกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

บทสรุป
การบริหารจัดการเชิงระบบในงานส่งเสริมการเกษตร

บทที่ ๑ จะมีการกล่าวถึง หลักการในการบริหารจัดการเชิงระบบในงานส่งเสริมการเกษตร หลักการของการส่งเสริมการเกษตรที่สำคัญ มีดังนี้

๑. การส่งเสริมการเกษตรต้องทำร่วมกับเกษตรกร

๒. การส่งเสริมการเกษตรต้องทำงานร่วมกับองค์กรพัฒนาอื่นๆ ในพื้นที่

๓. การส่งเสริมการเกษตรเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารแบบยุคลวิถี (Two-Way)

๔. การส่งเสริมการเกษตรทำงานกับกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน

๕. เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของงานส่งเสริม

๖. การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินงาน

และแนวคิดเกี่ยวกับระบบส่งเสริมการเกษตรซึ่งมุ่งเน้นไปที่การบูรณาการแบบองค์รวมเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายการทำงาน

บทที่ ๒ จะเป็นเรื่องของกระบวนการทำงานส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย ๕ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) การเรียนรู้ชุมชน ๒) การกำหนดเป้าหมายการพัฒนา ๓) การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ๔) การปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรกับชุมชน และ ๕) การวัดและประเมินผลการปฏิบัติงาน และ มีระบบส่งเสริมการเกษตร T & V System (Training and Visit System) เป็นระบบการทำงานของเจ้าหน้าที่ ประกอบไปด้วย ๕ องค์ประกอบ ดังนี้ ๑) การถ่ายทอดความรู้ (Training) ๒) การเยี่ยมเยียน (Visiting) ๓) การสนับสนุน (Supporting) ๔) การนิเทศงาน (Supervision) ๕) การจัดการข้อมูล (Data management)

บทที่ ๓ เป็นวิธีปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System) ซึ่งจะกล่าวถึงวิธีการปฏิบัติของแต่ละองค์ประกอบที่จะบอกว่า ใครจะต้องทำอะไร ทำอย่างไร ทำกับใคร ทำที่ไหน ใครมีส่วนร่วม เครื่องมือที่ใช้ ฯลฯ เพื่อให้ได้การดำเนินงานงานส่งเสริมการเกษตรที่เป็นรูปธรรม

บทที่ ๔ จะเป็นการศึกษาเรียนรู้จากกรณีศึกษาในการนำรูปแบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System) ไปใช้ในงานส่งเสริมการเกษตรในระดับพื้นที่ ได้แก่ รายงานผลการใช้ระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System)ในการขับเคลื่อนโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ จังหวัดอุบลราชธานี และรายงานผลการใช้ระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System) ในการขับเคลื่อนโครงการป้องกันกำจัดศัตรูมะพร้าว (หนอนหัวดำ) ด้วยวิธีผสมผสานแบบครอบคลุมพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ดังนั้น นักส่งเสริมการเกษตรจะต้องมีความชัดเจนด้านหลักการระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System) และนำไปใช้ในเชิงปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงกับตนเอง ตลอดจนนำไปประยุกต์ใช้กับงานในมิติต่าง ๆ โดยเฉพาะการทำหน้าที่ของนักส่งเสริมการเกษตรเพราะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเกษตรกรมากที่สุด เพื่อพัฒนาสิ่งที่เกษตรกรมีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือเพิ่มเติมในส่วนที่เกษตรกรยังไม่มี ซึ่งจะส่งผลให้การทำงานส่งเสริมการเกษตรเป็นระบบและมีประสิทธิภาพกับองค์กร ตลอดจนเกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้

บรรณานุกรม

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. **คู่มือการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning).** http://www.opsmoac.go.th/ewt_dl_link.php?nid=๘๖๒๔. เข้าถึงเมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๗.

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, คณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบาย Smart Farmer และ Smart Officer. ๒๕๕๖. **คู่มือแนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย Smart Farmer และ Smart Officer ตอนที่ ๒ การขับเคลื่อนนโยบายSmart Farmer ของจังหวัด.** http://www.opsmoac.go.th/ewt_dl_link.php?nid =๗๗๖๒. เข้าถึงเมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๗.

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, คณะทำงานวางแผนเตรียมรับสถานการณ์ภัยพิบัติด้านการเกษตร. ๒๕๕๖. **แผนเตรียมรับสถานการณ์ภัยพิบัติด้านการเกษตร ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๗.** เข้าถึงเมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๗.

กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๕๖. **ระบบส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF).** (อัดสำเนา)

กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๕๖. **คู่มือปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การทำงานส่งเสริมการเกษตรกับชุมชน.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ๒๕๕๗.**นโยบายและแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร.**

กรมส่งเสริมการเกษตร. มปป. **คู่มือปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร/การทำงานส่งเสริมการเกษตรกับชุมชน.** กรุงเทพ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กรมอาเซียน กระทรวงต่างประเทศ. ๒๕๕๕. **เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตร การสร้างความตระหนักรู้ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน รุ่นที่ ๒ รวมเรื่องน่ารู้เกี่ยวกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน**. สำนักงาน ก.พ. (เอกสารอัดสำเนา).

กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร .๒๕๕๗. **แนวทางการนำ MRCF ไปใช้ในงานส่งเสริมการเกษตร**. (อัดสำเนา)

ดิเรก ฤกษ์หร่าย. ๒๕๕๖. **เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการระบบการเกษตรเชิงบูรณาการ หน่วยที่ ๘-๑๕**. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

บำเพ็ญ เขียวหวาน. ๒๕๕๗. **การส่งเสริมการเกษตร โดยใช้ MR และกระบวนการ C เพื่อทำงานใน F.** เอกสารอัดสำเนา.

ปัญญา หิรัญรัศมี. ๒๕๒๙. **ความรู้พื้นฐานงานส่งเสริมการเกษตร.** กรุงเทพมหานคร: บริษัทสารมวลชน จำกัด.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ๒๕๕๖. **เอกสารการสอนชุดวิชา การเป็นผู้นำ มนุษยสัมพันธ์และจิตวิทยาสำหรับเกษตรกร** สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์.

วิฑูรย์ ปัญญากุล. ๒๕๕๔. **การเปลี่ยนแปลภูมิอากาศ: ความเปราะบางและแนวทางการปรับตัวเพื่อรับมือกับภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง มูลนิธิสายใยแผ่นดิน.** กรุงเทพมหานคร: ไทยยูเนี่ยนกราฟฟิกส์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ สำนักนายกรัฐมนตรี.** สืบค้าจาก http;//www.nesbd.go.th เมื่อ ๓๐พ.ค.๒๕๕๖.

สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๕๗. **ระบบฐานข้อมูลคลัสเตอร์.** http://cm.nesdb.go.th/ pop_summary๒๐.asp?ClusterID=C๐๐๒๘. เข้าถึงเมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๗.

กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๐. **คู่มือและวิธีการปฏิบัติงานระบบส่งเสริมการเกษตร**. แหล่งที่มา http://new.research.doae.go.th/เล่มจริงระบบส่งเสริมการเกษตร.pdf. ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ สำนักนายกรัฐมนตรี. แหล่งที่มา** http;//www.nesbd.go.th. ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๑.

สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี. ๒๕๖๑. **รายงานผลการดำเนินงานตามระบบส่งเสริมการเกษตร T&V ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๑**. (อัดสำเนา)